

Ambitie in uitvoering

Begroting 2024
Meerjarenraming 2025-2027

Opheusden, 3 oktober 2023

Bespreking in gemeenteraadsvergadering van 9 november 2023

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Voorwoord van het college	3
Leeswijzer	6
Programmaplan.....	10
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	11
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	20
Programma 3 Fysieke leefomgeving.....	27
Programma 4 Economie	50
Programma 5 Wmo, jeugdzorg en participatiewet.....	60
Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn.....	76
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB, onvoorzien	87
Paragrafen	102
Paragraaf 1 Lokale heffingen	103
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement.....	110
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	121
Paragraaf 4 Financiering.....	135
Paragraaf 5 Verbonden partijen.....	143
Paragraaf 6 Grondbeleid.....	155
Paragraaf 7 Bedrijfsvoering	158
Paragraaf 8 Duurzaamheid	164
Paragraaf 9 Wet Open Overheid	168
Financiële begroting.....	170
A: Het overzicht baten en lasten en de toelichting	171
B: Uiteenzetting financiële positie en de toelichting	179
C: Het overzicht van lasten en baten per taakveld.....	193
Bijlagen	195

VOORWOORD VAN HET COLLEGE

Aan de raad van de gemeente Neder-Betuwe,

Hierbij bieden wij u de Begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 aan. In deze begroting staan onze beleidsvoornemens, met de financiële vertaling daarvan voor het jaar 2024 en een financiële doorkijk naar de jaren 2025 tot en met 2027.

De begroting is sluitend. Ondanks het feit dat wij geconfronteerd worden met hogere lasten, zoals bijvoorbeeld de forse stijging van de rente, hebben wij in deze begroting ruimte gevonden om een aantal ambities en beleidsvoornemens uit de Kadernota 2024-2027 te vertalen, zonder dat daarbij op dit moment ingrijpende bijstellingen in bestaand beleid nodig zijn. Ook de lastenstijging voor 2024 blijft beperkt. De onroerende zaakbelasting (OZB) stijgt niet ten opzichte van 2023.

We geven daarmee op volle kracht uitvoering aan het Coalitieakkoord Zorgzaam – Duurzaam – Koersvast! en leveren zo een belangrijke bijdrage aan onze maatschappelijke opgaven.

Wat is het financieel effect van deze begroting?

Het financiële perspectief dat in deze begroting is opgenomen voor 2024 tot en met 2027 is opgebouwd uit drie onderdelen:

1. Het geraamd resultaat van het bestaande beleid: de financiële doorvertaling van besluiten die de raad heeft genomen tot en met de Jaarstukken 2022;
2. Het nieuwe beleid conform kadernota: de financiële doorvertaling van besluiten die de raad heeft genomen door het vaststellen van de Kadernota 2024-2027;
3. Het nieuwe beleid na kadernota: de financiële gevolgen van ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan na de vaststelling van de Kadernota 2024-2027.

Deze drie onderdelen tellen op tot het resultaat van deze begroting:

	begroting		Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-	2023	2024	2025	2026	2027
Geraamd resultaat bestaand beleid	869	-312	-1.757	163	163
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen		-105	548	336	-273
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	869	-416	-1.209	500	-110

Een gedetailleerde toelichting op deze drie onderdelen is opgenomen in deel B van de Financiële begroting.

In artikel 189 van de Gemeentewet staat dat u als raad erop toeziet dat de begroting sluitend is: reëel en structureel in evenwicht. De begroting die wij u voorleggen voldoet aan die wettelijke eis. De jaarschijf 2024 is structureel en reëel sluitend. De meerjarenraming is dat niet voor alle jaren. In 2026 zien wij op dit moment een tekort ontstaan, maar vanaf 2027 laat de financiële positie weer een overschot zien. We voldoen hiermee aan de eis voor regulier, repressief begrotingstoezicht.

In deze financiële positie is overigens de septembercirculaire van het Gemeentefonds nog niet verwerkt. Dat is gebruikelijk, deze verschijnt meestal op een te laat moment om die te kunnen verwerken in het meerjarig perspectief. We analyseren de effecten van deze circulaire en gaan ervan uit u die voor de begrotingsbehandeling ter informatie aan te kunnen bieden.

Uitwerking kadernota

De nu voorliggende begroting is een geactualiseerde en gedetailleerde uitwerking van de Kadernota 2024-2027. Het nieuwe beleid waartoe u bij de kadernota heeft besloten is hierin verwerkt. De onderwerpen die in de kadernota met een pro memorie raming waren opgenomen zijn voor een deel uitgewerkt en opgenomen in deze begroting. In deze begroting zijn de volgende posten voorzien van een raming:

- Structurele borging van monitoring in het sociaal domein;
- Middelen voor de voortzetting van de pilot senioren huisbezoeken;
- Aanpak van hondenpoepoverlast;
- Differentiatie van het OZB-tarief;
- Baarhuisje Dalwegenseweg Opheusden.

Voor de eerste drie onderwerpen spreken wij in de periode 2024-2026 de stelpost beleidsvoornemens uit de Begroting 2023 aan. De extra lasten in verband met de aanpak van hondenpoepoverlast worden gecompenseerd door hogere verwachte legesopbrengsten. Het differentiëren van het OZB-tarief verloopt budgetneutraal. En ten aanzien van het Baarhuisje aan de Dalwegenseweg in Opheusden is inmiddels vast komen te staan dat het geen cultuur-historisch object betreft. Onderhoud en instandhouding kunnen worden bekostigd vanuit de bestaande onderhoudsmiddelen.

Voor de overige pm-posten uit de kadernota geldt dat deze op dit moment nog inhoudelijk en financieel worden uitgewerkt. Hiervoor leggen wij uw raad op een later moment een voorstel ter besluitvorming voor. Het gaat om de navolgende onderwerpen.

	2024	2025	2026	2027
Programma 1 Bestuur en Dienstverlening				
Aanpassingen raadzaal	PM	PM	PM	PM
Dienstverlening	PM	PM	PM	PM
Programma 3 Fysieke Leefomgeving				
Verhogen niveau toegangswegen richting de kernen	PM	PM	PM	PM
Verduurzamen eigen gebouwen	PM	PM	PM	PM
Budget uitkomst dorpsgesprekken openbare ruimte	PM	PM	PM	PM
Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn				
Buurt sportcoach	PM	PM	PM	PM
Haalbaarheid herinrichting ijsbaan Dodewaard	PM	PM	PM	PM
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB, Onvoorzien				
Hybride werken	PM	PM	PM	PM
Totaal	pm	pm	pm	pm

Motie Jeugd BOA verwerkt

Bij de vaststelling van de kadernota heeft uw raad een motie aangenomen om vanaf 2024 een bijzondere opsporingsambtenaar aan te stellen specifiek voor onze jeugd. Doel van deze jeugdboa is het vervullen van een sleutelrol tussen jongerenwerk, jeugdcoördinator enerzijds en de politie anderzijds. In 2024 wordt een jeugdboa met deze opdracht aangesteld. De kosten van een jeugdboa bedragen op dit moment € 74.000 per jaar. We stellen uw raad voor deze lasten nu voor twee jaar in de begroting op (2024-2025) op te nemen en deze lasten te dekken uit de stelpost beleidsvoornemens. Medio 2024 evalueren we de inzet van de jeugd Boa.

Na de inzet van de stelpost beleidsvoornemens is op deze stelpost nog een bedrag van € 471.000 voor 2024, € 744.000 voor 2025 en € 397.000 voor 2026 beschikbaar.

Sluitende begroting zonder ingrijpende dekkingsmaatregelen

Om de begroting 2024 en de laatste jaarschijf van de meerjarenraming sluitend te kunnen presenteren, hebben wij uw raad in het kader van deze begroting geen ingrijpende dekkingsmaatregelen hoeven voor te stellen. Ter dekking van de jaarschijf 2027 wordt uw raad wel een aanvullende dekkingsmaatregel voorgesteld die wij hier graag nader uitlichten. Dit betreft het voorstel om de voorgenomen investeringen in het Integraal Huisvestingsprogramma (IHP) en de Rondweg Opheusden (deels) te dekken vanuit onze algemene reserve. Hiertoe zal in lijn met de richtlijnen van het BBV in 2027 een bedrag van € 10 mln. worden overgeheveld naar een bestemmingsreserve dekking kapitaallasten, die gedurende de afschrijvingsperiode vrijvalt ter dekking van de afschrijvingslasten van de investeringen. Dit levert vanaf 2027 een dekking op van 300.000 per jaar. Overigens is de exacte hoogte van de benodigde investeringen in het IHP en de Rondweg Opheusden op dit moment nog niet bekend. Onze huidige vermogenspositie en weerstandsvermogen laten bovenstaande werkwijze ruimschoots toe. Rekening houdend met de

toekomstige onttrekking van dit bedrag uit de algemene reserve bedraagt de weerstandsratio 1,3 vanaf 2026. Dat kwalificeert daarmee als voldoende.

Wat is er nieuw in deze begroting?

In de begroting van 2023 hebben we binnen de bestaande indeling een aantal kleine veranderingen doorgevoerd die de kwaliteit en de leesbaarheid van de begroting ten goede zijn gekomen. Binnen de begrotingsprogramma's worden, net als voorgaande jaren, de eerste twee W-vragen 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' beantwoord.

In deze begroting zijn de ambities gelijk gebleven maar zijn de doelstellingen en activiteiten geactualiseerd. De actualisatie heeft plaats gevonden plaats op een drietal elementen;

1. Onderwerpen uit de Kadernota 2024-2027 zijn toegevoegd onder de vermelding '*nieuw uit de kadernota*'. Dat kunnen nieuwe beleidsdoelen zijn onder 'Wat willen we bereiken', nieuwe operationele doelen onder 'Wat gaan we daarvoor doen' of nieuwe activiteiten onder 'Activiteiten voor 2024'.
2. Toevoegingen uit andere beleidsactualisaties in het afgelopen halfjaar.
 - a. nieuwe beleidsdoelen zijn opgenomen onder 'Wat willen we bereiken' of nieuwe operationele doelen onder 'Wat gaan we daarvoor doen', onder de vermelding van '*nieuw uit...*'
 - b. inmiddels afgeronde of niet langer nagestreefde operationele doelen zijn voorzien van de vermelding '*afgerond*'.

Daarnaast is er gekeken naar de formuleringen van ambities en doelstellingen en zijn deze waar nodig aangescherpt ten opzichte van de formuleringen in de begroting 2023. Dit betreft verbeterde formuleringen of een verplaatsing van bijvoorbeeld doelstelling naar activiteit. Deze verbeteringen worden niet expliciet vermeld.

Tot slot

Ook in 2024 streven we ernaar samen met onze inwoners te zorgen voor het behoud van een schone, veilige en prettige leefomgeving, die kansen en voorzieningen biedt voor alle inwoners. Graag bouwen wij samen met uw raad verder aan een mooie toekomst voor Neder-Betuwe.

Het blijven echter onzekere tijden. We zien dat de gemeentefinanciën voortdurend onder druk staan om wat er momenteel om ons heen gebeurt. Macro-economische ontwikkelingen als de stijgende rente en de nog hoge inflatie, de voortdurende onzekerheid over het rijksbeleid met betrekking tot de financiering van gemeenten vanaf 2026, de oorlog in Oekraïne en de recente val van het kabinet leiden tot forse onzekerheden, die ook van invloed zijn op het financieel perspectief en de onvoorspelbaarheid hiervan. We beschikken over een gezonde weerstandspositie om risico's op te vangen doordat we in het verleden gezond financieel beleid hebben gevoerd. Daardoor kunnen we nu blijven investeren in onze gemeente. Maar voor 2026 en verder moeten we bezien hoe met name de ontwikkelingen rondom het gemeentefonds, de bekostiging van het sociaal domein en de nadere uitwerking van de Hervormingsagenda jeugd uit gaan pakken.

De gesprekken hierover tussen het inmiddels demissionaire kabinet en gemeenten verlopen uiterst moeizaam. Dit heeft de VNG er onlangs toe bewogen om gemeenten het advies te geven om vanaf 2026 een niet-sluitende meerjarenraming te presenteren. Dit laatst past naar het oordeel van het college niet bij het voor onze gemeente gebruikelijke degelijke financieel beleid. Maar de onzekerheid is groot en wij erkennen dat niet valt uit te sluiten dat er op enig moment een bijstelling van de doelen en ambities noodzakelijk zou kunnen zijn om ook in de toekomst financieel gezond te blijven. Wij houden vanzelfsprekend de vinger aan de pols en volgen de ontwikkelingen met aandacht. Via de reguliere P&C cyclus wordt uw raad hierover geïnformeerd.

Wij zien uit naar de raadsbehandeling van deze begroting. Uw raad mag zich in het werk gesteund weten door het besef dat velen u wijsheid toewensen en met ons bidden om kracht en Gods zegen voor u.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Neder-Betuwe,

De secretaris,

Gerrit Stam

De burgemeester,

Jan Kottelenberg

LEESWIJZER

De begroting is voor de gemeenteraad een belangrijk instrument om zijn kaderstellende rol in te vullen. In de begroting geeft de raad aan wat hij het komend jaar wil doen om bepaalde doelen te bereiken en wat dat mag kosten. Daarmee vormt de begroting een duidelijk kader waarbinnen het gemeentebestuur en de organisatie het komend jaar moeten werken.

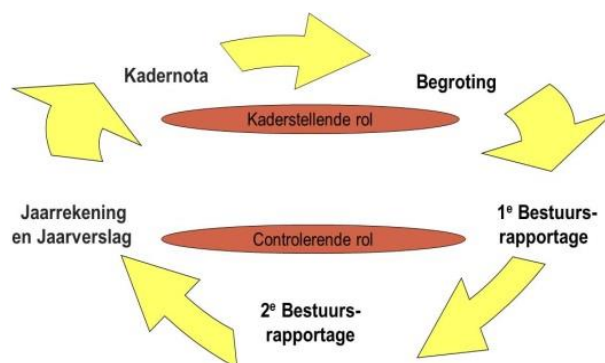
Deze begroting is voor iedereen. Het gaat immers om het gemeentelijk huishoudboekje dat ieder moet kunnen volgen. Deze leeswijzer geeft aan hoe de begroting is opgebouwd, wat waar te vinden is en welke relaties er liggen met andere documenten uit de planning en control cyclus.

De planning en control cyclus

De planning en control cyclus bevat ieder jaar een aantal documenten die elkaar opvolgen.

- De kadernota vormt een uitwerking van de bestuurlijke agenda. Deze is koersbepalend met financiële en inhoudelijke kaders voor de daarop volgende begrotingsjaren.
- In de begroting worden de voornemens van de kadernota concreet gemaakt. De begroting is een wettelijk voorgeschreven product, waarmee de gemeenteraad het college toestemming geeft om uitgaven voor bepaalde doelen te doen.
- Na het vaststellen van de begroting geven bestuursrapportages een tussentijds overzicht van de stand van zaken van de financiën en de uitvoering van het beleid.
- De jaarstukken bieden tot slot verantwoording over het gevoerde beleid en het financiële beheer.

Schematisch ziet dit er als volgt uit.

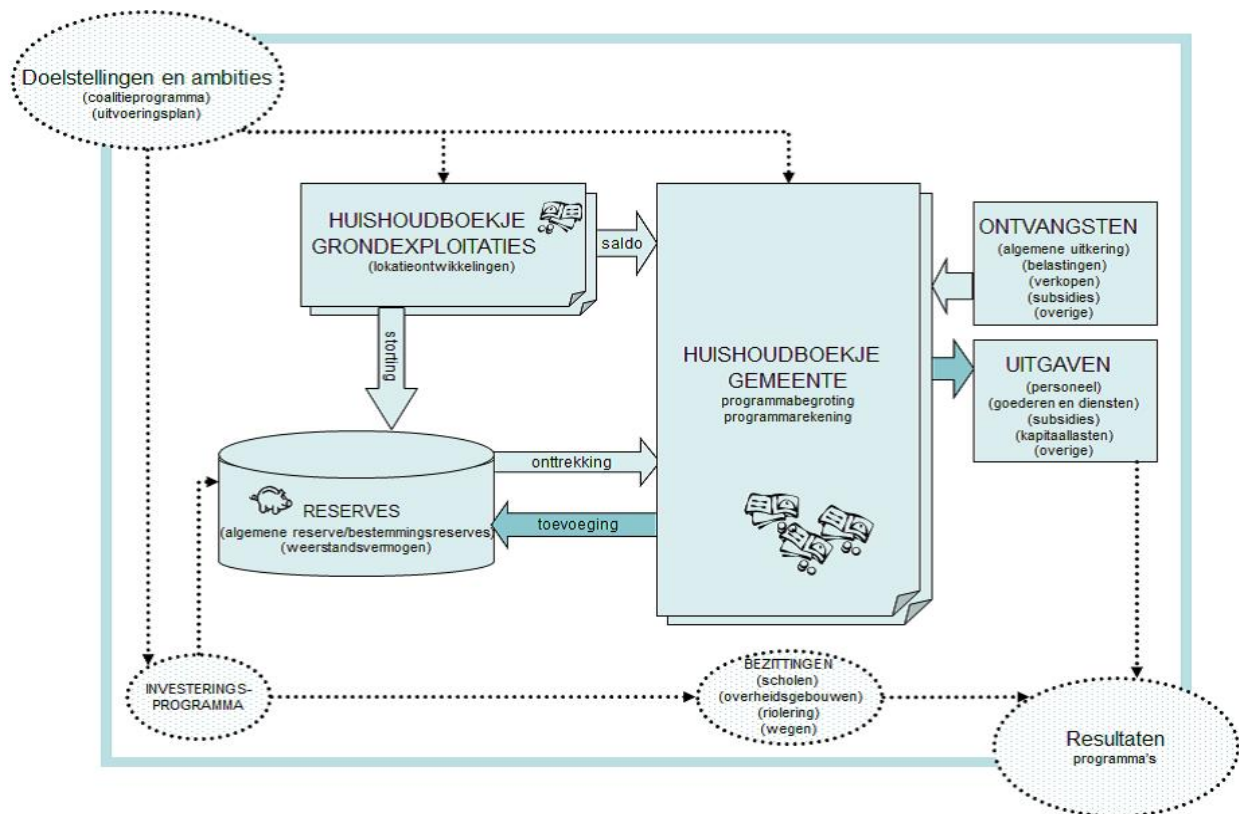

De begroting en meerjarenraming

De raad geeft het college in de begroting financiële en inhoudelijke kaders mee voor het beleid en de uitvoering daarvan. Het uitgangspunt voor deze kaderstellende rol in deze begroting is het Coalitieakkoord Zorgzaam - Duurzaam - Koersvast voor de periode 2022-2026.

In de begroting geeft de raad aan welke doelen hij wil bereiken en welke maatschappelijke effecten hij beoogt. Om deze maatschappelijke effecten tastbaar te maken, worden er doelstellingen aan gekoppeld. Tot slot benoemt de begroting wat de gemeente gaat doen om deze doelen te halen en hoeveel dat mag kosten.

Het overzicht geeft de relatie aan tussen (maatschappelijke) doelstellingen van de gemeente en de financiële vertaling daarvan. Uitgangspunt in het schema zijn de maatschappelijke doelen, die we als gemeente willen bereiken. Deze staan beschreven in het Coalitieakkoord Zorgzaam - Duurzaam - Koersvast.

In de begroting als huishoudboekje van de gemeenteraad staan de baten en lasten voor het komende jaar. Naast het huishoudboekje kent de gemeente ook 'sparpotjes' in de vorm van reserves. Deze kunnen vanuit de begroting gevuld worden, bijvoorbeeld bij overschotten of door bewust ergens voor te sparen. Alle uitgaven die de gemeente doet – via de begroting of via investeringen – dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen en het behalen van maatschappelijke effecten. De begroting en de meerjarenraming zijn opgezet volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV). Naast deze bron zijn ook de kaders en criteria zoals genoemd in de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht en het Provinciaal Beleidskader Financieel Toezicht belangrijk. De opbouw en indeling van deze begroting zijn uitgangspunt voor de andere documenten in de planning en control cyclus, zoals de bestuursrapportages in 2024 en de jaarstukken over 2024.

Indeling en opbouw begroting

De indeling en opbouw van de begroting is zoals genoemd gebaseerd op het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV). De indeling van de begroting start met een voorwoord en een leeswijzer.

Verder bestaat de begroting uit drie delen: 1. het programmaplan (programma's) inclusief de algemene dekkingsmiddelen overhead, vennootschapsbelasting (vpb) en onvoorzien, 2. de paragrafen en 3. de financiële begroting. De eerste twee delen (programmaplan en paragrafen) worden in het BBV ook wel de beleidsbegroting genoemd.

1. Programmaplan (programma's)

Het eerste deel uit de begroting is het programmaplan. Hierin staan zes programma's, waarin alle gemeentelijke activiteiten en aandachtspunten op een bepaald beleidsterrein zijn verwoord. De indeling van de begroting in programma's is bedoeld om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te ondersteunen. Om de indeling van de begroting zo goed mogelijk bij te laten dragen aan een integrale en samenhangende uitvoering van het coalitieakkoord is er gekozen voor zes programma's.

De programma indeling is net als voorgaande jaren als volgt:

Programma	1.	Bestuur en dienstverlening
Programma	2.	Openbare orde en veiligheid
Programma	3.	Fysieke leefomgeving
Programma	4.	Economie
Programma	5.	Wmo, Jeugd en Participatiewet
Programma	6.	Onderwijs, Sport en Welzijn

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien.

Opbouw van de programma's:

In de missie staat de overkoepelende programmadoelstelling. Een missie maakt meteen duidelijk waar het programma over gaat. De kaderstellende beleidsnota's zijn alle beleidsstukken, die bij dit programma horen en die de gemeenteraad heeft vastgesteld. Deze nota's zijn openbaar en op www.nederbetuwe.nl beschikbaar. (In de begrotingswebsite is het mogelijk om op het betreffende beleidsstuk te klikken, dat dan opent als een PDF).

Een programma bevat een of meerdere ambities. Per ambitie staat beschreven: *Wat willen we bereiken?* en *Wat gaan we daarvoor doen?* Daarnaast zijn per ambitie de actuele ontwikkelingen weergegeven.

Onder *Wat willen we bereiken?* staan de bestuurlijke doelstellingen. Deze zijn gebaseerd op het coalitieakkoord en al eerder vastgestelde beleidsnota's en kunnen gelden voor meerdere jaren. Onder *Wat gaan we ervoor doen?* staan de prestaties die nodig zijn om deze doelstellingen te halen. In de bestuursrapportages en het jaarverslag legt het college hierover verantwoording af.

Per programma is vervolgens aangegeven of er verbonden partijen zijn die een bijdrage leveren aan de doelstellingen van dat programma. Ook voor die verbonden partijen zijn actuele ontwikkelingen opgenomen.

Per programma wordt ook de vraag *Wat mag het kosten?* beantwoord. Op programmaniveau geeft de raad immers toestemming voor de budgetten. Daarnaast zijn de verplichte beleidsindicatoren per programma opgenomen. Waar deze niet ingevuld zijn is op dit moment nog geen informatie beschikbaar.

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien.

De opbouw van dit "programma" wijkt iets af van die van de beleidsprogramma's, maar telt financieel wel mee voor de begroting. In dit "programma" staat welke algemene dekkingsmiddelen er zijn en wat het verloop daarvan is voor de komende vier jaar. Algemene dekkingsmiddelen hebben geen vooraf bepaald bestedingsdoel.

2. Paragrafen

Naast de programma's zijn acht paragrafen opgenomen. Deze gaan over onderwerpen, die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Ze bevatten een dwarsdoorsnede van de programma's vanuit bepaalde thema's waaraan politieke of financiële risico's zijn verbonden. De paragrafen gaan in op de bedrijfsvoering in brede zin.

In de paragrafen staat de 'hoe vraag' centraal:

- Hoe gaan we om met heffingen en leges? (paragraaf 1)
- Hoe worden risico's beheerst en welke effecten hebben deze op het weerstandsvermogen? (paragraaf 2)
- Hoe onderhouden we onze bezittingen en de openbare ruimte? (paragraaf 3)
- Hoe lopen de geldstromen en is onze vermogenspositie? (paragraaf 4)
- Met wie vormen wij verbonden partijen en hoe zijn de afspraken geregeld? (paragraaf 5)
- Hoe is ons grondbeleid vormgegeven? (paragraaf 6)
- Hoe is de bedrijfsvoering geregeld en wat kost dat? (paragraaf 7)

- Hoe realiseren we onze klimaat- en duurzaamheidsopgave de komende jaren? (paragraaf 8)

3. Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten, een uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht van de baten en lasten per taakveld. Het overzicht van baten en lasten geeft de werkelijke baten en lasten van het vorig jaar, het lopende jaar en de komende begrotingsjaren weer. Eigenlijk is het een samenvatting van het deel *Wat mag het kosten?* dat per programma is opgenomen.

De beschrijving van de financiële positie bevat een verwachte balans en geeft inzicht in het verloop van de reserves en voorzieningen en het EMU saldo. Het EMU saldo is het financieringssaldo van een overheid die lid is van de EMU (Economische en Monetaire Unie).

PROGRAMMAPLAN

Programma 1 Bestuur en dienstverlening

Missie

Bestuur en organisatie staan ten dienste van een samenleving die voortdurend in beweging is. We staan voor uitdagingen die we alleen succesvol kunnen aanpakken als hiervoor een breed draagvlak bestaat bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We hebben oog voor de groeiende afstand tussen burger en overheid die in Nederland te zien is. Zorgvuldige communicatie, participatie en een goede dienstverlening zijn daarom belangrijk. Dit verbindt de gemeente met de samenleving en zorgt voor transparantie, vertrouwen en een goede onderlinge relatie. Door de omgeving goed te betrekken zorgen we voor betere plannen en beleid.

De opgaven waarvoor wij staan houden niet op bij onze gemeentegrenzen. Daarom werken wij nauw samen met onze buurgemeenten, gemeenschappelijke regelingen en als dat nodig is ook met gemeenten en organisaties op regionaal en provinciaal niveau. Neder-Betuwe heeft een stevige positie in de regio.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Visie op Communicatie & Participatie Gemeente Neder-Betuwe \(2021\)](#)
- [Participatie en Inspraakverordening gemeente Neder Betuwe \(2015\) \(bijlage 1\) , \(bijlage 2\)](#)
- [Verordening burgerinitiatief Neder-Betuwe \(2016\)](#)
- [Implementatieplan Klantcontactcentrum \(2014\)](#)

Ambities

1.1 De gemeente is communicatief en participatief

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
De gemeentelijke dienstverlening is optimaal en goed toegankelijk	We zorgen voor optimale bereikbaarheid van het klantcontactcentrum en de gemeentewinkel. Bij afwijkende openingstijden is informatie hierover goed te vinden.	continu
	We investeren in de optimalisatie van afhandeling van vragen en klachten ook die via sociale media binnenkomen.	continu
	Waar dat relevant en passend is, bieden we meer diensten digitaal aan.	2024
De gemeente informeert haar burgers tijdig, actief en toereikend over activiteiten, beleid, rechten en plichten	We monitoren ook via sociale media wat er leeft onder burgers en hebben de omgeving goed in beeld.	continu
	We communiceren helder en begrijpelijk en zoveel mogelijk op B1-niveau.	continu
	We leveren maatwerk per doelgroep door keuzes te maken in on- en offline kanalen, taal en toon.	continu
	We bouwen aan relaties met intermediairs bij specifieke doelgroepen (sleutelfiguren).	continu
	We werken cross mediaal bij algemene boodschappen en crisiscommunicatie voor een zo groot mogelijk bereik.	continu
	We zorgen voor een vindbare en toegankelijke, up-to-date website met het keurmerk drempelvrij.	continu
	We werken toe naar een nog meer transparante en actief openbaar makende overheid door een gefaseerde invoering van de Wet open overheid (Woo), de Wet elektronische publicaties (Wep) en Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wembv).	2023-2025
De gemeente werkt samen met burgers, bedrijven en partners voor begrip en draagvlak	We betrekken belanghebbenden of vragen hen te participeren bij gemeentelijke initiatieven.	continu
	We stellen duidelijke kaders en zijn helder over doel/impact van participatie.	continu
	We delen actief informatie over gemeentelijke initiatieven en zijn transparant over de resultaten van participatietrajecten.	continu
	We delen actief kennis met initiatiefnemers over mogelijke participatieaanpak en -methodieken.	2024

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

We versterken de gemeentelijke dienstverlening

Voor 2024 werken we verder aan optimale bereikbaarheid. We starten met de implementatie van een nieuwe telefooncentrale voor ons klantcontactcentrum. Vanuit de implementatie zullen we ook inzicht krijgen in kwaliteit en kwantiteit van de telefonisch dienstverlening. Dit inzicht is het startpunt voor het verder ontwikkelen van digitale en integrale dienstverlening. We implementeren in 2024 webcare, zodat bewoners ook via digitale media voorzien kunnen worden van informatie.

We voeren doorontwikkeling uit op de actieprogramma's uit de visie op communicatie en participatie

In 2021 heeft uw raad de visie op communicatie en participatie vastgesteld. De gemeente wil (nog steeds én meer):

- doelgroepgericht communiceren;
- vanzelfsprekende participatie aan de hand van heldere uitgangspunten, voor betere plannen en zorgvuldige besluitvorming;
- een communicatieve en participatieve organisatie zijn waarin medewerkers optimaal toegerust zijn om communicatie en participatie te integreren in hun werk;
- zich positioneren én inzicht bieden in wat ze doet: een gemeente waarin het goed leven, wonen en werken is (profileren) en waar gewerkt wordt voor én met inwoners.

Het basispakket aan communicatiewerkzaamheden is voor een groot gedeelte operationeel. Dit stelt ons voor de taak om te werken aan professionalisering en doorontwikkeling. Vanuit de vier actieprogramma's gaan we in 2024 werken aan doorontwikkeling op de volgende vier punten:

Doelgroepgericht communiceren

In 2024 onderzoeken we onze doelgroepen. De resultaten uit dit doelgroepenonderzoek dienen als een eerste nulmeting van waaruit persona's worden geabstraheerd. De persona's (archetypes) vormen in 2024 de uitgangspunten in onze communicatieprocessen en vormgeving.

Vanzelfsprekende participatie

Om participatie daadwerkelijk vanzelfsprekend te maken binnen én buiten de organisatie is gedragsverandering noodzakelijk. Deze gedragsverandering borgen we door in 2024 een gedragen participatieverordening te hanteren, te trainen op mindset en vaardigheden, een online participatieplatform in te richten en operationeel te ondersteunen in projecten.

Communicatief en participatief vaardige organisatie

Vaardigheid ontstaat door kennis, inzicht en ondersteunend instrumentarium. We adviseren passend op vraagstukken en bieden laagdrempelige kaders om communicatie en participatie toe te passen. We investeren in herkenbare vormgeving die ondersteunend is aan onze boodschap.

Positionering

In 2024 besteden we, net als in 2023, aandacht aan arbeidsmarktcommunicatie: hoe ziet werken bij gemeente Neder-Betuwe er uit? Daarnaast geven we op herkenbare en laagdrempelige wijze inzicht in wat we doen en hoe we dat doen, aansluitend op de belevingswereld van de burgers.

We implementeren nieuwe wetten om een meer digitaal toegankelijke en transparantere overheid te worden

Vanuit de landelijke overheid wordt in de laatste jaren steeds meer nadruk gelegd op transparantie en digitale toegankelijkheid van overheidsorganisaties: burgers en bedrijven hebben recht om te weten welke informatie over hen verwerkt wordt en op een eenvoudige toegang tot overheidsdiensten. In 2024 zetten we hier verder stappen in en geven daarbij gevolg aan de onderstaande wetten.

1. de Wet open overheid (Woo), die overheden verplicht om behalve op verzoek ook pro-actief een aantal categorieën informatie te openbaren;
2. de Wet elektronische publicaties (Wep), die de publicatie van formele besluiten regelt;
3. de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv): deze wet verplicht ons om voor alle diensten en producten een digitaal kanaal in te richten.

1.2 De gemeente is toekomstbestendig, zelfstandig en daadkrachtig

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Een goede samenwerking met buurgemeenten, de regio en verbonden partijen	We blijven actief bij het ontwikkelen en benutten van kansen in de regio.	continu
	Waar nodig overleggen we met buurgemeenten en regionale organisaties om beleidsmaatregelen onderling af te stemmen, gezamenlijke standpunten in te kunnen nemen en/of belangenbehartiging van de regio mogelijk te maken.	continu
	We beleggen taken bij gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingsverbanden wanneer dit de dienstverlening ten goede komt, de kwetsbaarheid vermindert en/of de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering vergroot.	continu
	We dragen bij aan de opgaven en doelstellingen uit de Regio Deal FruitDelta Rivierenland	afgerond
Een verantwoorde in- en uitvoering van beleid, wetgeving en regelingen	We bekijken periodiek of de bestaande procedures nog bijdragen aan een goede, rechtvaardige, efficiënte en rechtmatige uitvoering.	continu
	Nieuwe wet- en regelgeving voeren we in op een manier die past bij de schaal en de samenleving van Neder-Betuwe.	continu
Onze verantwoordelijkheid nemen in crisissituaties	Als het Rijk een beroep op ons doet in tijden van (stikstof-, energie-, vluchtelingen- of andere) crises, zijn we bereid onze bijdrage te leveren.	continu
	De gemeente ondersteunt mensen in nood en stimuleert en faciliteert waar nodig particuliere initiatieven om vluchtelingen op te vangen.	continu
Een effectieve ondersteuning van de gemeenteraad (nieuw uit kadernota)	We brengen het onderzoeksbudget van de rekenkamer naar een niveau waarop die effectief zijn onderzoeken kan uitvoeren ter ondersteuning voor de raad.	2024 en verder
	We onderzoeken wat er nodig is om de raadzaal een toekomstbestendige vergaderplek van de raad te laten zijn, met een uitstraling die bij onze raad en gemeente past.	2024 en verder

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten om een goede samenwerking te realiseren

We blijven intensief (boven)regionaal samenwerken

Regionale samenwerking is en blijft belangrijk, zeker ook omdat de regio steeds vaker de rol heeft van spin in het web tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en inwoners. De uitdagingen voor gemeenten - en dus voor Neder-Betuwe - zijn soms groot en overstijgen vaak de gemeentegrenzen.

In deze begroting vindt u samenwerking - vooral op de schaal van Rivierenland - op verschillende plaatsen terug. Enkele voorbeelden daarvan zijn de volgende samenwerkingen.

- We bestrijden ondermijnende criminaliteit onder andere door het aanpakken van drugsproductie- en handel op basis van het Regionaal Hennepconvenant (dit vindt u terug in begrotingsprogramma 2).
- Via de pilot Energie Expertteam Rivierenland ondersteunen wij samen met VNO NCW en S-tec, ondernemers bij de verduurzamingsopgave (dit vindt u terug in begrotingsprogramma 3);
- We werken samen met de Rivierenlandgemeenten bij de programmering van bedrijventerreinen en kantoorlocaties, de realisatie van het huidige Regionaal Programma Werklocaties en de voorbereiding van het nieuwe plan dat in 2025 ingaat (dit vindt u terug in begrotingsprogramma 4).
- We stellen samen met de gemeenten Buren, Tiel, Overbetuwe, Lingewaard, het waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland de strategische Agenda Boven-Linge en een kansenkaart op (dit vindt u terug in begrotingsprogramma 4).
- Bij het opstellen van een woonzorgvisie kijken we naar mogelijkheden voor regionale samenwerking (dit vindt u terug in begrotingsprogramma 5).
- Op regionaal niveau werken we samen met vier andere gemeenten en vier Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs) om de inzet van jeugdhulp te verminderen (dit vindt u terug in begrotingsprogramma 5).
- We verkennen de mogelijkheden om de verhaallijnen uit het ambitiedocument 'Inspirerend Rivierenland' en 'Een schatkist met toekomstwaarde – Het erfgoed van de gemeente Neder-Betuwe' zichtbaar te maken voor de eigen inwoners en toeristen (dit vindt u terug in begrotingsprogramma 6).

Op diverse beleidsterreinen en taken werken we daarnaast via verbonden partijen samen met andere gemeenten. Deze verbonden partijen, zoals Avri, GGD en Regio Rivierenland zijn ieder meer gedetailleerd beschreven in de respectievelijke begrotingsprogramma's en in paragraaf 5 Verbonden Partijen.

We evalueren de inzet van de RegioDeal Fruitdelta Rivierenland

Eind 2023 loopt de RegioDeal Fruitdelta Rivierenland af. Met de andere gemeenten en Regio Rivierenland evalueren we in 2024 wat er bereikt is met de inzet van de middelen uit deze deal.

We verwerken de benodigde maatregelen uit de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen

Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) gewijzigd. Doel van de wetswijziging is het versterken van de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van raden. Gevolg van de wijziging is dat alle gemeenschappelijke regelingen op 1 juli 2024 gewijzigd moeten zijn.

In juni 2023 is de raad met raadsinformatiebrief RIB-32 geïnformeerd over het proces dat de Rivierenlandgemeenten doorlopen om die wijzigingen vorm te geven. In de loop van 2023 zijn bijeenkomsten georganiseerd om input hiervoor te leveren. In de eerste helft van 2024 stellen de besturen van de samenwerkingsverbanden hun tekstvoorstellen voor de gemeenschappelijke regelingen vast, waarna die in één pakket voorgelegd worden aan de colleges en gemeenteraden van de deelnemende gemeenten voor zienswijzen en vaststelling.

Activiteiten om onze verantwoordelijkheid te nemen in crisissituaties

We werken regionaal aan een dekkend plan voor de huisvesting van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders

In 2022 hebben het Rijk en de veiligheidsregio's de gemeenten opgeroepen om een bijdrage te leveren aan het oplossen van de crisis in de asielopvang. Met de andere gemeenten uit de Regio Rivierenland wordt gewerkt aan een dekkend plan om te voldoen aan de opgaven en taakstelling om Oekraïners, asielzoekers en statushouders te huisvesten.

We vangen vluchtelingen op en verstrekken leefgelden aan Oekraïners .

Momenteel vangen wij circa 100 Oekraïense vluchtelingen op in twee gemeentelijke opvanglocaties. Het gaat om de voormalige Isandraschool in IJzendoorn en een Oekraïens weeshuis in Kesteren. Het weeshuis zal eind 2023 of begin 2024 verhuizen naar een nieuwe locatie in Dodewaard. Naast de kinderen worden daar ook de werknemers van het weeshuis gehuisvest. Vanwege de landelijke druk op de opvangplekken voor Oekraïners onderzoeken wij de mogelijkheden om meer opvangplekken te realiseren. Er worden ook nog steeds Oekraïense vluchtelingen opgevangen in particuliere opvanglocaties.

De gemeente verstrekt leefgeld en aan Oekraïners die daar recht op hebben. Verder organiseert de gemeente in samenwerking met partners onderwijs(huisvesting), Nederlandse taallessen, leerlingenvervoer, sportactiviteiten, peuterspeelzaal, jeugdzorg, enzovoort.

De gemeente voldoet aan haar taakstelling om statushouders te huisvesten.

Activiteiten voor een verantwoorde in- en uitvoering van beleid, wetgeving en regelingen

We passen beleid en regelgeving aan op de Omgevingswet

Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Die vervangt een groot aantal landelijke wetten en regelingen, maar brengt ook weer nieuwe regels met zich mee. De overgangstermijn voor een gemeentedeckend Omgevingsplan is verlengd naar 1 januari 2032. Er is dus meer tijd om alle bestemmingsplannen, verordeningen en de bruidsschat te verhuizen naar het Omgevingsplan. In 2021 heeft uw raad besloten we dat Omgevingsplan in deelgebieden opstellen. Vanaf 1 januari 2024 werken we bovendien met 'toepasbare regels': een meer gebruiksvriendelijke en leesbare vertaling van juridische regels. Meer over de Omgevingswet vindt u in begrotingsprogramma 3 Fysieke leefomgeving, onder ambitie 3.4.

Activiteiten om de gemeenteraad effectief te ondersteunen

We verhogen het budget voor de rekenkamer

De raming hiervoor en de toelichting hierop zijn verderop in dit programma opgenomen, onder 'Nieuw beleid, ontwikkelingen en ambities'.

We verkennen de mogelijkheden voor een toekomstbestendige inrichting van de raadzaal

Het presidium heeft wensen geformuleerd ten aanzien van de raadzaal, onder andere vanwege de groei van de gemeente, waardoor het aantal raadsleden vanaf 2026 wordt uitgebreid. Gestart wordt met een verkenning waaraan de raadszaal qua inrichting, vormgeving en technische voorzieningen moet voldoen.

Dit hangt samen met de wens om in het kader van het hybride werken het gehele gemeentehuis onder de loep te nemen: hoe benutten we de ruimte het meest effectief en efficiënt. De raadzaal zou wellicht beter benut kunnen worden op momenten dat de raad er geen gebruik van maakt. Afgesproken is dat voor dit totale traject een deelproject ten aanzien van de raadzaal wordt gevoerd waarin raad en griffie een plek krijgen. Met name met de bedoeling de raadzaal op lange termijn een toekomstbestendige vergaderplek van de raad te laten zijn met een uitstraling die bij onze raad en gemeente past. Hoe precies dit deelproject wordt uitgevoerd wordt nog nader afgestemd. Vooralsnog wordt gedacht aan het voorbereiden ervan in 2023, het maken van keuzes over de inrichting van de zaal (en financiën) in 2024 en uitvoering in 2025, zodat het vóór de volgende verkiezingen is afgerond.

Ontwikkelingen voor 2024

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Verbonden partijen

Regio Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van acht gemeenten in de Betuwe, Bommelerwaard, Culemborgerwaard, Tielerwaard en het westen van het Land van Maas en Waal. De gemeenten die in de gemeenschappelijke regeling (GR) deelnemen zijn Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Regio Rivierenland is opgericht om gemeenschappelijke belangen van gemeenten op diverse gebieden te behartigen, onder andere op het gebied van verkeer & vervoer, economische zaken, ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en onderwijs.

Daarnaast voert Regio Rivierenland via dienstverleningsovereenkomsten voor de gemeenten taken uit die door samenwerking effectiever, efficiënter en/of minder kwetsbaar uitgevoerd kunnen worden. Voorbeeld daarvan zijn leerplichttaken, sociale recherche, leerlingenvervoer, Wmo-vervoer, inkoopondersteuning (in het algemeen en specifiek voor de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet) en inburgering.

Regio Rivierenland is het overheidsonderdeel van FruitDelta Rivierenland, een overkoepelende samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs/onderzoek, organisaties en ondernemende inwoners. FruitDelta Rivierenland heeft als doel om de economische speerpunten Agribusiness, Economie & Logistiek en Recreatie & Toerisme te stimuleren en te versterken.

Een actieve samenwerking in Regio Rivierenland vormt hiermee een belangrijke voorwaarde voor Neder-Betuwe om zelfstandig en daadkrachtig te kunnen blijven opereren.

Ontwikkelingen voor 2024?

De samenwerking in Regio Rivierenland strekt zich uit over een breed aantal onderwerpen: van economie (onder andere recreatie, toerisme en arbeidsmigranten) tot mobiliteit (onder andere Rijnbrug en het Verenfonds), energie (Regionale Energiestrategie) en zorg (onder andere Wmo en Jeugd). De samenwerking vindt u dus op verschillende plaatsen in onze begroting terug. Twee belangrijke ontwikkelingen voor het komende jaar laten we hieronder zien.

Regio-arrangement en gebiedsprogramma's Fruitdelta Rivierenland

Het Rijk wil regie nemen in de ruimtelijke ordening en gaat een nieuwe Nota Ruimte opstellen. Als input daarvoor heeft de provincie Gelderland met Regio Rivierenland in 2023 een regio-arrangement opgesteld: de aanzet voor een ruimtelijke vertaling van de opgaven tot 2030 - met een doorkijk naar 2050. Het is de bedoeling om in 2024 te starten met het uitwerken van de opgaven uit het regio-arrangement in gebiedsprogramma's. Neder-Betuwe is bestuurlijk en ambtelijk pro-actief betrokken bij dit proces om de belangen en ontwikkeling van de gemeente te waarborgen. Meer hierover is opgenomen in begrotingsprogramma 3, onder ambitie 3.4.

Gesprek over het takenpakket van Regio Rivierenland

Bij de behandeling van de regionale begroting voor 2024 in de gemeenteraden is opgeroepen om een goed gesprek te organiseren over Regio Rivierenland als toekomstbestendige organisatie en de bijbehorende taken en middelen. Daarnaast is er in de raden behoefte aan transparantie over de contractgestuurde dienstverlening: welke dienstverleningsovereenkomst brengt welke kosten met zich mee en wat zijn de resultaten die worden opgeleverd? Ook het Algemeen Bestuur heeft de wens om een integrale takendiscussie te voeren. Dit traject start in 2023, ter voorbereiding op besluitvorming over de Kadernota 2025 en de Begroting 2025, die in 2024 aan de raden voor een zienswijze worden voorgelegd.

Wat mag het kosten?

Programma: 1	BESTUUR EN DIENSTVERLENING					
	Rekening	Begroting	Meerjarenraming			
Bedragen x € 1.000,-	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	3.073	3.140	2.914	2.914	2.914	2.914
Baten	-642	-518	-351	-351	-351	-351
Geraamd resultaat bestaand beleid	2.430	2.622	2.562	2.563	2.563	2.563
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			381	381	381	381
Baten			-219	-219	-219	-219
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			162	162	162	162
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	2.430	2.622	2.724	2.725	2.725	2.725

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In deze begroting wordt onder programma 1 Bestuur en dienstverlening voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen structureel € 381.000 aan lasten en structureel € 219.000 aan baten toegevoegd aan dit programma.

Een specificatie van de lasten en baten voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen wordt hieronder weergegeven op niveau van taakveld.

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel nadeel € 135.450)

Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 135.450 nadelig. Voor een overzicht van het totale effect over alle programma's verwijzen wij naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële begroting en dan specifiek de toelichting op het onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen van de financiële begroting.

Taakveld Bestuur (nadeel structureel € 20.600)

Onderzoeksbudget rekenkamer (nadeel structureel € 20.600 vanaf 2024)

Het onderzoeksbudget van de rekenkamercommissie is al vele jaren niet gewijzigd, terwijl de kosten van een adequaat onderzoek mede door inflatie aanzienlijk gestegen zijn en naar verwachting nog verder zullen stijgen. Als het budget daarmee niet in lijn wordt gebracht zal dit aanzienlijke afbreuk doen aan de kwaliteit en omvang van onderzoeken. De Nederlandse Vereniging van Raadsleden stelt dat een bedrag van € 1,30 per inwoner het minimale is dat een rekenkamer vereist om haar basisfuncties effectief te kunnen uitoefenen en zo de raad bij te staan. Het presidium heeft afgesproken deze lijn vanaf 2024 te gaan hanteren.

Taakveld Burgerzaken (nadeel structureel € 6.000)

Overige kleine verschillen (nadeel structureel € 6.000) behoeven geen toelichting

Investerings

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen investeringen.

Mutaties in reserves

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen mutaties in reserves.

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Missie

In Neder-Betuwe is het fijn wonen en leven. Veiligheid is een belangrijke voorwaarde om in vrijheid te kunnen leven. Het gaat hierbij zowel om de harde cijfers als het gevoel van veiligheid. We versterken onze veiligheid door in te zetten op het tegengaan van ondermijning, het versterken van onze politiecapaciteit, het voorkomen en bestrijden van mensenhandel en het tegengaan van uitbuiting van arbeidsmigranten.

Deze missie komt overeen met de vastgestelde visie in de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein. De ambities en ontwikkelingen binnen dit programma komen deels terug in de nota of de bijbehorende uitvoeringsplannen.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Integrale Beleidsnota Sociaal Domein "Samen verder op de ingeslagen weg" 2021 - 2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringsplan Meedoen en Samenleven \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Optimaal Ontwikkelen en Opgroeien \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Gezond en Vitaal \(2022\)](#)
- [Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 \(2023\)](#)
- [Jaarplan Veiligheid 2023 \(2023\)](#)
- [Veiligheidsstrategie 2019-2022 Oost-Nederland \(2019\)](#)
- [Meerjarenbeleidsplan 2019-2022 politie Oost-Nederland \(2019\)](#)
- [Concept oplegnota jaarschijf 2023 bij meerjarenbeleidsplan 2019-2022 politie Oost-Nederland \(2023\)](#)
- [Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2019\)](#)
- [Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2019\)](#)
- [Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2019\)](#)
- [Generiek Rampbestrijdingsplan VRGZ \(2020\)](#)
- [Preventie- en Handhavingsplan Alcohol Neder-Betuwe 2022-2024 \(2021\)](#)
- [Eerste wijziging Algemene Plaatselijke Verordening Neder-Betuwe 2021 \(2022\); Bijlage 1; Bijlage 2;](#)

Ambities

2.1 Neder-Betuwe is een veilige gemeente om te wonen en te leven

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Het gevoel van veiligheid wordt (samen met onze inwoners) versterkt	We werken integraal samen bij de uitvoering van de Kadernota Veiligheid 2023-2026 <i>nieuw toegevoegd uit de kadernota veiligheid</i>	2023-2026
	We ondersteunen initiatieven gericht op buurtpreventie	continu
	We volgen en vertalen het landelijke beleid t.a.v. vuurwerk (vooralsnog wordt geen eigen beleid voor een vuurwerkverbod ontwikkeld)	continu
	We zetten ons in voor het behoud van de zondagsrust, o.a. ten aanzien van de openingstijden van winkels, het houden van evenementen en (infrastructurele) werkzaamheden	continu
Het middelengebruik (alcohol, roken, drugs) onder onze (jonge) inwoners neemt af	We onderzoeken de mogelijkheden van de toepassing van het IJslands preventiemodel in onze gemeente	afgerond
	We willen onze jeugd beschermen tegen middelengebruik door preventie en handhaving	continu
	We zetten in op betere naleving van leeftijdsgrenzen en openingstijden bij alcoholverstrekkers	continu
	<i>Dit beleidsdoel draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 5.2: Inwoners van Neder-Betuwe leven gezond en zijn vitaal</i>	
Ondermijnende criminaliteit, uitbuiting en mensenhandel wordt voorkomen	We pakken productielocaties van verdovende middelen aan en bevorderen het bewustzijn van inwoners en ondernemers op signalen van (drugs)criminaliteit	continu
	We verhogen de (digitale) weerbaarheid van onze samenleving	continu
	We werken samen met bedrijven om mensenhandel en arbeidsuitbuiting actief tegen te gaan	continu

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

We werken integraal samen bij de uitvoering van de Kadernota Veiligheid 2023-2026

De Kadernota Veiligheid 2023-2026 en de bijbehorende jaarplannen Veiligheid vormen de rode draad van de activiteiten die we uitvoeren in het kader van het Veiligheidsbeleid. De focus ligt met name op integrale samenwerking tussen de veiligheidspartners, de inzet van preventiemaatregelen en op beleidsontwikkeling met betrekking tot actuele prioriteiten op het gebied van ondermijning. Voor de inwoner betekent dit dat we gericht gaan communiceren over incidenten en risico's en dat we een gericht handelingsperspectief gaan bieden door te benoemen waar men signalen kan melden en waar men voor gerichte hulp terecht kan.

We willen onze jeugd beschermen tegen middelengebruik door preventie en handhaving

Uitvoeringsplan Preventie & Handhaving 2024

Uw raad heeft op 9 december 2021 het Preventie- en handhavingplan Alcohol gemeente Neder-Betuwe 2022-2024 vastgesteld, in overeenstemming met de verplichting volgens de Alcoholwet. Jaarlijks werken we de doelen uit dit plan uit in een uitvoeringsplan met concrete acties en meetbare doelstellingen. In 2024 stellen we het uitvoeringsplan 2024 vast en voeren we het uit. Dit gebeurt in samenwerking met verschillende partners, waaronder de GGD, IrisZorg, jongerenwerk en de politie. Daarnaast werken we aan een nieuw Preventie- en handhavingplan voor de jaren 2025-2027.

Inzet Jeugdboa

Uw raad heeft op 6 juli 2023 een motie aangenomen om een bijzondere opsporingsambtenaar aan te stellen specifiek voor onze jeugd. Doel van deze jeugdboa is het vervullen van een sleutelrol tussen jongerenwerk, jeugdcoördinator enerzijds en de politie anderzijds. In 2024 wordt een jeugdboa met deze opdracht aangesteld.

We pakken productielocaties van verdovende middelen aan en bevorderen het bewustzijn van inwoners en ondernemers op signalen van (drugs)criminaliteit

Het bestrijden van ondermijnende criminaliteit doen we door:

- het aanpakken van drugsproductie en -handel door het uitvoeren van het beleid op grond van artikel 13b Opiumwet en het Regionaal Henneconvenant.
- het vergroten van bewustzijn bij onze inwoners, ondernemers en bezoekers door hen mee te nemen in de actuele problematiek en ze te stimuleren signalen te melden (waarbij de mogelijkheid om anoniem te melden wordt benadrukt).
- verhoging van gericht toezicht op straat door diverse veiligheidspartners zoals boa's, politie en overige toezichthouders.
- het uitvoeren van integrale controles.
- het integraal afpakken van crimineel vermogen.

We verhogen de (digitale) weerbaarheid van onze samenleving

We vertalen de uitkomsten van het rekenkameronderzoek inzake ondermijning, samen met de landelijke ontwikkelingen op het gebied van de aanpak van ondermijning, naar een concreet plan van aanpak. Hierbij gaan we meer informatiegestuurd werken en gaan we concrete incidenten als voorbeeld gebruiken om inwoners bewuster te maken van de risico's.

2.2 Inwoners van Neder-Betuwe kunnen vertrouwen op goede en tijdige hulp en ondersteuning van de hulpdiensten en BOA's

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Bevordering van de openbare orde en veiligheid in Neder-Betuwe	We zetten in op optimale inzet van onze wijkagenten	continu
	We evalueren jaarlijks de prioriteiten voor de inzet van de boa's	jaarlijks
Behoud van een goed functionerende (vrijwillige) brandweer	We zetten in op het behoud van de huidige korpsen en hun capaciteit	continu
	We stimuleren het behoud van de jeugdbrandweer	continu

Tijdige aanrijtijden en kwalitatief hoogwaardige ambulancedienst voor onze inwoners	We zetten in op betere aanrijtijden, binnen de normtijd van de ambulance	continu
--	--	---------

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2024.

We zetten in op optimale inzet van onze wijkagenten

Maandelijks voeren we zowel ambtelijke als bestuurlijke overleggen met onze veiligheidspartners, waaronder de wijkagenten, en komen de veiligheidscijfers, trends en ontwikkelingen aan de orde. Aan de hand van deze overleggen bespreken wij de inzet van de betreffende veiligheidspartners voor de korte en lange termijn.

We zetten in op het behoud van de huidige korpsen en hun capaciteit

Dit doen we onder andere in een periodiek overleg met de brandweer. We bespreken dan gezamenlijk de mogelijke oplossingen en denken bijvoorbeeld mee bij het werven van eventuele nieuwe vrijwilligers.

We zetten in op betere aanrijtijden, binnen de normtijd van de ambulance.

Dit doen we door middel van het opvragen en bespreken van tussentijdse rapportages.

Ontwikkelingen voor 2024

Toekomstbestendige bevolkingszorg VRGZ

De systeemtesten van 2019 en 2021, maar ook incidenten en oefeningen hebben laten zien dat de inrichting en de bezetting van bevolkingszorg in Gelderland-Zuid kwetsbaar is. Daarnaast hebben we de afgelopen jaren te maken gehad met complexe en langdurige crises, waarop de huidige gemeentelijke crisisorganisatie onvoldoende is ingericht en voorbereid. Eind 2021 is een projectgroep gestart om te komen tot:

- Een toekomstbestendige inrichting van de gemeentelijke crisisorganisaties, welke naar behoefte flexibel kunnen worden ingezet op basis van de impact in de samenleving of de bestuurlijke behoefte;
- Duidelijke en vastgelegde samenwerkingsafspraken tussen de gemeenten en veiligheidsregio als het gaat om de operationele voorbereiding, kwaliteit en kwantiteit van de kolommen bevolkingszorg en crisiscommunicatie.

De nieuwe inrichting van bevolkingszorg is opgenomen in het Regionaal Crisisplan 2024, die we in december 2023 samen met een nieuwe samenwerkingsovereenkomst aanbieden aan het algemeen bestuur van de VRGZ.

Evaluatie Wet veiligheidsregio's

De Commissie evaluatie Wet veiligheidsregio's heeft onderzocht in hoeverre de Wet veiligheidsregio's (Wvr) bijdraagt aan de beheersing van risico's voor burgers. Daarnaast is onderzocht hoe de aanpak van crises aansluit op de nieuwe trends in crises, crisisbeheersing en brandweezorg. De adviezen van de Commissie evaluatie Wvr zijn in diverse gremia besproken en vertaald naar implicaties voor de praktijk. Uiteindelijk betekent dit dat de betreffende implicaties gefaciliteerd moeten worden via een nieuwe wet. Wanneer deze wet wordt verwacht is op dit moment nog onduidelijk. De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) blijft nauw aangesloten bij de ontwikkelingen. Waar mogelijk vertalen we de ontwikkeling naar de brandweer en regionale crisisorganisatie.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	0,40	0,20	0,20	0,60	0,60	0,20	0,60
			Landelijk	2,30	2,20	2,20	2,30	2,00	1,80	2,30
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	3,30	3,40	3,40	2,10	2,50	1,80	2,40
			Landelijk	5,30	5,00	4,80	4,90	4,60	4,40	4,60
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	2,20	1,90	2,10	1,50	1,40	0,80	0,60
			Landelijk	3,30	2,90	2,50	2,30	1,80	1,40	1,40
Verwijzingen Halt	aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	Neder-Betuwe	7,00	8,00	5,00	5,00	12,00	6,00	2,00
			Landelijk	14,00	13,00	12,00	13,00	11,00	8,00	8,00

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) is een organisatie voor brandweerbijstand, geneeskundige hulpverlening, meldkameractiviteiten en voorbereiding en coördinatie op het gebied van (gemeentelijke) rampenbestrijding en crisisbeheersing. Dit regionale samenwerkingsverband van veertien gemeenten is gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) en de Wet veiligheidsregio's (Wvr).

De belangrijkste speerpunten in het beleid van de VRGZ zijn:

- Een sterk netwerk
- Een weerbare organisatie
- Informatiemanagement

Ontwikkelingen voor 2024?

Extra focus op een viertal risico's

Gezien de ontwikkelingen die op ons afkomen, onderzoekt de VRGZ een viertal risico's. Het gaat om:

- Verstoring telecommunicatie en ICT
- Verstoring elektriciteitsvoorziening
- Verstoring openbare orde
- Natuurbrand nabij kwetsbaar object

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. De wet treedt op 1 januari 2024 in werking. Aanvullend aan de al gehouden opleidingen en trainingen wordt onderzocht wat er in 2024 nog nodig is om aan de landelijke kwalificatieprofielen- en normen te voldoen.

Wat mag het kosten?

Programma: 2		OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	2.444	2.703	2.783	2.787	2.795	2.795
Baten	-96	-74	-74	-74	-74	-74
Geraamd resultaat bestaand beleid	2.349	2.629	2.710	2.714	2.721	2.721
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			172	172	98	98
Baten			-5	-5	-5	-5
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			167	167	93	93
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	2.349	2.629	2.877	2.881	2.814	2.814

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In deze begroting wordt onder programma 2 Openbare orde en veiligheid voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen structureel € 172.000 in 2024 en 2025, € 98.000 in 2026 en 2027 aan lasten toegevoegd en structureel € 5.000 aan baten toegevoegd aan dit programma.

Een specificatie van de lasten en baten voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen wordt hieronder weergegeven op niveau van taakveld.

Actualisatie urenrekeningen en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen (nadeel structureel € 88.218)

Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 88.218. Voor een overzicht van het totale effect over alle programma's verwijzen wij naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële begroting en dan specifiek de toelichting op het onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen van de financiële begroting.

Taakveld Openbare orde en veiligheid (nadeel structureel € 79.000 voor 2024 en 2025, vanaf 2026 € 5.000)

Verduurzaming gemeentelijke voertuigen (BOA'S) (nadeel structureel € 5.000)

In het kader van duurzaam en milieuvriendelijk vervoer willen we voor de gemeentelijke voertuigen investeren in elektrische en/of hybride aangedreven vervoersmiddelen. Het betreft hier het vervanging van een reeds elektrisch aangedreven BOA voertuig voor een meer geschiktere variant.

Inzet Jeugd Boa (nadeel incidenteel € 74.000 voor 2024 en 2025)

In de raad van 6 juli 2023 is de motie aangenomen om vanaf 2024 een bijzondere opsporingsambtenaar aan te stellen specifiek voor onze jeugd. De kosten van een jeugd-boa per jaar zijn op dit moment € 74.000 voor een full-time functie. Medio 2024 evalueren we de inzet van de jeugd Boa.

Investeringsen

Er zijn geen investeringen voor dit programma.

Mutaties in reserves

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen mutaties in reserves.

Programma 3 Fysieke leefomgeving

Missie

Neder-Betuwe is een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde gemeente en staat bekend als hét laanboomcentrum van Nederland en Europa. Wij werken samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan het behoud en de ontwikkeling van een duurzame, leefbare en vitale gemeente. De woningvoorraad is kwalitatief op orde en stemmen we voortdurend af op de behoefte. We ontwikkelen de mobiliteit in onze gemeente zo, dat deze de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en de leefbaarheid versterkt.

Klimaatverandering is een urgent wereldwijd probleem. Onder invloed van klimaatverandering ontstaan maatschappelijke vraagstukken. De regierol om deze aan te pakken ligt voor een deel bij gemeenten. We werken daarom integraal aan een duurzame (lokale) leefomgeving en een gezonde leefstijl.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Beheerplan duurzaam meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen 2022-2025](#)
- [Landschapsontwikkelingsplan \(LOP\) Neder-Betuwe 2022-2032](#)
- [Bestemmingsplannen](#)
- [Nota Bovenwijkse Voorzieningen 2018 deel A \(2018\), \(deel B, actualisatie 2022\)](#)
- [Omgevingsvisie Neder-Betuwe](#)
- [Verordening Commissie Ruimtelijke Kwaliteit](#)
- [Programma Wonen 2022-2030](#)
- [Nota grondbeleid \(2016\)](#)
- [Welstandsnota \(2011\)](#)
- [VTH beleid Rivierenland 2022 \(VTH: Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving\), Bijlage 1 \(Risicoanalyse\), Bijlage 2 \(Richtlijn geharmoniseerde sancties\)](#)
- [Verordening uitvoering en handhaving Omgevingsrecht Neder-Betuwe 2023\)](#)
- [Geurgebiedsvisie NederBetuwe \(2011\)](#)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 inclusief Waterplan \(2018\)](#)
- [Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2021 \(IBOR\)](#)
- [Assetsheet Begraafplaatsen](#)
- [Assetsheet Riolering & Water \(Incl. Baggeren\)](#)
- [Klimaatnota Neder-Betuwe 2021-2025 \(2021\)](#)
- [Nota Honden\(poep\)beleid 2016 \(2016\)](#)
- [Beleidsvisie externe veiligheid Neder Betuwe 2015-2018 \(2015\)](#)
- [Bodembelastingkaart \(actualisatie 2017\)](#)
- [Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan beleidsrapportage \(2018\), \(achtergrondrapportage\)](#)
- [Speelruimtenota 2020-2023 \(2019\), \(bijlage 1\), \(bijlage 2\)](#)
- [Vervangingsplan essentaksterfte 2019-2022 \(2019\)](#)
- [Uitvoeringsplan bomen Neder-Betuwe 2019 \(2019\)](#)
- [Beleidsplan huisvesting arbeidsmigranten 2020-2022 \(2019\)](#)
- [Woonwagenbeleid \(2020\)](#)

Ambities

3.1 Wonen voor iedereen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Betaalbaar wonen voor iedereen	We gaan kleinere en goedkopere woningen bouwen.	continu
	We monitoren de lokale woningmarkt	continu
	We borgen 30% sociale huurwoningen bij elk nieuwbouwproject en meer (10%) sociale koopwoningen	continu
	We proberen een juridische borging te vinden voor de realisatie van betaalbare woningbouw	afgerond
	We doen onderzoek naar koopondersteuning voor starters	afgerond
	We maken meerjarenafspraken met Thius voor de periode 2024 -2027	2024
Beschikbare woningen voor iedereen	We zoeken naar mogelijkheden voor het verbeteren van de doorstroming op de woningmarkt.	2025
	We doen onderzoek naar mogelijke oplossingen voor woonruimte van spoedzoekers.	2024
	We willen meer levensloopgeschikte of zorgwoningen bouwen.	continu
	We streven naar 50% toewijzing van woningen voor lokale behoefte.	2024
	We doen onderzoek naar woningsplitsing in het buitengebied.	afgerond
Vindbare woningen voor iedereen	We monitoren het aanbod in de vrije sector	2024
	We onderzoeken hoe we vroeger kunnen informeren over een sociale huurwoning en de wachtlijst.	2024
	We gaan voorlichting geven over levensloop bestendig wonen aan senioren	2024
	We geven actief communicatie over woningbouw aan inwoners.	2024
Voldoende aanbod wonen dichtbij werk voor arbeidsmigranten	We realiseren voldoende nieuwe verblijfplaatsen voor arbeidsmigranten	2023-2026
	We voeren een inventarisatie uit over het aantal arbeidsmigranten bij agrariërs (short stay).	2024
	We geven uitvoering aan het regionaal convenant arbeidsmigranten.	2024
Rekening houden specifieke behoefte woonwagenbewoners	We realiseren dertien nieuwe standplaatsen voor woonwagenbewoners.	2024

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten om betaalbaar wonen voor iedereen te realiseren

Realisatie van de woonmonitor

De woonmonitor zal eind 2023 gereed zijn en wordt door het college vastgesteld. Zodra deze gereed is zullen wij u deze toesturen via een raadsinformatiebrief. De monitor zal via een link op de website te raadplegen zijn. Vanaf 2024 zullen we de monitor elke 3 maanden van actuele informatie voorzien.

Vergroten van het aandeel sociale huurwoningen

In elk nieuwbouwproject gaan we minimaal 30% sociale huur realiseren. Hiervoor is een doelgroepenverordening vastgesteld. Elk nieuw initiatief wordt aan de verordening getoetst.

We maken meerjarenafspraken met woningcorporatie Thius voor de periode 2024 - 2027

Per jaar maken we uitvoeringsafspraken waarin actiepunten opgenomen worden over betaalbaarheid van de woningen. Aan het eind van het jaar worden deze geëvalueerd.

Activiteiten om beschikbare woningen voor iedereen te realiseren

Verbeteren doorstroming wooncarrière

Afhankelijk van leeftijd en huishoudenssamenstelling kunnen inwoners behoefte hebben aan een ander type woning. Samen met de woningcorporaties en ontwikkelaars willen we in 2024 afspraken maken over advies of hulp bij verhuizen.

Onderzoek oplossingen woonruimte spoedzoekers

We zoeken naar mogelijkheden om de reguliere woningmarkt en woningbouw te ontlasten door mee te werken aan passende gebouwtransformaties of het realiseren van passende tijdelijke woonruimte.

We willen meer levensloopgeschikte en zorgwoningen bouwen

Hiervoor wordt samen met het sociaal domein een woon-zorgvisie opgesteld. Hierbij kijken we ook naar regionale samenwerking.

We willen voorzien in de lokale woonbehoefte

Hiervoor stellen we in het eerste half jaar van 2024 een huisvestingsverordening op waarin we borgen dat 50% van alle toewijzingen naar de huidige inwoners van de gemeenten gaan.

Activiteiten om woningen beter vindbaar te maken

Communicatie over woningbouw aan inwoners

In 2024 gaan we via de gemeentelijke kanalen inwoners informeren over de actuele woningbouwprojecten waarbij we ook informatie delen over woningtypen, prijzen en eventueel doelgroepen. We zetten ook de sociale media in bij belangrijke momenten als inschrijven huurwoningen en start verkoop. Hier zullen we ook woningcorporatie Thius bij betrekken.

Activiteiten voor voldoende aanbod wonen voor arbeidsmigranten dichtbij werk

Realisatie nieuwe verblijfplaatsen voor internationale werknemers

In de gemeente zijn structureel meer verblijfplaatsen nodig om de internationale werknemers die nu bij ons werken te huisvesten. Hier wordt ook in 2024 actief aan gewerkt. Onder andere in een samenwerking met Tiel om een locatie voor arbeidsmigranten te realiseren.

Inventarisatie internationale werknemers bij agrariërs (shortstay)

Voor kortdurend verblijf gelden andere beleidsregels en normen. Vanuit de overheid wordt dit aangescherpt. Wij willen onze lokale agrariërs hierbij ondersteunen. Bij de inventarisatie in 2024 vragen we de benodigde informatie op om dit te kunnen doen.

Invoeren handelingsperspectief en convenant arbeidsmigranten

Regionaal werken we met gemeenten samen om het goed te organiseren voor de internationale werknemers en de ondernemers. Deze samenwerkingen en afspraken hebben we geborgd in een convenant. In de komende jaren moeten we die afspraken gaan omzetten naar de praktijk.

Activiteiten voor de specifieke behoefte van woonwagenbewoners

Realiseren nieuwe standplaatsen voor woonwagenbewoners

Zoals staat in de landelijke regelgeving realiseren we in de gemeente nieuwe standplaatsen, zodat ook de nieuwe generatie van onze lokale woonwagenbewoners in familieverband kan wonen. In 2023 is hiervoor een bestuursopdracht gegeven om drie locaties te onderzoeken op haalbaarheid. Als deze locaties geschikt blijken dan zal een ruimtelijke procedure gestart worden en dan kan, in samenspraak met woningcorporatie Thius, gestart worden met de bouw.

3.2 Onze openbare ruimte is heel, schoon en veilig en bereikbaar voor iedereen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Veilig en goed onderhouden wegennet	We continueren de uitvoering van het Neder-Betuws verkeers- en vervoersplan.	continu
	We realiseren een Randweg Opheusden voor het ontlasten van de kern Opheusden en de ontsluiting van het Tree Valley Business Centre. Daarnaast creëren we de mogelijkheid om de Wijk Herenland aan te sluiten op de Randweg.	2024-2027
	We volgen de ontwikkelingen rond de verbreding van de Rijnbrug	2024 e.v.
	We onderzoeken een betere ontsluiting van Ochten-Oost en -Noord.	2023 e.v.
	We onderzoeken een goede verbinding voor langzaam verkeer tussen Casterhoven en andere delen van het dorp Kesteren.	2024
Goede bereikbaarheid openbaar vervoer	We lobbyen voor korte reistijden naar de centrumgemeenten.	2023 e.v.
	We zetten ons in voor behoud van goede en duurzame veerverbindingen.	2023 e.v.
	We ronden de herinrichting van de omgeving station Opheusden af.	2024
Effectieve en efficiënte inrichting en beheer openbare ruimte	We gaan uitvoering geven aan het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR).	continu
	Bij nieuwbouwlocaties wordt voldoende rekening gehouden met aaneengesloten speelplekken.	continu
	We starten een communicatiecampagne met het doel het zwerfafval tegen te gaan.	2023
	We doen onderzoek naar het, op een respectvolle manier, behouden van voldoende ruimte op onze gemeentelijke begraafplaatsen.	continu
	We doen onderzoek naar het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar groen tegen lagere beheerkosten	continu

	We gaan uitvoering geven aan de 1e fase van het baggerplan voor de B- en C-watgangen.	2023-2025
	We maken een doorstart met het honden(poep)beleid nieuw Kadernota	2023-2025
Sober en doelmatig beheer gemeentelijke gebouwen	We voeren het Beheerplan duurzaam meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen uit. <i>(Deze activiteiten zijn verder uitgewerkt in Programma 6.)</i>	2022-2025

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten voor een veilig en goed onderhouden wegennet

Werkzaamheden uit het Neder-Betuws verkeers- en vervoerplan

In 2024 werken we aan snelheidsremmende maatregelen op de Overbroeksestraat te Ochten. De Hoofdstraat-zuid te Kesteren (tussen spoorwegovergang en rotonde Broekdijk) willen we duurzaam veilig inrichten. Het tijdstip van uitvoering stemmen we af met de bouwontwikkelingen in de omgeving.

Daarnaast worden actuele knelpunten naar aanleiding van meldingen opgelost en vinden reguliere campagnes en dergelijke plaats.

Doorontwikkeling en projectvoorbereiding Rondweg Ochten

Begin 2024 besluiten we welke variant van de rondweg verder wordt uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp. Bijzondere aandacht vraagt de aansluiting op het bestaande wegennet aan de noordzijde van Ochten. We nemen ook de ontwikkelkansen mee die ontstaan door de aanleg van de rondweg.

Projectvoorbereiding Randweg Opheusden

De voorbereiding om te komen tot realisatie van de Randweg Opheusden verloopt volgens plan. De grondverwerving zal verder gestalte krijgen. In 2024 verwachten we te beschikken over een onherroepelijk bestemmingsplan, is er een akkoord met ProRail op welke wijze de randweg het spoor zal kruisen en is er een besluit of en op welke wijze de wijk Herenland zal worden aangesloten op de randweg.

Een goede verbinding voor langzaam verkeer tussen Casterhoven en andere delen van het dorp Kesteren

In de Kadernota 2024 hebben we een bijdrage opgenomen als reservering voor een door ProRail te realiseren aanpassing van de spoorwegovergang Hoofdstraat Kesteren. Door het aanbrengen van gescheiden voorzieningen voor langzaam verkeer kan dan een goede veilige verbinding ontstaan.

Activiteiten voor een goede bereikbaarheid van het openbaar vervoer

Inzet voor behoud van de auto- en personenveren

Naar het zich laat aanzien zijn er vanaf 2024 in het Verenfonds geen financiële middelen meer. Samen met Wageningen en de veerexploitant wil de gemeente werken aan een financiële exploitatie waarin er naar een lagere gemeentelijke bijdrage voor het veer Opheusden - Wageningen wordt toegewerkt.

In het nieuwe coalitieakkoord van de provincie Gelderland lijkt er ook wat meer ruimte te zijn voor een provinciale rol. De provincie geeft aan met gemeenten en buurprovincies aan een nieuw plan voor 2024 en verder te willen werken dat gezamenlijk gedragen wordt.

Uitvoering regionale mobiliteitsplan 2023 - 2026

In 2023 is de uitvoering van het nieuwe regionale mobiliteitsplan gestart. Een goede bereikbaarheid en een passend (duurzaam) mobiliteitsaanbod zijn een voorwaarde om onze regionale ambities te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn de lobby voor de A15, snelfietspaden,

het openbaar vervoer en het binnenhalen van landelijke subsidies. Het zijn met name vraagstukken die een regionale of landelijke schaal hebben.

Als regio zijn we geen opdrachtgever van het OV en HaltetaxiRRReis, maar we maken ons richting de provincie wel hard voor het belang van het OV als onderdeel van de mobiliteitsketen in onze regio.

Aanlevering mobiliteitsdata op orde

Steeds meer voertuigen gebruiken dagelijks digitale verkeersinformatie. Het is van belang dat deze informatie actueel en betrouwbaar is. Het (structureel) aanleveren van digitale mobiliteitsdata wordt daarom steeds belangrijker. Het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat heeft vijf dataclusters bepaald, die concreet ingevuld moet worden door wegbeheerders. Het gaat onder meer om gegevens over de maximumsnelheid, venstertijden, milieuzones, parkeren en bebording. We streven er naar om up to date te blijven met betrekking tot deze data items.

Activiteiten voor een effectieve en efficiënte inrichting en beheer van de openbare ruimte

Planvoorbereiding van de Nassaulaan, De Leede en Dichterswijk/Romeinsebuurt in Kesteren

We starten met de voorbereiding- en ontwerpfase van deze rehabilitatieprojecten. De budgetten van deze projecten worden nog getoetst op basis van de evaluaties van eerdere rehabilitatieprojecten. Dit betekent dat we daarop terugkomen bij of de 2e Berap 2023 of de 1e Berap 2024.

Doorontwikkeling IBOR

Het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) willen we gaan vertalen in een Meerjarig Investeringsprogramma (MJIP). In Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaallasten van deze Programmabegroting gaan we uitgebreider in op het IBOR en de verschillende onderdelen daarvan.

Vogelbuurt fase 2 gaat in uitvoering

Na een ontwerp- en aanbestedingsfase verwachten we uitvoering te kunnen geven aan project Vogelbuurt fase 2 in Opheusden.

Baggerwerkzaamheden B- en C-watergangen

Het gemeentelijk watersysteem moet op diepte worden gebracht om goed te blijven functioneren. Het waterschap onderhoudt de A-watergangen. De gemeente onderhoudt de B- en de C-watergangen. De B-watergangen zijn watergangen met een lokale water aan- en afvoerende functie. De C-watergangen hebben voornamelijk een waterbergende functie. In het najaar 2023 wordt de 1e fase aanbesteed. Baggerwerkzaamheden moeten in de wintermaanden worden uitgevoerd. Naar verwachting starten we in november 2023 en ronden we het werk af in het voorjaar van 2024. Dit is ruim binnen de termijn die we hebben afgesproken met Waterschap Rivierenland.

Frisse doorstart honden(poep)beleid

In de afgelopen jaren is het aantal honden in onze gemeente toegekomen. Door alleen in te zetten op het handhaven bij niet-opruimen van hondenpoep lossen we het hondenpoepprobleem niet op. Daarom willen we in 2024 een frisse doorstart maken met de uitvoering van het honden(poep)beleid. We willen de bestaande hondenvoorzieningen optimaliseren en extra voorzieningen toevoegen. Bijvoorbeeld door op strategische plekken langs hondenuitlaatroutes meer bakken te plaatsen. Op deze manier willen we hondenbezitters faciliteren om zich aan de regels te houden. De kosten kunnen worden gecompenseerd door meeropbrengsten van de inkomsten uit de hondenbelasting. De meeropbrengst hondenbelasting ziet u terug bij Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien en dan specifiek onder taakveld belastingen overig.

Vervangingsopgave afvalbakken

De afvalbakken in onze gemeente zijn meer dan aan vervanging toe. We willen in 2024 starten met het vervangen van de bestaande afvalbakken en deze asset (assetsheet Afval en Schoon) op orde

te krijgen. Om landelijk gemiddeld aantal afvalbakken te halen, zouden er extra bakken bij moeten komen. Een aantal bestaande bakken gaat een nieuwe plek krijgen, in het kader van de optimalisatie van de spreiding. De (ver)plaatsing zal grotendeels volgens de nieuwe leidraad afvalbakken plaatsvinden.

Werkzaamheden in de openbare ruimte voortvloeiend uit de dorpsgesprekken

In 2023 zijn er dorpsgesprekken gehouden. Hieruit komen verschillende wensen en klachten. Zo komt bijvoorbeeld naar voren dat er op zaterdagen veel parkeeroverlast is bij het sportpark De Hoeken. De huidige parkeerplaats is ontoereikend en mensen parkeren onveilig bij onder andere de Keizerstraat. We hebben al vele meldingen in 2023 opgelost. Voor de wat complexere vragen maken we een integraal overzicht van de werkzaamheden. We komen daarvoor met een advies en inzicht van de kosten.

Activiteiten voor een sober en doelmatig beheer van de gemeentelijke gebouwen

Uitvoering beheerplan duurzaam meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen 2022-2025

Naast het verhelpen van klachten en storingen bij gemeentelijke gebouwen, ligt ook de focus op het meerjarig groot onderhoud aan welzijns-, binnensport- en gemeentelijke gebouwen (gemeentehuis en gemeentewerven) en cultureel en historisch erfgoed zoals kerktorens en monumenten in de openbare ruimte. Bij het gemeentehuis is vervanging van het noodaggregaat van belang om bij calamiteiten/uitval te voorzien in een noodstroomvoorziening. Er wordt onderzoek gedaan naar de toekomstige inrichting van de raadzaal. Verder starten in 2024 de voorbereidingen voor het nieuw beheerplan (2026-2029). Onafhankelijk uit te voeren (NEN 2767) inspecties moeten daarbij een beeld verschaffen over de staat van de gemeentelijke gebouwen en daarbij behorende installaties en terreinen.

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Aan de hand van externe onderzoeken staat 2024 en verder in het teken van het vanuit oogpunt van duurzaamheid en ten tijde van hoge energieprijzen, gasgestookte warmte-installaties in geprioriteerde gemeentelijke gebouwen van het gas af te koppelen en daarmee de CO₂ uitstoot te reduceren. Dit is een ingrijpend en meerjarig project waarbij kosten-baten-analyses inzicht moeten verschaffen in de terugverdientijd van eventuele investeringen.

Tijdelijke onderwijshuisvesting

In 2024 zal het tijdelijk schoolgebouw aan de Tollenhof in Kesteren qua exploitatie, beheer en onderhoud nog de nodige aandacht vragen om een tekort in onderwijshuisvesting te voorkomen voor de basisscholen De Wegwijzer en de Seba school en schoolgemeenschap Pantarijn.

Multifunctioneel centrum (MFC) Dodewaard

In 2024 maken we een begin met het integreren van de Sporthal De Eng in het toekomstig MFC Dodewaard. Zie verder programma 6.

Verduurzaming wagenpark

In 2024 vervangen we twee diesel aangedreven service- en onderhoudsvoertuigen van gebouwenbeheer en worden samen met voertuigen voor Civiel en Vergunningen, Toezicht en Handhaving in het kader van duurzame mobiliteit vervangen door elektrische of hybride voertuigen.

Ontwikkelingen voor 2024

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

3.3 We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Duurzame en gezonde leefstijl	We geven eenvoudige oplossingen voor een duurzame leefstijl. <i>(Meer over gezondheid vindt u terug onder ambitie 5.2 Inwoners van Neder-Betuwe leven gezond en zijn vitaal)</i>	2023-2026
	We realiseren meer openbare laadpalen voor elektrisch vervoer.	2023-2026
Verlagen van het energieverbruik	We stimuleren het gebruik van subsidieregelingen voor het uitvoeren van maatregelen die bijdragen aan een laag energieverbruik.	2023-2026
	We voeren onze Warmtetransitievisie uit.	2023-2026
	We zetten ons in voor de bestrijding van energiearmoede bij onze inwoners.	2023-2026
	Wij maken een plan voor aardgasvrije wijken. <i>nieuw Kadernota</i>	2024-2025
	Via de pilot Energie Expertteam Rivierenland ondersteunen wij samen met VNO NCW en S-tec ondernemers bij de verduurzamingsopgave. <i>nieuw</i>	2024
Toekomstbestendige leefomgeving	We bevorderen een groene, schaduwrijke leefomgeving.	continu
	Bij de herinrichting van wijken treffen we klimaatbestendige maatregelen afgestemd op extremer weer.	continu
	We plaatsen meer groen in woonwijken, vooral met bomen.	2023-2026
Circulaire samenleving	We stimuleren hergebruik van verpakkingen (ook door minder gebruik te maken van wegwerpverpakkingen).	2023-2026
	We stimuleren de recycling van grondstoffen.	2023-2026
	We verminderen ons restafval.	continu
Nieuwe energievormen	We stimuleren het overschakelen van fossiele energie naar duurzame bronnen.	continu
	We zetten in om bij windmolens op land minimaal 50% ten goede te laten komen aan de lokale gemeenschap.	2023-2026
	We gaan in overleg om de knelpunten op elektriciteitsnet te verminderen of te verbeteren.	2023-2026
	We stimuleren innovatie samen met lokale ondernemers.	continu

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten voor een duurzame en gezonde leefstijl

Communicatiecampagne voor duurzame en gezonde keuzes

In 2024 bouwen we de communicatiecampagne 'samendetoekomst.nl' verder uit. De huidige ondersteunende voorzieningen als de duurzaamheidsleningen, het Energieloket en de subsidieregelingen lopen in 2024 door. Met deze campagne geven we concrete handvatten (en financieringsmogelijkheden) aan inwoners en ondernemers voor duurzame en gezonde keuzes.

Meer laadpalen in onze gemeente

In 2024 zorgen wij vraaggericht voor de verdere proactieve aanleg van laadpalen in de gemeente, vanuit de gezamenlijke concessie Gelderland-Overijssel. We zijn daartoe aansloten bij de Gelders-Overijsselse Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (GO-RAL).

Activiteiten voor het verlagen van het energieverbruik

Maatregelenpakket inwoners energiebesparende maatregelen

In 2024 voeren we het Nationaal IsolatieProgramma en de lokale subsidieregeling voor duurzaamheidsmaatregelen door woningeigenaren uit.

Uitvoeringsprogramma Warmtetransitie

We brengen de CO₂ uitstoot terug door energiebesparing en fossiele brandstoffen te vervangen voor hernieuwbare energie. Daarnaast gaan we inwoners helpen om gefaseerd van het gasnet los te komen. Wij voeren het uitvoeringsprogramma warmtetransitie 1.0 uit met als doel Neder-Betuwe uiterlijk in 2050 van het aardgasnet af te kunnen sluiten.

Een plan voor aardgasvrije wijken

Als volgende fase van de transitievisie warmte stellen we in 2024 een plan op voor aardgasvrije wijken.

Bestrijding energiearmoede

In 2024 geven wij uitvoering aan de regelingen van de rijksoverheid om energiearmoede te bestrijden en energiebesparende maatregelen te nemen. Wij zetten in op een gezamenlijke pilot met woningcorporatie Thius voor een wijkgerichte aanpak.

Activiteiten voor een toekomstbestendige leefomgeving

Voorbereiden op klimaatverandering

Wij zijn landschappelijk voorbereid op een veranderd klimaat en beperken daarmee de economische en maatschappelijke overlast en schade. We verbeteren de leefomgeving voor flora en fauna. In 2024 geven wij uitvoering aan de lokale adaptatiestrategie (LAS) en het nieuwe Programma Riolering en Water (PRW) waarin we maatregelen nemen en ons aanpassen aan een veranderend klimaat. In het kader van het Groeifonds komen we nog naar de raad met een voorstel voor een subsidieregeling voor inwoners om klimaatadaptieve maatregelen te treffen.

Voorbeeldfunctie gemeente

We geven zelf het goede voorbeeld in het maken van duurzame keuzes, bijvoorbeeld door het versneld verduurzamen van ons eigen vastgoed.

Verduurzamen openbare verlichting

In 2024 gaan we verder met het verduurzamen van onze openbare verlichting.

Activiteiten voor een circulaire samenleving

Nastreven van een circulaire economie

Inwoners, bedrijven en de gemeenten verminderen afval- en vervoersstromen, hergebruiken reststoffen en gebruiken hernieuwbare grondstoffen. We verminderen zwerfafval in het milieu. In 2024 focussen we ons op een circulaire economie. Dit gebeurt in eerste instantie door afval te scheiden en grondstoffen en producten te hergebruiken.

Activiteiten om nieuwe energievormen te krijgen

Afbouwen afhankelijkheid van fossiele brandstoffen

Vanaf 2024 geven we uitvoering aan het maatregelenpakket om onze gebouwen verder te verduurzamen en daarmee de CO₂ uitstoot en de energiekosten te verlagen. In en op de gemeentelijke gebouwen zoeken we naar energiezuinige oplossingen zoals verdere toepassing van LED verlichting en -waar mogelijk- het aantal zonnepanelen uit te breiden in en op de gemeentelijke gebouwen.

Uitvoeringsprogramma Klimaatnota

In 2024 voeren we het Uitvoeringsprogramma Klimaatnota uit. Zo begeleiden we projecten met betrekking tot wind- en zonne-energie en zorgen voor een verminderde uitstoot van fossiele brandstoffen door de transitie te maken naar hernieuwbare energievormen. Als regionale deelnemer geven we mede input aan het programma van de Regionale Energie Strategie Rivierenland.

Lobby, keuzes en innovatie rondom netcongestie

Wij hebben verhoogde aandacht voor netcongestie en de effecten voor economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Bij Liander zetten wij in op het verzwaren van het energienet en de realisatie van voldoende onderstations in de regio. Wij stimuleren en ondersteunen ondernemers bij innovaties rondom netcongestie.

Ontwikkelingen voor 2024

Veel landelijke wetgeving rondom de energietransitie is in voorbereiding

In de jaarlijkse [klimaatnota](#) kondigt het Rijk aan met 53 wetgevingsproducten bezig te zijn voor het realiseren van de klimaatdoelen. De uitvoering van een aantal van deze nieuwe wetten komt bij gemeenten te liggen. Dat heeft effect op onze uitvoeringscapaciteit. Het is nog niet duidelijk in hoeverre de bijdrage van het Rijk toereikend is voor de beoogde uitvoering.

3.4 We zorgen voor samenhang tussen de huidige omgevingskwaliteit en toekomstige functies ter vervulling van maatschappelijke behoeften

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Gezonde en kwalitatieve leefomgeving	De bodemkwaliteit wordt integraal meegewogen. (aanvullingsspoor Bodem Omgevingswet)	2024
	Actualiseren Welstandsnota	2024 e.v.
	We hebben zorg voor een schone lucht (o.a. stookbeleid).	continu
Omgaan met de schaarse ruimte	Keuzes maken welke functies wel/niet in het buitengebied	2024
	Regionaal samenwerken aan complexe opgaven	2024 e.v.
	De gemeente draagt als stakeholder bij aan een integrale afweging voor de drinkwaterreserveringsgebieden.	2024 e.v.
Planvorming en regels Omgevingswet op orde	Eén gemeentedeckend Omgevingsplan in fases.	2024 e.v.
	Juridische regels omzetten in 'toepasbare regels': gebruiksvriendelijk en leesbaar.	2024 e.v.
	De archivering van onze bestemmingsplannen/omgevingsplannen is op orde.	afgerond
Nuchter natuur- en stikstofbeleid	Toekomstperspectief bieden voor agrariërs, met ruimte voor bedrijfsontwikkeling en innovatie	continu
Werkende en werkbare digitale systemen	We zorgen dat we aangesloten zijn op het landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).	afgerond
	Een stabiele en functionele (regionale) keten van systemen.	2024

	We zorgen voor inzichtelijke regels en een vereenvoudiging van de vergunningenprocedure via het DSO (eenloketgedachte).	afgerond
Ruimtelijke initiatieven helder en duidelijk	We streven naar een goede dienstverlening door integrale beoordeling ruimtelijke initiatieven.	continu
	We zorgen voor een goede dienstverlening door het inrichten intake- en omgevingstafel.	2023
	We richten het proces van vergunningverlening en vooroverleg opnieuw in naar de eisen van de Omgevingswet.	2023

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten voor een gezonde en kwalitatieve omgeving

Regels voor een gezonde, kwalitatieve leefomgeving nemen we op in het Omgevingsplan

Dit doen we in samenwerking met de ODR. Het gaat om regels die passen bij de lokale situatie en aansluiten bij het beleid in de Nota bodembeheer. Verder wordt er in samenwerking met de ODR gewerkt aan een geactualiseerd stookbeleid in ons buitengebied. Hierin worden ondernemers en in het bijzonder de laan- en fruitboomsector betrokken.

Implementeren aanvullingsspoor Bodem Omgevingswet in het Omgevingsplan

Via de bruidsschat komen de bodemregels van het Rijk in het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Om bodembeleid in lijn te brengen met de lokale situatie en ambities ten aanzien van de bodemkwaliteit in Neder-Betuwe, worden de regels eerst via de provincie, daarna via de omgevingsdiensten en vervolgens door de gemeenten beoordeeld en indien noodzakelijk aangepast. In 2024 zal de omgevingsdienst Rivierenland de bodemregels in lijn brengen met de situatie en ambities van onze regio. Dit gebeurt in overleg met onder meer de gemeente Neder-Betuwe. Deze versie van de regels zal in 2024 worden afgestemd op onze lokale situatie en ambities. Waarna ze vervolgens via een omgevingsprogramma in het omgevingsplan worden vastgesteld.

Beleidsregels over uiterlijk en de plaatsing van bouwwerken (actualiseren Welstandsnota)

In de Woningwet is opgenomen dat bestaande en nieuwe bouwwerken niet in strijd mogen zijn met redelijke eisen van welstand. Om dit te kunnen beoordelen is er een Welstandsnota.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking en dan vervallen de artikelen over welstand in de Woningwet. Voor de Welstandsnota geldt dan overgangsrecht en blijft deze beleidsregel voorlopig gelden.

In het omgevingsplan kan de gemeente regels opnemen over het *uiterlijk en de plaatsing van bouwwerken*. De uitleg van de regels kan worden vastgelegd in beleidsregels. Om de stap te maken van Welstandsnota naar regels in het omgevingsplan en/of beleidsregels is het noodzakelijk om de huidige Welstandsnota te actualiseren en aan te passen conform de Omgevingswet.

In 2024 starten we met het inhuren van een externe partij die de gemeente gaat ondersteunen en worden de eerste stappen gezet om te komen tot beleidsregels over 'uiterlijk en de plaatsing van bouwwerken'. Hierbij betrekken we de raad, maar ook zal er participatie plaatsvinden.

Activiteiten voor het omgaan met de schaarse ruimte

Er is steeds minder ruimte, terwijl er steeds meer opgaven zijn. De vraag hoe we omgaan met deze schaarse ruimte speelt op verschillende overheidsniveaus.

- Opstellen programma Buitengebied

De gemeente heeft op verschillende beleidsvelden ambities en opgaven. Het grondgebied van de gemeente is te klein om al deze ambities en opgaven te realiseren. Daarom moeten als gemeente keuzes maken hoe we omgaan met de schaarse ruimte. Om deze keuzes te kunnen maken, gaan

we een programma Buitengebied opstellen. Het programma Buitengebied is ook een belangrijke bouwsteen voor het provinciale vraagstuk "de Gelderse Puzzel".

Het opstellen van het programma Buitengebied doen we in samenspraak met uw raad, onze inwoners, ketenpartners en stakeholders. Onder de Omgevingswet wordt de programma's door het college vastgesteld.

In 2023 hebben we de eerste stappen gezet om te komen tot een programma Buitengebied.

De verwachting is dat medio 2024 het programma Buitengebied gereed is. Het programma Buitengebied is ook een van de bouwstenen voor het opstellen van het omgevingsplan, deelgebied Buitengebied.

- Regio-arrangement en gebiedsprogramma's Fruitdelta Rivierenland

Het Rijk wil regie nemen in de ruimtelijke ordening en gaat een nieuwe Nota ruimte opstellen.

Hiervoor heeft zij input nodig van de andere overheden. De provincies hebben opdracht gekregen om samen met de gemeenten en waterschappen de opgaven voor de periode tot 2030 - met een doorkijk naar 2050 - ruimtelijk te vertalen, in te passen en te combineren met de provinciale opgaven. De provincie Gelderland heeft per regio een regio-arrangement opgesteld. Zo ook voor de regio Rivierenland. Het regio-arrangement Fruitdelta Rivierenland is opgesteld samen met de regio, de gemeenten en het waterschap en is agenderend van aard.

Het is de bedoeling dat de genoemde opgaven in het regio-arrangement worden uitgewerkt in gebiedsprogramma's en dat hiermee in 2024 wordt gestart.

We zijn proactief betrokken bij dit proces om de belangen van de gemeente te waarborgen.

- Deelname aan de Gebiedsagenda Fruitdelta Rivierenland

De Fruitdelta Gebiedsagenda is een werkwijze om de complexe opgaven in onze regio integraal aan te kunnen pakken. Het is een samenwerking tussen ondernemers, organisaties, onderwijs / onderzoek, ondernemende inwoners en overheden. Door met elkaar in gesprek te blijven worden ieders belangen vroegtijdig herkend en ontwikkelen we gezamenlijk een oplossing. Op deze wijze worden de risico's, kosten en opbrengsten evenwichtig verdeeld. In 2023 is de uitwerking van deze werkwijze in kaart gebracht. Ook hierbij zijn we proactief betrokken om de belangen van de gemeente te waarborgen.

Activiteiten om de planvorming en regels voor de Omgevingswet op orde te krijgen

Een gemeentedeekkend omgevingsplan in fases

De overgangstermijn voor een gemeentedeekkend omgevingsplan is verlengd naar 1 januari 2032.

Er is dus meer tijd om alle bestemmingsplannen, verordeningen en de bruidsschat te verhuizen naar het omgevingsplan. Uw raad heeft in juni 2021 het Plan van Aanpak transitieperiode vastgesteld. Besloten is dat we het omgevingsplan in deelgebieden opstellen.

- **Planning deelgebied Kernen**

In 2024 leggen we een voorontwerp omgevingsplan Kernen ter inzage en daarna stellen we een ontwerp omgevingsplan op. Hierbij worden ketenpartners, stakeholders en inwoners betrokken. Ook wordt u als raad betrokken bij het proces met betrekking tot de totstandkoming van het omgevingsplan. De vaststelling van het omgevingsplan staat gepland voor medio 2025. Dit betreft een indicatieve planning, omdat zorgvuldigheid boven snelheid gaat.

- **Planning deelgebied Buitengebied**

In 2024 gaan we starten met het opstellen van het omgevingsplan Buitengebied. De eerste stappen zijn een uitgebreide inventarisatie en een start met het opstellen van een Nota van Uitgangspunten.

Veel gemeentelijke verordeningen bevatten regels over de fysieke leefomgeving. Deze regels moeten ook in het Omgevingsplan worden opgenomen. Voor het aanpassen en overzetten is een aanzienlijke capaciteitsinzet nodig. Omdat gemeentelijke verordeningen veelal de hele gemeente als werkingsgebied hebben, is omzetting pas mogelijk als er één omgevingsplan is voor de hele gemeente. De periode tussen nu en 2032 moet gebruikt worden om deze verplichting uit te kunnen voeren. Daarnaast is er coördinatie nodig vanwege de afstemming in de volle breedte van

regelgeving, dus niet alleen (andere) gemeentelijke regelgeving, maar ook met de regelgeving van andere overheden. Deze coördinatie is een structurele en blijvende taak voor de gemeente.

Juridische regels omzetten in 'toepasbare regels': gebruiksvriendelijk en leesbaar

Met vragenbomen kunnen burgers en bedrijven in het Omgevingsloket nagaan of een vergunning of melding voor hun initiatief of activiteit nodig is. Voor het maken van die vragenbomen is het nodig dat we onze gemeentelijke regels eerst 'toepasbaar' maken. Toepasbare regels zijn begrijpelijke vertalingen van onze juridische regels. We maken de toepasbare regels voor het Omgevingsloket. Daar kunnen burgers en bedrijven onderzoeken of ze bijvoorbeeld een vergunning moeten aanvragen voor hun plan. Dat doen ze door vragen te beantwoorden. Toepasbare regels bestaan uit drie typen: vergunningchecks, indieningsformulieren en 'maatregelen op maat'. Vanaf 1 januari 2024 zullen de toepasbare regels ook daadwerkelijk door inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties gebruikt gaan worden. Waar we zien dat er aanpassingen nodig zijn, omdat er vragen over komen of vragenbomen niet goed werken, zullen wij in overleg met onze omgevingsdienst (ODR) deze toepasbare regels verbeteren. Bij de ontwikkeling van het omgevingsplan worden voor nieuwe activiteiten de benodigde toepasbare regels opgesteld.

Activiteiten voor een nuchter natuur- en stikstofbeleid

- We zetten in op meekoppelingen ten behoeve van de stikstofreductie.

In de regio Rivierenland is het stikstofprobleem niet zo groot als bijvoorbeeld op en rond de Veluwe. Door de stikstofreductie te bezien in samenhang met andere opgaven, zorgen we ervoor dat ook naar de toekomst toe ontwikkelingen mogelijk blijven.

- We nemen deel aan het provinciaal traject voor stikstofreductie vanuit de regio.

Het Rijk heeft de provincie gevraagd om een plan te maken dat een bijdrage levert aan de doelen uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De provincie Gelderland geeft hier gehoor aan door het opstellen van het gebiedsprogramma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG).

De Gelderse stikstofaanpak, Gelderse Maatregelen Stikstof, is onderdeel geworden van dit gebiedsprogramma.

Het programma VLGG gaat over onderwerpen die betrekking hebben op water, klimaat, natuur en stikstof. Het proces om te komen tot een programma VLGG loopt gelijk aan die van het regio-arrangement en de gebiedsprogramma's.

- We nemen deel aan het overleg over stikstof met de gemeenten in de Regio Rivierenland.

Het overleg over stikstof in de regio is overgegaan in een structureel overleg met alle portefeuillehouders Ruimte in onze regio. Naast stikstof worden ook andere onderwerpen regionaal besproken en afgestemd. Stikstof is één van de onderwerpen die regelmatig terug komen op de agenda.

Activiteiten voor werkende en werkbare digitale systemen

Een stabiele en functionele (regionale) keten van systemen.

De Omgevingswet heeft een nieuw Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) geïntroduceerd. Het DSO bestaat uit een stelsel van landelijke- en lokale systemen. Wij zijn daarbij afhankelijk van het door het Rijk ontwikkelde stelsel en de daarop gebaseerde lokale software. Hiervoor hebben wij plansoftware, toepasbare regelsoftware en samenwerkingsfunctionaliteit in gebruik genomen. Het systeem voor het ontvangen en afhandelen van aanvragen en meldingen is door ODR in gebruik genomen.

Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 verwachten wij nog verbeteringen in de stabiliteit van het stelsel, welke we nauwkeurig zullen volgen en waar nodig acties op zullen ondernemen. Hierom kiezen we ervoor om begin 2024 nog gebruik te maken van de 'oude' bestemmingsplansoftware om de eerste omgevingsplanwijzigingen te kunnen publiceren, 'TAM-IMRO'. Zodra de nieuwe standaard stabiel is, de functionaliteit in het DSO betrouwbaar werkt en de software er voldoende op is aangepast, zullen we overgaan naar de nieuwe omgevingsplanstandaard (STOP/TPOD) in de nieuwe software. Daarnaast worden in 2024 nieuwe

functies toegevoegd aan het Digitale Stelsel, zoals het ondersteunen van beroepszaken na omgevingsplanwijzigingen. Zodra deze ook in de software mogelijk zijn kunnen wij het in gebruik nemen.

Voordat het eerste voorontwerp voor een omgevingsplan wordt voorgelegd, zullen we in 2024 een publieke viewer in gebruik nemen waarin het voorontwerp getoond wordt aan belanghebbenden. Het DSO ondersteunt het voorontwerp van omgevingsplanwijzigingen niet.

Activiteiten zodat ruimtelijke initiatieven helder en duidelijk zijn

In 2024 evalueren we de "proeftuin" intaketafel. Dan nemen we een besluit over definitieve implementatie. We werken ook aan het opzetten van een projectbureau. Dit bureau zal als opdrachtnemer van ruimtelijke initiatieven en opgaven fungeren. Met de intaketafel en het projectbureau werken we beter samen. We willen een optimale dienstverlening geven aan klanten en interne opdrachtgevers.

Ontwikkelingen voor 2024

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	CBS	Neder-Betuwe	120,00	116,00	115,00	86,00	63,00		
			Landelijk	189,00	178,00	172,00	163,00	170,00	169,00	
Hernieuwbare elektriciteit	percentage	RWS	Neder-Betuwe	14,30	14,10	15,70	14,10	23,90	22,40	
			Landelijk	14,90	16,30	17,50	20,00	26,80	33,20	
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	3,90	3,40	3,60	2,90	4,50	4,30	3,80
			Landelijk	6,80	6,00	5,40	5,90	6,30	6,10	6,00

* de verplichte BBV-indicatoren dienen wij over te nemen van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Daar waar deze in bovenstaande tabel niet gevuld zijn, zijn deze op dit moment nog niet beschikbaar op deze website.

Verbonden partijen

Afvalverwijdering Rivierenland (Avri)

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Waarvoor is Avri verantwoordelijk?

In opdracht van de acht gemeenten Neder-Betuwe, West-Betuwe, West Maas en Waal, Maasdriel, Tiel, Culemborg, Zaltbommel en Buren werkt Avri aan een schoon Rivierenland. Dit doet Avri door de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen te verzorgen. Ook ontwikkelt Avri het gemeentelijke afvalstoffenbeleid en verzorgen ze de voorlichting over afval. Dit alles doet Avri met een sterke visie op circulariteit en duurzaamheid.

Hiernaast beheert Avri voor gemeenten Neder-Betuwe, Buren, Tiel en West Betuwe de openbare ruimte, denk hierbij aan het onderhouden van het groen, de wegen en de riolering.

Ontwikkelingen voor 2024?

Is Avri voorbereid op de huidige maatschappelijke veranderingen?

Met de huidige prijsstijgingen, krapte op de arbeidsmarkt en groeiende maatschappelijke behoefte aan duurzaamheid ligt er ook bij Avri een grote opgave.

Programma Grip en het Strategisch Koersplan

Eind 2023 presenteert Avri het Strategisch Koersplan, de meerjarenvisie op afval, maar ook op de eigen organisatie. Hierin worden onder andere de aanbevelingen uit de houtskoolschets verwerkt, evenals input vanuit de gehele eigen organisatie. Verder wordt er gewerkt aan de herpositionering van Avri en het programma Grip om mee te groeien met de maatschappelijke veranderingen. Het doel van het programma is het vergroten van de invloed op de keten, het verbeteren van het weerstandsvermogen en het organiseren van een wendbare bedrijfsvoering. De kostenreductie die over de periode 2021-2025 moet worden gerealiseerd met het programma Grip ligt tussen de 4 en 17 euro per huishouden en is gedeeltelijk gericht op schonere grondstofstromen.

Stijgende kosten voor Avri en inwoners

In het meerjarig perspectief voor Nederland gaan we uit van een gemiddelde jaarlijkse stijging van de afvalstoffenheffing met 5%. We zien dat de tarieven voor het verwerken van restafval nu al fors stijgen, en naar alle waarschijnlijkheid stijgen deze voorlopig nog verder. Door te investeren in het nog beter scheiden van afval door inwoners, verwachten we stabilisatie in het afvalaanbod en dus ook de kosten.

Het programma Grip en de bijbehorende investeringen sluiten aan bij onze gemeentelijke doelen voor een circulaire samenleving en een duurzame en gezonde levensstijl.

Mogelijke wijziging van inzameling oud papier

De Avri is bezig met gesprekken met de verenigingen over de inzameling van het oud papier. Vanwege de aansprakelijkheid bij letsel heeft de Avri een voorkeur voor de inzameling met eigen personeel boven de inzameling met de vrijwilligers van verenigingen en kerken. In oktober 2023 zal het algemeen bestuur van de Avri hier naar verwachting een besluit over nemen. Mocht de inzameling met de verenigingen stoppen, dan kan de besparing die dit oplevert worden ingezet om de afvalstoffenheffing te verlagen.

Hoe ziet de verder invulling van de nieuwe milieustraat op Medel er uit?

In 2023 heeft Avri een perceel op Medel aangekocht. Op dit perceel moet de nieuwe milieustraat komen, die toekomstbestendig is. In 2024 wordt er door Avri en de gemeenten gewerkt aan de verdere uitwerking van het ontwerp voor deze milieustraat.

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Waarvoor is de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) verantwoordelijk?

In opdracht van de acht gemeenten Neder-Betuwe, West-Betuwe, West Maas en Waal, Maasdriel, Tiel, Culemborg, Zaltbommel, Buren en de provincie werkt de omgevingsdienst Regio Rivierenland aan een prettige, veilige en duurzame leefomgeving. Dit doet de ODR door de vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht. De ODR is klantgericht en adviseert gemeenten en inwoners over leefomgeving, milieu, bouw natuur en energie. De uitvoering vindt plaats via een jaarlijks door het college vast te stellen werkprogramma het regionale VTH-beleid;

De gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners en overheid voor onze fysieke leefomgeving wordt gedragen door een stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). De Omgevingswet bundelt de wetten en regels op het gebied van ruimte, bouwen, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water waarmee uitvoering kan worden gegeven aan het VTH-beleid.

Ontwikkelingen voor 2024?

Waar ligt de nadruk bij de invoering van de Omgevingswet?

De afgelopen jaren hebben de ODR en gemeenten zich voorbereid op de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet. Een belangrijk onderdeel van het DSO is het omgevingsloket. Dit biedt de ODR, gemeente en onze inwoners een centrale plek waar alle digitale informatie hierover samenkomt.

Hiermee draagt de ODR bij aan ons doel: 'We zorgen voor samenhang tussen de huidige omgevingskwaliteit en toekomstige functies ter vervulling van maatschappelijke behoeften.' De financiële gevolgen van de Omgevingswet zijn op korte termijn beperkt voor de ODR. Voor een deel zijn deze al verwerkt in de werkplannen van 2024. Op de langere termijn is er meer onzekerheid vanwege de afhankelijkheid van beleidskeuzes in de nog op te stellen omgevingsplannen.

Wat is de korte termijn impact van de invoering van deze wet?

Door de problemen op de arbeidsmarkt en de invoering van de Omgevingswet moeten de RO-afdelingen en de ODR nog intensiever samenwerken. Bij vergunningverlening milieu en vergunningverlening bouwen moeten nieuwe aspecten worden meegewogen, zoals participatie en gezondheid. Voor Advies zullen normen, toetsingskaders en wet- en regelgeving op de vele verschillende vakgebieden veranderd zijn. Als de Omgevingswet in werking treedt, komen bodemtaken die nu nog onder de bevoegdheid van de provincie vallen, naar de gemeente. De ODR gaat deze taken uitvoeren.

Hoe waarborgt de ODR een goede dienstverlening?

Dienstverlening is een kernpunt in het beleid en de werkwijze van de ODR. De ODR verbetert de dienstverlening voortdurend, door feedback van klanten en opdrachtgevers te verzamelen. Deze verbeteringen houden rekening met aanstaande ontwikkelingen, zoals de Omgevingswet. Relevante informatie wordt met klanten en gemeenten gedeeld, via de website en nieuwsbrief. Begrijpelijke communicatie (B1-niveau) is hierbij essentieel.

Ook in 2024 blijft er aandacht voor de arbeidsmarkt. Het afgelopen jaar is de druk op onze arbeidsmarkt alleen maar groter geworden. De ODR zet zich in om goede medewerkers aan te trekken en te behouden. In 2023 zijn er al veel medewerkers aangenomen, dit zijn veelal junioren

waardoor de ODR in 2024 sterk moet investeren in deze nieuwe medewerkers om de kennis van de omgevingsdienst op peil te houden.

Wat mag het kosten?

Programma: 3	FYSIEKE LEEFOMGEVING					
	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	18.145	19.910	19.433	20.259	18.969	18.969
Baten	-10.540	-10.521	-10.803	-11.477	-10.043	-10.043
Geraamd resultaat bestaand beleid	7.605	9.389	8.630	8.782	8.926	8.926
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			2.772	1.469	695	820
Baten			-726	-426	-426	-426
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			2.046	1.042	269	394
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	7.605	9.389	10.676	9.824	9.195	9.320

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In deze begroting wordt onder programma 3 Fysieke leefomgeving voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen voor 2024 € 2.772.000, voor 2025 € 1.469.000, voor 2026 € 695.000 en voor 2027 € 820.000 aan lasten toegevoegd en voor 2024 € 726.000, voor 2025 en verdere jaren € 426.000 aan baten toegevoegd aan dit programma.

Een specificatie van de lasten en baten voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen wordt hieronder weergegeven op niveau van taakveld.

Actualisatie van de Activa (structureel voordeel van €11.677 voor 2024, €11.817 voor 2025, €31.964 voor 2026 en €16.204 voor 2027)

Het effect van de actualisatie van de activa voor dit programma bedraagt een structureel voordeel voor de jaren 2024 tot en met 2027. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële positie en toelichting en dan specifiek naar de toelichting op de actualisatie van de activa (kapitaallasten).

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (Structureel nadeel € 110.348 in 2024, 2025 en 2026 en €255.948 in 2027)

Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt € 110.348 nadelig voor 2024, 2025 en 2026 en € 255.948 voor 2027. Voor een overzicht van het totale effect over alle programma's verwijzen wij naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële begroting en dan specifiek de toelichting op het onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen van de financiële begroting.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden (structureel nadeel € 25.500)

Verduurzaming voertuigen (structureel nadeel € 25.500)

In het kader van duurzaam en milieuvriendelijk vervoer investeren we in elektrische en/of hybride aangedreven gemeentelijke vervoersmiddelen. Het betreft hier de vervanging van de onderhoudsbus en het servicevoertuig van Gebouwenbeheer en de inzet van een nieuw voertuig voor civiel toezicht. In elk van drie deze gevallen wordt uitgegaan van een leaseconstructie.

Taakveld Verkeer en vervoer (structureel effect, nadeel € 751.000 voor 2024 en € 27.700 voor 2025, voordeel van € 112.164 voor 2026 en € 103.113 voor 2027)

Vervanging afvalbakken (incidenteel nadeel € 9.350 voor 2025, € 18.615 voor 2026 en € 27.795 voor 2027)

De afvalbakken in onze gemeente zijn aan vervanging toe. Er zullen 250 van de 277 afvalbakken in 3 jaar tijd worden vervangen. Een aantal bestaande bakken krijgen een nieuwe plek om de spreiding te optimaliseren. Daarmee is de gemeente grotendeels volgens de landelijke leidraad ingericht. Het landelijk gemiddeld aantal afvalbakken is echter nog niet gehaald. De vervanging van de afvalbakken brengt een investering van € 85.000,- per jaar met zich mee, in de jaren 2024, 2025 en 2026.

Verbetering bermbeheer (structureel nadeel € 30.000)

We nemen maatregelen om de biodiversiteit te versterken door ecologisch bermbeheer toe te passen op daarvoor geschikte locaties. De gewijzigde manier van bermbeheer en het afvoeren van het materiaal brengen extra kosten met zich mee.

Verhoging leges vergunning en bezwaarschriften (structureel voordeel € 77.000)

Onze gemeente rekent lage tarieven in onze legesverordening voor telecommunicatie (kabels en leidingen). De leges, met name voor meldingen, hebben een lage kostendekkendheid. We verhogen deze leges. Dit leidt tot een structureel voordeel van € 77.000. Daarnaast verwachten we tijdelijk extra legesinkomsten uit het project Dijkversterking.

De hogere legesinkomsten worden benut ten behoeve van aanvullende toezichtcapaciteit. Deze is nodig om enerzijds het toezicht te versterken op werken, kabels en leidingen, verkeersmaatregelen, initiatieven en meldingen, zoals ook blijkt uit de dorpsgesprekken. Anderzijds gaat het om het operationele toezicht op de werkzaamheden rond het project Dijkversterking. Zie hiervoor ook taakveld Ruimte en leefomgeving waar de kosten van de toezichtcapaciteit is opgenomen.

Spoorwegovergang Hoofdstraat Kesteren (incidenteel nadeel € 750.000 voor 2024)

In het coalitieakkoord is opgenomen dat u een goede verbinding wenst voor langzaam verkeer tussen Casterhoven en andere delen van het dorp Kesteren. Hiervoor is het nodig dat de spoorwegovergang op de Hoofdstraat wordt aangepast. Daarbij moeten er gescheiden voorzieningen voor langzaam verkeer worden gerealiseerd. De hier opgenomen investering is een grove inschatting gebaseerd op een extern globaal onderzoek.

Extra formatie voor klachtafhandeling Verkeer (structureel nadeel € 16.000)

Door uitbreiding van het lokale wegennet, is uitbreiding van de formatie noodzakelijk. Er zijn verschillende oorzaken voor de extra werkzaamheden aan te wijzen. Er zijn meer (digitale) meldingen/klachten/vragen over verkeer. Dit komt ook door de uitbreiding van het areaal. Nieuw is ook dat op grond van Europese wetgeving alle wegbeheerders verkeersdata beschikbaar voor het hele netwerk moeten stellen (Real Time Traffic Information, RTTI). Dit moet in 2025 gereed zijn. Daarnaast moet er een slim, dekkend en betrouwbaar laadnetwerk komen voor elektrisch rijden, dat gelijke tred houdt met de groei van het aantal elektrische voertuigen. De uitvoering van diverse projecten uit het Neder-Betuws verkeers- en vervoersplan (NBVVP) kost meer tijd dan verwacht. De projecten vragen onder meer door de participatie veel tijd en energie. Ten slotte is voor een goed verkeersbeleid monitoring van verkeersdata van belang. Concreet gaat het om het inzichtelijk maken van de parkeerdruk/intensiteit in woonstraten/wijken.

Neder Betuws Verkeer en vervoerplan (incidenteel voordeel € 149.000 voor 2026 en 2027)

Het Neder Betuws Verkeer en Vervoerplan loopt eind 2025 af. Op dit moment staan er in 2026 en 2027 bedragen in de begroting die gebaseerd zijn op het bedrag van 2025. Het nieuwe NBVVP wordt in de gemeenteraad op een later moment voorgelegd en het is op dit moment niet bekend wat de juiste bedragen zijn om op te nemen voor 2026 en verder. Daarom worden de bedragen die nu in 2026 en 2027 staan teruggezet in de reserves. De resterende middelen blijven derhalve in de reserve NBVVP aanwezig en kunnen weer worden ingezet vanaf 2026 bij vaststelling van het nieuwe NBVVP.

Zodoende ontstaat nu een voordeel van € 149.000 voor de jaren 2026 en 2027. Dit dient u in combinatie te zien met het terugdraaien van de onttrekking van de middelen uit de reserve NBVVP. Zodoende heeft dit per saldo een budgettair neutraal effect in deze begroting voor de jaren 2026 en 2027.

Frisse doorstart honden(poep)beleid (structureel nadeel € 30.000)

In de afgelopen jaren is het aantal honden in onze gemeente toegekomen. Door alleen in te zetten op het handhaven bij niet-opruimen van hondenpoep lossen we het hondenpoepprobleem niet op. Daarom willen we in 2024 een frisse doorstart maken met de uitvoering van het honden(poep)beleid. We willen de bestaande hondenvoorzieningen optimaliseren en extra voorzieningen toevoegen. Bijvoorbeeld door op strategische plekken langs hondenuitlaatroutes meer bakken te plaatsen. Op deze manier willen we hondenbezitters faciliteren om zich aan de regels te houden. Deze kosten kunnen betaald worden uit de meeropbrengsten van de inkomsten uit de hondenbelasting. De meeropbrengst hondenbelasting ziet u terug bij Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien en dan specifiek onder taakveld belastingen overig.

Overige kleine verschillen binnen dit taakveld (structureel nadeel €2.000 voor 2024 en €19.350 voor 2025, 2026 en 2027)

Overige kleine verschillen behoeven geen toelichting.

Taakveld Openbaar vervoer (nadeel structureel € 90.000 voor 2024, € 80.000 voor 2025, € 70.000 voor 2026 en € 60.000 voor 2027)

Behoud Veerpont Opheusden - Wageningen (structureel nadeel € 90.000 voor 2024, € 80.000 voor 2025, € 70.000 voor 2026 en € 60.000 voor 2027)

Voor het behoud van goede en duurzame veerverbindingen is het noodzakelijk om het wegvallen van de provinciale subsidie op te vangen en zorg te dragen voor een meer gezonde financiële exploitatie. Hiervoor is een structurele bijdrage van de gemeente nodig.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie (nadeel incidenteel € 110.000 voor 2027)

Baggeren volgens baggerplan (incidenteel nadeel € 110.000 voor 2027)

Deze lasten komen voort uit het baggerplan 2022-2031. Dit heeft u vastgesteld in de raadsvergadering van 10 november 2022. De lasten voor 2027 waren nog niet opgenomen in de kadernota.

Taakveld Afval (nadeel incidenteel € 26.250 voor 2024)

Compensatieregeling papierinzameling (incidenteel nadeel € 26.250 voor 2024)

We reserveren in 2024 geld voor een aanvulling op de afbouwregeling van de Avri voor de verenigingen die nu nog papier inzamelen voor Avri. Met een voorbehoud voor de definitieve besluitvorming door het Algemeen Bestuur van de Avri krijgen de verenigingen in 2024 75%, in 2025 50%, en in 2026 25% van de originele vergoeding gecompenseerd van de originele jaarlijkse vergoeding. Vanaf 2027 stopt de afbouwregeling en ontvangen de verenigingen geen vergoeding meer.

Taakveld Milieubeheer (structureel effect, nadeel € 13.000 voor 2024, 2025 en 2026, voordeel € 28.600 voor 2027)

Senior regisseur aardgasvrije wijken (structureel effect, nadeel € 218.000 en voordeel € 309.000 voor 2024, structureel nadeel € 118.000 en voordeel € 209.000 vanaf 2025)

Gemeenten hebben de regie gekregen in het wijkgericht en planmatig verduurzamen en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Hiervoor is onderzoek nodig en voor het verder uitwerken van de visie en strategie is inzet van een senior regisseur nodig. De kosten hiervoor kunnen gedekt worden uit Rijksmiddelen. Daarmee verloopt deze investering via de reserve duurzaamheid budgetneutraal. Ook zal een adviseur communicatie en participatie worden ingezet, deze valt onder programma 7 en wordt ook gedekt uit rijksmiddelen.

Formatie voor trekker circulariteit en klimaatadaptatie (structureel nadeel € 104.000 voor 2024, 2025 en 2026 en € 62.400 voor 2027)

Voor het uitvoeren van de Lokale AdaptatieStrategie (LAS) is extra capaciteit aangetrokken. De dekking daarvoor is in 2023 eenmalig ten laste gebracht van de reserve duurzaamheid. Dit kan echter niet structureel omdat de rijksmiddelen in die reserve vanaf 2024 zijn geormerkt voor aardgasvrije wijken.

Taakveld Ruimte en leefomgeving (nadeel € 229.000 voor 2024, € 204.000 voor 2025 en 2026, € 100.000 voor 2027)

Welstandsnota (incidenteel nadeel € 25.000 voor 2024)

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De welstandsnota valt vanaf dat moment onder het overgangsrecht en maakt onderdeel uit van het tijdelijk omgevingsplan. Omdat de huidige welstandsnota dateert uit 2011 is het noodzakelijk om deze actualiseren en aan te passen aan de Omgevingswet. Vervolgens worden de welstandscriteria opgenomen in het permanente omgevingsplan, dat moet voor 2030 gedaan zijn.

Coördinatie nieuw omgevingsplan (incidenteel nadeel € 104.000 voor 2024, 2025 en 2026)

De coördinatie van het Omgevingsplan moet nog structureel worden geborgd. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 komen veel extra werkzaamheden op de gemeente af waarin nog niet voorzien is. De werkzaamheden houden verband met de juridische coördinatie rondom het Omgevingsplan, het overhevelen van regels uit gemeentelijke verordeningen naar het Omgevingsplan, het aanpassen van juridische procedures en het 'toepasbaar' maken van de regels. Hiervoor is de inzet van een juridisch adviseur nodig vanwege de volle breedte van de regelgeving. Dus niet alleen de (andere) gemeentelijke regelgeving, maar ook regelgeving vanuit andere overheidsorganen.

Toezichthouder openbare ruimte (structureel nadeel € 77.000)

Door de groei van de gemeente, de energietransitie en de dijkversterking van het waterschap dat nu in uitvoering gaat, is aanvullende toezichtcapaciteit noodzakelijk. Voor de dijkverzwaring zelf is het waterschap als initiatiefnemer verantwoordelijk om het omgevingsmanagement goed in te vullen. Daarnaast zal het Waterschap een fors bedrag aan leges betalen voor de benodigde omgevingsvergunningen e.d.. Dit wordt ingezet om de eerste jaren het extra toezicht te kunnen financieren. Deze tweede (full-time) toezichthouder openbare ruimte, wordt deels (structureel) betaald vanuit een verhoging voor de leges voor kabels en leidingen (gemeente Neder-Betuwe rekent momenteel een bijzonder laag tarief in de legesverordening voor o.a. degeneratiekosten in vergelijking met alle andere gemeenten in Rivierenland). Zie taakveld 2.1 voor de dekking middels legesverhogingen.

IBOR regisseur (structureel nadeel € 23.000)

Om de integrale werkwijze te verankeren in het DNA van de gemeente is het noodzakelijk dat hier sturing aan wordt gegeven door een beheer- en projectregisseur IBOR, die beheeropgaven vanuit assetmanagement combineert met maatschappelijke en bestuurlijke opgaven. De beheer-projectregisseur draagt bij aan het opstellen, monitoren en bijsturen van de integrale meerjarenprogrammering en de IBOR projecten. Op basis van de programma's geeft de beheer-projectenregisseur opdrachten voor de realisatie van de beheer- en onderhoudstaken van de verschillende assets en (integrale) uitvoeringsprojecten en bewaakt de tijdige inbreng en opname van de beheeraspecten bij (her)inrichtingsinitiatieven. Het gaat om een structurele functie voor gemiddeld 8 uur per week (indicatief schaalniveau 11, inclusief werkgeverslasten).

Taakveld Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)(structureel effect, nadeel 2024 €812.500 en 2025 €593.750, voordeel 2026 en 2027 € 10.000)

Aan-/verkoop (stateg.) gronden (structureel effect, nadeel 2024 €812.500 en 2025 €593.750, voordeel 2026 en 2027 € 10.000)

Naar aanleiding van de raadsvergadering van 28 september 2023 betreffende het besluit tot het wijzigen van het investeringskrediet grondaankopen Randweg Opheusden en het besluit betreffende het Centrumplan Ochten is er een nadeel voor 2024 en 2025 en een voordeel voor 2026 en 2027 opgenomen.

Investerings

Programma 3: Fysieke leefomgeving			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig) Beschikbaar te stellen investering (nieuw)		Startjaar	Investerings- bedragen x € 1000
Lopend	Waterplan 2023	2024	200
Lopend	Vogelbuurt II - Opheusden 2020	2020 en 2022	1.992
Toekomstig	Nassaulaan - Kesteren 2020	2024	363
Toekomstig	De Leede II - Kesteren 2021	2024	392
Toekomstig	Dichterswijk/Romeinsebuurt - Kesteren 2021	2024	1.100
Lopend	Vervangen/renoveren riolering 2023	2023	300
Lopend	Adaptieve klimaat maatregelen 2022	2022	120
Lopend	Adaptieve klimaat maatregelen 2023	2023 en 2024	235
Toekomstig	Renovatie drukrioolgemalen pompen 2024-2028 (afschr 15jr)	2024-2028	735
Toekomstig	Renovatie drukrioolgemalen kasten 2024-2028 (afschr 30jr)	2024-2028	315
Toekomstig	Renovatie rioolgemalen pompen 2024 - 2028 (afschr 15 jr)	2024-2028	282
Toekomstig	Renovatie rioolgemalen kasten 2024 - 2028 (afschr 30 jr)	2024-2028	121
Toekomstig	Vervangen riolering 2024-2028 (afschr 60 jr)	2024-2028	100
	<i>vGRP 2019-2023</i>		6.254
Lopend	Bomenbuurt wijk Ochten	2018	1.230
Toekomstig	Nassaulaan eo Kesteren	2024	520
Lopend	Wijk Dodewaard	2019	1.400
Toekomstig	Dichters/Romeinsebuurt Kesteren	2024	1.400
Lopend	Vogelbuurt II wijk Opheusden	2020	1.500
Lopend	Bermverharding 2023-2025	2023	450
	<i>Wegenbeheer op basis, rehabilitatie en bermverhardingen</i>		6.500
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2020	2020	623
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2021	2021	127
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2022	2022	127
Lopend	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2023	2023	127
Toekomstig	Verv.Lichtmasten ikv verduurz. 2024	2025	140
Lopend	Verv.armaturen ikv verduurz 2021	2021	173
Lopend	Verv.armaturen ikv verduurz 2022	2022	173
Lopend	Verv.armaturen ikv verduurz 2023	2023	173
Toekomstig	Verv.armaturen ikv verduurz 2024	2024	173
Toekomstig	Verv.armaturen ikv verduurz 2025	2025	173
Toekomstig	Verv.armaturen ikv verduurz 2026	2026	173
Toekomstig	Verv.armaturen ikv verduurz 2027	2027	173
Lopend	Pilot smartcity ikv verduurz 2022	2022	40
Lopend	Pilot smartcity ikv verduurz 2023	2023	50
Toekomstig	Pilot smartcity ikv verduurz 2024	2024	50
	<i>Lichtmasten, armaturen ikv verduurzamen</i>		2.496
Toekomstig	Dorpsstraat (Opheusden)	2025	100
Lopend	Hoeflaan (Ochten)	2019	50
Lopend	Hoofdstraat, Fruitstraat- rotonde Broekdijk (Kesteren)	2019 naar 2022	200
Lopend	Matensestraat, komgrens-Dalwagen (Dodewaard)	2019	50
Lopend	Oranjestraat (Ochten)	2019 naar 2022	50
Lopend	Station Opheusden	2019 en 2022	793
Lopend	Welysestraat (Wely)	2019	75
Toekomstig	Wijk De Leede - oud Kesteren	2024 naar 2025	75
Lopend	Fietsbrug Meersteeg (Echteld)	2020 naar 2022	200

Lopend	Spoorstraat (Kesteren)	2020 naar 2025	200
Lopend	Keizerstraat, Dorpsstraat-Heuningstraat (Ijzendoorn)	2021 naar 2022	75
Lopend	Molenstraat-Heuningstraat (Ijzendoorn)	2021 naar 2026	250
Lopend	Dorpsstraat (Ijzendoorn)	2022 naar 2026	40
Lopend	Eldik, diverse wegen	2022 naar 2026	50
Lopend	Oude Broekdijk (Kesteren)	2023 naar 2027	32
Toekomstig	44 RI-straat (Ochten)	2024 naar 2027	40
	<i>Uitvoeringsprogramma NBVVP</i>		2.280
Lopend	Herinrichting buitenruimte dorps huis IJzendoorn	2021	300
Lopend	Vorbereidingskrediet Randweg Opheusden	2021 en 2023 en 2024	1.100
Lopend	Aankoop strat.gronden Rondweg Oph. Oranjebuurt Uitstraling openbaar groen bij revitaliseringsprojecten	2022 tm 2025	5.500
Lopend	Heesters en bodembedekkers 2023-2025	2021	25
Lopend	Plantvakken 2023-2025	2023	52
Lopend	Plantvakken 2023-2025	2023	155
Toekomstig	Urnenmuur Markstraat	2025	40
Lopend	Afvalbakken 2023-2025	2023	255
	<i>Diverse investeringen</i>		7.426
	Totaal investeringsbedragen		24.957

Financiële vaste activa		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Lopend	Startersleningen	2014	450
Lopend	Duurzaamheidsleningen	2016	250
Lopend	Duurzaamheidsleningen (asbestsanering)	2019	500
Lopend	Duurzaamheidsleningen (toekomstig bestendig wonen VVE's)	2023	1.000
Lopend	Duurzaamheidsleningen (Toekomstbestendig wonen)	2023	1.000
			3.200

Mutaties reserves

Programma 3 Fysieke Leefomgeving						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand Beleid						
Lasten	1.726	3.436	986	281	944	944
Baten	-462	-623	-999	-415	-1.227	-1.227
Geraamd resultaat bestaand beleid	1.264	2.813	-13	-134	-284	-284
Nieuw Beleid						
Lasten					-300	-925
Baten			-104		449	1.074
Geraamd resultaat nieuw beleid			-104		149	149
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	1.264	2.813	-117	-134	-135	-135

Bestaand beleid

BESTEMMINGSRESERVE BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN

- Onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen om te besteden aan bovenwijkse voorzieningen in 2024 € 447.540, in 2025 € 40, in 2026 € 600.040 en in jaar 2027 € 40.
- Toevoeging aan de reserve bovenwijkse voorziening te ontvangen voor bovenwijkse voorzieningen in 2024 € 392.200, in 2025 € 154.608 en in 2026 € 25.000.

BESTEMMINGSRESERVE RUIMTELIJKE INVESTERINGEN

- Onttrekking aan de reserve ruimtelijke investering om te besteden aan ruimtelijke investeringen in 2024 € 240.000, en de jaren 2025 tot en met 2027 jaarlijks € 40.000.
- Toevoeging aan de reserve ruimtelijke investering te ontvangen voor besteding aan ruimtelijke investeringen in 2024 € 273.900, in 2025 € 126.750, in 2026 en 2027 jaarlijks € 18.750.

BESTEMMINGSRESERVE VERKEER EN VERVOER

- Onttrekking aan de reserve verkeer en vervoer om te besteden aan beheerplan verkeer en vervoer in 2024 € 86.000 en vanaf 2025 € 149.000 per jaar. Vanaf 2026 wordt de onttrekking ingetrokken en zie hiervoor onderstaande informatie onder 'nieuw beleid'.

BESTEMMINGSRESERVE KAPITAALLASTEN

- Onttrekking reserve kapitaallasten voor de dekking van afschrijvingen op investeringen in 2024 € 16.050, in 2025 € 17.010, in 2026 € 23.410 en jaar 2027 -/- 1.590,00.
- Toevoeging aan de reserve kapitaallasten in 2024 € 320.000, in 2025 geen toevoeging, in 2026 € 600.000 en 2027 geen toevoeging.

BESTEMMINGSRESERVE OMGEVINGSWET

- Onttrekking aan de reserve Omgevingswet voor de implementatie van de Omgevingswet te dekken in 2024 tot en met 2027 met elk € 115.000.

BESTEMMINGSRESERVE ESSENTAKSTERFTE

- Onttrekking aan de reserve Essentaksterfte voor bestrijding van de Essentaksterfte te dekken in 2024 en 2025 € 94.050 in 2026 en 2027 geen onttrekkingen.

Nieuw Beleid

BESTEMMINGSRESERVE OMGEVINGSWET

- Onttrekking aan de reserve Omgevingswet voor de implementatie van de Omgevingswet (Coördinator Omgevingsplan) te dekken in 2024 € 104.000.

BESTEMMINGSRESERVE VERKEER EN VERVOER

- Vanaf 2026 vindt geen onttrekking meer plaats omdat het Neder Betuws Verkeer en Vervoerplan eind 2025 afloopt. Dit dient u in combinatie te zien met de financiële bijstelling die is opgenomen onder taakveld verkeer en vervoer voor de jaren 2026 en 2027. Per saldo is het effect budgettair neutraal.

BESTEMMINGSRESERVE BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN

- Voor het jaar 2027 heeft er binnen raming van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen een aanpassing plaats gevonden voor zowel aan de lastenkant als aan de batenkant voor een totaalbedrag van € 900.000.

BESTEMMINGSRESERVE KAPITAALLASTEN

- Voor het jaar 2027 heeft er binnen raming van de bestemmingsreserve kapitaallasten een aanpassing plaatsgevonden voor zowel aan de lastenkant als aan de batenkant voor een totaalbedrag van € 25.000.

Programma 4 Economie

Missie

De komende jaren investeren we verder in een goed ondernemersklimaat, een goede ondernemersdienstverlening en een goede kwaliteit van onze werklocaties. We willen daarmee welvaart en werkgelegenheid behouden en bevorderen. Lokale ondernemers verdienen onze speciale aandacht. Zij zijn immers belangrijk voor de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in onze dorpen.

Recreatie en toerisme zijn belangrijk voor onze gemeente en de omliggende regio. Ook dat levert een bijdrage aan het behoud van het voorzieningenniveau in de kernen. We stimuleren activiteiten op het gebied van toerisme en recreatie en richten ons op het aantrekken van meer recreanten. De agrarische sector steunen wij. Waar mogelijk ondersteunen we innovatie.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- [Neder-Betuws Verkeer-en Vervoerplan, beleidsrapportage \(2018\), \(achtergrondrapportage\)](#)
- [Regionale detailhandelsstructuurvisie Rivierenland \(2014\)](#)
- [Detailhandelsstructuurvisie Neder-Betuwe \(2016\)](#)
- [Structuurvisie Neder-Betuwe 2018 \(2018\), \(kaart\)](#)
- [Kadernota basismobiliteit \(2015\)](#)
- [Intergemeentelijke Strategische Visie Laanboomcentrum Betuwe \(2015\)](#)
- [Regionaal Ambitiedocument 2022-2025](#)
- [Ruimtelijke Strategische Visie Regio Rivierenland \(2019\)](#)
- [Regionaal Programma Werklocaties 2019-2024 \(2020\)](#)
- [Structuurvisie Agro Business Centre Opheusden \(2014\)](#)
- [Ruimtelijk Kwaliteitskader Agro Business Centre Opheusden \(2017\)](#)
- [Beleidsrichtlijnen Kantoren op bestaande bedrijventerreinen \(2020\)](#)
- [Landschapsonwikkelingsplan \(LOP\) Neder-Betuwe 2022-2032](#)

Ambities

4.1 We zorgen voor een veerkrachtige economische structuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Goed ondernemersklimaat	We versterken de ondernemersdienstverlening.	continu
	We werken planmatig aan de versterking van de lokale economie. nieuw	2024 e.v.
	We bevorderen een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. <i>(Dit draagt ook bij aan 6.1 Goed en passend onderwijs voor alle inwoners in Neder-Betuwe.)</i>	2025
Ondersteuning en innovatie agrarische sector	We nemen deel aan het Laanboomcompact en voeren projecten uit.	2024 e.v.
	We vernieuwen de handreiking voor de teeltondersteunende voorzieningen (TOV).	2024
	We stimuleren biodiversiteit. <i>(Dit wordt verder uitgewerkt in ambitie 3.4).</i>	-
Goed vestigingsklimaat	We maken ons sterk voor (uitbreidings)ruimte voor onze lokale ondernemers.	continu
	We plannen een voldoende aanbod van nieuwe bedrijventerreinen binnen onze mogelijkheden.	continu

	We zorgen dat onze bedrijventerreinen duurzaam en toekomstbestendig zijn.	continu
	We gaan verder met de planvorming van fase 2 van het Tree Valley Business Centre.	continu
Florerende dorpen en kernen	We zetten actief in op de winkelconcentratieplannen.	continu
	We hebben een faciliterende rol bij het voorzieningenniveau in de dorpen.	continu
	We faciliteren de initiatiefnemers in het centrum van Ochten bij de herontwikkeling van een nieuwe supermarkt, en dorps huis en de toevoeging van nieuwe centrumfuncties. We investeren in de herinrichting van de openbare ruimte zodat het plein een kwaliteitsverbetering krijgt.	2023 e.v.
	We zorgen voor een economische inbreng bij de ontwikkeling van het Omgevingsplan Kernen.	2023 e.v.
Afstemming met regionaal economische agenda	Als regiogemeente zijn we betrokken bij de uitvoering van het Regionaal Economisch Ambitiedocument.	2023 e.v.

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten voor een goed ondernemersklimaat

Goede ondernemersdienstverlening via ondernemersloket en contact met lokaal bedrijfsleven

We werken continu aan een goede dienstverlening voor onze ondernemers. Dit doen we voornamelijk door proactief het contact met ondernemers op te zoeken. Via ambtelijke en bestuurlijke bedrijfsbezoeken zoeken we de dialoog met de ondernemer en blijven we op de hoogte van wat er speelt in het lokale bedrijfsleven. In 2024 willen we een of meerdere evenementen voor ondernemers organiseren, met als doel de lokale verbinding en netwerken tussen bedrijven en de overheid, en bedrijven onderling te versterken. We zijn ook aanwezig bij lokale en regionale bijeenkomsten voor en door ondernemers. Daarnaast faciliteren wij ondernemers reactief door binnenkomende vragen en verzoeken snel en zorgvuldig te beantwoorden. Dit gebeurt via het ondernemersloket als ook via persoonlijk contact met andere medewerkers de gemeente.

We hebben intensief contact om te weten wat er leeft en speelt

De afstemming tussen de gemeente en het lokaal bedrijfsleven vindt plaats in verschillende overleggen met de bedrijventerrein- en ondernemersverenigingen. Bijvoorbeeld via het overkoepelende bestuurlijke platform voor Ondernemers, Onderwijs en Overheid (PVO). Maar ook via overleggen op bedrijventerreinniveau, zoals Tree Valley Business Centre en Panhuis.

We maken een Programma Economie

Er zijn veel vraagstukken, waarbij niet altijd duidelijk is wat onze rol is en welke keuzes de voorkeur hebben. We zijn daarom gestart met het opstellen van een Programma Economie. Het programma bestaat uit een economische visie en een uitvoeringsagenda. In het programma worden de kaders en principes voor de lokale economie uit de omgevingsvisie nader uitgewerkt. Een tiental ondernemers vanuit verschillende sectoren worden hierbij betrokken. De vaststelling van het programma door het college is in de eerste helft van 2024 beoogd. Voorafgaand aan vaststelling door het college wordt uw raad geraadpleegd over het concept. Het Programma Economie en de activiteiten die daaruit volgen vanaf 2025 dragen niet alleen bij aan een goed ondernemersklimaat, maar ook aan een goed vestigingsklimaat, het bevorderen van innovatiekracht in alle sectoren en florerende dorpen en kernen.

Gerichte activiteiten voor bevorderen aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

We willen de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt bevorderen. In 2024 organiseren we de Techniek dag Rivierenland in Neder-Betuwe. Daarnaast nemen we als werkgever deel aan het School & Jobs evenement. Samen met de drie scholen voor het voortgezet onderwijs uit Neder-Betuwe en het lokale bedrijfsleven onderzoeken we hoe de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt verbeterd kan worden. De scholen en bedrijven zijn hierbij zelf aan zet, de gemeente speelt een faciliterende rol. Het budget voor 2024 voorziet in de mogelijkheid hiertoe een gerichte investering te doen. Daarbij wordt ook onderzocht of het noodzakelijk en haalbaar is om hiervoor een structurele subsidieregeling in te richten.

Activiteiten voor de ondersteuning en innovatie van de agrarische sector

Verlenging van het Laanboomcompact

Het Laanboomcompact is een publiek-private samenwerking gericht op het bevorderen van innovaties in de agrarische sector. Het draagt bij aan een toekomstbestendige laanboomsector. We financieren, samen met de gemeenten Buren en Overbetuwe, de Provincie Gelderland en het bedrijfsleven, het Laanboomcompact. We nemen ook deel aan de uitvoering van het Laanbomencompact. De projecten met gemeente Neder-Betuwe als trekker zijn de afgelopen jaren afgerond. In 2024 zijn geen projecten voorzien met de gemeente als trekker.

De samenwerkingsafspraken via het Laanboomcompact lopen tot en met 2024. In 2024 spannen we ons in voor het voortzetten van deze publiek-private samenwerking. In overleg met de agrarische sector en de buurgemeenten bepalen we de agenda voor de periode na 2024. We lobbyen bij de provincie voor het beschikbaar stellen van de middelen voor onderzoek en ontwikkeling. Deze middelen zijn nodig om te anticiperen op ontwikkelingen die de toekomstbestendigheid van de sector bepalen.

Activiteiten voor een goed vestigingsklimaat

Opstellen van de Monitor Economie 2023

Het lokaal economisch beleid wordt gebaseerd op actuele economische inzichten. In 2024 stellen we daarom opnieuw een Monitor Economie op. De monitor blikt terug op het voorgaande jaar (2023) en is gebaseerd op feiten en cijfers die pas in de zomer van 2024 gepubliceerd worden. De monitor wordt daarom in het derde kwartaal van 2024 verwacht. De monitor wordt ter kennisname aangeboden aan de raad en gepubliceerd op de website van de gemeente. Op die manier zijn de uitkomsten ook inzichtelijk voor geïnteresseerde inwoners en ondernemers.

Ruimte op bedrijventerreinen voor het lokale bedrijfsleven en doorontwikkeling TVBC

De ruimtevraag die vanuit de economie ontstaat is, in onze gemeente en de rest van de regio, groter dan het aanbod van ruimte op bedrijventerreinen. We spannen ons in om uitbreidingsruimte voor het lokale bedrijfsleven te realiseren. Dit doen we onder andere door de uitbreiding van Bonegraaf en Walenhoek te faciliteren. Het bestemmingsplan voor Bonegraaf-Oost is vastgesteld door de raad. Zodra het bestemmingsplan onherroepelijk is worden de werkzaamheden gestart, naar verwachting is dit medio 2024. Het bestemmingsplan voor Walenhoek-West wordt afgerond en wordt begin 2024 aangeboden aan de raad. Zodra het bestemmingsplan onherroepelijk is worden de werkzaamheden gestart. Voor de Poort van Ochten bereiden we de gronduitgifte door de gemeente voor. Specifiek voor laanboomgerelateerde bedrijven is ruimte beschikbaar op het Tree Valley Business Centre (TVBC). De grond van de gemeente is volledig uitgegeven. Voor de doorontwikkeling van TVBC zijn we afhankelijk van ruimtelijke initiatieven van derden en het ontwikkeltempo van de Randweg Opheusden. We faciliteren initiatieven die passen in de structuurvisie voor het bedrijventerrein.

Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Op bestaande bedrijventerreinen faciliteren we, binnen de integrale beleidskaders van de gemeente, ruimtelijke initiatieven van ondernemers die bijdragen aan verduurzaming, modernisering en revitalisering van bedrijventerreinen. Zo dragen we bij aan duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen.

We zetten ons in voor uitbreidingsruimte voor het lokaal midden- en kleinbedrijf (MKB)

De provincie heeft een specifieke wettelijke taak bij de programmering van bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Hierover maken we gezamenlijke afspraken op het schaalniveau van de regio Rivierenland via het *Regionaal Programma Werklocaties (RPW)*. We nemen deel aan deze overleggen. We voeren het geactualiseerde RPW 2019 t/m 2024 uit. Daarnaast start in 2024 het regionaal overleg over de programmering van bedrijventerreinen voor 2025 t/m 2030 met een doorkijk naar 2040.

Activiteiten om bij te dragen aan florerende dorpen en kernen

Faciliteren initiatieven van ondernemers

We zetten in op de doorontwikkeling van de winkelconcentratiegebieden. Hiertoe zijn we afhankelijk van (ruimtelijke) initiatieven van ondernemers. Bijvoorbeeld het openen van een nieuwe winkel. Ook in 2024 faciliteren we initiatieven van ondernemers gericht op het aanbod van winkels en voorzieningen. Mits deze initiatieven zich voordoen en deze aansluiten bij onze integrale beleidskaders en de detailhandelsstructuurvisie (DSV).

Herontwikkeling van het Van Driel-plein in Ochten (Centrumplan Ochten)

Samen met de initiatiefnemers, Boon's Supermarkten en Stichting Ontmoetingscentrum Ochten, werken we aan de herontwikkeling van het Van Driel-plein in Ochten. We voeren de planologische procedure uit die het mogelijk maakt om de supermarkt te verplaatsen en het dorpshuis te realiseren. De initiatiefnemers zijn zelf verantwoordelijk voor de bouw. De gemeente maakt een plan voor de herinrichting van het Van Driel-plein, inclusief een oplossing van het waterprobleem. In de samenwerkingsovereenkomst is afgesproken dat de gemeente ervoor zorgt dat het plein opnieuw ingericht is voordat de supermarkt open gaat. Mogelijk start de gemeente eind 2024 met de herinrichting van het plein. De huidige planning gaat uit van opening van de supermarkt en het dorpshuis medio 2025.

We herijken de Detailhandelstructuurvisie

Om onze faciliterende rol ten aanzien van florerende dorpen en kernen met een goed voorzieningenniveau goed te kunnen uitvoeren is een actueel inzicht in ontwikkelingen in de detailhandel van belang. De detailhandelsstructuurvisie dateert uit 2016. Sindsdien is er veel veranderd. In de tweede helft van 2024 willen we laten onderzoeken of ons beleid nog actueel is. Op basis daarvan wordt de detailhandelsstructuurvisie geactualiseerd.

Activiteiten voor de afstemming met de regionaal economische agenda

Uitvoeren van de regionaal economische agenda en promotie Regionaal Stimuleringsfonds (RSF)

We dragen bij aan de uitvoering van het Regionaal Economisch Ambitiedocument 2021 t/m 2024. Hierover stemmen wij maandelijks af in regionaal verband. Ook in 2024 brengen we het Regionaal Stimuleringsfonds (RSF) actief onder de aandacht bij ondernemers uit Neder-Betuwe.

4.2 We vergroten de aantrekkelijkheid van ons gebied voor inwoners en bezoekers

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Goed omgaan met ons (cultureel) erfgoed	We maken de beschikbare informatie over ons erfgoed toegankelijk.	2025
	We herijken de gemeentelijke monumentenlijst en voegen waardevol landschap en ensembles toe.	2024-2025
	We benutten kansen die erfgoed biedt.	continu
	We borgen ons erfgoedbeleid in regels in het nieuwe Omgevingsplan.	2024 e.v.

	We vergroten de zichtbaarheid van het cultureel en historisch erfgoed. (Regioplan Inspirerend Rivierenland)	continu
Bevorderen van recreatie en toerisme	We richten ons op het aantrekken van meer recreanten.	2023 e.v.
	We zorgen voor voldoende mogelijkheden om te ontspannen, onder meer door aantrekkelijke fiets- en wandelpaden. We verkennen de realisatie van een fietsverbinding tussen Echteld en Tiel.	2023-2025
	We vergroten de bekendheid van het merk De Betuwe.	2023-2025
	We stellen een samenwerkingsagenda Boven-Linge op en voeren deze uit.	2023-2025
	We integreren het project Gastvrije Waaldijk in het dijkversterkingsproject.	2023-2027
	We werken samen in de regio aan de opgaven agrotourisme en cultuurhistorische landmarks. verplaatst van 4.1 naar 4.2	2023-2025
	We werken aan de ontwikkeling van de Veerhaven Ochten.	2023 e.v.
Ons landschap aantrekkelijker maken	We geven uitvoering aan het Landschapsontwikkelingsplan (LOP).	continu
	We zetten in op meer biodiversiteit.	continu
	We plaatsen meer bomen in het openbaar gebied en stimuleren dit op particulier terrein.	continu
	We zijn zuinig op onze bijzondere landschappelijke ensembles.	continu

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten om goed om te gaan met ons cultureel erfgoed

We geven uitvoering aan het erfgoedbeleid

We gaan ons cultureel erfgoed beter beheren. Daarom zijn er in 2023 beschrijvingen gemaakt van de hoog en zeer hoog gewaardeerde bouwkunst, landschappen en ensembles. Om deze belangrijke plekken te beschermen gaan we regels opstellen. Deze regels willen we via een zogenaamd 'parapluplan' van toepassing maken voor onze bestemmingsplannen. Eind 2023 of begin 2024 zal het parapluplan aan uw raad ter vaststelling worden voorgelegd.

In 2024 worden de 4 integrale ensembles en het beschermde dorpsgezicht Boveneindsestraat, 4 beschermde dorpsgezichten. Het beschermde dorpsgezicht Boveneindsestraat, dat nu binnen het integraal ensemble Rijnbandijk - Boveneindsestraat valt, wordt het beschermde dorpsgezicht Rijnbandijk - Boveneindsestraat.

In 2024 wordt de in 2023 ingezette benadering van eigenaren van de potentiële nieuwe monumenten voortgezet. In 2024 richten we ons vooral op eigenaren ter plaatse van de toekomstige beschermde dorpsgezichten. Dit om er voor te zorgen dat de eigenaren gelijktijdig worden meegenomen in de procedure vaststelling beschermde dorpsgezichten en vaststelling nieuwe gemeentelijke monumenten.

In 2023 is voor het eerst sinds lange tijd georganiseerd meegedaan met Open Monumentendag. We zijn voornemens dit de eerste zaterdag in september jaarlijks te continueren.

Activiteiten voor het bevorderen van recreatie en toerisme

Wij richten ons op het aantrekken van meer recreanten

We werken doorlopend samen in de regio om meer recreanten aan te trekken. Daarnaast vergroten we de bekendheid van het merk De Betuwe (hieronder uitgewerkt) en zijn trekker van

een van vijf regionale opgave voor het speerpunt recreatie en toerisme in de regio, agrotourisme (hieronder uitgewerkt).

We zorgen voor voldoende mogelijkheden om te ontspannen, onder meer door aantrekkelijke fiets- en wandelpaden. We verkennen de realisatie van een fietsverbinding tussen Echteld en Tiel.

In 2024 maken we keuzes over de realisatie van een fietsverbinding over het Amsterdam-Rijnkanaal tussen Echteld en Tiel aan de hand van de haalbaarheidsstudie.

We vergroten de bekendheid van het merk De Betuwe

In 2024 werken we verder samen met de gemeenten Culemborg, Tiel, Buren, West-Betuwe, Lingewaard en Overbetuwe. De Betuwe gemeenten verkennen de mogelijkheid tot gezamenlijke streekmarketing. Een adviesbureau geeft hier advies over. Ook stellen zij een plan van aanpak op over hoe de Betuwe gemeenten gezamenlijk streekmarketing kunnen invullen.

We stellen een samenwerkingsagenda Boven-Linge op en voeren deze uit.

In 2024 stellen we in samenwerking met de gemeenten Buren, Tiel, Overbetuwe, Lingewaard, het waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland de strategische Agenda Boven-Linge en een kansenkaart op.

We integreren het project Gastvrije Waaldijk in het dijkversterkingsproject

Het Verhaal van de Waal, als onderdeel van de Gastvrije Waaldijk zal verder uitgewerkt worden. De uitvoering van het wegprofiel van de Gastvrije Waaldijk zal samenlopen met de planning van de dijkversterking en medio 2024 van start gaan.

We werken samen in de regio aan de opgaven agrotourisme en cultuurhistorische landmarks

We geven uitvoering aan het vervolgplan agrotourisme voor 2024-2025. We leveren een kansenkaart op en een handreiking wet- en regelgeving voor agrotouristische ondernemers. Voor de opgave cultuurhistorische landmarks worden panoramaborden in elke regiogemeente geplaatst en brengen we alle cultuurhistorische landmarks in de regio in beeld via een digitale kaart.

We werken aan de ontwikkeling van de veerhaven Ochten

Het waterschap is de trekker van de realisatie van fase 1 tot en met 2025. De start van de uitvoering van fase 1 zal gelijk lopen met de planning van de dijkversterking medio 2024. Wij nemen deel aan het kwaliteitsteam.

Activiteiten om ons landschap aantrekkelijker te maken

Verbetering bermbeheer

We zetten in op meer biodiversiteit door ecologisch bermbeheer toe te passen op geschikte locaties. In 2024 breidden we het aantal locaties waar we ecologisch bermbeheer toepassen uit. Door vaker te maaien en het maaisel af te voeren creëren we meer ruimte voor bloemrijke planten. Op andere locaties worden verschillende soorten inheemse, bloeiende en vruchtdragende beplantingen en bloemenmengsels toegepast. Dit zijn maatregelen om de biodiversiteit te versterken en deze stemmen we af op de lokale karakteristieken.

(In de Kadernota 2024 en in deze Programmabegroting staat dit onderwerp financieel onder 'Wat mag het kosten' van Programma 3.)

Opwaarderen waaien (of wielen) in het landschap in samenwerking met de eigenaren

Uit het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) komt het Waaienproject dat in 2024 tot uitvoering gaat komen. In Neder-Betuwe zijn 22 waaien die als restanten van dijkdoorbraken in het landschap zijn achtergebleven. De waaien zijn dragers van geschiedenis. Ze lenen zich nu voor de ontwikkeling van natuurwaarden en als rustpunten in recreatieve routes. Aan het project is een fietsroute gekoppeld met uitleg over de geschiedenis. Van de provincie is hiervoor een subsidie ontvangen van € 50.000.

Opwaarderen verdedigingslinies

Ook uit het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) komt het project Versterken identiteit en herkenbaarheid cultuurhistorische elementen. In 2024 zullen we uitvoering aan het beschermen en zichtbaar maken van de Betuwelinie en de Spanjaardsdijk. Van beide zijn slechts restanten overgebleven, zoals bijvoorbeeld fort De Spees, het inundatiesluisje in de Linge, diverse kazematten en een enkel dijklichaam. Hiervoor is een subsidie van de provincie ontvangen van € 80.000.

Aanleg Klompenpad XL

In 2024 wordt een klompenpad aangelegd van ongeveer 30 km. Het doel van dit klompenpad XL is het verknopen van de verschillende klompenpaden aan elkaar. Dit project is ook opgenomen in het Landschapsontwikkelingsplan 2022.

Vorbereiden nieuwe subsidieaanvragen provincie

De provincie Gelderland is een belangrijke subsidieverlener voor projecten in het landschap. De budgetten hiervoor staan echter onder druk. Met de gemeenten in de regio maken we ons hard voor behoud van deze subsidiegelden.

Ontwikkelingen voor 2024

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Functiemenging	percentage	LISA	Neder-Betuwe	54,50	55,70	56,40	57,40	57,30	57,60	58,60
			Landelijk	52,30	52,50	52,90	53,30	53,30	53,30	53,80
Vestiging (van bedrijven)	aantal per 1.000 inwoners	LISA	Neder-Betuwe	144,40	142,20	146,60	151,50	156,60	158,30	167,10
			Landelijk	136,50	139,70	145,40	151,30	158,10	164,90	174,10

Verbonden partijen

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Het recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openlucht recreatie en het toerisme in het gebied, met bescherming van het landschappelijk karakter.

Ontwikkelingen voor 2024?

Zoals in programma 1 is aangegeven, zullen alle gemeenschappelijke regelingen in 2024 moeten worden aangepast aan de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Voor de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal gebruiken we dit traject om fundamenteel na te denken over de vorm van deze verbonden partij: is het nog altijd logisch dat we voor dit doel samenwerken in de vorm van een gemeenschappelijke regeling, of ligt een andere samenwerkingsvorm meer voor de hand? De voorbereiding hiervan is gestart in 2023, in 2024 is het besluitvormingstraject in de colleges en de raden aan de orde.

Industrieschap Medel

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

- Het uitgeven van bouwrijpe kavels op het bovenregionale bedrijventerrein.
- Participeren in en bijdragen aan de Logistics Valley Rivierenland. Dit is een samenwerkingsverband tussen overheid, onderwijs en ondernemers. Deze is opgezet om de economische ontwikkeling langs de Gelderse corridor te stimuleren door versterking van de logistieke activiteiten.

Ontwikkelingen voor 2024?

Het bestemmingsplan Medel afronding is onherroepelijk en in 2023 zijn alle kavels verkocht. In 2024 zal de eerste bouwactiviteit zichtbaar worden.

Waterbedrijf Vitens N.V.

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Deze verbonden partij zorgt ervoor dat de inwoners van Neder-Betuwe voorzien worden van kwalitatief goed drinkwater tegen een zo laag mogelijke prijs.

Ontwikkelingen voor 2024?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

De Gemeenschappelijke Regeling (GR) Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR) is een samenwerkingsverband van 7 gemeenten: Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel. Het doel van deze samenwerking is de uitrol van een breedbandnetwerk (glasvezel) voor internet in het buitengebied. De GR UBR is hiervoor opdrachtgever namens de 7 gemeenten. Daarnaast verzorgt GR UBR het beheer en de exploitatie van dat gedeelte van het netwerk dat al is aangelegd. Vanaf het 4e kwartaal 2020 zijn de eerste aansluitingen operationeel en genereert de GR UBR inkomsten uit de exploitatie van het breedbandnetwerk. Via de verhuur van glasvezelparen. Door de realisatie van het breedbandnetwerk hebben inwoners in het buitengebied een toekomstbestendig netwerk voor internet dat, op termijn, het oude netwerk, 'de koperaanluiting', vervangt. Voor inwoners in het buitengebied betekent dit dat zij, net als inwoners in de dorpskernen, gebruik kunnen maken van een snelle, toekomstbestendige internetverbinding op hun adres.

Ontwikkelingen voor 2024?

De werkzaamheden ten behoeve van de uitrol van het netwerk zijn in 2020 gestart. Inmiddels is de uitrol van het netwerk vergevorderd: de hoofdinfrastructuur is af en de adressen zijn grotendeels aangesloten. De GR UBR streeft er naar uiterlijk in 2024 de resterende adressen in Neder-Betuwe aan te sluiten. Daarmee gaat GR UBR in 2024 over van een accent op 'realisatie' naar een accent op 'beheer en exploitatie'.

Wat mag het kosten?

Programma: 4	ECONOMIE					
	Rekening	Begroting		Meerjarenraming		
Bedragen x € 1.000,-	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	3.023	2.017	2.313	3.659	1.428	1.428
Baten	-8.663	-1.522	-1.725	-3.272	-1.041	-1.041
Geraamd resultaat bestaand beleid	-5.640	495	587	387	387	387
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			370	36	36	31
Baten			-6	-6	-6	-6
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			365	30	30	25
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-5.640	495	952	417	418	413

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In deze begroting wordt onder programma 4 Economie voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen voor 2024 € 370.000, voor 2025 en 2026 € 36.000 en voor 2027 € 31.000 aan lasten toegevoegd en wordt structureel € 6.000 aan baten toegevoegd aan dit programma.

Een specificatie van de lasten en baten voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen wordt hieronder weergegeven op niveau van taakveld.

Actualisatie van de Activa (structureel nadeel van €1.470 voor 2024, €1.898 voor 2025, €2.307 voor 2026 en voordeel €2.912 voor 2027)

Het effect van de actualisatie van de activa voor dit programma bedraagt structureel een nadeel voor de jaren 2024 tot en met 2026 en een voordeel voor 2027. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële positie en toelichting en dan specifiek naar de toelichting op de actualisatie van de activa (kapitaallasten).

Actualisatie urenrekeningen en kostendekking leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (structureel nadeel € 13.119)

Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 13.119 nadelig. Voor een overzicht van het totale effect over alle programma's verwijzen wij naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële begroting en dan specifiek de toelichting op het onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen van de financiële begroting.

Taakveld economische ontwikkeling (nadeel € 50.000 in 2024 en structureel € 15.000 vanaf 2025)

Detailhandelsstructuurvisie (incidenteel nadeel € 35.000 voor 2024)

In 2024 is een eenmalige investering van € 35.000 nodig voor de herijking van de detailhandelsstructuurvisie. Het betreft het inhuren van een adviesbureau gespecialiseerd in detailhandel in dorpskernen. Het beoogde resultaat is een actuele visie.

Projecten onderwijs en arbeidsmarkt (structureel nadeel € 15.000)

We willen de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt bevorderen. In 2024 organiseren we de Techniek dag Rivierenland in Neder-Betuwe. Daarnaast nemen we als werkgever deel aan het School & Jobs evenement. Samen met de drie scholen voor het voortgezet onderwijs uit Neder-Betuwe en het lokale bedrijfsleven onderzoeken we hoe de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt verbeterd kan worden. De scholen en bedrijven zijn hierbij zelf aan zet, de gemeente speelt een faciliterende rol. Voor deze faciliterende rol wordt een structureel budget gevraagd.

Daarbij wordt ook onderzocht of het noodzakelijk en haalbaar is om hiervoor een structurele subsidieregeling in te richten.

Taakveld economische promotie (incidenteel nadeel € 300.000 voor 2024)

Dijkversterking lokale maatregelen (incidenteel nadeel € 300.000)

Realiseren van een aantal extra aanpassingen ten aanzien van het wegprofiel en het wegmeubilair. De lokale maatregelen zijn het resultaat van een uitgebreid participatieproces. Aangezien het hier gaat om een wenselijke toevoeging, gepaard met groot draagvlak van de klankbordgroep en het gelopen participatieproces, worden hiervoor middelen gereserveerd. De uitvoering van de dijkversterking Neder-Betuwe start medio 2024. Het bedrag is gebaseerd op een echte SSK raming en is nogal exact berekend. Dat kan omdat er al een panklaar ontwerp is. Het gaat om een eenmalige investering.

Investerings

Programma 4 Economie			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			
Lopend	Ontwikkeling Veerhaven Ochten	2018	135
Lopend	Herinrichting v Drielplein Ochten	2022	1.845
Totaal investeringsbedragen			1.980

Mutaties in reserves

Programma 4 Economie						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand Beleid						
Lasten						
Baten		-54	-54	-54	-54	-54
Geraamd resultaat bestand beleid		-54	-54	-54	-54	-54
Nieuw Beleid						
Lasten						
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid						
Geraamd resultaat bestand en nieuw beleid		-54	-54	-54	-54	-54

Bestaand beleid

BESTEMMINGSRESERVE BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN

Onder bestaand beleid onttrekken wij jaarlijks € 54.000 uit de reserve Laanboomhuis ter dekking van de exploitatie Laanboomhuis te Opheusden.

Programma 5 Wmo, jeugdzorg en participatiewet

Missie

In Neder-Betuwe doet iedereen ertoe. De inwoners in onze gemeente zijn zorgzaam en waar mogelijk helpen zij elkaar en zorgen zij voor elkaar. Om inwoners hiertoe in staat te stellen ondersteunen wij vormen van informele zorg en versterken wij de samenwerking met en tussen onze maatschappelijke partners. Zo stellen we inwoners in staat om zoveel mogelijk zelf de regie te voeren over hun leven vanuit eigen kracht en met steun van de omgeving. Zelfredzaam zijn, dat lukt niet iedereen. Wij bieden dan zorg en ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet. Zorgvragers hebben keuzevrijheid, zodat de hulp past bij hun levensovertuiging. Wij zetten steeds meer in op preventie, omdat we willen voorkomen dat mensen zorg nodig hebben. Voorkomen is immers beter dan genezen.

Deze missie komt overeen met de vastgestelde visie in de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein. De ambities en ontwikkelingen binnen dit programma komen grotendeels terug in de nota of de bijbehorende uitvoeringsplannen.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

- [Raadsvisie 2030 \(2019\)](#)
- [Integrale Beleidsnota Sociaal Domein "Samen verder op de ingeslagen weg" 2021 - 2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringsplan Meedoen en Samenleven \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Optimaal Ontwikkelen en Opgroeien \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Gezond en Vitaal \(2022\)](#)
- [Algemene subsidieverordening Neder-Betuwe 2019 \(2019\)](#)
- [Nadere regel subsidies voor vrijwilligersorganisaties \(2019\)](#)
- [Nadere regel belangenbehartiging sociaal domein 2019 \(2019\)](#)

Wmo/Jeugd

- [Nota Kernpunten \(2013\)](#),
- [Verordening Maatschappelijke Ondersteuning Neder-Betuwe 2020 \(2020\)](#)
- [Verordening Jeugdhulp gemeente Neder-Betuwe 2023 \(2023\)](#)
- [Dienstverleningsovereenkomst Wmo/Jeugd door de regio Rivierenland \(2019\)](#)
- [Nadere regel subsidie vervanging buurtbus Klaartje en Swobrik 2019 \(2019\)](#)
- [Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning gemeente Neder-Betuwe 2019 \(2019\)](#)
- [Beleidsregels huishoudelijke ondersteuning Wmo gemeente Neder-Betuwe 2020 \(2020\)](#)
- [Beleidsregels woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelen Neder-Betuwe 2021 \(2021\)](#)

Participatie

- [Vangnetregeling Participatiewet \(2015\)](#)
- [Re-integratieverordening \(2017\)](#)
- [Verordening individuele studietoelage Participatiewet \(2022\)](#)
- [Verordening meedoenregeling Neder-Betuwe 2022 \(2022\)](#)
- [Afstemmingsverordening Participatiewet \(2016\)](#)
- [Verordening individuele inkomenstoeslag \(2014\)](#)
- [Verordening loonkostensubsidie \(2017\)](#)
- [Gemeenschappelijke regeling Werkzaam Rivierenland \(2021\)](#)

Volksgezondheid

- [Gemeenschappelijke regeling GGD Gelderland-Zuid \(2020\)](#)
- [Meerjarenstrategie GGD Gelderland-Zuid 2020-2023 \(2020\)](#)
- [Preventie- en Handhavingsplan Alcohol Neder-Betuwe 2022-2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringskader gezond opgroeien in Neder-Betuwe 2019-2024 \(2019\)](#)
- [Monitor Neder-Betuwe Bloeit! 2019-2024 \(2020\)](#)
- [Hoofdpijnennotitie Aanpak eenzaamheid Neder-Betuwe \(2019\)](#)

- [Nadere regel subsidie voorkomen en/of verminderen van eenzaamheid \(2023\)](#)
- Overige
- [Verordening tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten \(2018\)](#)
 - [Beleidsplan Schuldhulpverlening 2018-2021 \(2018\), bijbehorende beleidsregels \(2022\)](#)
 - [Verordening beslistermijn Schuldhulpverlening Neder-Betuwe 2022 \(2021\)](#)
 - [Beleidsregels Bijzondere Bijstand 2022 \(2022\)](#)
 - [Plan van aanpak bestrijding kinderarmoede \(2018\)](#)
 - [Beleidsplan GGZ Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang 2018-2020 'Samen Dichtbij' \(2018\)](#)
 - [Beschermd Wonen, regio Nijmegen en Rivierenland \(2021\)](#)

Ambities

5.1 Inwoners zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en kunnen deelnemen aan de samenleving

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Inwoners met een hulpvraag ontvangen passende ondersteuning	We bieden een helpende hand bij het formuleren van een hulpvraag, door onder andere onafhankelijke cliëntondersteuning, het welzijnswerk en de Kernpunten	continu
	Wij borgen de kwaliteit en beschikbaarheid van ondersteuning	continu
	We zorgen dat inwoners keuzevrijheid hebben zodat de geboden hulp aansluit bij hun levensovertuiging en identiteit	continu
	We ondersteunen vormen van informele zorg en blijven hiervoor in gesprek met onze (lokale) partners	continu
Inwoners zijn zoveel mogelijk financieel zelfredzaam	We bieden ondersteuning aan inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt bij het vinden en behouden van passend werk	continu
	We geven uitvoering aan maatregelen ter bestrijding van armoede en koopkrachtverlies (<i>zie ook ambitie 3.3: We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst</i>)	continu
	Problematische schulden worden waar mogelijk voorkomen door vroegtijdig signaleren en een breed ondersteuningsaanbod	continu
Iedereen kan deelnemen aan de samenleving	We zetten ons in voor een dementievriendelijk Neder-Betuwe	continu
	We dragen bij aan het voorkomen en verminderen van eenzaamheid onder inwoners	continu
	We bieden goede ondersteuning op het gebied van o.a. huisvesting, taal, scholing, werk en ontmoeting aan nieuwkomers conform de Wet Inburgering	continu
	We zorgen ervoor dat iedereen, van oud tot jong, ongeacht geloofsachtergrond, geardeerdheid, afkomst, beperkingen en met welke idealen dan ook kan deelnemen aan onze samenleving	continu

	We zorgen voor een passend woningaanbod in de wijk voor kwetsbare inwoners (<i>zie verder ambitie 3.1: Wonen voor iedereen</i>)	continu
--	---	---------

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2024.

We bieden een helpende hand bij het formuleren van een hulpvraag, door onder andere onafhankelijke cliëntondersteuning, het welzijnswerk en de Kernpunten

Informele onafhankelijke cliëntondersteuning

In 2023 is door MEE Geldersepoort en Welzijn Rivierstroom een pilot gestart met de inzet van informele onafhankelijke cliëntondersteuning. Met deze ondersteuning helpen geschoolde vrijwilligers inwoners laagdrempelig bij het formuleren van een hulpvraag en het zoeken naar oplossingen bij deze hulpvraag. De uitvoering van deze pilot loopt door in het eerste half jaar van 2024. We monitoren de resultaten en evalueren of dit een vaste plek in het aanbod van onafhankelijke cliëntondersteuning kan krijgen.

Wij borgen de kwaliteit en beschikbaarheid van ondersteuning

Monitoring sociaal domein

We zorgen voor de verdere ontwikkeling en borging van monitoring binnen het sociaal domein. In 2023 is een plan van aanpak voor monitoring opgesteld en uitgevoerd. Vanaf 2024 krijgt dit structureel een plek in de werkwijze in het sociaal domein. Er wordt periodiek een rapportage opgeleverd en we bouwen een dashboard voor tussentijdse informatievoorziening (voor de ambtelijke organisatie). De informatie vanuit monitoring is belangrijke input voor P&C documenten en sturing vanuit beleid.

Inkoop Wmo hulpmiddelen

In 2024 doorlopen we een inkooptraject voor de levering van hulpmiddelen in het kader van de Wmo (rolstoelen, scootmobielen, douche/toilet hulpmiddelen). Het streven is om per 1 oktober 2024 een nieuwe overeenkomst in te laten gaan.

Inkooptraject huishoudelijke ondersteuning

De huidige overeenkomsten met aanbieders voor huishoudelijke ondersteuning in het kader van de Wmo lopen tot en met maart 2025. In 2024 voeren we een inkooptraject uit zodat we vanaf april 2025 met een nieuwe overeenkomst voor huishoudelijke ondersteuning werken en we de levering van huishoudelijke ondersteuning borgen.

We faciliteren ondersteuning in buitengewone situaties

Er zijn situaties (bijvoorbeeld een dreigende onveilige situatie in een gezin) waarin snel handelen noodzakelijk is, maar waarin de Jeugdwet of Wmo niet direct voorziet. Met dit budget kunnen de consulenten (kortdurende) oplossingen inzetten, die niet binnen het wettelijk kader van de Wmo of de Jeugdwet passen, maar die op dat moment wel noodzakelijk worden geacht.

We zetten een gedragswetenschapper in

Consulenten worden in hun dagelijkse werkzaamheden geconfronteerd met grote verantwoordelijkheden, zoals de veiligheid van kinderen in onveilige situaties. De onafhankelijke gedragswetenschapper ondersteunt hen bij de analyse, het bedenken van oplossingsrichtingen en het indiceren van hulpverlening.

Daarnaast schrijft de SKJ (kwaliteitsregister jeugd, waarin consulenten geregistreerd staan) voor dat er intervisie gevolgd moet worden. De gedragswetenschapper kan die leveren, waarbij het een meerwaarde heeft dat zij/hij de consulenten en het werk kent. De gedragswetenschapper wordt naar behoefte ingehuurd en komt niet in loondienst.

We ondersteunen vormen van informele zorg en blijven hiervoor in gesprek met onze (lokale) partners

Welzijn op Recept

Vanuit de Rijksregeling Brede SPUK hebben we middelen ontvangen om het programma Welzijn op Recept in de gemeente op te zetten. Deze erkende interventie geeft huisartsen de mogelijkheid om patiënten met bijvoorbeeld psychosociale klachten, door te verwijzen naar een welzijnscoach. De welzijnscoach kijkt dan samen met de cliënt of de klachten mogelijk al verdwijnen of afnemen bij deelname aan een welzijnsactiviteit. Met deze interventie vergroten we toestroom naar het welzijnsaanbod en hoeven huisartsen minder vaak een medisch recept uit te schrijven voor milde klachten. In 2024 maken we een plan van aanpak voor deze interventie. We inventariseren hierbij welke partner de welzijnscoach levert en we bevorderen de samenwerking tussen huisartsen en het welzijnswerk.

We geven uitvoering aan maatregelen ter bestrijding van armoede en koopkrachtverlies

Kabinetsmaatregelen

Op het moment van schrijven is nog niet bekend of, en zo ja welke, aanvullende maatregelen een volgend kabinet in 2024 gaat nemen om de sinds 2022 ontstane koopkrachtproblemen - bijvoorbeeld in de vorm van energiearmoede - te beperken. Naar alle waarschijnlijkheid zal een deel van de maatregelen door gemeenten worden uitgevoerd.

Ondersteunen van maatschappelijke organisaties middels subsidie ter ondersteuning van minima

Onderdeel van het terugdringen van armoede is een sterk aanbod passende ondersteuning door maatschappelijke organisaties. Door aanpassing van het subsidiebeleid verwachten wij in 2024 een beperkt aantal maatschappelijke organisaties (zonder winstoogmerk) in de regio te kunnen ondersteunen met subsidies. Zo stellen we hen in staat om onze inwoners met een laag inkomen te ondersteunen en armoede terug te dringen.

Voortzetten minimabeleid en bijzondere bijstand

We voeren, binnen de kaders die het rijk gemeenten meegeeft, beleid uit om inwoners met een minimuminkomen te ondersteunen. Naast Bijzondere Bijstand kennen we ook andere regelingen, zoals de Meedoenregeling en het kindpakket. Van het kindpakket wordt de afgelopen jaren goed gebruik gemaakt, maar andere minimaregelingen lijken minder bekend. In 2024 onderzoeken wij in hoeverre de drempel om aanspraak te doen op deze regelingen verlaagd kan worden door bijvoorbeeld vereenvoudiging van formulieren en werkprocessen.

Problematische schulden worden waar mogelijk voorkomen door vroegtijdig signaleren en een breed ondersteuningsaanbod

Dit doen wij door middel van een schuldregeling of budgetadvies. We streven ernaar schulden zoveel mogelijk te voorkomen of op te lossen als ze nog relatief klein zijn. Sinds medio 2023 is de looptijd van (minnelijke) schuldregelingen ingekort van 36 naar 18 maanden. Dit beperkt niet alleen de duur van een stressvolle periode, maar ook de aflossingscapaciteit van inwoners met schulden. In 2024 wordt duidelijk welk effect dit heeft op de formele schuldhulpverlening. Elke maand ontvangt de gemeente signalen van vaste lastenpartners over inwoners met betalingsproblemen. Deze inwoners benaderen we proactief met een (vrijblijvend) hulpaanbod in de vorm van formele of informele ondersteuning.

We zetten ons in voor een dementievriendelijk Neder-Betuwe

Samen met partners maken we een plan van aanpak om een dementievriendelijke gemeenschap te worden en geven we daar uitvoering aan. De basis voor het plan vormt de dementiescan die we in het najaar van 2023 samen met Alzheimer Nederland en gemeentelijke partners uitvoeren. De scan geeft een weergave van de dementievriendelijkheid van de gemeente en concrete handvatten om samen met partners aan te werken.

We dragen bij aan het voorkomen en verminderen van eenzaamheid onder inwoners

Samen is Leuker

De lokale samenwerking tegen eenzaamheid krijgt in 2024 vervolg. Vanuit deze lokale samenwerking vergroten we de bewustwording van eenzaamheid en maken dit bespreekbaar. We stimuleren en faciliteren inwoners, vrijwilligers en organisaties om activiteiten gericht op het tegengaan van eenzaamheid uit te voeren onder de vlag van 'Samen is leuker'. We verbeteren het herkennen en signaleren van eenzaamheid door zowel inwoners, vrijwilligers als professionals, en het doorverwijzen naar (collectief) aanbod. We hebben ook specifiek aandacht voor bepaalde groepen die meer kans hebben om eenzaamheid te ervaren zoals ouderen, jongeren, alleenstaanden, laaggeletterden en mensen met een beperking. In de landelijke Week tegen Eenzaamheid (najaar 2024) besteden we extra aandacht aan eenzaamheid en ontmoeting. Rijksmiddelen van de Brede SPUK zetten we in voor extra slagkracht en subsidiemogelijkheden.

Join-Us

De tweewekelijkse bijeenkomsten van stichting Join-Us dragen specifiek bij aan het bestrijden van eenzaamheid onder jongeren. Jongeren tussen de 12 en 25 jaar die zich alleen voelen en hier iets aan willen doen kunnen gratis en zonder indicatie deelnemen aan deze bijeenkomsten. Tijdens de bijeenkomsten ligt de focus op het werken aan sociale vaardigheden onder begeleiding van jongerenwerkers. In de regio zijn er verschillende (lokale en regionale) partners die dit sinds 2022 faciliteren. In 2024 wordt Join-Us voortgezet en uitgebreid. De kosten voor de inzet van Join-Us in 2024 worden betaald uit de Rijksmiddelen van de Brede SPUK.

We bieden goede ondersteuning op het gebied van o.a. huisvesting, taal, scholing, werk en ontmoeting aan nieuwkomers conform de Wet Inburgering

In 2024 verwachten we stabilisatie in het nieuwe inburgeringsstelsel dat in 2022 in werking trad. We vereenvoudigen het stelsel door Welzijn Rivierstroom een grotere rol te geven in de maatschappelijke begeleiding van statushouders die in onze gemeente gehuisvest worden. Welzijn Rivierstroom helpt statushouders op weg in de lokale samenleving. Dit is maatwerk, waarbij wordt aangesloten bij de mogelijkheden en behoefte van de statushouder.

We zorgen voor een passend woningaanbod in de wijk voor kwetsbare inwoners

Beschermd wonen

Voor Beschermd wonen geldt dat de ingangsdatum voor het woonplaatsbeginsel én het financieel verdeelmodel is uitgesteld naar 1 januari 2025. Inhoudelijk voeren we in 2024 diverse projecten en activiteiten uit, waaronder de doorontwikkeling van de sluitende aanpak Wijk GGZ, Inloop GGZ en ervaringsdeskundigheid, het voorkomen van huisuitzettingen en Begeleid wonen voor jongvolwassenen.

Maatschappelijke Opvang blijft vooralsnog tot 2026 de (financiële) verantwoordelijkheid van centrumgemeente Nijmegen.

Woonzorgvisie

De gemeente stelt een woonzorgvisie met als doel over voldoende levensloopgeschikte en zorgwoningen te beschikken. De gemeente is hierbij regisseur en aanjager om aan de groeiende vraag van ouderen en andere kwetsbare inwoners naar passende huisvesting te voldoen met waar nodig zorg en begeleiding. De woonzorgvisie vormt de basis voor afspraken tussen gemeenten, corporaties, huurdersorganisaties en zorginstellingen op het gebied van wonen, leefbaarheid, welzijn en zorg. Bij het opstellen van de woonzorgvisie kijken we naar mogelijkheden voor regionale samenwerking. Hier ligt een relatie met ambitie 3.1: Wonen voor iedereen.

Ontwikkelingen voor 2024

Uitvoeringskosten Participatiewet en Schuldhulpverlening

Sinds 2015 voert de gemeente Buren voor Neder-Betuwe de schuldhulpverlening uit en sinds 2016 ook de Participatiewet, behalve het onderdeel bijzondere bijstand. Tijdens de evaluatie van deze samenwerking heeft gemeente Buren verzocht om de vergoeding van de

uitvoeringskosten te verhogen. In 2023 is gestart met een onafhankelijk onderzoek, niet alleen naar wat een redelijke vergoeding voor gemeente Buren zou zijn, maar ook naar een aantal andere mogelijkheden om de uitvoering van de beide taken te beleggen. Bij het beschrijven van de verschillende alternatieven zal de kwaliteit van de dienstverlening, de aansluiting bij de visie van uw raad en de financiële consequenties worden betrokken. In de eerste helft van 2024 voorzien wij een raadsbesluit naar aanleiding van dit onderzoek.

5.2 Inwoners van Neder-Betuwe leven gezond en zijn vitaal

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Er is toegenomen aandacht voor preventie op de gebieden gezond leven en vitaal zijn	We zetten ons in voor een gezonde leefstijl voor jongeren en volwassenen	continu
	We zetten in op het versterken van de mentale gezondheid van onze inwoners	continu
	We zetten in op het vroegtijdig signaleren van (verborgen) problemen bij ouderen en bieden preventieve ondersteuning	2024 e.v.
Het middelengebruik onder (jonge) inwoners neemt af	We werken de aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving' (OKO) - voorheen IJslands Preventiemodel - nader uit en implementeren deze <i>nieuw uit kadernota</i>	2024-2026
Jeugdigen groeien op in een stabiele en veilige (thuis)omgeving	We zetten in op het versterken van relaties en het bieden van tijdige ondersteuning bij scheidingen	continu
	We zetten in op kwalitatief goede jeugdbescherming en hoog specialistische jeugdzorg	continu
	We voeren de jeugdzorg zo effectief en efficiënt mogelijk uit, samen met relevante partners	continu
	We zetten in op een duurzame aanpak van jeugdoverlast <i>nieuw uit kadernota</i>	2024-2026
	We zetten in op normaliseren en een stevige leefomgeving voor jeugdigen	continu
Kinderen maken een goede start in het leven en hebben daarin gelijke kansen	We creëren een stevige basis tijdens de eerste 1000 dagen van een kind	2024-2026
	We blijven inzetten op de versterking tussen zorg en onderwijs	continu

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2024.

We zetten ons in voor een gezonde leefstijl voor jongeren en volwassenen

Gezond op eigen wijze en JOGG-aanpak

Onder de naam 'Gezond op eigen wijze' ondersteunen we inwoners van jong tot oud om gezonde keuzes te maken die passend en haalbaar zijn en zo een gezonde leefstijl aan te nemen. Hierbij zetten we in op drie hoofdthema's: gezonde voeding, sport & bewegen en mentale gezondheid. We doen dit onder meer door de uitrol van campagnes, de inzet op een gezonde school-, sport- en leefomgeving en het beter in beeld brengen van het aanbod voor een gezondere leefstijl. Ook de uitvoering van de JOGG-aanpak, onder coördinatie van de JOGG-regisseur, valt hieronder. 'Gezond

op eigen wijze' verbindt partners en activiteiten die bijdragen aan een gezonde leefstijl, stimuleert voldoende en passend aanbod voor onze inwoners, onder meer met middelen vanuit het Lokaal Akkoord, en inspireert inwoners een stap(je) te maken richting een gezondere leefstijl. Zo werken we met elkaar aan een omgeving waarin de gezonde keuze de makkelijke keuze is, met aandacht voor het tegengaan van overgewicht, roken en overmatig alcoholgebruik.

Valpreventie

Om inwoners te ondersteunen in het vitaal ouder worden, zetten we extra in op valpreventie. Hierbij stimuleren we het (blijven) bewegen en het signaleren van valrisico's. Daarnaast richten we ons op het geven van voorlichting en toeleiding naar specifieke valtrainingen. Dit doen we samen met partners op het gebied van zorg en welzijn. Vanuit het Rijk zijn hiervoor vanuit de Brede SPUK extra middelen beschikbaar gesteld voor de periode 2023-2026.

We zetten in op het versterken van de mentale gezondheid van onze inwoners

In 2024 continueren en verstevigen we onze inzet op het vergroten van de mentale gezondheid onder onze inwoners. Hierbij richten we ons specifiek op weerbaarheid en veerkracht. Dit doen we onder andere door het bieden van verschillende trainingen, cursussen en voorlichtingen voor kinderen, jongeren en ouders over deze thema's. Dit doen we zoveel mogelijk in collectief verband. Hierin werken we samen met de basisscholen, het middelbaar onderwijs en diverse maatschappelijke partners die met jeugdigen en gezinnen werken. Ook onderzoeken we samen met relevante maatschappelijke partners hoe we onze inwoners kunnen stimuleren om mentale gezondheid en de uitdagingen die hierbij komen kijken (beter) bespreekbaar te maken en welke behoefte er is op het gebied van collectief preventief aanbod voor volwassenen en ouderen. Met Rijksmiddelen die we vanuit de Brede SPUK-regeling ontvangen geven we een extra impuls aan onze inzet. We leggen hierbij ook de koppeling met onder andere het verminderen van eenzaamheid.

Pilot beweeginterventie voor jongeren

Begin 2024 worden de eerste resultaten van een beweeginterventie geëvalueerd. Met deze pilot leren we of bewegen een effectief middel is om de weerbaarheid en veerkracht te vergroten onder kwetsbare jongeren. Ook leggen we verbanden met het buurtsportcoachteam om jongeren aan te moedigen zich aan te sluiten bij het huidige sport- en beweegaanbod in onze kernen.

We zetten in op het vroegtijdig signaleren van (verborgen) problemen bij ouderen en bieden preventieve ondersteuning

In 2024 evalueren we het in 2023 opgezette project Seniorenhuisbezoeken. De sociaal werkers en vrijwilligers van Welzijn Rivierstroom geven uitvoering aan dit project waarbij alle 75-jarigen in Neder-Betuwe worden uitgenodigd voor een preventief huisbezoek. De evaluatie kan aanleiding geven om het project voort te zetten, al dan niet in aangepaste vorm.

We werken de aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving' (OKO) - voorheen IJslands Preventiemodel - nader uit en implementeren deze

In 2024 starten we in samenwerking met het Trimbos Instituut met de implementatie van de OKO-aanpak. Een verkenning hiertoe in 2023 gaf voldoende aanleiding om tot implementatie over te gaan. De OKO-aanpak is een erkende interventie waarbij middelengebruik onder jongeren wordt bestreden met behulp van omgevingsfactoren van de jongere, zoals (sociaal) netwerk en vrijetijdsbesteding. De aanpak is meerjarig. Het eerste jaar staat in het teken van het aanstellen van een projectleider, het mobiliseren van een kernteam met partners en een nulmeting van het middelengebruik onder jongeren.

We zetten in op het versterken van relaties en het bieden van tijdige ondersteuning bij scheidingen

Een gedeelte van de ondersteuningsvragen op het gebied van jeugdhulp heeft verband met relatieproblemen/echtscheiding van de ouders. Ten behoeve van het welzijn van het kind geven we in 2024 uitvoering aan het lokale plan huiselijk geweld en kindermishandeling. Hierbij zetten we

onder meer in op het versterken van relaties en het bieden van tijdige ondersteuning bij relatieproblemen of (naderende) -beëindiging. We realiseren een gezin relatieloket: een laagdrempelige plek op waar ouders terecht kunnen met vragen over opvoeden en relaties en waar zij tijdig ondersteuning ontvangen met als doel escalatie na een (complexe) scheiding te voorkomen.

We zetten in op kwalitatief goede jeugdbescherming en hoog specialistische jeugdzorg

Nog te veel jeugdigen met complexe en meervoudige problematiek krijgen in onze gemeente niet tijdig de passende hulp die ze nodig hebben. In het kader van het landelijke actieplan 'Best passende zorg voor de meest kwetsbare jongeren' van het ministerie van VWS (maart 2019), werken we in 2024 op (boven)regionaal niveau aan een aantal opgaven. We realiseren een gezamenlijk inkooptraject op niveau van de 7 Gelderse jeugdhulpregio's voor de Essentiële functies. Het volume van deze hoog specialistische zorgvormen is te laag om zelfstandig in te kopen. Een gezamenlijke inkoop zorgt ervoor dat deze vormen van jeugdhulp altijd beschikbaar zijn voor jeugdigen die dit nodig hebben. Daarnaast wordt er in 2024 uitvoering gegeven aan de pilot driemilieusvoorzieningen. Driemilieusvoorzieningen zijn vormen van jeugdhulp waarbij een jeugdige in een instelling verblijft en daar onderwijs krijgt en dagbesteding heeft. Met deze pilot werken we aan de ambitie om meer kleinschalige en gezinsgerichte woonvormen te realiseren. Op deze manier werken we toe naar een zo huiselijk mogelijke omgeving voor kinderen die in een residentiële jeugdhulpinstelling verblijven. Tot slot worden in 2024 de pilots kleinschalige groepen JeugdzorgPlus afgerond en geëvalueerd. In de pilots wordt sinds 2022 ervaring opgedaan met het werken met kleinere en beter ingerichte groepen, met als doel de afbouw van gesloten jeugdhulp. Deze inzichten worden gebruikt bij de nieuwe contractering van JeugdZorgPlus in 2024.

We zetten in op een duurzame aanpak van jeugdoverlast

In 2024 continueren we de reeds ingezette acties om de aanpak van jeugdoverlast te verstevigen. Het doel is om overlast en problematisch groepsgedrag van jongeren te stoppen, dan wel te voorkomen. Daarnaast is het doel om de sociale positie van jongeren te versterken en hen meer perspectief bieden. Dit doen we onder andere door het doorbreken van negatieve groepsdynamiek, het voorkomen van jonge aanwas en het voorkomen van doorgroei naar criminele netwerken. We werken samen met onze ketenpartners zoals politie en jongerenwerk, volgens de methodiek 'Plus-min-mee'. Door het toepassen van deze methodiek pakken we niet alleen de overlastgroepen aan, maar zetten we ook in op de individuen binnen de groepen. Daarnaast willen we in 2024 de inloopvoorzieningen uitbreiden. Hiermee wordt enerzijds de overlast op straat verminderd doordat meer jongeren vaker 'binnen' zijn. Anderzijds krijgen we daardoor meer zicht op de individuele jongeren, zodat problematisch gedrag sneller gesignaleerd en aangepakt kan worden. De gemeente ziet, als procesregisseur, toe op een goede uitvoering en monitoring van deze aanpak.

We zetten in op normaliseren en een stevige leefomgeving voor jeugdigen

We hebben de afgelopen periode flink geïnvesteerd in het uitdragen van normaliseren en een stevige leefomgeving als uitgangspunt in ons jeugdbeleid. Hier zijn verschillende lokale en regionale initiatieven uit voort gekomen. Deze inzet continueren en intensiveren we de komende jaren. We zetten de reeds ingezette initiatieven voort, die een bijdrage leveren aan normalisering, zoals Bewell, Bakkie Kroost, Moedergroepen, Buurtgezinnen, Kansrijke Start, POH Jeugd en de Ouderavonden 'Eerste hulp bij Opgroeien'. Daarnaast ontwikkelen we samen met onze partners zoals o.a. de scholen, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulpaanbieders nieuwe initiatieven die bijdragen aan normalisering. De focus ligt daarbij op initiatieven gericht op ontmoeting en elkaar versterken, vergroten van veerkracht en weerbaarheid, en collectieve vormen van hulp en ondersteuning. Hiermee richten we ons op het versterken van de leefwereld van het kind, het opvoedkundig klimaat binnen gezinnen en de algemene weerbaarheid. Dit versterkt de draagkracht van kind, gezin en omgeving, waardoor er meer zonder inzet van formele hulp opgevangen kan worden als het eens wat moeilijker gaat.

We creëren een stevige basis tijdens de eerste 1000 dagen van een kind.

Sinds 2023 nemen we deel aan het rijksprogramma Kansrijke Start. Hiermee richten we ons op kinderen in de eerste 1000 levensdagen van een kind (gerekend vanaf de zwangerschap), die opgroeien in een kwetsbare gezinssituatie. Het doel is álle kinderen in Neder-Betuwe een Kansrijke Start te bieden. Samen met onze lokale coalitie Kansrijke Start zetten we in 2024 onder andere in op het verstevigen van de samenwerking tussen het medische en sociale domein, het in een vroeg stadium signaleren en zo laagdrempelig mogelijk ondersteunen van kwetsbare gezinnen, het organiseren van netwerkbijeenkomsten voor partners, en het organiseren van voldoende passend aanbod voor jonge, kwetsbare gezinnen.

We blijven inzetten op de versterking tussen zorg en onderwijs

Met de (tijdelijke) middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs hebben we sinds 2022 maatregelen genomen om laagdrempelige ondersteuning en normaliseren meer vorm te geven binnen het onderwijs. De inzet hebben we gemonitord. We zetten de maatregelen of werkzame elementen daarvan die een positieve bijdrage leveren aan onze beleidsdoelen voort. Zo ook de inzet van het schoolmaatschappelijk werk. De aanbesteding voor deze opdracht is in het najaar 2023 gestart en loopt in de eerste helft van 2024 door. De werkzame elementen uit de pilots jeugdhulp in de school die de afgelopen twee jaar zijn uitgevoerd op verschillende scholen verwerken we zoveel mogelijk in de opdracht aan het schoolmaatschappelijk werk. Zoals het aanbieden van weerbaarheidstrainingen. Daarnaast continueren de jeugdconsulenten van het Kernpunt met aandachtsgebied onderwijs hun relatie met onderwijspartners, zodat zij vroegtijdig kunnen meedenken bij opvoed- en opgroevraagstukken.

Op regionaal niveau werken we samen met vier andere gemeenten en vier Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs) om de inzet van jeugdhulp te verminderen. Daar denken we bijvoorbeeld na hoe we de samenwerking en normaliseren nog beter tot uitvoering kunnen brengen.

Ontwikkelingen voor 2024

Integraal Zorg Akkoord (IZA)

Het IZA zorgt voor een belangrijke landelijke ontwikkeling: de verschuiving van zorg richting preventie: een focus op het bevorderen van gezondheid. Dit om de zorg goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Zorgpartijen moeten onderling meer samenwerken, maar ook met de gemeenten samen. De gemeente Tiel is voor onze regio de mandaat houdende gemeente en ontvangt hier jaarlijks € 1,6 miljoen voor in de jaren 2023 t/m 2026. Het is de bedoeling dat na 2026 de middelen voor het gemeentelijk preventiebeleid structureel worden gefinancierd via het Gemeentefonds. Tot die tijd hebben wij dus geen eigen middelen voor het IZA, maar loopt onze financiering via de gemeente Tiel. In 2024 wordt regionaal aan het IZA gewerkt middels een regioplan. Daarbij is de verbinding met de Brede SPUK van belang. Dit borgen wij door de ingehuurd regionale projectleider voor het IZA nauw samen te laten werken met de opdracht die de GGD heeft voor de Brede SPUK.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Jongeren met jeugdhulp tot 18 jaar	percentage	CBS	Neder-Betuwe	8,50	8,90	8,70	9,10	8,30	12,60	13,00
			Landelijk	10,80	11,40	11,80	12,30	11,90	13,20	13,20
Jongeren met jeugdbescherming (tot 18 jaar)	percentage	CBS	Neder-Betuwe	0,80	0,80	1,00	0,90	1,10	1,20	0,90
			Landelijk	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Jongeren met jeugdreclassering (van 12 tot 23 jaar)	percentage	CBS	Neder-Betuwe	0,30	0,30	0,00		0,30		
			Landelijk	0,50	0,40	0,40	0,40	0,30	0,30	0,30
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	aantal per 10.000 inwoners	GMSD	Neder-Betuwe	550,00	490,00	490,00	510,00	560,00	570,00	560,00
			Landelijk	620,00	620,00	640,00	680,00	700,00		700,00
Jongeren van 12 t/m 21 jaar met een delict voor de rechter	percentage	Verwey Jonker Instituut Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	
			Landelijk	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezin	percentage	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	2,00	
			Landelijk	7,00	7,00	7,00	6,00	6,00	6,00	
Netto arbeidsparticipatie (werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	percentage	CBS	Neder-Betuwe	69,30	70,40	71,10	72,50	72,90	74,60	75,30
			Landelijk	67,10	67,90	69,10	70,00	69,60	70,40	72,20
Werkloze jongeren tussen 16 en 22 jaar	percentage	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Neder-Betuwe	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
			Landelijk	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 10.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe	192,90	207,80	199,00	189,00	207,70	170,20	
			Landelijk	412,80	418,60	401,10	381,70	459,70	431,20	
Lopende reïntegratievoorzieningen voor inwoners van 15 - 64 jaar	aantal per 10.000 inwoners	CBS	Neder-Betuwe				113,50	112,40	137,30	141,90
			Landelijk				196,20	199,10	197,70	197,70
Banen van inwoners tussen 15 en 64 jaar	aantal per 1.000 inwoners	LISA	Neder-Betuwe	694,20	730,70	756,70	785,50	785,90	792,60	822,60
			Landelijk	754,50	763,90	778,60	795,10	796,40	805,70	825,40

* de verplichte BBV-indicatoren dienen wij over te nemen van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Daar waar deze in bovenstaande tabel niet gevuld zijn, zijn deze op dit moment nog niet beschikbaar op deze website.

Verbonden partijen

Werkzaam Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Monitoring van de uitvoering van de sociale werkvoorziening door Werkzaam Rivierenland, waarbij Werkzaam bijdraagt aan het doel: passend werk voor iedereen.

Vanuit onze gemeente werken circa 41 inwoners in de sociale werkvoorziening (SW) van Werkzaam. Instroom in de SW is sinds 2015 niet meer mogelijk. Door natuurlijk verloop zal het aantal SW-ers daarom steeds verder dalen met 5-6% per jaar.

Werkzaam biedt een werkplek met begeleiding op de werkvloer aan onze inwoners met een SW-dienstverband. Dat kan zijn intern bij Werkzaam zelf of bij werkgevers met behulp van loonkostensubsidie.

Ontwikkelingen voor 2024?

Er zijn geen bijzonderheden.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

De GGD is als gemeentelijke gezondheidsdienst van de 14 gemeenten in Gelderland-Zuid het gezicht van de publieke gezondheid in onze regio. De publieke gezondheidszorg richt zich op het bevorderen van gezond en vitaal leven van haar inwoners, het verminderen van risico's, het bieden van zorg en bescherming aan kwetsbare groepen.

Taken die vanwege de Wet publieke gezondheid (Wpg) of andere wetten zijn opgedragen aan de GGD Gelderland-Zuid zijn:

- monitoring, signalering en advisering op het gebied van publieke gezondheid;
- infectieziektebestrijding;
- technische hygiënezorg;
- medische milieukunde;
- jeugdgezondheidszorg;
- ouderengezondheidszorg;
- gezondheidsbevordering en leefstijl;
- bevorderen van psychosociale hulp bij incidenten, rampen en crises;
- toezicht op organisaties voor kinderopvang.

Taken (afkomstig uit Wpg of andere wetten) die vanwege beleidsmatige keuzes zijn neergelegd bij de GGD door de deelnemende gemeenten zijn:

- reizigersadviesing en vaccinaties;
- openbare geestelijke gezondheidszorg;
- forensische geneeskunde;
- het voorzien in een Advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling;
- toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wmo 2015;
- jeugdgezondheidszorg;
- advisering in het kader van toegang tot beschermd wonen.

Voor de uitvoering van de taken werkt de GGD vanuit twee leidende principes:

1. Aansluiting bij de gemeenten, waarbij de GGD zijn lokale nabijheid verder versterkt door per gemeente 'dedicated' teams van professionals te vormen die zich richten naar de lokale context.
2. Netwerkaanpak, waarbij het verbinden van kennis en samenwerking met partners op lokaal, regionaal en landelijk niveau centraal staat. De netwerkaanpak kan leiden tot het samen organiseren van dienstverlening (netwerkorganisatie) om kwaliteit en integraliteit voor de inwoners te verhogen en/of dienstverlening te kunnen borgen.

De maatschappelijke opgave van gemeenten, de gezondheidssituatie van de inwoners, de lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen en het takenpakket van de GGD vormen de uitgangspunten voor de Meerjarenstrategie 2020–2023.

De strategische thema's waar de GGD in de periode 2020-2023 op inzet zijn:

1. Informatie-gestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven.
2. Adviseren over preventie en verbinden van collectieve preventie met persoonsgerichte zorg.
3. Investeren in de verbinding tussen zorg en veiligheid.
4. Gezondheidsbescherming in het sociale en fysieke domein.

Met de wettelijke taken opgedragen aan de GGD, de wettelijke taken beleidsmatig belegd bij de GGD en de facultatieve taken die de GGD voor ons uitvoert (maatwerk per gemeente, bv. rond jeugdgezondheidszorg), draagt de GGD bij aan het realiseren van onze ambitie dat de inwoners van Neder-Betuwe gezond leven en vitaal zijn. Ook draagt de GGD met toezicht op organisaties voor kinderopvang bij aan het realiseren van onze ambitie voor goed en passend onderwijs voor alle inwoners in Neder-Betuwe.

Ontwikkelingen voor 2024?

Stijgende instroom Bijzondere Zorg

In de afgelopen jaren is het aantal uniforme trajecten dat Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ) uitvoert fors toegenomen. Gezamenlijk werken GGD en gemeenten aan het terugdringen van aantal trajecten. Er zijn echter ook oorzaken van de stijging van BZ-trajecten, die buiten de invloedssfeer van gemeenten en GGD liggen, zoals de wachtlijsten bij de GGZ. Het financiële tekort voor de uitvoering van deze taak voor 2024 wordt eenmalig gefinancierd uit de reserve Beschermd Wonen (in beheer bij Centrumgemeente Nijmegen).

Structurele financiering data-en informatiegestuurd werken

De 'Informatie-gestuurde aanpak van maatschappelijke opgaven' wordt in de Meerjarenstrategie 2020-2023 genoemd als een van de vier strategische thema's. Datagestuurd werken is van belang voor de GGD om de taken effectiever en efficiënter uit te voeren, nu en in de toekomst. Zowel voor de interne organisatie van de GGD, als voor gemeenten en hun inwoners. Datagestuurd werken ondersteunt gemeenten bij het maken van keuzes in het lokale (preventieve) gezondheidsbeleid. Een structurele investering in data-specialistische kennis en infrastructuur is van belang is voor de taakuitvoering van de GGD.

Veilig Thuis: andere begrotingssystematiek

Per 2024 wordt een nieuwe begrotingssystematiek voor Veilig Thuis gehanteerd: een meerjarige formatiebegroting met een jaarlijkse toets op P*Q, waarbij de Q gebaseerd is op het gemiddelde aantal diensten van de afgelopen drie jaren. Hiermee wordt gestreefd naar meer stabiliteit in de begroting. Ook is besloten om een egaliseringsreserve Veilig Thuis op te bouwen. De egaliseringsreserve wordt gebruikt voor fluctuaties in instroom, afwijkingen van de prijs en om in te kunnen spelen op incidentele vragen en ontwikkelingen. Dit in tegenstelling tot de algemene reserve van de GGD, die bedoeld is om risico's ten aanzien van de bedrijfsvoering op te vangen. Het AB heeft besloten om deze werkwijze na 3 jaar te evalueren.

Wat mag het kosten?

Programma: 5		WMO, JEUGDZORG EN PARTICIPATIEWET				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting	Meerjarenraming			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	26.553	25.981	24.864	24.054	24.046	24.046
Baten	-8.784	-4.757	-4.494	-4.494	-4.494	-4.494
Geraamd resultaat bestaand beleid	17.770	21.224	20.370	19.560	19.553	19.553
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			1.336	1.556	1.394	1.208
Baten				88	-114	-113
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			1.336	1.644	1.281	1.096
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	17.770	21.224	21.705	21.205	20.833	20.648

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In deze begroting wordt onder programma 5 Wmo, jeugdzorg en participatie voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen voor 2024 € 1.336.000, voor 2025 € 1.556.000, voor 2026 € 1.394.000 en voor 2027 € 1.208.000 aan lasten toegevoegd.

Voor baten wordt voor 2024 geen, voor 2025 € 88.000 minder, voor 2026 € 114.000 en voor 2027 € 113.000 meer aan baten toegevoegd aan dit programma.

Een specificatie van de lasten en baten voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen wordt hieronder weergegeven op niveau van taakveld.

Actualisatie urenrekeningen en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen (nadeel structureel € 460.153 in 2024, € 620.153 vanaf 2025)

Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 460.153 nadelig. Voor een overzicht van het totale effect over alle programma's verwijzen wij naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële begroting en dan specifiek de toelichting op het onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen van de financiële begroting.

Actualisatie Staat van Vaste Activa (Structureel voordeel 7.575 in 2027).

Het effect voor dit programma bedraagt structureel € 7.575 voordelig vanaf 2027. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële positie en toelichting en dan specifiek naar de toelichting op de actualisatie van de activa (kapitaallasten).

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (nadeel € 265.252 in 2024, € 344.868 in 2025 en 2026, € 234.868 in 2027)

Uitbreiding schoolmaatschappelijk werk (nadeel structureel € 70.000 in 2024, vanaf 2025 € 145.000)

Wij monitoren de inzet en effectiviteit van het schoolmaatschappelijk werk. Daaruit blijkt onder andere dat de uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk bijdraagt aan de ervaren laagdrempeligheid en de preventieve functie in de school. Onderwijsprofessionals geven tevens aan dat het schoolmaatschappelijk werk nu vragen oppakt, waar eerder jeugdhulp voor ingezet werd.

Om de huidige (uitgebreide) inzet te behouden is vanaf 2024 jaarlijks een budget van € 315.000 benodigd, waarvan € 170.000 reeds in begroting is opgenomen. Structureel is daarmee € 145.000 extra budget noodzakelijk. In 2024 is er nog een dekking van € 75.000 aanwezig uit de NPO-middelen (die dan volledig benut zijn). Met deze extra middelen is het mogelijk dat er op elke school binnen de gemeente minstens een dagdeel per week een schoolmaatschappelijk werker aanwezig is.

Dementievriendelijke gemeenschap (nadeel incidenteel € 15.000 in 2024, € 10.000 in 2025 en 2026)

In de begroting voor 2023 staat dat we een dementievriendelijke gemeenschap zijn en hiervoor een certificaat gaan aanvragen en dat we ons inzetten om een plan van aanpak te maken. Vanaf 2024 wordt dit plan van aanpak uitgevoerd. Voor de uitvoering van het plan van aanpak worden voor een projectperiode van 3 jaar middelen aangevraagd.

Jeugd- en jongerenbeleid (nadeel incidenteel € 100.000 in 2024, 2025 2026)

Voor een duurzame aanpak van jeugdoverlast is het van belang om extra in te zetten op jeugd- en jongerenwerk en een coördinator jeugd(overlast). Hierbij wordt enerzijds ingezet op het terugdringen van bestaande overlast en anderzijds op het voorkomen van toekomstige overlast. Voor deze ambitie is geraamd dat een bedrag van €100.000,- noodzakelijk is voor de gewenste intensivering. Deze middelen worden ingezet voor versterking van het accommodatie gebonden jongerenwerk, uitbreiding van ambulante jongerenwerk, het versterken van jongeren coaching en continueren van de inzet van een coördinator jeugd(overlast).

Er wordt uitgegaan van incidentele middelen voor de periode van drie jaar – waarna wordt beoordeeld of structurele voortzetting wenselijk en/of noodzakelijk is.

Senioren huisbezoeken (structureel nadeel € 12.500 in 2024, € 22.000 vanaf 2025)

In 2023 wordt de pilot "Senioren huisbezoeken" uitgevoerd door Welzijn Rivierstroom. Welzijn Rivierstroom ontvangt hier in 2023 een aparte subsidie voor. Indien succesvol, wordt dit vanaf 2024 opgenomen in de jaarsubsidie aan Welzijn Rivierstroom. In 2024 bedragen de kosten hiervoor € 12.500, vanaf 2025 € 22.000.

Toezicht kinderopvang (nadeel structureel € 67.752 in 2024, vanaf 2025 € 67.868)

Volgens de IV3 richtlijnen moeten de baten en lasten voor het toezicht op de kinderopvang worden verantwoord onder taakveld Samenkracht en burgerparticipatie, binnen programma 5. Voorheen stonden deze lasten en baten onder taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken, binnen programma 6. Deze verschuiving ziet u hier budgettair neutraal verwerkt en dient u in relatie te zien met het voordeel onder programma 6, taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken.

Taakveld Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (nadeel structureel € 189.611 in 2024, € 149.611 vanaf 2025)

Monitoring (structureel nadeel € 70.000 in 2024, € 30.000 vanaf 2025)

In 2023 is een plan van aanpak voor monitoring binnen het sociaal domein opgesteld en uitgevoerd. Vanaf 2024 zal dit structureel een plek krijgen in de werkwijze. Hiervoor zijn middelen nodig voor expertise op het gebied van data-analyse, het bouwen en beheer van dashboards. Hiervoor wordt in 2024 € 70.000 geraamd, en vanaf 2025 € 30.000.

Gedragswetenschapper (nadeel structureel € 58.750)

Er is behoefte dat de consultants op een goede manier ondersteund worden door een onafhankelijke deskundige bij hun analyse van de situatie, het bedenken van oplossingsrichtingen en het indiceren van hulpverlening. Daarnaast schrijft de SKJ (kwaliteitsregister jeugd, waar consultants in geregistreerd staan) voor dat er intervisie gevolgd wordt om de registratie geldig te houden. De gedragswetenschapper kan die intervisie leveren, waarbij het een meerwaarde is dat zij/hij de consultants en het werk goed kent. Gezien de omvang van de inzet (10 – 12 uur per week) en het specifieke karakter van de gewenste competenties, wordt de benodigde expertise ingehuurd.

Oplossingsbudget Sociaal Domein (nadeel structureel € 25.000)

Er zijn situaties (bijvoorbeeld een dreigende onveilige situatie in een gezin) waarin snel handelen noodzakelijk is. Met het oplossingsbudget ("noodpotje") kunnen de consultants een oplossing inzetten die niet binnen het wettelijk kader van de Wmo of Jeugdwet valt, maar die op dat moment wel noodzakelijk wordt geacht.

Relatieloket (nadeel structureel € 35.861)

Voor het regionale relatieloket zijn in 2023 eenmalig DUVO-middelen beschikbaar vanuit regiogemeente Nijmegen. Vooruitlopend op de evaluatie van het loket in het najaar van 2023 nemen we structureel middelen op voor het voortzetten van en verbreding naar een laagdrempelig lokaal relatieloket. Naar verwachting zal dit structureel gaan om hetzelfde bedrag als dat vanuit de DUVO-middelen in 2023 aan ons is toegekend.

Taakveld Inkomensregelingen (nadeel structureel € 37.055)

Subsidiebudget armoedebestrijding (nadeel structureel € 25.000)

We ondersteunen maatschappelijke organisaties (zonder winstoogmerk) in de regio met jaarlijkse subsidies om onze inwoners met een laag inkomen te ondersteunen en armoede terug te dringen. Na aanpassing van het subsidiebeleid verwachten wij in 2024 subsidieaanvragen van mogelijk 4 à 5 organisaties niet langer af te hoeven wijzen. Waar nodig worden subsidieregels aangepast om de subsidieverstrekking mogelijk te maken. Deze verruiming maakt de inzet van structureel extra middelen noodzakelijk.

Meicirculaire 2023 Armoedebestrijding kinderen (nadeel structureel € 12.055)

Vanaf het jaar 2024 heeft het Rijk structureel middelen beschikbaar gesteld voor Armoedebestrijding kinderen. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. Het nadeel benoemd onder dit taakveld dient u in relatie te zien met het voordeel benoemd onder taakveld Algemene Uitkering gemeentefonds, binnen programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Taakveld WSW en Beschut (nadeel structureel € 91.276 in 2024 aflopend naar € 76.416 in 2027)

Meicirculaire 2023 Integratie-uitkering Participatie (nadeel structureel)

Vanaf het jaar 2023 zijn enkele integratie- en decentralisatie-uitkeringen door het Rijk structureel bijgesteld. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. Het nadeel benoemd onder dit taakveld dient u in relatie te zien met het voordeel benoemd onder taakveld Algemene Uitkering gemeentefonds, binnen programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Taakveld Jeugdhulp behandeling (nadeel structureel € 112.192 in 2024 aflopend naar € 1.464 in 2027)

Meicirculaire 2023 Sociaal Domein (nadeel structureel)

Vanaf 2024 vinden door het Rijk structureel voor een laatste keer enkele specifieke loon- en prijsbijstellingen plaats met betrekking tot het sociaal domein.

Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. Het nadeel benoemd onder dit taakveld dient u in relatie te zien met het voordeel benoemd onder taakveld Algemene Uitkering gemeentefonds, binnen programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Taakveld Hulp bij huishouding (WMO) (nadeel € 188.099 in 2025, voordeel structureel € 16.505 in 2026, € 16.398 in 2027)

Meicirculaire 2023 Sociaal Domein (nadeel structureel)

Een andere ontwikkeling uitgewerkt in de meicirculaire 2023 die van belang is en plaats vindt binnen het sociaal domein is het terugdraaien van de eigen bijdrage huishoudelijke hulp vanaf 2025 en de hieraan gekoppelde invoering eigen bijdrage Wmo per 2026. Vooralsnog worden voor deze ontwikkeling de bedragen gevolgd die het Rijk aangeeft, maar in de toekomst zullen wij middels de reguliere Planning en Control documenten verantwoorden of deze bedragen reëel zijn en mogelijk bijgesteld dienen te worden. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. Het nadeel benoemd onder dit taakveld dient u in relatie te zien met het voordeel benoemd onder taakveld Algemene Uitkering gemeentefonds, binnen programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Taakveld Jeugdbescherming (nadeel incidenteel € 75.134 in 2024, € 78.563 in 2025)

Meicirculaire 2023 Sociaal Domein (nadeel incidenteel)

In 2023, 2024 en 2025 vinden door het Rijk voor een laatste keer enkele specifieke loon- en prijsbijstellingen plaats met betrekking tot het sociaal domein. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. Het nadeel benoemd onder dit taakveld dient u in relatie te zien met het voordeel benoemd onder taakveld Algemene Uitkering gemeentefonds, binnen programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Taakveld Volksgezondheid (nadeel incidenteel € 105.000 in 2024, € 68.500 in 2025 en 2026)

Opgroeien in een kansrijke omgeving (IJslands model) (nadeel incidenteel)

In samenwerking met onder meer het Trimbos-instituut en onze partners op het gebied van (jongeren)welzijn en gezondheid werken we uit hoe we tot succesvolle implementatie van de aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)' (gebaseerd op het IJslands preventiemodel) in Neder-Betuwe over kunnen gaan en maken we een start met de uitrol hiervan. OKO is een aanpak die gemeenten op basis van cijfers over de lokale jeugd helpt te werken aan gezonde en

gelukkige jongeren en te voorkomen dat zij alcohol of drugs gebruiken of roken. Ook landelijk is steeds meer aandacht voor deze aanpak. Vanuit het Rijk ontvangen we middelen (marginaal) hiervoor separaat via de Brede SPUK-regeling. Het benodigde budget is een indicatie van het Trimbos-instituut.

Investeringsen

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen investeringen.

Mutaties in reserves

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen mutaties in reserves.

Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn

Missie

Goede onderwijshuisvesting verbetert de kwaliteit van het onderwijs. Daarom heeft de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Scholen voor ons topprioriteit. Wij stimuleren een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt en brengen actief de betrokken partijen bij elkaar. Kansengelijkheid op de arbeidsmarkt is belangrijk voor onze inwoners. Wij blijven ons inzetten om laaggeletterdheid tegen te gaan.

Sport, spel en bewegen dragen bij aan een gezonde leefstijl. We ondersteunen activiteiten die een aantoonbaar positief effect hebben op de leefstijl en het welbevinden van onze inwoners.

Wij blijven investeren in verenigingen en maatschappelijke organisaties in de gemeente, want zij bevorderen het maatschappelijk welzijn en de sociale omgang tussen inwoners. Bovendien dragen zij bij aan een verantwoorde en gezonde vrijetijdsbesteding. Vrijwilligers zijn de drijvende kracht achter onze verenigingen, stichtingen, instellingen en besturen. Wij waarderen hun inzet en zelfredzaamheid. Wij ondersteunen waar dat past bij onze rol als gemeentelijke overheid.

Deze missie komt overeen met de vastgestelde visie in de Integrale Beleidsnota Sociaal Domein. De ambities en ontwikkelingen binnen dit programma komen grotendeels terug in de nota of de bijbehorende uitvoeringsplannen.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

- [Raadsvisie 2030 \(2019\)](#)
- [Integrale Beleidsnota Sociaal Domein "Samen verder op de ingeslagen weg" 2021 - 2024 \(2021\)](#)
- [Uitvoeringsplan Meedoen en Samenleven \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Optimaal Ontwikkelen en Opgroeien \(2022\)](#)
- [Uitvoeringsplan Gezond en Vitaal \(2022\)](#)
- [Algemene subsidieverordening gemeente Neder-Betuwe \(2019\)](#)
- [Nadere regel subsidies voor vrijwilligersorganisaties \(2019\)](#)
- [Strategische visie accommodatie \(2010\)](#)

Onderwijs/leesbevordering

- [Verordening Voorziening huisvesting onderwijs \(2015\)](#)
- [Verordening bekostiging leerlingenvervoer \(2022\)](#), [Beleidsregels leerlingenvervoer \(2023\)](#)
- [Nadere regels subsidie voorschoolse educatie Neder-Betuwe \(2023\)](#)
- [Nadere regel subsidie onderwijsachterstandbeleid Neder-Betuwe \(2023\)](#)
- [Onderwijsachterstandenbeleidsplan Neder-Betuwe 2023-2026 \(2023\)](#)
- [Beleidsregels handhaving kinderopvang Neder-Betuwe \(2022\)](#)
- [Beleidskader toezicht en handhaving kinderopvang Neder-Betuwe 2022 \(2022\)](#)
- [Integraal Huisvestingsplan onderwijs \(2019\)](#)
- [Uitvoeringsplan IHP financieel \(2021\)](#)
- [Convenant uitvoering bibliotheekwerk 2023 t/m 2026 "Samen maken we de bieb" \(2022\)](#)
- [Subsidieverordening Basisbibliotheek Neder-Betuwe \(2007\)](#)
- [Statuten "Stichting Fluvium Openbaar Onderwijs" \(2018\)](#)
- [Nadere regel subsidie kinderopvang op grond van sociaal-medische indicatie Neder-Betuwe \(2019\)](#)
- [Integrale Aanpak Laaggeletterdheid in Rivierenland 2020-2024 \(2020\)](#)
- Sport
- [Sport en Beweeg visie Neder-Betuwe 2019-2030 \(2019\)](#)
- [Monitor Neder-Betuwe Bloeit! 2019-2024 \(2020\)](#)
- [Beheerplan onderhoud sportvelden 2016-2025 \(2019\)](#), [Beheerplan duurzaam meerjarig onderhoud gemeentelijke gebouwen 2022-2025 \(2021\)](#)

Ambities

6.1 Goed en passend onderwijs voor alle inwoners in Neder-Betuwe

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Passende onderwijshuisvesting in de nabijheid van de doelgroep die bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs	Uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Scholen	continu
	We stimuleren de verbinding van onderwijs met andere (kind)voorzieningen	continu
Een goede aansluiting tussen het onderwijs en de (lokale) arbeidsmarkt	We bevorderen de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en ondernemers <i>Dit wordt ook uitgewerkt onder ambitie 4.1: We zorgen voor een veerkrachtige economische structuur</i>	continu
	Waar mogelijk stimuleren wij de samenwerking tussen lokale VO-scholen en MBO, HBO en Universitaire opleidingen	2025
Jeugdigen hebben de mogelijkheid om zich optimaal en breed te ontwikkelen binnen het onderwijs	We faciliteren scholen om invulling te geven aan natuur- en cultuureducatie	2024
	Wij zetten de rijksmiddelen ten behoeve van het terugdringen van onderwijsachterstanden zo effectief en efficiënt mogelijk in	continu
Inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden om te kunnen deelnemen aan de samenleving	We versterken de basisvaardigheden van inwoners door laaggeletterdheid, samen met partners, bespreekbaar te maken, de drempel naar ondersteuning te verlagen en aanbod te faciliteren	continu

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2024.

Uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Scholen

We werken verder aan de realisatie van goede schoolgebouwen

Het IHP biedt het kader voor de uitvoering en verdere concretisering van het onderwijshuisvestingsbeleid tot en met 2035. Tot en met het eerste kwartaal van 2024 gaan we verder met de actualisatie van het uitvoeringsplan IHP zodat de groei in leerlingaantallen (zoals blijkt uit de leerling-prognoses 2023) aansluit bij de ruimtebehoefte.

Op basis van het huidige uitvoeringsplan IHP, dat in 2021 is vastgesteld, werken wij in 2024 aan de volgende projecten:

1. Realisatie van de uitbreiding van Pantarijn in Kesteren. Planning is om de uitbreiding in 2024 gereed te hebben.

2. Realisatie van de nieuwbouw van een VCOG-school in Kesteren. Het streven is om in 2024 te beginnen met de bouwwerkzaamheden, zodat de nieuwbouw bij de aanvang van het schooljaar 2025-2026 gereed is voor gebruik.
3. Realisatie van de nieuwbouw van De Hien en De Bellefleur. Beide scholen komen in het nieuw te realiseren MFC in Dodewaard. Voor verdere informatie hierover wordt verwezen naar ambitie 6.3.

Vanwege de recente leerling-prognoses zijn we in 2023 een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van uitbreiding/verbouwing en/of nieuwbouw van 'het onderwijscluster in Kesteren' (Kompas, het Palet en de Wegwijzer). In 2024 zal dit verder uitgewerkt worden en onderdeel uitmaken van de actualisatie uitvoeringsplan IHP

We stimuleren de verbinding van onderwijs met andere (kind)voorzieningen

Werkgroep Onderwijsachterstandenbeleid(OAB)

In 2024 geven we met de werkgroep OAB de doorgaande leerlijn beter vorm. We herzien het overdrachtsformulier en versterken de verbinding tussen onderwijs en onder andere kinderopvang, buitenschoolse opvang en jeugdgezondheidszorg door het organiseren van structurele ontmoeting.

We bevorderen de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en ondernemers

We stimuleren de actieve ontmoeting van onderwijs met het bedrijfsleven

De VO scholen voegden in 2023 hun stagekalenders voor schooljaar 2023-2024 samen tot één gezamenlijke stagekalender en deelden deze met de bedrijven via het Platform voor Ondernemers, Onderwijs en Overheid (PVO). Hierdoor ontstaat in het schooljaar 2023-2024 een betere en snellere match met enerzijds leerlingen/stagecoördinatoren en anderzijds de bedrijven die een stageplek aanbieden. Met de scholen en onderwijsinstellingen zijn we aan het onderzoeken of School en Jobs het stageplatform voor Neder-Betuwe kan worden.

We faciliteren scholen om invulling te geven aan natuur- en cultuureducatie

Inzetten cultuurcoach

We bestendigen in 2024 het cultuuraanbod voor scholen door het inzetten van een cultuurcoach. De cultuurcoach brengt cultuuraanbod in kaart en legt verbindingen met en tussen onderwijsinstellingen, verenigingen, inwoners en cultuuraanbieders. Hiermee borduren we voort op het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK), waar de betrokken scholen enthousiast over waren.

Vergroenen schoolpleinen

In 2023 zijn we gestart met het vergroenen van de schoolpleinen in het kader van duurzaamheid en het versterken van de biodiversiteit. Als gemeente zijn wij procesregisseur en dragen we financieel bij aan de realisatie. Bij de aanleg van de groene schoolpleinen wordt aandacht besteed aan het onderwerp 'natuureducatie'. Natuurlijke speelaanleidingen zorgen voor meer beweging en een gezondere leefomgeving. Prestaties, het welbevinden en sociaal gedrag worden hierdoor positief beïnvloed. Vanuit het Programma Riolering en Water 2024-2028 is er dekking voor dit project (dit is onderdeel van ambitie 3.3: We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst).

We zetten de rijksmiddelen ten behoeve van het terugdringen van onderwijsachterstanden zo effectief en efficiënt mogelijk in

In 2024 voeren we het nieuwe beleid voor vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) en Onderwijsachterstanden uit

Voor onderwijsachterstanden is in 2023 een nieuwe vierjarige beleidsperiode gestart. Samen met de partners (zoals bibliotheek, JGZ, kinderopvang en onderwijs) bepalen we voor 2024 waar we aan werken; onder andere het verbeteren van de doorgaande leerlijn, het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang en het bereik van peuters. De partners nemen deel aan werkgroepen die een specifiek onderwerp voor hun rekening nemen en de beoogde doelen realiseren.

We versterken de basisvaardigheden van inwoners door laaggeletterdheid, samen met partners, bespreekbaar te maken, de drempel naar ondersteuning te verlagen en aanbod te faciliteren

Stuurgroep laaggeletterdheid

We werken gericht aan bewustwording, herkenning en het bespreekbaar maken van laaggeletterdheid bij inwoners, professionals en vrijwilligers in Neder-Betuwe. Welzijn Rivierstroom, ROC Rivor, Bibliotheek Rivierenland en de gemeente werken jaarlijks gezamenlijk in een stuurgroep een jaarplan uit met concrete acties om dit te bereiken. We sluiten hierbij aan bij regionale plannen. In 2024 zal het thema 'gezin' als rode draad door de plannen heenlopen.

Start taalhuis

In 2024 wordt een taalhuis opgezet in samenwerking met Welzijn Rivierstroom, ROC Rivor en Bibliotheek Rivierenland. Het taalhuis is een verzamelplaats van aanbod voor laaggeletterden en is de eerste plek waar laaggeletterden terecht kunnen of naar kunnen worden doorverwezen. Het eerste jaar staat in het teken van opstarten: werkwijze vaststellen, passende locatie gereedmaken en bekendheid krijgen.

6.2 Sport, spel en bewegen stimuleren

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Een ruim aanbod van mogelijkheden die onze inwoners stimuleren tot sporten en bewegen	Uitvoeren van het Lokaal Akkoord 'Gezond op eigen wijze'	continu
	We ondersteunen (sport)verenigingen middels een sportverenigingscoach en toekomstgericht beheer	2024
	We verbreden de inzet van de buurtsportcoaches en versterken daarmee sport en bewegen in Neder-Betuwe <i>nieuw uit kadernota</i>	2024 e.v.
	Herijking van het beleid voor sportaccommodaties tot een integraal plan sportvoorzieningen	2025
	Uitvoeren van een beweegpark in één of meer kernen, dorpsommetjes en mountainbikepaden in de uiterwaarden. <i>Dit heeft relatie met ambitie 4.2: We vergroten de aantrekkelijkheid van ons gebied voor inwoners en bezoekers</i>	2023 e.v.
	We richten de buitenruimte in zodat deze uitnodigt om te bewegen	2024
Voldoende en passende speelplekken voor jeugdigen	Bij omvangrijke nieuwbouwlocaties wordt voldoende rekening gehouden met aaneengesloten speelplekken, bij de invulling ervan worden jeugdigen betrokken	continu
	Wij zorgen dat (nieuwe) speelplekken een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie. <i>Dit draagt bij aan ambitie 3.3: We willen een duurzame gemeente zijn, klaar voor de toekomst</i>	continu

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2024.

Uitvoeren van het Lokaal Akkoord 'Gezond op eigen wijze'

Met het Lokaal Akkoord 'Gezond op eigen wijze' brengen wij onze inwoners in beweging op weg naar een gezonde, actieve leefstijl. Dankzij een vertegenwoordiging van sportieve partners uit ons lokale netwerk en de middelen van het Lokaal Akkoord kunnen we lokale initiatieven ondersteunen

die hieraan bijdragen. We zoeken verbindingen met nieuwe partijen en stimuleren inwoners, (sport)verenigingen, scholen, kinderopvangorganisaties en zorg- en welzijnsprofessionals om een aanvraag te doen bij het Lokaal Akkoord en hun sportieve idee tot uitvoering te brengen.

We verbreden de inzet van de buurtsportcoaches en versterken daarmee sport en bewegen in Neder-Betuwe

Aanbesteding buurtsportcoaches

In 2024 besteden we de buurtsportcoaches opnieuw aan. Samen met de gegunde organisatie maken we werk- en resultaatafspraken over de inzet van het buurtsportcoachteam. We streven naar een verbreding van de inzet van de buurtsportcoach en daarmee het versterken van het sport- en beweegfundament in Neder-Betuwe. Vooronderzoek laat zien dat meerdere beleidsterreinen binnen de gemeente de meerwaarde van bewegen als middel voor preventie zien. Zo gaan we de buurtsportcoach meer inzetten voor kwetsbare doelgroepen en senioren. De verbreding van de inzet van de buurtsportcoach wordt gestimuleerd door de nieuwe Brede SPUK-regeling waardoor vanuit meerdere beleidsvelden bewegen als middel wordt ingezet.

Vakdocenten bewegingsonderwijs op de basisschool

Scholen hebben interesse in vakdocenten. In 2024 verkennen wij of en op welke wijze vakdocenten onderdeel kunnen worden van het buurtsportcoachteam. De gemeente is hierin degene die de vraag inventariseert en de mogelijkheden verkent.

We ondersteunen (sport)verenigingen middels een sportverenigingscoach en toekomstgericht beheer

Sportverenigingscoach

We continueren de inzet van de sportverenigingscoach. Deze ondersteunt, begeleidt en adviseert sportverenigingen op uiteenlopende terreinen, zoals verenigingsbeleid, financiën, accommodatiezaken, verduurzamingsvraagstukken, kader/vrijwilligers, vitaliteit, samenwerking en sociaal/maatschappelijke betrokkenheid. De sportverenigingscoach draagt hiermee bij aan de toekomstbestendigheid van onze sportverenigingen.

Toekomstbestendig beheer

Buitensportverenigingen onderhouden zelf hun accommodaties. Voetbal- en korfbalverenigingen verstrekken wij een gemeentelijke bijdrage voor het beheer en onderhoud van de velden. Toekomstbestendig duurzaam beheren en onderhouden van sportparken vraagt om een gezamenlijke actuele aanpak. Met de harmonisatie van de huur en financiële bijdrage voor de sportvelden verankeren we het beheer en onderhoud toekomstgericht met goede structurele afspraken en overeenkomsten over het beheer en onderhoud, die voor iedereen gelijk zijn. We verwachten dat dit plan uiterlijk in het tweede kwartaal van 2024 is afgerond.

Uitvoeren van een beweegpark in één of meer kernen, dorpsommetjes en mountainbikepaden in de uiterwaarden.

Beweegpark Neder-Betuwe

In 2023 ronden we het haalbaarheidsonderzoek bij Beweegpark Neder-Betuwe af. Dit onderzoek gaat in op de sportieve, ruimtelijke, financiële en organisatorische aspecten bij het realiseren van het beweegpark aan de Bonegraafseweg in Dodewaard. Na beoordeling van de uitkomsten nemen wij een besluit over voortgang en leggen u als raad een (financieel) voorstel ten behoeve van de realisatie voor.

Met de aanleg in 2024 biedt het beweegpark een afgestemde mix van buitensport en 'rollersport'-voorzieningen voor onze jeugd. Het beweegpark is ook een plek voor inwoners uit alle kernen, die individueel of georganiseerd willen sporten en bewegen met hulp van een programmering van sportaanbieders of buurtsportcoaches

We richten de buitenruimte in zodat deze uitnodigt om te bewegen

Het nieuwe speelruimtebeleid (eind 2023) stelt ons in staat om de speelvoorzieningen op de speelplekken meer te combineren met een afgestemde aantrekkelijke, gezonde, groene en veilige buitenruimte voor spelen en bewegen voor jong en oud. Daarmee zal er meer samenhang zijn met alle beweegvriendelijke faciliteiten die er in een kern zijn. Dit doen we in samenwerking met onze partners op het gebied van sport, bewegen en gezondheid.

6.3 Actieve en leefbare kernen binnen de gemeente

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Toekomstbestendige (sport)verenigingen en stichtingen	Wij ondersteunen lokale verenigingen en stichtingen om hun bestuurskracht op peil te houden en toekomstbestendig te blijven	continu
In elke kern is voldoende plek voor activiteiten en ontmoeting	Wij zetten het accommodatiebeleid voort waarbij aandacht is voor goede aansluiting bij de behoefte van inwoners en gezonde exploitatie <i>Dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 3.2: In onze openbare ruimte is het heel, schoon en veilig en bereikbaar voor iedereen</i>	continu
Neder-Betuwe kent een sterk maatschappelijk middenveld om onze inwoners te ondersteunen	Wij subsidiëren (lokale) organisaties doelgericht en maken heldere afspraken met subsidieontvangers, waar wenselijk sluiten we meerjarige subsidieovereenkomsten waarbij we aansluiten bij het Kwaliteitskompas	continu
	Wij onderzoeken de doelmatigheid van ingezette subsidies bij grote organisaties	2025
De zichtbaarheid van het cultureel en historisch erfgoed is toegenomen	Verhaallijnen uit 'Inspirerend Rivierenland' en 'Een schatkist met toekomstwaarde' worden zichtbaar gemaakt voor inwoners en bezoekers. <i>Dit draagt ook bij aan de realisatie van ambitie 4.2: We vergroten de aantrekkelijkheid van ons gebied voor inwoners en bezoekers</i>	continu

Activiteiten 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambitie gaan we het volgende doen in 2024:

Wij ondersteunen lokale verenigingen en stichtingen om hun bestuurskracht op peil te houden en toekomstbestendig te blijven

Op basis van de resultaten uit de verenigingsmonitor inventariseren we samen met de sportverenigingscoach welke ondersteuningsbehoefte verenigingen in onze gemeente hebben om zelfstandig en gezond te blijven. Samen met de sportverenigingscoach maken we een plan om waar mogelijk in deze behoefte te voorzien.

Wij zetten het accommodatiebeleid voort waarbij aandacht is voor goede aansluiting bij de behoefte van inwoners en gezonde exploitatie

Dorpshuizen

We continueren de goede samenwerking met dorpshuizen. In 2024 is er de realisatie van het nieuwe dorpshuis Ochten. Met het aanbod voor ondersteuning bij deze ontwikkeling, willen we borgen dat het verenigingsleven een plek vindt in een gezond en toekomstbestendig dorpshuis.

Voor ondersteuning van dorpshuis Echteld is in 2024 eveneens ruimte. Daarvoor wordt een leefbaarheidstraject uitgevoerd, mede gedragen door het verenigingsleven in Echteld.

Het Multifunctioneel Centrum (MFC) in Dodewaard staat klaar voor de fase van aanbesteding en realisatie

In 2024 werken we aan het definitief ontwerp MFC, voltooien we de benodigde planologische procedure en sluiten we een 'realisatieovereenkomst' met alle partners. Vervolgens stellen we het bouwteam samen en bereiden we de realisatie voor. Aan de maatschappelijke partners vragen wij om zich in 2024 voor te bereiden op de toekomstige samenwerking en met alle gebruikers te werken aan een breed activiteiten aanbod (veelvuldig gebruik van MFC en verenigingshal De Eng).

Wij subsidiëren (lokale) organisaties doelgericht en maken heldere afspraken met subsidieontvangers

Vanuit de ambities van onze Nota Sociaal Domein maken we voor onze lokale samenwerkingspartners die subsidie ontvangen een regeling waarin de voorwaarden en uitvoering helder zijn opgenomen. Daarmee is monitoring van de uitkomsten en bijstelling van subsidieafspraken beter mogelijk volgens de methode van het Kwaliteitskompas.

Ontwikkelingen voor 2024

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	percentage		Neder-Betuwe	1,20	1,40	1,10	1,40	0,80	1,40	
			Landelijk	1,70	1,80	1,90	2,00	1,70	1,90	
Niet sporters (vanaf 19 jaar)	percentage	RIVM	Neder-Betuwe	63,00				62,80		
			Landelijk	48,70				49,20		
Absoluut verzuim (leerlingen 5 - 18 jaar)	aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado	Neder-Betuwe	4,10	2,50	2,50	3,00	3,70	1,10	11,40
			Landelijk	1,80	1,80	2,10	2,40	2,70	2,70	4,20
Relatief verzuim (leerlingen 5 - 18 jaar)	aantal per 1.000 leerlingen	Ingrado	Neder-Betuwe	20,00	12,00	12,00	7,00	11,00	8,00	10,00
			Landelijk	27,00	27,00	25,00	25,00	20,00	20,00	24,00

* de verplichte BBV-indicatoren dienen wij over te nemen van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Daar waar deze in bovenstaande tabel niet gevuld zijn, zijn deze op dit moment nog niet beschikbaar op deze website.

Wat mag het kosten?

Programma: 6		ONDERWIJS, SPORT EN WELZIJN				
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting	Meerjarenraming			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	6.808	6.984	6.326	6.707	7.315	7.315
Baten	-2.463	-2.009	-1.614	-1.710	-1.772	-1.772
Geraamd resultaat bestaand beleid	4.345	4.975	4.712	4.997	5.543	5.543
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			-116	-144	-131	-160
Baten			3	3	3	3
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			-113	-141	-129	-158
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	4.345	4.975	4.599	4.856	5.414	5.385

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In deze begroting wordt onder programma 6 Onderwijs, sport en welzijn voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen voor 2024 € 116.000, voor 2025 € 144.000, voor 2026 € 131.000 en voor 2027 € 160.000 aan lasten onttrokken en wordt € 3.000 aan baten onttrokken aan dit programma.

Een specificatie van de lasten en baten voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen wordt hieronder weergegeven op niveau van taakveld.

Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen. (nadeel structureel € 14.473)

Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 14.473 nadelig. Voor een overzicht van het totale effect over alle programma's verwijzen wij naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële begroting en dan specifiek de toelichting op het onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen van de financiële begroting.

Actualisatie Staat van Vaste Activa (nadeel € 6.716 in 2024, € 3.918 in 2025, € 16.215 in 2026, voordeel € 12.508 in 2027)

Het effect voor dit programma heeft een nadelig effect voor de jaren 2024 tot en met 2026, vanaf 2027 bedraagt het een voordelig effect. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële positie en toelichting en dan specifiek naar de toelichting op de actualisatie van de activa (kapitaallasten).

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken (voordeel structureel € 16.867 in 2024 , vanaf 2025 € 31.983)

Meicirculaire 2023 Voorschoolse voorziening Peuters (nadeel structureel € 3.560)

Vanaf het jaar 2023 zijn enkele integratie- en decentralisatieuitkeringen door het Rijk structureel bijgesteld. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. Het nadeel benoemd onder dit taakveld dient u in relatie te zien met het voordeel benoemd onder taakveld Algemene Uitkering gemeentefonds, binnen programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Toezicht kinderopvang (voordeel structureel € 67.752 in 2024, vanaf 2025 € 67.868)

Volgens de IV3 richtlijnen moeten de baten en lasten voor het toezicht op de kinderopvang worden verantwoord onder taakveld Samenkracht en burgerparticipatie, binnen programma 5. Voorheen stonden deze lasten en baten onder taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken, binnen programma 6. Deze verschuiving ziet u hier budgettair neutraal verwerkt en dient u in relatie te zien met het nadeel onder programma 5, taakveld Samenkracht en burgerparticipatie.

Natuur- en cultuureducatie (nadeel incidenteel € 15.000 in 2024)

In 2024 willen we het onderwijs ondersteunen op het gebied van natuur- en cultuureducatie. In 2023 zijn we gestart met een inventarisatie naar de behoeften die er zijn binnen het onderwijs. Het jaar 2024 zien we als een pilot jaar, wat er toe kan leiden dat er vanaf 2025 structureel budget wordt aangevraagd.

Taalhuis Neder-Betuwe (nadeel structureel € 32.325)

Het Taalhuis vertolkt een centrale functie voor al het aanbod voor laaggeletterden in de gemeente. Hier kunnen laaggeletterden als eerste terecht voor een passende doorverwijzing. Met het Taalhuis geven we gehoor aan de oproep van de Rekenkamercommissie om het laaggeletterdheidsaanbod te centraliseren, onder de aandacht te brengen en naar een hoger plan te tillen. In deze begroting zijn derhalve structurele middelen opgenomen voor het Taalhuis.

Taakveld Sportbeleid en activering (voordeel structureel € 127.598)

Meicirculaire 2023 Combinatiefunctie (voordeel structureel)

Vanaf het jaar 2023 zijn enkele integratie- en decentralisatieuitkeringen door het Rijk structureel bijgesteld. Het betreft het stopzetten van de doeluitkering brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches. De bekostiging van deze uitvoering gaat verschuiven naar een specifiek uitkering die buiten de algemene uitkering valt. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. Het nadeel benoemd onder dit taakveld dient u in relatie te zien met het voordeel benoemd onder taakveld Algemene Uitkering gemeentefonds, binnen programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Taakveld Culturele presentatie, productie en participatie (nadeel incidenteel € 10.000 in 2024)

Cultureel erfgoed (nadeel incidenteel)

We willen verhaallijnen uit het ambitiesdocument 'Inspirerend Rivierenland' en 'Een schatkist met toekomstwaarde – Het erfgoed van de gemeente Neder-Betuwe' zichtbaar maken voor de eigen inwoners en toeristen. Het jaar 2024 zien we als een pilot jaar, wat er toe kan leiden dat er vanaf 2025 structureel budget wordt aangevraagd.

Investerings

Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			
Lopend	Renovatie sportvelden SVK 2021	2021	60
Lopend	Renovatie sportvelden SVK 2022	2022	256
Toekomstig	Renovatie sportvelden Dodewaard	2024	60
Toekomstig	Renovatie sportvelden Echteld	2024	60
Toekomstig	Renovatie sportvelden SVK 2025	2025	10
	<i>Renovatie sportvelden</i>		
Lopend	Valbeveiliging De Biezewei	2022	28
Lopend	Valbeveiliging De Leede	2022	30
Lopend	Scheidingswand De Eng	2023	39
Lopend	Sportvloer De Leede	2022	32
Lopend	Sportvloer dDe Eng	2022	29
Lopend	Sportvloer De Biezewei	2022	28
Lopend	Vervangen dakvlak Gymzaal Echteld	2023	42
Lopend	VCOG Kesteren	2023	8.902
Lopend	MFC Dodewaard *	2023	12.606
Lopend	Pantarijn (uitbreiding)	2023	4.052
Lopend	Stimulering maatschappelijk rendement (garantie/duurzaamheidsleningen (Svn))	2019	500
	Totaal investeringsbedragen		26.734

* op deze investeringen is er een bijdrage van derden van toepassing ter dekking van de gedeeltelijke kapitaallasten.

Mutaties in reserves

Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Bestaand Beleid</u>						
Lasten	3.422					
Baten	-196	-196	-196	-281	-281	-281
Geraamd resultaat bestaand beleid	3.226	-196	-196	-281	-281	-281
<u>Nieuw Beleid</u>						
Lasten						
Baten						
Geraamd resultaat nieuw beleid						
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	3.226	-196	-196	-281	-281	-281

Bestaand Beleid:

BESTEMMINGSRESERVE HUISVESTING VAN LODENSTEIN COLLEGE

Onder bestaand beleid wordt jaarlijks de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking aan de reserve huisvesting Van Lodenstein College (VLC) in verband met afschrijvingen totaal € 196.000.

Totaal jaarlijks te onttrekken uit de reserve huisvesting Van Lodenstein College € 196.000.

BESTEMMINGSRESERVE AFSCHRIJVING UITBREIDING PANTARIJN (2022)

In 2022 is er een bedrag van € 3.422.000 gestort in de reserve ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten voor de uitbreiding Pantarijn.

Onder bestaand beleid wordt jaarlijks vanaf 2025 de volgende onttrekking zichtbaar:

- Onttrekking aan de reserve uitbreiding Pantarijn ter dekking van de afschrijvingen totaal € 85.500 per jaar vanaf 2025.

Totaal vanaf 2025 jaarlijks te onttrekken uit de reserve Uitbreiding Pantarijn € 85.500.

Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB, onvoorzien

Missie

Overhead en bedrijfsvoering zijn geen doel op zich, het zijn belangrijke middelen om de voornemens uit deze begroting daadwerkelijk te realiseren. Ofwel: de organisatie en de financiën moeten passen bij en afgestemd zijn op de ambities en doelstellingen die raad en college voor ogen hebben.

Wij kiezen voor een structureel sluitende begroting, maar dat is mede afhankelijk van de bereidheid van het Rijk om de structurele financiële middelen van gemeenten te verhogen tot een omvang die past bij de taken van de gemeenten. Een ander belangrijk uitgangspunt is dat structurele uitgaven structurele financiering hebben. Eenmalige uitgaven financieren we eventueel uit incidentele middelen. Waar mogelijk realiseren wij onze ambities op projectbasis met de beschikbare financiering voor de genoemde periode.

De gemeente is gebaat bij een goed bemenste ambtelijke organisatie, die berekend is op haar taak en de inwoners met respect tegemoet treedt. Een gezonde en professionele organisatiecultuur zorgt voor een voortdurende verbetering van de kwaliteit van het beleidswerk en de dienstverlening, borging van de continuïteit en een doelmatige bedrijfsvoering. En een stabiele en robuuste ICT is een belangrijke randvoorwaarde voor een goed functionerende gemeentelijke organisatie en voor een betrouwbare en veilige digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

[Financiële verordening](#)

[Legesverordening](#)

[Belastingverordeningen](#)

[Controle verordening 2019](#)

In het kader van de invoering van de rechtmatigheidsverordening worden de financiële verordening en de controleverordening op dit moment herzien. De gewijzigde verordeningen worden naar verwachting in 2023 door de raad vastgesteld.

Ambities

7.1 Neder-Betuwe is financieel krachtig en een duurzaam financieel gezonde gemeente

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
Een goede balans tussen ambities en een structureel gedekte begroting	De financiële positie is voldoende robuust om externe en interne ontwikkelingen op te vangen.	continu
	We streven naar een verantwoorde belastingdruk voor onze inwoners, die bij voorkeur gemiddeld is ten opzichte van andere gemeenten.	continu
	We streven naar een weerstandsvermogen dat minimaal voldoende is om de risico's af te dekken; dus een weerstandsratio van minimaal 1.	continu
	De tarieven voor leges moeten kostendekkend zijn, maar ook logisch en goed uit te leggen.	continu
	We richten onze organisatie en werkprocessen zo in dat het college in staat is om een rechtmatigheidsverklaring af	2023

	te geven.	
De opbrengsten van de precarioheffing komen ten goede aan de samenleving	Minimaal drie miljoen euro van de precariomiddelen reserveren we voor maatregelen om energielasten van inwoners te verlagen (zie ook programma 3, onder ambitie 3.3).	2023 en verder
	We geven een deel van de precariogelden via lokale heffingen terug aan inwoners.	afgerond
	We vormen een groeifonds om initiatieven uit de samenleving mogelijk te maken.	2023 en verder
Voldoende benutten van middelen van hogere overheden en andere instellingen	We zetten ons in voor het binnenhalen van subsidiegelden en het doelmatig benutten ervan, zolang de administratieve last daarvan acceptabel is.	continu
	We onderzoeken of we beter inzichtelijk kunnen maken wat we met de inzet van subsidiegelden hebben bereikt.	2024

Activiteiten voor 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten voor een goede balans tussen ambities en een structureel gedekte begroting

We onderzoeken de wijze waarop we de tariefdifferentiatie OZB tussen woningen en niet-woningen anders kunnen toepassen.

Dit betekent dat de woonlasten voor onze inwoners (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) niet hoger zijn dan het gemiddelde in Nederland. We onderzoeken op welke wijze we door het anders toepassen van tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen dichter bij een lastendruk van 100% kunnen komen. Dit dient budgettair neutraal te gebeuren. Daarnaast zijn we voor het realiseren van een lastendruk van maximaal 100% afhankelijk van andere gemeenten. Als daar de lastendruk daalt, heeft dit effect op het gemiddelde en zullen wij nog meer moeten dalen om een lastendruk van maximaal 100% te realiseren.

Activiteiten om de precariomiddelen ten goede te laten komen aan de samenleving

We benutten de opbrengsten van de precarioheffing voor duurzaamheidsmaatregelen

Vorig jaar heeft de raad besloten om 3 miljoen euro vanuit de precariomiddelen in te zetten voor duurzaamheid. Wat we hiervoor gaan doen, is opgenomen in programma 3 onder ambitie 3.3 en de paragraaf Duurzaamheid.

We vormen een Groeifonds

We bereiden momenteel de vorming van een groeifonds voor. Dit moet een fonds worden vanuit de precariomiddelen, waarop inwoners via één of meerdere regelingen een beroep kunnen doen om initiatieven mogelijk te maken. Met de commissie Precario is afgestemd dat er drie verschillende programmalijnen worden onderzocht:

1. De vitale samenleving
2. Vitale economie
3. Vitale leefomgeving

We verwachten de raad eind 2023 of begin 2024 een voorstel te kunnen doen voor de opzet en de benutting van het groeifonds. Daarbij is programmalijn 3 inmiddels zo ver dat we deze concreet kunnen vertalen in een voorstel. De andere programmalijnen volgen later.

7.2 De ambtelijke organisatie is robuust en toekomstbestendig

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Wanneer speelt het?
De ambtelijke organisatie is berekend op haar taken	We brengen de capaciteit en hoeveelheid werk met elkaar in balans.	continu
	We versterken de kwaliteit van de organisatie nog verder door te investeren in projectmatig en programmatisch werken, verbinding, wendbaarheid, vitaliteit en opleiding/ontwikkeling.	2024
	Door te blijven investeren in arbeidsmarktbeleid en strategische personeelsplanning versterken we de toekomstbestendigheid van de ambtelijke organisatie.	2024
	We benutten kansen voor samenwerking in de bedrijfsvoering, als dat de toekomstbestendigheid versterkt.	continu
	De organisatie maakt gebruik van een <i>flexibele schil</i> van medewerkers voor fluctuerende werkzaamheden en/of voor werk dat zeer specifieke expertise vraagt.	continu
Een veilige digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners, die wordt ondersteund door een stabiele en robuuste ICT	We zorgen voor moderne, snelle en betrouwbare I&A-voorzieningen, die kunnen meebewegen met veranderende behoeften uit de ambtelijke organisatie en de samenleving.	continu
	We blijven de I&A-voorzieningen optimaliseren, zodat de bestuurlijke processen, organisatieprocessen en de gemeentelijke dienstverlening goed ondersteund worden.	continu
	Met de inrichting en uitvoering van I&A ondersteunen we de ontwikkeling naar meer transparantie, zodat we nieuwe wetten als de Wet open overheid (Woo), de Wet elektronische publicaties (Wep) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) goed kunnen uitvoeren.	continu
	Informatie van de gemeente en haar inwoners is goed beveiligd; we zorgen ervoor dat persoonsgegevens en andere vertrouwelijke informatie veilig worden ontsloten, verwerkt en bewaard.	continu
	De kwetsbaarheid van onze systemen voor inbreuk van buitenaf of binnenuit is minimaal; we zorgen voor een adequate back-up and recovery maar ook een goede bewustwording binnen en buiten de organisatie.	continu

Activiteiten voor 2024

Voor het bereiken van bovenstaande ambities gaan we het volgende doen in 2024.

Activiteiten zodat de ambtelijke organisatie berekend is op haar taken

We versterken de toekomstbestendigheid van onze ambtelijke organisatie

In 2023 is invulling gegeven aan de uitbreiding van onze ambtelijke organisatie. De investering in onze arbeidsmarktstrategie heeft zijn vruchten afgeworpen, we blijven hierin de komende jaren investeren. Door ons werkgeversmerk voortdurend goed op de kaart te zetten, te investeren in onboarding, ontwikkeling & opleiding, vitaliteit en het binden & boeien van huidige medewerkers blijven we onze ambtelijke organisatie continu versterken.

De uitbreiding van de ambtelijke organisatie en de vorming van het wendbaarheidsbudget hebben bijgedragen aan de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke organisatie. De robuustheid en wendbaarheid zijn daarmee versterkt en de organisatie is beter in staat om in te spelen op onvoorziene, spoedeisende en onvermijdelijke omstandigheden. En doordat we onze werkwijzen verder ontwikkelen, kunnen op een opgavegerichte, projectmatige en/of programmatische wijze een beter antwoord geven op integrale vraagstukken.

Maar we gaan ervan uit dat Rijk en samenleving ook in de (nabije) toekomst de gemeente voor uitdagingen zullen blijven stellen. We zien nog altijd een toenemende complexiteit in het werk, hogere kwaliteitseisen, nieuwe wetgeving en ingewikkelde maatschappelijke ontwikkelingen. Van de gemeente en haar bestuur blijft veel (tegelijk) gevraagd worden, zoals efficiënt én dienstverlenend zijn, met minder budget toch een goed voorzieningenniveau in stand houden, rechtmatig én flexibel opereren, toegankelijk én (digitaal) veilig zijn en participierend én slagvaardig zijn. Door de formatie-uitbreiding blijven we de komende tijd in staat om te leveren wat nodig is voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, verbonden partijen en hogere overheden. Maar het is zaak dat ook in de toekomst te kunnen blijven doen tegen acceptabele kosten.

Daarom is het nodig om meer te doen om toekomstbestendig te blijven. Door strategische personeelsplanning zien we bijvoorbeeld tijdig wat de verwachte ontwikkelingen worden en hoe we die ontwikkelingen aankunnen. Ook blijven we in 2024 mogelijkheden verkennen en aangrijpen om regionaal de krachten te bundelen, bijvoorbeeld door het gezamenlijk met andere gemeenten in dienst nemen van personeel wanneer een grotere schaal het gemakkelijker maakt de benodigde (vaak duurdere) expertise in huis te kunnen halen. Met name op bedrijfsvoeringsfuncties bekijken we de komende jaren hoe samenwerking de toekomstbestendigheid kan versterken.

We creëren een aantrekkelijk, doelmatig en efficiënt hybride werkklimaat

Om een aantrekkelijk, doelmatig en efficiënt hybride werkklimaat te creëren wordt een verbeterslag gemaakt op het gebied van huisvesting (bricks), ICT (bytes) en de onderlinge verbinding tussen collega's, teams en pijlers (behaviour). Deze verbeterslag begint bij een advies door een gespecialiseerd bureau. Naar verwachting wordt dit advies in het tweede kwartaal 2024 opgeleverd. Op basis daarvan kan de organisatie keuzes maken en besluiten nemen. De vervolgplanning is afhankelijk van de te maken keuzes.

Activiteiten om een veilige digitale dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners te kunnen bieden

We werken verder aan de hand van de digitale agenda gemeenten

Neder-Betuwe werkt aan de hand van de Digitale Agenda Gemeenten 2024. Die heeft als doel een passende informatiesamenleving te realiseren. Belangrijk onderdeel van de digitalisering is digitale veiligheid, zowel qua preventie als herstelvermogen.

De open samenleving, cybercrime en gegevensbescherming vragen continu aandacht van de gemeente. We gaan uit van privacy by design zonder dat dit de dienstverlening aantast. Met andere woorden: we zoeken continu een verantwoorde balans tussen professionaliteit, data en intuïtie. In 2024 wordt het nieuwe beleidsplan afgerond. Deze wordt bij de Kadernota 2024 aan uw raad voorgelegd.

Ontwikkelingen voor 2024

Binnen dit begrotingsprogramma zijn er geen overige ontwikkelingen.

Beleidsindicatoren

Naam Indicator:	Eenheid:	Bron:		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Formatie	aantal per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	5,17	5,01	5,76	5,97	5,84	5,86
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bezetting	aantal per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	4,49	4,43	4,96	5,14	5,02	4,81
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Apparaatskosten	cijfer	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	498,00	495,00	576,00	557,00	567,00	667,00
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Externe inhuur	cijfer	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	0,00	14,50	18,06	18,90	19,29	24,13
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Overhead	percentage	Eigen gegevens	Neder-Betuwe	0,00	0,00	11,20	12,00	11,00	10,00	10,70
			Landelijk	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gemiddelde WOZ waarde	cijfer	CBS/COELO	Neder-Betuwe	213,00	224,00	232,00	244,76	262,24	281,84	357,50
			Landelijk	209,00	217,00	230,00	266,00	286,00	309,00	409,00
Demografische druk	percentage	CBS	Neder-Betuwe	80,80	81,40	82,50	82,20	81,90	81,50	81,20
			Landelijk	68,50	69,00	69,60	69,80	70,00	70,10	70,30
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonhuishouden	Euro	COELO	Neder-Betuwe	780,00	796,00	800,00	818,00	867,00	912,00	1011,00
			Landelijk	651,00	644,00	649,00	669,00	700,00	733,00	826,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	Coelo	Neder-Betuwe	833,00	848,00	840,00	855,00	910,00	926,00	1023,00
			Landelijk	723,00	723,00	721,00	735,00	773,00	810,00	904,00

Verbonden partijen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Zorgen dat wij tegen zo min mogelijke kosten voor korte of lange periode financieringen kunnen krijgen

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met specifieke financiële dienstverlening draagt BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.

Ontwikkelingen voor 2024?

Er zijn geen actuele ontwikkelingen.

Regionaal Archief Rivierenland

Wat is de betrokkenheid van deze verbonden partij bij (de realisatie van doelen in) het begrotingsprogramma?

Het Regionaal Archief Rivierenland vervult de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis en vervult daartoe de volgende taken:

- de zorg voor en het beheren van de in de archiefbewaarplaats berustende archiefbescheiden van de deelnemers.
- het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden van de deelnemers voor zover deze niet zijn overgebracht.
- de zorg voor het beheer van de in de archiefbewaarplaats berustende archiefbescheiden van instanties die niet bestuurlijk in de regeling participeren en waaraan op contractbasis diensten worden verleend.
- het stimuleren van de lokale en regionale geschiedbeoefening en het daartoe aanleggen, beheren en bewaren van een zo compleet mogelijke collectie relevant bronnenmateriaal op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.

Ontwikkelingen voor 2024?

De basis voor de begroting 2024 is het beleidsplan 2022 - 2025. Het thema van dit beleidsplan is data. En wel data in al haar facetten: duurzaamheid data, ketendata, metadata, gebruik van data en presentatie van data. Met al deze facetten komt het RAR dagelijks in aanraking in het werk en hierin moeten toekomstbestendige keuzes gemaakt worden.

De uitgebreide toelichting en de speerpunten zijn opgenomen in de begroting 2024 van het RAR.

Algemene dekkingsmiddelen

Van het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting (vpb) en onvoorzien wijkt de opbouw af van die van de programma's. Het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien is wel onderdeel van het totale programmaplan.

De omvang van de algemene dekkingsmiddelen en de toelichting daarop worden in dit hoofdstuk gepresenteerd. Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen, die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld specifieke uitkeringen vanuit de rijksoverheid of de rioolheffing, waar ontvangsten en uitgaven direct aan elkaar zijn gekoppeld.

De volgende algemene dekkingsmiddelen zijn te onderscheiden:

- de algemene uitkering uit het Gemeentefonds;
- de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden zijn;
- beleggingen, deelnemingen en financieringsfunctie;
- verhuur en diensten van derden (het beheer van activa, die voor de openbare dienst bestemd zijn).

Deze inkomsten zijn vrij besteedbaar en daarom niet rechtstreeks aan een programma toe te rekenen.

Specificatie van Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht van Algemene Dekkingsmiddelen 2024						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten						
0-5 Treasury	606	234	462	1.123	1.078	1.005
0-61 OZB woningen	283	295	297	297	297	297
0-62 OZB niet-woningen	61	58	63	63	63	63
0-64 Belastingen overig	256	2.087	85	85	85	85
0-7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF						
0-8 Overige baten en lasten		1.245	788	1.261	1.114	1.577
Totaal Lasten	1.205	3.919	1.694	2.828	2.637	3.027
Baten						
Lokale heffingen waarvan besteding niet gebonden is						
0-61 OZB woningen	-3.769	-3.830	-4.005	-4.146	-4.255	-4.358
0-62 OZB niet-woningen	-1.710	-1.759	-1.874	-1.938	-1.986	-2.032
0-64 Belastingen overig	-364	-254	-284	-284	-284	-284
Totaal Baten	-5.843	-5.843	-6.163	-6.368	-6.524	-6.674
Algemene uitkering						
0-7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	-42.047	-41.771	-45.407	-46.654	-44.845	-45.601
Totaal Baten	-42.047	-41.771	-45.407	-46.654	-44.845	-45.601
Overig						
0-5 Treasury	-58	-36	-36	-36	-36	-36
0-8 Overige baten en lasten						
Totaal Baten	-58	-36	-36	-36	-36	-36
Subtotaal Baten	-47.948	-47.650	-51.607	-53.059	-51.406	-52.312
Totaal Lasten en Baten	-46.742	-43.731	-49.913	-50.231	-48.769	-49.284

Overhead

Veel van onze werkzaamheden zijn gericht op onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Om dit op een adequate en efficiënte wijze te kunnen blijven doen, dienen de interne dienstverlening en bedrijfsvoering binnen onze ambtelijke organisatie goed op orde te zijn. Daar waar nodig zullen efficiency-maatregelen genomen worden om de interne dienstverlening te verbeteren. Een belangrijk kenmerk van het onderdeel bedrijfsvoering binnen de gemeentelijke organisatie is het feit dat dit ondersteunend van aard is. De overhead betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De gemeente Neder-Betuwe verdeelt de kosten van de overhead in elf categorieën in navolging van de Notitie Overhead van het BBV. Voor elk van deze categorieën is in onderstaande tabel het budget

voor 2024 weergegeven. Vervolgens is weergegeven waar de kosten voor de overhead aan toegerekend worden.

Categorie overhead	Begroting 2024
Leidinggevende primair proces	€ 928.819
Financiën, toezicht en controle	€ 1.336.191
P&O	€ 1.607.585
Inkoop	€ 36.000
Communicatie en voorlichting	€ 629.597
Juridische zaken	€ 225.485
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	€ 152.073
Informatievoorziening en automatisering	€ 2.027.579
Facilitaire zaken en huisvesting	€ 755.493
DIV	€ 654.349
Managementondersteuning primaire proces	€ 985.419
Totaal	€ 9.338.590

Doorverdeling van overhead	
Exploitatie	€ 8.699.476
Grondexploitatie	€ 61.888
Rioolheffing	€ 150.909
Taakveld Ruimtelijke ordening (M3 overeenkomsten)	€ 300.423
Taakveld Ruimtelijke ordening (M3 leges)	€ 45.495
Fysieke bedrijfsinfrastructuur incl. Medel	€ 80.399
Totaal	€ 9.338.590

Ten opzichte van begrotingsjaar 2023 zijn de overheadkosten 2024 in totaliteit gestegen. Het betreft een bedrag van € 0,6 miljoen. In de primaire begroting 2023 is een totale overhead aangegeven van € 7,7 miljoen, echter dit was ten tijde exclusief de formatie-uitbreiding voor het jaar 2023. Bij de door u vastgestelde legesverordening 2023 in uw raad van december 2022 is de urencalculatie voor begrotingsjaar 2023 volledig geactualiseerd inclusief de formatie-uitbreiding 2023 en komt daarbij de overhead component voor 2023 uit op € 8,7 miljoen. Ten opzichte van begrotingsjaar 2023 is derhalve nu een toename te zien van de overhead component van € 0,6 miljoen. Deze € 0,6 miljoen is grotendeels te verklaren door de uitwerking van de nieuwe CAO zoals is uitgewerkt in de eerste bestuursrapportage 2023.

De overhead ten opzichte van de totale lasten bedroeg in eerste instantie bij de begroting 2023 een percentage van 10,7. Echter na uitwerking van de formatie-uitbreiding 2023 is deze voor 2023 bijgesteld naar 12,3%. Voor 2024 is nu sprake van een percentage van 12,5. Dit betekent een geringe toename van 0,2%.

Vennootschapsbelasting (VPB)

In Nederland zijn overheidsondernemingen sinds 2016 belastingplichtig voor de Nederlandse vennootschapsbelasting. Uit jaarlijkse inventarisaties van de activiteiten binnen de reguliere exploitatie blijkt één vpb-plichtigecluster van activiteiten aanwezig te zijn. De inventarisatie wordt gebaseerd op de laatst vastgestelde jaarrekeningen. Daar waar binnen bepaalde clusters van activiteiten overschotten worden behaald, wordt voldaan aan de criteria voor toetreding tot vpb-ondernemerschap. De criteria om als ondernemer te kwalificeren, zijn:

- een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;

- en deelname aan het economisch verkeer;
- en een winstogmerk/structurele overschotten.

Vooraf door de laatste twee criteria vallen de meeste activiteiten binnen de gemeentelijke exploitatie buiten de vpb-plicht. Uitzondering hierop zijn de bouwgronden in exploitatie (BIE Grexen).

Bij de vpb-vraag of er sprake is van door de gemeente te verrichten ondernemersactiviteiten is het antwoord voor de BIE Grexen positief. Over de resultaten van BIE Grexen is per 1-1-2023, afhankelijk van de hoogte van de jaarlijkse cashflow, een percentage van 19% tot een bedrag van € 200.000 verschuldigd als vpb. Daarboven bedraagt dit percentage 25,8% en wordt berekend over het jaarlijks winstsaldo van de mutaties in dat jaar. In 2024 kijkt het kabinet opnieuw naar het lage tarief.

De jaarlijkse cashflow is het verschil tussen gerealiseerde inkomsten en gerealiseerde uitgaven. Hiertoe wordt een fiscale exploitatiebegroting opgesteld, die volledig voldoet aan de wet- en regelgeving van de Wro- en Bro-uitgangspunten, de BBV voorschriften en de vpb-wetgeving. Financiële effecten van de door de Belastingdienst in rekening gebrachte vpb komen ten laste van het gerealiseerde resultaat van de grondexploitatiebegroting van de betreffende BIE Grex projecten. In de laatste actualisatie per 1-1-2023 is rekening gehouden met de te verwachten af te dragen vpb voor zover van toepassing.

Specificatie budget onvoorziene uitgaven

De raming voor onvoorziene uitgaven is een wettelijk verplichte uitgavenpost. Voor 2024 en verder is voor onvoorziene uitgaven een bedrag opgenomen van € 50.000. Zie onderstaande tabel.

Budget onvoorziene uitgaven				
	begroting		Meerjarenraming	
	2024	2025	2026	2027
Budget onvoorziene uitgaven	50.000	50.000	50.000	50.000

Wat mag het kosten?

Programma: AD	ALG.DEKK.MIDD, OVERHEAD, VPB, ONVOORZIEN					
	Rekening	Begroting	Meerjarenraming			
Bedragen x € 1.000,-	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	9.738	13.762	11.214	11.906	11.349	11.349
Baten	-48.407	-47.759	-49.982	-51.532	-50.260	-50.260
Geraamd resultaat bestaand beleid	-38.670	-33.996	-38.767	-39.626	-38.911	-38.911
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			-310	224	81	419
Baten			-1.726	-1.628	-1.247	-2.153
Saldo nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			-2.037	-1.405	-1.166	-1.734
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-38.670	-33.996	-40.804	-41.030	-40.077	-40.644

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In deze begroting wordt onder Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB, onvoorzien voor nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen voor 2024 € 310.000 aan lasten onttrokken, voor 2025 € 224.000, voor 2026 € 81.007 en voor 2027 € 419.000 aan lasten toegevoegd en aan baten wordt voor 2024 € 1.726.000, voor 2025 € 1.628.000, voor 2026 € 1.247.000 en voor 2027 € 2.153.000 toegevoegd aan dit programma.

Een specificatie van de extra lasten en baten aan nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen wordt hieronder weergegeven op niveau van taakveld.

Actualisatie urenrekeningen en kostendekkendheid leges met effecten voor alle taakvelden die onder dit programma vallen (structureel voordeel € 1.020.730 in 2024 oplopend naar € 1.326.330 in 2027)

Het effect voor dit programma van deze twee onderwerpen bedraagt structureel € 1.020.730 voordelig in 2024 oplopend naar een bedrag van € 1.326.330 in 2027. Voor een overzicht van het totale effect over alle programma's verwijzen wij naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële begroting en dan specifiek de toelichting op het onderdeel nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen van de financiële begroting.

Actualisatie van de activa (structureel voordeel € 7.684 in 2024, € 9.290 in 2025, € 9.286 in 2026 en € 27.486 in 2027)

Het effect van de actualisatie van de activa voor dit programma bedraagt structureel € 7.684 voordelig in 2024 oplopend naar € 27.486 in 2027. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel uiteenzetting van de financiële positie en toelichting en dan specifiek naar de toelichting op de actualisatie van de activa (kapitaallasten).

Taakveld Overhead (nadeel € 762.000 in 2024, € 755.000 in 2025, € 680.000 in 2026 en € 792.000 in 2027)

Beleidsadviseur P&O (nadeel € 73.000 structureel vanaf 2024)

Door de groei van de gemeente en de organisatie is ook de vraag naar advies en ondersteuning vanuit P&O fors gegroeid. Ook komen er steeds meer vraagstukken op de gemeente af waar organisatieadvies gewenst is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het hybride werken en de samenwerking met andere gemeenten. Daarnaast wordt op deze manier de continuïteit in het team gewaarborgd, door de aanwezige kennis en ervaring over te dragen.

Employer branding (nadeel € 28.000 voor de jaren 2024, 2025 en 2026)

We gaan aan de slag met het opstellen en uitvoeren van een continue lopende employer branding campagne om zodoende een bijdrage te leveren aan het invullen van (toekomstige) vacatures.

Aantrekkelijk werkgeverschap (secundaire arbeidsvoorwaarden) (structureel nadeel € 70.000 in 2024, oplopend naar € 80.000 in 2027)

Het verder optimaliseren van de secundaire arbeidsvoorwaarden draagt er aan bij dat we als werkgever aantrekkelijker zijn voor nieuwe en huidige medewerkers. Zodoende draagt het bij aan het op peil houden van de benodigde personele formatie om het beleid uit te kunnen voeren.

Overgaan op elektrisch vervoer (nadeel € 12.000 in 2024)

Voor een uitgebreide onderbouwing wordt verwezen naar programma 3 onderdeel 'overgaan op elektronisch vervoer' bij de derde W-vraag. Voor het onderdeel aanschaf laadpalen bij het gemeentehuis is hiervoor € 12.000 opgenomen en valt onder taakveld overhead als onderdeel van het gemeentehuis.

Communicatie aardgasvrije wijken en netcongestie (nadeel structureel € 91.000 vanaf 2024)

Gemeenten hebben de regie gekregen in het wijkgericht en planmatig verduurzamen en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Hiervoor heeft u Transitievisie warmte vastgesteld. Deze visie werken wij in 2024 verder uit tot een overkoepelend plan voor aardgasvrije wijken waarin wordt aangegeven hoe onze aanpak eruit komt te zien (voorbereiding 2023). Hierin komt onze strategie te staan welke wijken en straten het eerst van het gas afgaan, wat dit betekent voor de inwoners en ondernemers en hoe wij hen daarbij ondersteunen. Een grote opgave met veel impact op de samenleving en daarom stellen wij dit plan namens de gemeente in samenspraak met hen op. Vervolgens wordt de uitvoering per wijk en straat opgepakt. Een nauwe samenwerking met Thuis en de netbeheerders is hierbij van belang. Dit voorstel gaat specifiek over de communicatie die hierbij van wezenlijk belang is voor het slagen van de opgave.

Inzet stelpost formatie-uitbreiding (voordeel structureel € 160.000 voor 2024, oplopend naar € 240.000 in 2027)

Voorgesteld wordt een dekking door de stelpost Groei formatie n.a.v. groei gemeente vanaf 2026 te verlagen. Afgelopen jaar heeft de raad in de meerjarenbegroting een raming opgenomen voor het meegroeien van de ambtelijke organisatie met de groei van de gemeente. We constateren dat de gemeente nog altijd groeit, in 2022 is het aantal inwoners met meer toegenomen dan de 300 waarmee de gemeente in de jaren daarvoor gemiddeld groeide. Ook het aantal medewerkers dat benchmarkgemeenten gemiddeld inzetten is het afgelopen jaar gestegen.

Tegelijkertijd zien we – mede vanwege de dalende inkomsten van het Rijk - in het financieel perspectief op langere termijn de ruimte voor deze uitbreiding niet groeien, maar krimpen. Daarom rekenen we in deze kadernota alleen voor 2024 en 2025 met de 2 fte groei per jaar die in de meerjarenraming al was opgenomen. Voor 2024 wordt die 2 fte ingezet voor formatie-uitbreiding, voor 2025 is nog geen concrete invulling opgenomen. De raming voor 2026 verlagen we naar 1 fte en voor 2027 naar 0.

Wanneer dit knelpunten mocht opleveren, proberen we daarvoor oplossingen te bieden met tijdelijke dekking en wendbaarheid te organiseren met het wendbaarheidsbudget, dat voor de komende jaren geraamd blijft. Verder bevat deze kadernota een raming voor het versterken van het werkgeversmerk van Neder-Betuwe en een raming voor het optimaliseren van de secundaire arbeidsvoorwaarden.

Stelpost loonstijging (nadeel structureel € 648.000 in 2024 oplopend naar € 788.000 in 2027)

Als onderdeel van de uitwerking van de meicirculaire 2023 is de stelpost loonstijging als onderdeel van dit taakveld bijgewerkt. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief meicirculaire 2023.

Taakveld OZB woningen en niet-woningen (voordeel structureel van € 235.000 in 2024 oplopend naar € 635.000 in 2027)

Vanuit bestaand beleid is sprake van een jaarlijkse inflatie van 1% OZB stijging per jaar. Voorgesteld wordt de stijging 2024 incidenteel bij te stellen naar 0%. Dit betekent een incidenteel nadeel van € 50.000 voor het jaar 2024. Aangezien jaarschijf 2027 nu zichtbaar wordt is het voorstel de lijn van 1% inflatie jaarlijks ook voor deze nieuwe jaarschijf door te trekken. Dit betekent een structureel voordeel vanaf jaarschijf 2027 van € 50.000.

Daarnaast is vanuit het bestaand beleid sprake van een extra OZB opbrengst van structureel € 285.000 die grotendeel is veroorzaakt door achterstallige taxaties.

Vanuit de kadernota 2024 wordt een dekking toename Onroerende Zaak Belasting met inflatie van 2% per jaar vanaf 2025 voorgesteld. Om de financiële positie meerjarig sluitend te krijgen stellen wij aan u voor om de toename van onze Onroerende Zaak Belasting vanaf 2025 weer te laten toenemen met het inflatiepercentage. Ook stellen wij u voor om de toename van het inflatiepercentage te maximeren aan 2%. Deze maatregel levert meerjarig dekking vanaf 2025 € 100.000, 2026 € 200.000 en 2027 € 300.000.

Per saldo betekent bovenstaande een structurele extra OZB opbrengst van € 285.000 vanwege achterstallige taxaties, aangevuld met 0% OZB stijging voor 2024 en vanaf 2025 jaarlijks een OZB stijging van 3% (1% vanuit bestaand beleid en aangevuld met 2% per jaar).

Taakveld Algemene uitkering gemeentefonds (voordeel structureel € 1.461.423 in 2024 oplopend naar € 1.487.928 in 2027)

Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023. De toename van de algemene uitkering betreft een bedrag van € 1.461.423 in 2024 oplopend naar een bedrag van € 1.487.928 in 2027. Bij het bedrag van 2024 dient u rekening te houden met het bedrag dat vanuit de stelpost behoedzaamheid is ingezet ter hoogte van € 750.000. Dit kunt u ook terugzien in de raadsinformatiebrief meicirculaire 2023. In de stelpost Behoedzaamheid is nog alleen voor het jaar 2024 € 500.000 beschikbaar.

Taakveld overige baten en lasten (voordeel € 135.936 in 2024, € 72.786 in 2025, € 79.451 in 2026 en een nadeel van € 383.369 in 2027)

Realisatie Randweg Opheusden (structureel nadeel € 360.000 vanaf 2027)

Het bedrag van € 360.000 vanaf 2027 betreft de kapitaallasten en is vooralsnog gebaseerd op een investeringskrediet van € 12 miljoen. De realisatie Randweg Opheusden volgt logischerwijs op eerder genomen raadsbesluiten:

- Tracé besluit Randweg Opheusden, september 2020;
- Het vaststellen van het bestemmingsplan Randweg Opheusden, 17 februari 2022;
- Het beschikbaar stellen van een aanvullend Investeringskrediet voor het doen van aankopen grondverwerving randweg Opheusden
- De genoemde investering bedraagt alleen de weg. De kosten voor een gelijkvloerse spoorwegovergang, of tunnel, of brug, is nog niet in de investering opgenomen. Hierover zijn gesprekken met Prorail gaande

Update IHP (structureel nadeel € 300.000 vanaf 2027)

Het bedrag van € 300.000 vanaf 2027 betreft de kapitaallasten en is vooralsnog gebaseerd op een investeringskrediet van € 10 miljoen.

Op dit moment wordt het IHP geëvalueerd en geactualiseerd en er zijn nieuwe leerlingprognoses opgesteld. De algemene conclusie die op basis van de prognose getrokken kan worden is dat de groei van het aantal leerlingen in de komende jaren zal aanhouden en bijvoorbeeld in Kesteren bovengemiddeld zal blijken.

In het oorspronkelijke IHP is een uitvoeringsplan toegevoegd: dit plan wordt vervolgd en zal op dit moment van schrijven van de actualisatie geen wijzigingen qua prioritering met zich meebrengen. Wel zal het zo zijn dat de prognoses aanleiding geven tot nader onderzoek hoe de huisvestingsbehoefte op de beschikbare huisvesting af te stemmen zodat de prioritering in het uitvoeringsplan daarop aangepast kan worden. Het kan dan ook betekenen dat projecten die al voorzien zijn in het oorspronkelijke IHP naar voren gehaald gaan worden. In november 2023 komen we bij u terug met een voorstel voor een aangepast uitvoeringsplan. Vooralsnog wordt uitgegaan van een investering die vanaf 2027 financieel effect heeft op de begroting.

Inzet stelpost beleidsvoornemens (voordeel € 715.936 in 2024, € 652.786 in 2025, € 659.451 in 2026 en € 1.056.631 in 2027)

Het betreft hier een dekkingsmaatregel zoals bij de kadernota 2024 is aangegeven ter dekking voor structurele lasten nieuw beleid vanaf 2024. Vanaf 2027 is de stelpost beleidsvoornemens na deze inzet niet meer aanwezig. Voor de jaren 2024 tot en met 2026 resteren nog incidentele middelen.

Stelpost prijsstijging 2024 (structureel nadeel € 580.000 in 2024 oplopend naar € 780.000 in 2027)

Als onderdeel van de uitwerking van de meicirculaire 2023 is de stelpost prijsstijging als onderdeel van dit taakveld bijgewerkt. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de raadsinformatiebrief over de meicirculaire 2023.

Taakveld belastingen overig (structureel voordeel € 30.000 vanaf 2024)

Hogere inkomsten hondenbelasting (structureel voordeel € 30.000 vanaf 2024)

We constateren dat we meer inkomsten hebben uit de hondenbelasting dan begroot. Mogelijk is dit een neveneffect geweest van de coronapandemie waarin meer mensen meer thuis werkten? De hondenbelasting in 2023 was begroot op € 155.000. We verwachten dat we dit jaar bijna € 190.000 euro gaan ontvangen. Daarom ramen we structureel € 30.000 bij als te ontvangen hondenbelasting. We zetten de meeropbrengsten in voor een intensivering van ons honden(poep)beleid. Zie hiervoor de extra opgenomen lasten bij Programma 3 fysieke leefomgeving en dan specifiek taakveld verkeer en vervoer.

Taakveld treasury (structureel nadeel van € 92.087 in 2024, oplopend naar € 597.869 in 2027)

Hogere rentelasten (structureel nadeel van € 92.087 in 2024, oplopend naar € 597.869 in 2027)

Voor enkele forse toekomstige investeringen, denk daarbij aan Randweg Opheusden, VCOG Kesteren, uitbreiding Pantarijn en MFC Dodewaard, wijkt de interne rekenrente af op de actuele rente vanwege het afgelopen jaar fors toegenomen rentepercentage. Zodoende is uit de actualisatie van de financieringsbehoefte sprake van extra rentelasten meerjarig. Voor 2024

vooral nog een beperkt bedrag van € 92.087, dat hierna fors oploopt naar € 597.869 in 2027. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf financiering.

Investerings

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en Onvoorzien			
Beschikbaar gestelde investering (lopend/toekomstig)		Startjaar	Investeringsbedragen x € 1000
Beschikbaar te stellen investering (nieuw)			
Lopend	I&A gids GT connect	2021	33
Lopend	Vervanging meubilair Gemeentehuis (Beheerpl gebouwen)	2022	142
Lopend	Noodstroomvoorziening gemeentehuis	2023	147
Totaal investeringsbedragen			322

Mutaties in reserves

Algemene dekkingsmiddelen overhead VPB onvoorzien						
Bedragen x € 1.000	rekening	begroting	begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand Beleid						
Lasten	6.845					
Baten	-9.228	-8.608	-854	-666		
Geraamd resultaat bestaand beleid	-2.384	-8.608	-854	-666		
Nieuw Beleid						
Lasten						10.000
Baten			-1.926	-952	-352	-10.300
Geraamd resultaat nieuw beleid			-1.926	-952	-352	-300
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid						
	-2.384	-8.608	-2.779	-1.618	-352	-300

Bestaand Beleid:

ALGEMENE RESERVE

Onder bestaand beleid is sprake van een onttrekking aan de algemene reserve ter dekking van enkele incidentele lasten voor het jaar 2024 en 2025 op basis van besluiten die u eerder heeft genomen.

In totaliteit onttrekken wij voor bestaand beleid aan de algemene reserve in 2024 € 854.000 en in 2025 € 666.000.

Nieuw Beleid:

ALGEMENE RESERVE

Onder nieuw beleid wordt voorgesteld de incidentele lasten voor 2024, 2025 en 2026 te dekken door een onttrekking uit de algemene reserve. Zodoende is voor de jaren 2024 een onttrekking opgenomen van € 1.450.850 voor 2025 en 2026 een onttrekking van € 352.100.

Onder nieuw beleid is ook verwerkt het besluit tot bijstelling van het investeringsbudget "Randweg Opheusden" ter dekking van kosten wordt in 2024 € 475.000 en in 2025 € 600.000 onttrokken.

Tevens wordt voor 2027 voorgesteld om € 10 miljoen van de algemene reserve over te hevelen naar een nieuwe reserve kapitaallasten voor gedeeltelijke dekking van de toekomstige investeringen randweg Opheusden en het IHP.

In totaliteit onttrekken wij voor nieuw beleid aan de algemene reserve in 2024 € 1.926.000, in 2025 € 952.100, in 2026 € 352.100 en in 2027 € 10 miljoen.

RESERVE KAPITAALLASTEN voor gedeeltelijke dekking toekomstige investeringen

Zoals bij de algemene reserve is aangegeven wordt voorgesteld een reserve kapitaallasten te hanteren voor de gedeeltelijke dekking van de toekomstige investeringen randweg Opheusden en het IHP. Zodoende ziet u een eenmalige storting (last) terug in jaarschijf 2027 van € 10 miljoen. Vanaf 2027 is sprake van een onttrekking aan de reserve kapitaallasten van € 300.000 ter gedeeltelijke dekking van eerder genoemde investeringen.

PARAGRAFEN

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

Conform artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten bevat de paragraaf 'Lokale heffingen' de volgende zaken:

- het beleid rond de lokale heffingen;
- de geraamde inkomsten;
- een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen. Hieruit blijkt hoe we ervoor zorgen dat bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten niet hoger uitvallen dan de geraamde lasten. Dit zijn de beleidsuitgangspunten voor de tariefstelling, waarop deze berekeningen gebaseerd zijn;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
- een aanduiding van de lokale lastendruk. Dit is een overzicht van de belastingdruk en vergelijking met andere gemeenten.

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het totale pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat uit verschillende belastingen/heffingen. De rechtvaardiging hiervoor is beschreven in de belastingverordeningen die de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Voor de hoogte van de tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

- In beginsel streven naar een volledige kostendekking bij leges en andere rechten.
- De opbrengst van leges en rechten niet meer laten stijgen dan de inflatiecorrectie. Vooral nog is de stijging beperkt to de algemene prijsinflatie zoals vermeld in de meicirculaire 2023 voor het jaar 2024 ter hoogte van 3,9%.
- In het kader van de heroverwegingsoperatie zoals beschreven in de Kadernota 2022-2025 is gebleken dat een meeropbrengst van de verblijfsbelasting van € 10.000 haalbaar geacht moet worden. Om dit te bewerkstelligen is het forfaitaire bedrag afgeschaft en is er in het voorjaar van 2023 een intensieve controle uitgevoerd door bureau Legitiem op de nachtverblijf verschaffende bedrijven. Op het moment dat de aanslagen zijn opgelegd zal het effect hiervan kunnen worden vastgesteld.

Geraamde Inkomsten

Totaaloverzicht lokale heffingen 2024					
Begroting	2023	2024	2025	2026	2027
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN:					
1 Onroerende-zaakbelastingen:					
OZB eigenaar woningen	4.000.369	4.004.740	4.146.153	4.254.615	4.357.948
OZB eigenaar niet-woningen	1.186.301	1.179.947	1.227.030	1.257.550	1.294.217
OZB gebruikers niet-woningen	687.393	694.267	711.210	728.222	738.222
2 Forensenbelasting	14.776	14.776	14.776	14.776	14.776
3 Verblijfsbelasting	63.338	63.338	63.338	63.338	63.338
4 Hondenbelasting	155.837	185.837	185.837	185.837	185.837
HEFFINGEN MET EEN BESTEMMING:					
5 Rioolheffing woningen	2.167.475	2.227.099	2.227.099	2.227.099	2.227.099
Rioolheffing niet-woningen	208.704	209.166	209.166	209.166	209.166
6 Afvalstoffenheffing	3.254.445	3.297.877	3.297.877	3.297.877	3.297.877
7 Lijkbezorgingrechten	248.051	273.835	273.835	273.835	273.835
8 Staangelden markten en kermissen	3.421	3.551	3.551	3.551	3.551
9 Leges:					
Hoofdstuk 1					
Algemene dienstverlening	434.535	721.289	721.289	721.289	721.289
Hoofdstuk 2					
Dienstverlening vallend onder fysieke					
leefomgeving /					
omgevingsvergunning	910.044	964.058	964.058	964.058	964.058
Hoofdstuk 3					
Dienstverlening vallend onder Europese					
dienstenrichtlijn en niet vallend onder					
hoofdstuk 2	31.425	35.663	35.663	35.663	35.663
	13.366.114	13.875.444	14.080.883	14.236.877	14.386.877

Overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen

1. Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (OZB) is veruit de voornaamste gemeentelijke belasting. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting bij woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting bij niet-woningen. De OZB is een algemene belasting en de opbrengst is bedoeld voor het dekken van de lasten van de gemeente. De grondslag voor de berekening van de OZB in 2024 is de WOZ-waarde per prijspeildatum van 1 januari 2023.

Voor 2024 wordt voorgesteld geen OZB stijging door te voeren. Vanaf 2025 wordt voorgesteld aanvullend op de 1% stijging vanuit het bestaande beleid een aanvullende stijging van 2% per jaar op te leggen om tot een sluitende begroting meerjarig te komen. Vanaf 2025 is zodoende sprake van een jaarlijkse OZB stijging van 3%.

Uw raad zal de OZB tarieven in december 2023 voor het jaar 2024 vaststellen, aangezien dan ook de WOZ waarden met waardepeildatum 1 januari 2023 bekend zijn.

Begroting	2023	2024	2025	2026	2027
Totale heffing OZB					
Eigenaars woningen	4.000.369	4.004.740	4.146.153	4.254.615	4.357.948
Eigenaars niet-woningen	1.186.301	1.179.947	1.227.030	1.257.550	1.294.217
Gebruikers niet-woningen	687.393	694.267	711.210	728.222	738.222
Totale heffing OZB	5.874.063	5.878.955	6.084.394	6.240.388	6.390.388

2. Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van eigenaren van zogenaamde tweede woningen, waaronder de chalets op de campings Rijk van Batouwe in Kesteren en Resort Rivierendal in Ochten. Deze belasting is bedoeld om eigenaren van deze tweede woningen mee te laten betalen aan de gemeenschapsvoorzieningen in onze gemeente. De gedachte hierachter is, dat de eigenaren van deze tweede woningen een groot deel van het jaar in onze gemeente zijn en daarom ook gebruik maken van de gemeenschapsvoorzieningen. De heffing geldt alleen voor chalets in eigendom van natuurlijke personen, die niet in de gemeente Neder-Betuwe wonen. Zij moeten meer dan negentig dagen per jaar de beschikking hebben over een (gemeubileerde) woning voor zichzelf of voor hun gezin. De aanslag wordt opgelegd aan de eigenaar van de woning.

3. Verblijfsbelasting

Onder de naam 'verblijfsbelasting' wordt een directe belasting geheven voor het overnachten binnen de gemeente op campings, in hotels, pensions, bed & breakfast en dergelijke tegen vergoeding in enige vorm. Verblijfsbelasting is een algemene belasting die een gemeente kan heffen. Deze belasting geldt alleen voor personen die verblijven in een gemeente waar zij niet zijn ingeschreven. De ondernemer die de overnachting mogelijk maakt houdt een nachtregister bij en ontvangt op basis daarvan jaarlijks de aanslag voor de verblijfsbelasting.

In de kadernota was de opdracht opgenomen te onderzoeken hoe de opbrengst verhoogd kan worden. Hieruit is gebleken dat een verhoging van € 10.000 haalbaar geacht kan worden. Hiertoe is met ingang van 2023 het forfaitaire bedrag afgeschaft en is er in de eerste helft van 2023 een intensieve controle op de nachtverblijf verschaffende ondernemers uitgevoerd door Legitiem. Zodra die resultaten zijn verwerkt en de aanslagen zijn opgelegd zal blijken of de meeropbrengst ook te realiseren valt.

De toenemende inschrijvingen in de BRP door arbeidsmigranten bemoeilijken de voorgenomen meeropbrengst maar de inschrijvingen leveren daarentegen wel een vergoeding op in de algemene uitkering gemeentefonds.

4. Hondenbelasting

Onder de naam hondenbelasting wordt op basis van artikel 226 van de Gemeentewet een directe belasting geheven voor het houden van honden binnen de gemeente. De belasting wordt geheven op basis van het aantal honden dat iemand binnen de gemeente houdt. Er worden verschillende tarieven gehanteerd voor de eerste hond, de tweede en volgende honden en voor kennels. Jaarlijks wordt er een controle uitgevoerd op de aangifte van aanwezige honden.

5. Rioolheffing

Onder de naam rioolheffing wordt een recht geheven van de eigenaar van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De belasting wordt geheven met een vast bedrag per perceel. De rioolheffingen (inkomsten) moeten 100% kostendekkend en in balans zijn met de uitgaven. De heffing wordt jaarlijks bij de vaststelling van het tarief geïndexeerd op basis van de consumentenindex volgens het CBS. In 2023 is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid van het toepassen van het beginsel 'de vervuiler betaalt'. Omdat de overgang naar een gebruikersheffing een complex proces is staat de uitvoering hiervan voor 2024 gepland.

Dit is verwerkt in het nieuwe Programma Riolering en Water Neder-Betuwe 2024-2028, dat in september 2023 aan uw raad is voorgelegd.

Berekening kostendekkendheid rioolheffing 2024	
Totaal opbrengsten (rechten)	2.436.265
Totaal kosten	2.436.265
Dekkingspercentage	100%

6. Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van huishoudens in de gemeente Neder-Betuwe die hun huishoudelijke afval moeten inzamelen, omdat hun perceel valt onder de Wet milieubeheer. De heffing geldt per perceel. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen, het vaststellen van de tarieven en het innen van de heffing wordt uitgevoerd op regionaal niveau (Avri / Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR)).

Afvalstoffenheffing	2023	2024	2025	2026	2027
Basistarief (voor iedereen gelijk)	292,00	317,00	329,00	341,00	353,00
Variabel tarief (per keer)					
- grijze container 140 liter	4,67	4,67	4,67	4,67	4,67
- grijze container 240 liter	8,00	8,00	8,00	8,00	8,00
- gft-container (140 en 240 liter)	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- papiercontainer (140 en 240 liter)	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- variabel tarief aanbieding 30ltr (hoogbouw)	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
- variabel tarief aanbeiding 30ltr (laagbouw)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
- container (140 en 240 liter) en zakken voor plastic verpakkingen en drinkpakken	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- brengcontainers voor glas en blik, papier, textiel, incontinentie en luierafval	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- extra container van 140 of 240 liter, bestemd voor bioafval (gft), plastic verpakkingen, drinkpakken, blik en papier (maximaal 2 containers per WOZ-object)	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- extra container van 140 of 240 liter, bestemd voor restafval (maximaal 2 containers per WOZ-object)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00
- extra container ongeacht het volume, per levering of voor het omwisselen van een toegangspas voor brengcontainers voor restafval naar een container voor restafval voor inwoners buitengebied	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00
- leveren van één extra brengcontainerpas bestemd voor restafval, incontinentie en luiercontainers (maximum van 2 afvalpassen per WOZ-object)	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
- voorrijtarief voor aan huis ophalen van grof huishoudelijk afval	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
- containerwisseling van 240 liter naar een 140 liter restafvalcontainer en van een 140 liter naar een 240 liter container voor gft, pdb of papier	gratis	gratis	gratis	gratis	gratis
- alle andere containerwisselingen per levering van 1 of meer containers	35,00	35,00	35,00	35,00	35,00
- eenmalige containerwisseling uit het bestaande container pakket ongeacht volume, of eenmalig leveren van containers op aanvraag van een nieuwe bewoner van een WOZ-object. binnen twee maanden na verhuisdatum.	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
- leveren op aanvraag van een extra pakket inzamelzakken voor de inzameling van Plastic verpakkingen, Drinkpakken en blik voor huishoudens in hoogbouw en stadscentra, per keer	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
Gemiddelde tarief afvalstofheffing per betalende huisaansluiting*	317,00	336,00	347,00	360,00	360,00

* Bron: AVRI begroting 2024 en meerjarenraming tm 2027

* Basis- en variabel tarief vanaf 2023-2027 o.b.v. de tarieven 2024 worden eind 2023 vastgesteld.

7. Lijkbezorgingsrechten

Op basis van een verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en voor gemeentelijke diensten, die daarmee samenhangen. De aanvrager, gebruiker of begunstigde betaalt de rechten. Het Beleids- en beheerplan begraafplaatsen 2022 - 2025 heeft geleid tot een toekomstbestendig begraafplaatsenbeleid. De kostendekkendheid komt, inclusief een indexering van de tarieven met 3,9% uit op 86%.

Berekening kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten 2024	
Totaal opbrengsten (rechten)	273.835
Totaal kosten	318.928
Dekkingspercentage	86%

8. Marktgeden

Onder de naam marktgeden wordt een recht voor een marktstandplaats geheven, zoals bedoeld in de marktgeldverordening. Daaronder vallen ook de diensten, die de gemeente hiervoor verleent. Het recht wordt geheven aan de houder van de marktstandplaats.

Berekening kostendekkendheid marktgeden per 2024	
Totaal opbrengsten (rechten)	3.551
Totaal kosten	4.712
Dekkingspercentage	75%

9. Leges

De naam leges staat voor veel verschillende rechten voor diensten door het gemeentebestuur. De aanvrager of degene voor wie de dienst is verleend, betaalt.

Uitgangspunt is dat de tarieven voor leges kostendekkend zijn, tenzij ze wettelijk zijn gemaximeerd of er een politieke keuze is gemaakt om ze lager vast te stellen.

In december 2023 worden de tarieven voor de Legesverordening 2024 vastgesteld. De kostendekkendheid van de leges over het belastingjaar 2024 per titel van de legesverordening is zoals onderstaand weergegeven vastgesteld. De tarieven van 2024 zijn met 3,9% geïndexeerd (met uitzondering van de wettelijke tarieven en enkele uitzonderingen). Zoals u kunt zien zijn de leges niet 100% kostendekkend. Dit heeft de maken met maximum tarieven die wettelijk zijn vastgesteld, zoals bij reisdocumenten en rijbewijzen of met gemaakte politieke keuzes zoals bijvoorbeeld bij de marktgeden.

Recapitulatie kostendekkendheid leges 2024 gemeente Neder-Betuwe				
		Totale kosten x € 1.000	Opbrengsten x € 1.000	Kostendekkend- heidspercentage
Totaal		2.105	1.721	82%
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening	973	721	74%
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	266	168	63%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	276	246	89%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	113	115	102%
Paragraaf 1.4	Verstrekkingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	14	3	19%
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	37	19	52%
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten	254	164	65%
Paragraaf 1.11	Kinderopvang	12	6	52%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	1.083	964	89%
Paragraaf 2.2	Voorfase	213	70	33%
Paragraaf 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	614	704	115%
Paragraaf 2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	3	4	121%
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	2	1	95%
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	3	1	29%
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften	7	7	100%
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	109	109	100%
Paragraaf 2.12	Modaliteiten	121	71	59%
Paragraaf 2.13	Vermindering	11	-4	-33%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	49	36	73%
Paragraaf 3.1	Horeca	10	8	76%
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	6	4	63%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	8	6	73%
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	25	18	73%

Tarieven

De aanvrager van door de gemeente verleende of nog te verlenen diensten moet hiervoor betalen. De bedragen zijn vermeld in de Tariefverordening bedrijfsmatig verstrekte diensten.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de kwijtschelding van heffingen wordt in Neder-Betuwe de 100% norm van de relevante bijstandsnorm gehanteerd. Voor de overige regels volgen we het Rijksbeleid. Dit betekent dat kwijtschelding kan gelden voor de hondenbelasting, de rioolheffing en de onroerende zaakbelastingen. Voor overige heffingen en rechten geldt geen kwijtschelding. Het aantal verzoeken om kwijtschelding in 2024 is geraamd op 25. Dit aantal is gebaseerd op het aantal aanvragen in 2023.

Een aanduiding van de lokale lastendruk

Belastingdruk per huishouden (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2023	€ 509	€ 331	€ 241	€ 1.081
Gemeente Neder-Betuwe 2024	ntb	€ 342	€ 241	ntb
Vershil 2023/2024	ntb	3%	0%	ntb

Belastingdruk per huishouden (bewoner/huurder)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe 2023	€ 0	€ 331	€ 0	€ 331
Gemeente Neder-Betuwe 2024	€ 0	€ 342	€ 0	€ 342
Vershil 2023/2024		3%		3%

Uitgangspunten:

- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is afkomstig uit de begroting 2023 Avri Basis- en variabel tarief vanaf 2023-2026. De tarieven voor 2024 worden eind 2023 vastgesteld. Uw raad zal de OZB tarieven in december 2023 voor het jaar 2024 vaststellen, aangezien dan ook de WOZ waarden met waardepeildatum 1 januari 2023 bekend zijn. Op dat moment informeren wij u ook wat de tariefsbepaling betekent voor de lastendruk per huishouden.
- Uit de cijfers gepubliceerd door Coelo.nl (het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) blijkt, dat voor 2023 de gemiddelde waarde van een woning binnen de gemeente Neder-Betuwe afgerond € 412.248 bedraagt.
- Vanaf 2019 is er gestart met Afval scheiden, heel gewoon, een andere manier van afval aanbieden door de inwoners van Neder-Betuwe. Het scheiden van afval wordt hiermee verder gestimuleerd. Elk huishouden betaalt een gelijk basisbedrag en daarnaast een bedrag per aanbieding van restafval in een ondergrondse container. Het aanbieden van plastic en drinkpakken, papier en gft afval is gratis.
- Om de vergelijking te kunnen maken met de buurgemeenten zijn de ingevulde tarieven 2023 aangeleverd door Coelo.nl. Het gaat om de gemiddelde belastingdruk voor een meerpersoonshuishouden. Het gemiddelde tarief voor de afvalstoffenheffing kan afwijken van de gehanteerde gemiddelden van de gemeente, omdat Coelo voor het aantal ledigingen historische cijfers van het CBS hanteert.

Vergelijking belastingdruk huishouden 2023 (bewoner/eigenaar)				
	OZB	Afval	Riool	Totaal
Gemeente Neder-Betuwe	€ 509	€ 331	€ 241	€ 1.081
Gemeente Buren	€ 573	€ 342	€ 245	€ 1.160
Gemeente Overbetuwe	€ 357	€ 315	€ 84	€ 756
Gemeente West Maas en Waal	€ 372	€ 335	€ 273	€ 980
Bron: Coelo				

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement

Algemeen

Het kader voor de uitvoering van het risicomanagement en de bepaling van het weerstandsvermogen worden gevormd door de [Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019](#) die op 4 juli 2019 is vastgesteld. Deze paragraaf geeft aan op welke wijze het risicomanagement wordt uitgevoerd, welke risico's er zijn en of het weerstandsvermogen voldoende is.

Risicomanagement

Risicomanagement is een hulpmiddel om op een systematische en uitgesproken manier risico's in kaart te brengen, te beoordelen en door een proactieve houding beter te beheersen.

De werkwijze is: risico's in kaart brengen, mogelijke beheermaatregelen bepalen en de (overgebleven) financiële gevolgen van de risico's in cijfers uitdrukken. Door bij beleidsvorming al heel vroeg na te denken over de mogelijke risico's van bepaalde keuzes zijn deze mogelijk te voorkomen of te verminderen of kan beleid worden bijgesteld. Het managen van risico's voorkomt geen gebeurtenissen met een negatief gevolg. Het biedt wel de geruststelling, dat tevoren alles is gedaan om de risico's te voorkomen of het effect bewust te verminderen. Het biedt ook de zekerheid, dat er voldoende financiële middelen zijn als een risico werkelijkheid wordt.

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te onderkennen, te analyseren en te beoordelen en op basis daarvan maatregelen te nemen en het eindresultaat te bekijken. Daarbij ligt het accent op de financiële, personele en organisatorische risico's, grondexploitatie- en risico's van deelnemingen en verbonden partijen. De genoemde nota beoogt het risicomanagement op een meer systematische manier uit te voeren met een breed bereik. Daarbij gaat het ook om juridische, maatschappelijke en politieke risico's (imago), technische risico's en risico's in het sociaal domein. Risicomanagement beschouwen we hierbij niet als een doel op zich. Met meer inzicht in de risico's kunnen we ons weerstandsvermogen beter bepalen. Het weerstandsvermogen speelt een belangrijke rol bij de bepaling van het financieel perspectief.

Om een financieel gezonde gemeente te blijven, wordt verstandig en verantwoord met risico's omgegaan. Deze risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de uitvoering van bedrijfsprocessen en kunnen nooit helemaal worden uitgesloten. Het gaat om het bewustzijn van de risico's en aandacht voor de beheersingsmaatregelen. Bij de beheersing van de risico's is de beleidslijn, dat er sprake moet zijn van een evenwicht tussen praktische uitvoerbaarheid, effectiviteit en kosten (efficiency) van een maatregel. Het streven is om geen onnodige risico's te lopen en financieel verantwoord risico's af te dekken door verzekeringen. Er zijn verzekeringen afgesloten voor aansprakelijkstelling door derden, schade aan opstallen en tegen fraude. Risico's die niet worden afgedekt door een verzekering of een voorziening moeten kunnen worden opgevangen door de beschikbare weerstandscapaciteit.

Binnen ons Planning & Control instrumentarium gaan wij zo met risicomanagement om:

- Bij de kadernota en de begroting inclusief meerjarenraming actualiseren wij onze risico's.
- Bij bestuursrapportages informeren wij u, indien nodig, over wijzigingen die zich op basis van het risicomanagement voordoen.
- Bij de jaarstukken leggen wij verantwoording af over het gevoerde risicomanagement van het betreffende jaar.

De definitie van een risico luidt als volgt: de kans op een gebeurtenis, die zowel negatieve als positieve gevolgen voor de gemeente kan hebben en waarvan de grootte op dit moment onbekend is, maar van grote betekenis kan zijn. Voor het opnemen van een risico wordt een ondergrens van € 100.000 gehanteerd.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen:

- de beschikbare weerstandscapaciteit; de middelen waarover de gemeente kan beschikken om onverwachte en hoge kosten te dekken en
- de financieel in cijfers uitgedrukte risico's: het totaal van de financieel in cijfers uitgedrukte risico's die de gemeente loopt ondanks de beheersmaatregelen.

Verhouding benodigde weerstandscapaciteit

De verhouding wordt uitgedrukt in de hieronder gepresenteerde waarderingstabel, die opgenomen is in de 'Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019'.

Verhouding	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Actuele berekening weerstandscapaciteit en weerstandsratio

Meerjarig verloop weerstandsratio

In de afgelopen jaren heeft de verhouding tussen de benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit, de weerstandsratio, zich positief ontwikkeld. Deze positieve ontwikkeling is voornamelijk ontstaan door winstuitkering van het industrieschap Medel en door overschotten bij de jaarstukken.

Uitgangspunt op basis van het nieuwe coalitieprogramma is een weerstandsratio van minimaal 1,0. De classificatie van de weerstandsratio op basis van het berekende risicoprofiel in relatie tot de beschikbare weerstandscapaciteit eind 2024 is 'uitstekend'.

De weerstandsratio geeft voor het jaar 2024 een stand van 2,3 aan wat gekwalificeerd wordt als "Uitstekend". De weerstandsratio daalt in de jaren daarna naar 1,3 in 2027 wat gekwalificeerd wordt als "voldoende".

Binnen de begrotingsjaren schommelt de hoogte van de weerstandsratio. Deze schommelingen ontstaan enerzijds door onttrekkingen en toevoegingen aan de algemene reserve die per jaar in hoogte verschillen en anderzijds door de verwachte begrotingsoverschotten die ook per jaar in hoogte verschillen.

De daling van de weerstandsratio vanaf 2024 ten opzichte van 2023 komt door het vormen van een bestemmingsreserve van € 10 miljoen ten laste van de algemene reserve voor dekking van toekomstige afschrijvingslasten van toekomstige investeringen (Integraal onderwijsHuisvestingsPlan (IHP) en de Randweg Opheusden. Onze huidige vermogenspositie en weerstandsvermogen laten bovenstaande werkwijze ruimschoots toe.

Opgemerkt moet worden dat het kwantificeren, bepalen en beheersen van risico's een continu proces is en moet zijn. Zoals u ziet zijn bij de 'overige risico's' nieuwe risico's beschreven. Voor een aantal hiervan is het kwantificeren van en het bepalen van de financiële impact nog niet in financiële zin uit te drukken. Daarom is hiervoor ook geen risicoprofiel opgenomen.

Onderstaande tabel geeft het verloop van de weerstandscapaciteit en ontwikkeling van de weerstandsratio voor de jaren 2023-2027 weer.

	Begroting 2023 na wijz.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Weerstandscapaciteit					
Algemene reserve	14.712.000	18.384.000	15.604.000	13.986.000	3.634.000
Niet vrij te besteden deel alg reserve	0	-10.000.000	-10.000.000	-10.000.000	0
Begroot resultaat vorig jaar	0	81.000	497.000	1.706.000	1.206.000
Onbenutte belastingcapaciteit					
- Onroerende zaakbelasting	0	0	0	0	0
- Leges en andere heffingen	0	0	0	0	0
Onvoorzien	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Begroot resultaat					
Overschot (+)/tekort (-)	81.000	416.000	1.209.000	-500.000	110.000
Totaal beschikbaar weerstandscapaciteit	14.843.000	8.931.000	7.360.000	5.242.000	5.000.000
Financiële risico's	2023 na wijz.	2024	2025	2026	2027
Grondexploitatie	430.000	378.000	378.000	378.000	378.000
Verbonden partijen	451.000	149.000	149.000	149.000	149.000
Open einderegelingen	750.000	750.000	750.000	750.000	750.000
Overige risico's	2.164.000	3.113.000	3.113.000	3.113.000	3.113.000
Totaal gekwantificeerde risico's	3.795.000	4.390.000	4.390.000	4.390.000	4.390.000
Benodigde weerstandscapaciteit (90%)	3.416.000	3.951.000	3.951.000	3.951.000	3.951.000
Weerstandratio	4,3	2,3	1,9	1,3	1,3
Kwalificatie weerstandsratio	Uitstekend	Uitstekend	Ruim voldoende	Voldoende	Voldoende

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000

Risico	Begroting 2024	Begroting 2023	Vershil B2024-B2023
Grondexploitaties:			
Algemene risico's grondexploitaties	348.000	360.000	-12.000
Specifieke risico's grondexploitaties	30.000	70.000	-40.000
Verbonden partijen:			
Risico's verbonden partijen	149.000	451.000	-302.000
Openeinde regelingen:			
Uitvoering 3 Decentralisaties	750.000	750.000	-
Overige risico's			
Personeel & organisatie (bedrijfsvoering)	1.336.000	1.270.000	66.000
Boven formatief/formatie uitbreiding met tijdelijke dekking	350.000	-	350.000
Cybersecurity incident	225.000	225.000	-
Ontwikkelingen gemeentefonds	452.000	419.000	33.000
Tekort stelpost loon- en prijscompensatie	400.000	-	400.000
Crisisbeheersing en rampenbestrijding	100.000	100.000	-
Renteontwikkeling	250.000	150.000	100.000
Ontwikkeling Verzekeringen	-	-	-
COVID-19 (Coronapandemie)	-	-	-
Huisvesting voorzieningen onderwijs	-	-	-
Specifieke Uitkering stimulering sport (SPUK)	-	-	-
Structurele financiële effecten Omgevingswet	-	-	-
Oorlog Oekraïne en opvang van vluchtelingen	-	-	-
Val van het Kanbinet Rutte IV	-	-	-
Totaal	4.390.000	3.795.000	595.000
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	3.951.000	3.416.000	535.000

Op basis van de vastgestelde Nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing 2019 wordt een waarschijnlijkheidsfactor van 90% op het totaal van de becijferde risico's toegepast. Niet alle risico's doen zich namelijk gelijktijdig voor. Hiermee wordt het totaal van het geldelijke gevolg van alle risico's gecorrigeerd.

Grondexploitaties

Algemene risico's grondexploitaties

Grondexploitaties kennen algemene en specifieke risico's. De algemene risico's bestaan onder andere uit rentestijgingen, stijging van het inflatiecijfer, aanbestedingsrisico's, marktontwikkelingen en vertragingen in de planvorming of in de gronduitgifte. Voor de dekking van algemene, niet gespecificeerde risico's, die de gemeente met de huidige exploitaties loopt, is een risico inschatting opgenomen van € 348.000. Voor een verdere specificatie van de boekwaarden verwijzen wij u naar het overzicht 'Actuele prognose van de verwachte resultaten diverse grondcomplexen' in paragraaf 6 Grondbeleid. In dit overzicht zijn de contante waarden van de verwachte verliezen en winsten opgenomen. De verliezen zijn conform het BBV afgedekt via de verliesvoorziening.

Specifieke risico's grondexploitaties

Specifieke risico's worden geraamd als daar een directe aanleiding voor is en dit in aanvulling op de algemene risico's noodzakelijk is. De onderstaande specifieke risico's zijn opgenomen:

- Herenland-west € 30.000

De hier genoemde risico's sluiten aan op de informatie in paragraaf 6 Grondbeleid.

Verbonden partijen

Nr. Verbonden Partijen		Bijdrage		Risico	Risico	
		2024	2023	2024	inschatting 2023	
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	GR	1.973.000	1.846.000	33.000	65.000
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)	GR	1.561.000	1.341.000	73.000	111.000
3	Gemeensch. regeling Regio Rivierenland	GR	306.000	229.000	-	-
4	AVRI	GR			40.000	275.000
5	Omgevingsdienst Rivierenland	GR	2.189.000	1.936.000	-	-
6	Regionaal archief Rivierenland	GR	309.000	280.000	-	-
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	GR			-	-
8	Werkzaak Rivierenland	GR	1.198.000	1.129.000	3.000	-
9	Industrieschap Medel	GR	-	-	-	-
10	Waterbedrijf Vitens N.V.	Venn	-	-	-	-
11	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Venn	-	-	-	-
12	Uitv. Org. Breedbandnetwerk Rivierenland	GR	-	-	-	-
			7.536.000	6.761.000	149.000	451.000

Risico's verbonden partijen

De gemeente heeft te maken met verbonden partijen zoals de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen. Daarnaast zijn er externe partijen, waarbij de gemeente via het aandelenbezit risico's kan lopen. Bij deze laatste partijen gaat het om schommelingen in de waarde van de aandelen of het dividend. Bij risico's van een verbonden partij gaat het in hoofdzaak om financiële en bestuurlijke risico's, die mede verband houden met de structuur, organisatie en bedrijfsvoering van een verbonden partij. Het risico is per verbonden partij bepaald met oog voor het beleid dat de gemeenschappelijke regeling zelf voert op het gebied van weerstandsvermogen en risicomangement. De gemeenschappelijke regeling moet zelf aan risicomangement doen en de eigen risico's voldoende afdekken. Als dat niet het geval is, moeten de gemeenten het niet afgedekte deel compenseren. De uitkomst en toelichting hierop zijn in de paragraaf verbonden partijen per gemeenschappelijke regeling vermeld.

Uit de tabel blijkt dat het bij een viertal gemeenschappelijke regelingen nodig is, dat de gemeente een deel van de risico's afdekt. Via de zienswijzen, die worden ingediend op de begrotingen en jaarverslagen, worden deze gemeenschappelijke regelingen dringend verzocht de weerstandscapaciteit op voldoende hoogte te brengen. De risico's rond Industrieschap Medel wordt hierna afzonderlijk toegelicht.

Industrieschap Medel

De ontwikkeling van Medel brengt financiële risico's met zich mee. Deze risico's zijn kleiner geworden nu er sprake is van een onherroepelijk bestemmingsplan. In een doorlopen Tenderprocedure zijn alle kavels van Medel verkocht. Alle zich nu nog mogelijk voordoende risico's zijn verwerkt in de grondexploitatie 2023 en kunnen daar ruimschoots worden afgedekt. Zodoende is geen aanvullend risico opgenomen.

Uitv. Org. Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

Voor de aanleg van een breedbandnetwerk is een langlopende financieringsovereenkomst afgesloten met een looptijd van 50 jaar. De zeven gemeenten die deelnemen in de UBR zijn voor hun aandeel aansprakelijk als vermogenstekorten zouden ontstaan of de UBR niet in staat is om aan de aflossingsverplichtingen van de lening te voldoen. Restant aandeel aansprakelijkheid van de gemeente Neder-Betuwe per ultimo 2022 bedraagt € 7.038.694. Gelet op de fase waarin de aanleg van het breedbandnetwerk zich bevindt en de liquiditeitsprognose van de UBR is het niet waarschijnlijk dat de deelnemende gemeenten aangesproken worden op de garantstelling. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar paragraaf 5 verbonden partijen.

Open eindregelingen

3D (Jeugd, Wmo en Participatie)

Voor het uitvoeren van de regelingen Wmo, Jeugd en Participatie zijn de volgende risico's onderkend:

- Het openeinde-karakter van de regelingen. Vanwege de complexiteit en de beperkte beïnvloedbaarheid (resultaat en effect) zijn de uitgaven en inkomsten moeilijk voorspelbaar.
- Onduidelijkheid over het verloop en de omvang van de rijksbijdragen voor Wmo, Jeugdwet, Participatie en de Wet Inburgering. Voor de Participatiewet heeft het rijk aangekondigd in 2023 het landelijke macrobudget bij te stellen op het kleinere bijstandsvolume in Nederland. Het is lastig in te schatten welk effect dit heeft op het budget dat onze gemeente ontvangt. De rijksbijdrage die wij ontvangen voor de Wet Inburgering sluit mogelijk niet aan bij de werkelijke instroom van asielmigranten. Het Rijk heeft geen harde toezegging gedaan de uitvoeringskosten aan te passen aan de realiteit. Ook is ongewis hoeveel statushouders zich werkelijk zullen vestigen in onze gemeente.
- Op Jeugd vormt met name de individuele, specialistische zorg met verblijf een risico. Hoewel het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van individuele specialistische zorg met verblijf zeer laag is, blijft deze doelgroep een risico vanwege de hoge kosten die verbonden zijn aan dit type zorg. Daar tegenover staat dat voor deze zorgvormen (boven)regionaal meerdere initiatieven lopen die moeten leiden tot meer passende plaatsingen, duurzaam herstel en - op termijn - zo dicht mogelijk bij nul uithuisplaatsingen.
- Onduidelijkheid over het effect van de doordecentralisatie van Beschermd Wonen. Het woonplaatsbeginsel en het financieel verdeelmodel zijn inmiddels uitgesteld naar 1 januari 2025. Dit houdt in dat Nijmegen ook in 2024 alle financiële middelen ontvangt voor beschermd wonen, terwijl wij inhoudelijk verantwoordelijk zijn. Daarmee bestaat het risico dat gemeente Nijmegen niet alle benodigde middelen aan ons beschikbaar stelt.
- Per 1 januari 2024 gaan de nieuwe landelijke tarieven voor jeugdbescherming in. Dit brengt een mogelijke kostenstijging met zich mee. Niet zozeer omdat de tarieven stijgen, maar omdat het aantal casussen dat een jeugdbeschermer in behandeling mag nemen zal dalen waardoor er voor hetzelfde aantal cliënten meer jeugdbeschermers ingezet moeten worden. Er zijn op dit moment landelijke gesprekken gaande over de mate waarin de gemeenten hiervoor gecompenseerd zullen worden.
- Afhankelijk van ontwikkelingen kan het nodig zijn om extra capaciteit in te zetten.

De uitgaven en het beschikbare budget worden via de vaste P&C-cyclus nauwgezet gevolgd. Waar noodzakelijk worden zij bijgesteld met voorgestelde maatregelen. Omdat er een mate van onvoorspelbaarheid zit in de uitgaven in inkomsten voor het Sociaal domein is het risicoprofiel gesteld op € 0,75 miljoen.

Gevolgen Hervormingsagenda Jeugd

Rijk en VNG zijn in april 2023 tot een principeakkoord gekomen over de Hervormingsagenda Jeugd, dat vervolgens in juni 2023 definitief is vastgesteld. De eerder ingeboekte bezuiniging van € 511 miljoen vanuit het landelijke coalitieakkoord wordt met ingang van 2023 tot en met 2025 bevroren. Daarnaast blijft de landelijke bezuinigingsdoelstelling van ruim € 1 miljard overeind, maar erkent de Hervormingsagenda dat € 650 miljoen onderbouwd en 'mogelijk haalbaar' is en € 380 miljoen met onzekerheden omgeven is. Ook op het vlak van risicodeling is het Rijk de gemeenten tegemoetgekomen. Onvoorziene omstandigheden en autonome groei vallen onder verantwoordelijkheid van het Rijk. Indien de bezuiniging niet haalbaar blijkt, zal dit leiden tot bijstelling van het budget vanuit het Rijk. Op welk moment dit plaats zal vinden, is op dit moment onzeker. In 2025 toetst een deskundigencommissie, die zwaarwegend advies geeft, wat er nodig is in de toekomst.

De financiële afspraken uit de Hervormingsagenda zijn reeds financieel verwerkt in de begroting (circulaire 2021). De in het coalitieakkoord opgenomen aanvullende besparing in het kader van de Jeugdwet van structureel € 511 miljoen is voor rekening en risico van het Rijk en valt buiten de Hervormingsagenda. Deze aanvullende bezuinigingen (€ 500 miljoen voor 2025 en 2026, vanaf 2027 € 511 miljoen) zijn eveneens reeds financieel verwerkt in de begroting vanuit de meircirculaire 2022 en opgenomen als stelpost op de budgetten Jeugd en blijven voor dit moment gehandhaafd. Voor de gemeente Neder-Betuwe loopt deze op van € 148.000 in 2024 naar € 740.000 in 2027. Door de val van het kabinet is het nog onzeker of de (planning van) wetswijzigingen om deze bezuiniging te realiseren doorgevoerd kunnen worden.

Tot slot geldt dat diverse besparende maatregelen die het Rijk in de Hervormingsagenda heeft benoemd, reeds op lokaal niveau in Neder-Betuwe worden uitgevoerd. Denk hierbij aan de inzet op normaliseren, POH-jeugd, een goede samenwerking met het onderwijs en kwaliteitseisen rondom (regionaal) gecontracteerde jeugdhulp. Dit maakt het ingewikkeld om precies te duiden welke besparingen gerealiseerd worden als gevolg van lokale en regionale interventies, en welke vanuit rijksmaatregelen.

Overige risico's

Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)

Het betreft specifieke risico's zoals wachtgeld en pensioenen van politieke ambtsdragers, ontslag (bijvoorbeeld van werk naar werktrajecten) en WW en ZW uitkeringen van medewerkers. Ook kunnen er beëindigingsovereenkomsten gesloten worden met medewerkers om uiteenlopende redenen en kan er vanaf 2024 gebruik gemaakt worden van de regeling vervroegd uitreden (RVU) mits medewerkers aan de voorwaarden voldoen. Voor genoemde risico's hebben wij een inschatting gemaakt van € 1.336.000 (8,5% van de totale personeels- en bestuurskosten uit de begroting). Daarnaast staat de kwantiteit en kwaliteit van de instroom van nieuw personeel en inhuur onder druk vanwege de krapte op de arbeidsmarkt. Dit kan mogelijk leiden tot extra kosten (bijv. hogere uurtarieven van inhuur of kosten i.v.m. personeelstekort bij projecten en werkzaamheden).

Boven formatief/formatie-uitbreiding met tijdelijke dekking

Met de vaststelling van de Begroting 2023 heeft de raad besloten tot uitbreiding van de gemeentelijke formatie. Voor een deel was die uitbreiding structureel opgenomen, voor een deel was die tijdelijk voor een periode van drie jaar. De reden voor die tijdelijke uitbreiding was dat toen nog niet duidelijk was of die benodigde extra inzet blijvend nodig zou zijn.

In de voorliggende begroting voorzien we een risico dat de werkzaamheden waarvoor de tijdelijke formatie-inzet is opgenomen, ook na 2025 nog bestaan. Het wegvallen van de dekking voor die werkzaamheden, zou betekenen dat die werkzaamheden moeten stoppen of dat er herprioriteringen moeten plaatsvinden. In 2024 onderzoeken we hoe groot die kans is en wat er verder nodig is. Voor nu hebben we een bedrag van € 350.000 opgenomen als risicoreservering om dit risico waar nodig op te vangen.

Cybersecurity incident

Daarnaast zijn er risico's rond informatieveiligheid, privacy en hardware. De gemeente heeft geen verzekering afgesloten voor dit risico. Gebeurtenissen kunnen leiden tot financiële, juridische en imago schade. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken zijn diverse beheersmaatregelen getroffen op het terrein van informatiebeveiliging. Denk aan penetratietesten, stimuleren van de bewustwording van medewerkers door voorlichting en training, back-up, uitwijkfaciliteiten en verzekeringen. Daarom is een risicoschatting gemaakt. Deze komt uit op € 225.000 uitgaande van een financieel risico van € 2.250.000 per cybersecurity incident, ramp of crisis met een kans van 10% (1x per 10 jaar). Deze risico inschatting komt overeen met 1,5% van de totale personeels- en bestuurskosten uit de begroting.

Ontwikkeling gemeentefonds

De uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn aan schommelingen onderhevig. Dit komt doordat de definitieve uitkering aan de gemeenten beïnvloed wordt door de rijksuitgaven ten opzichte van de begroting. Om deze schommelingen op te vangen is een risicoreservering van € 452.000 opgenomen (1% van de algemene uitkering).

Naast het risico op fluctuaties in de algemene uitkering verkeren gemeenten op dit moment nog steeds in grote onzekerheid over de wijze waarop zij vanaf 2026 door het Rijk worden gefinancierd. Het huidige beleid van het inmiddels demissionaire kabinet leidt tot een structurele korting van ruim € 3 miljard euro op gemeenten vanaf 2026 en zal bij ongewijzigde voortzetting consequenties hebben voor de taakuitoefening door gemeenten. Gelet op het feit dat de gesprekken over de normeringssystematiek tussen Rijk en gemeenten nog lopen en de onzekerheden groot zijn is dit risico - in afstemming met de provinciaal toezichthouder - op dit moment niet financieel vertaald in de meerjarenraming. Wij onderkennen echter wel dat het huidige evenwicht in onze meerjarige financiële positie als gevolg van deze ontwikkelingen fragiel en onzeker is. Wanneer Rijk en gemeenten niet nader tot elkaar komen valt niet uit te sluiten dat wij op enig moment genooddaakt zijn om te komen tot lokale afwegingen om onze beleidsvoornemens en ambities in lijn te houden met het beschikbare financiële middelenkader. Wij houden ten aanzien van de ontwikkelingen nauwgezet de vinger aan de pols en informeren uw raad via de reguliere P&C-cyclus.

Tekort stelpost loon- en prijscompensatie

De inflatie in Nederland ligt al enige tijd op een hoog niveau en heeft zich inmiddels verbreed tot bijna alle sectoren van de economie. Dit werkt ook door in de budgetten van de begroting van onze gemeente. Niet alleen rechtstreeks, via een stijging van de inkooprijzen van bijvoorbeeld energie en de inkoop van werken en diensten, maar ook indirect als gevolg van de opwaartse druk op de loonontwikkeling. De huidige CAO gemeenten loopt nog tot en met 31 december 2023. Voor

2024 zullen de bonden als gevolg van de hoge inflatie naar alle waarschijnlijkheid een forse looneis neerleggen. Daarnaast worden ook onze subsidiepartners en verbonden partijen met prijsstijgingen geconfronteerd. Deze hogere kosten zullen ook zij naar verwachting aan de gemeente doorberekenen.

In de begroting hebben wij een stelpost voor loon- en prijsstijgingen opgenomen, maar het is de vraag of deze reservering voldoende zal zijn. Het is op dit moment lastig in te schatten wat de impact is van dit risico. Op een aantal vlakken verwachten wij nu hogere stijgingen dan de 3,9% waarmee wij op basis van de meicirculaire 2023 rekening is gehouden. Dat geldt bijvoorbeeld voor kosten van gesubsidieerde partijen (hogere subsidies), voor de inkoop van individuele ondersteuning in het kader van Wmo en Jeugd en voor onze bijdrage aan verbonden partijen. Bovendien zal de algehele inflatieverwachting in de septembercirculaire 2023 nog hoger uit kunnen komen dan in de meicirculaire. 2023 Normaliter compenseert het Rijk gemeenten voor de hogere inflatie op macro-niveau, maar het is onzeker of deze compensatie voldoende zal zijn.

Conform de bestendige gedragslijn wordt de begroting opgesteld op basis van constante prijzen en wordt het effect van prijsstijgingen in 2024 in de eerste bestuursrapportage verwerkt. Vooruitlopend daarop nemen wij nu een risicoreservering op van € 400.000 voor de onzekerheid van voldoende compensatie.

Crisisbeheersing en rampenbestrijding

In de gemeente kunnen zich allerlei crises en rampen voordoen. Denk bijvoorbeeld aan alle vormen van natuurgeweld en explosie/brand met gevaarlijke stoffen. Een extra risico voor onze gemeente vormen belangrijke transportaders zoals de Betuweroute, Rijn, Waal en een drukke snelweg als de A15. Als voorbeelden van crises worden de hoge waterstanden in 1995 en de wateroverlast in de kern van Opheusden in 2014 genoemd. Als zich een crisis voordoet, kan de gemeente te maken krijgen met (hoge) beheerskosten. Daarom is een risicoschatting gemaakt, die uitkomt op € 100.000 uitgaande van een financieel risico van € 500.000 per ramp of crisis met een kans van 20% (1x in de 5 jaar).

Beheersmaatregelen zijn o.a.:

- actueel houden van de regionale en lokale rampen- en incidentbestrijdingsplannen;
- oefenen van rampenscenario's met de medewerkers, die een rol hebben in de lokale crisisorganisatie;
- in- en uitvoeren van het Regionaal Crisisplan.

Renteontwikkeling

De Rente is de afgelopen periode fors aan het stijgen. Voor de fluctuatie van rentestanden hebben wij het risico geschat op € 250.000. Een beheersmaatregel is o.a. het opstellen van een overzicht van toekomstige inkomsten en uitgaven. We verhogen de risicoreservering naar € 250.000.

Ontwikkeling verzekeringen

Naar aanleiding van een in 2019 uitgevoerd doelmatigheidsonderzoek (213a) is een aantal verzekeringspolissen aangepast. Hierdoor draagt de gemeente een groter eigen risico voor potentiële schades of gebeurtenissen. Daarnaast is de verzekeringsmarkt aan het verharderen. Dit heeft consequenties voor premiestijgingen en verzekeraarbaarheid. Ook klimaatveranderingen gaan een grote rol spelen bij schades en verzekeraarbaarheid. Het kwantificeren en bepalen van de financiële impact van dit benoemde risico is niet in financiële zin uit te drukken en daarom is hiervoor geen risicoprofiel opgenomen.

COVID-19 (coronapandemie)

De uitbraak van het coronavirus COVID-19 eind februari 2020 en de oplevingen van het virus in de tijd daarna hebben grote impact gehad op de Nederlandse samenleving en ook op de gemeente Neder-Betuwe. Ten tijde van het opstellen van deze begroting zijn er echter geen beperkende maatregelen meer om de verspreiding van het virus te beperken. Op 31 maart 2023 heeft het RIVM aangegeven dat de COVID in Nederland een endemische fase heeft bereikt.

Hoewel het directe gevaar voor een opleving van het virus geweken lijkt, is het nog niet zeker wat het effect van de coronapandemie op de langere termijn is op de lokale economie, het verenigingsleven, het beroep op de zorg, de mate waarin inwoners in hun eigen inkomsten kunnen voorzien, jeugd, onderwijs, eenzaamheid en (mentale) gezondheid. Het risico bestaat dat op die terreinen pas op iets langere termijn een effect ontstaat en dat de gemeente hiervoor dan extra (financiële) inzet moet doen. Via de reguliere planning & control cyclus worden de ontwikkeling gevolgd en gerapporteerd. Vooralnog schatten wij in dat geen risicoschatting nodig is.

Huisvesting voorziening onderwijs

Door het college van bestuur van het Van Lodenstein College te Kesteren (hierna: het schoolbestuur) is een aanvraag ingediend voor een huisvestingsvoorziening. Het schoolgebouw kampt met een gebrekkig binnenklimaat, dat volgens het schoolbestuur te wijten is aan een constructiefout ontstaan bij de bouw van de school in 2008/2009. De verordening onderwijshuisvesting biedt de mogelijkheid tot herstel van een constructiefout. Voor de inhoudelijke beoordeling van de aanvraag is een onafhankelijk technisch onderzoek uitgevoerd. Ook is een advies ingewonnen om de aanvraag te toetsen aan het juridisch en wettelijk kader. Op basis van de onderzoeksresultaten en het juridisch advies is de aanvraag afgewezen. Tegen het afwijzingsbesluit loopt nog een bezwaar en beroep procedure. Vooralsnog schatten wij in dat voor dit onderwerp geen risicoschatting nodig is.

Specifieke uitkering stimulering Sport (SPUK)

De huidige SPUK regeling (BTW-compensatie voor sport) is van toepassing tot en met 2023. Over de manier van voortzetting vanaf 2024 moet nog besluitvorming plaatsvinden. Wel is duidelijk dat de SPUK-middelen op een nog nader te bepalen manier beschikbaar zullen blijven voor de gemeenten. Het risico dat wij als gemeente lopen is hoe en op welke manier de huidige SPUK-regeling vanaf 2024 voortgang gaat krijgen. De uitgaven en de inkomsten worden via de vaste P&C-cyclus nauwgezet gevolgd. Waar noodzakelijk worden zij bijgesteld met voorgestelde maatregelen. Vooralsnog schatten wij in dat geen risicoschatting nodig is.

Structurele financiële effecten Omgevingswet

Wij onderzochten met de ODR de structurele financiële effecten van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging Bouwen (WKB) op gemeentelijk niveau. De bouwtechnische toets gaat grotendeels naar de markt. Deze werkzaamheden en legesinkomsten komen te vervallen. Tegelijkertijd blijven de meldingsplicht en toezicht en handhaving onderdeel van het gemeentelijk takenpakket, maar zonder mogelijkheden voor het heffen van leges. Het kwantificeren en bepalen van de financiële impact voor de lange termijn van dit benoemde risico is nog niet in financiële zin uit te drukken. Daarom is hiervoor geen risicoprofiel opgenomen. Het ministerie voert de komende jaren samen met de koepels VNG, IPO en UvW verschillende financiële evaluatie van de Omgevingswet uit om de uitvoeringspraktijk te blijven monitoren. Ook wij monitoren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 de financiële effecten van de doorgevoerde wijzigingen op lokaal niveau.

Oorlog Oekraïne en Opvang vluchtelingen

Oekraïense ontheemden vallen in Nederland onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB). Daarmee hebben zij in Nederland recht op opvang, medische zorg en onderwijs en het geeft hen de mogelijkheid om te werken. De RTB voor Oekraïners loopt tot 4 maart 2024 en verwacht wordt dat deze daarna met een jaar wordt verlengd. Welke status Oekraïners daarna krijgen en welke gevolgen dit heeft voor gemeenten is nog niet duidelijk. Het Rijk heeft daarnaast een regeling die gemeenten compenseert voor de kosten die zij maken voor de opvang van Oekraïners. Denk aan huisvesting, leefgeld, onderwijs, welzijns- en psychosociale activiteiten. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat deze regeling dekkend is voor de kosten die wij als gemeente maken. Er is geen duidelijkheid over de looptijd van deze regeling en bovendien kunnen de hoogtes van de vergoedingen aangepast worden en naar beneden worden bijgesteld. Het kwantificeren en bepalen van de financiële impact voor de lange termijn van deze benoemde risico's is nog niet in financiële zin uit te drukken. Daarom is hiervoor geen risicoprofiel opgenomen.

Val van het kabinet Rutte IV

De val van het kabinet Rutte IV heeft ook gevolgen voor gemeenten. Gemeenten zijn betrokken bij de aanpak van een groot aantal belangrijke maatschappelijke opgaven. Het risico bestaat dat hier vertraging ontstaat, bijvoorbeeld omdat wetgevingstrajecten uitlopen of gesprekken tussen decentrale overheden en het Rijk stil komen te liggen. In dit kader heeft de VNG onlangs samen met het Interprovinciaal overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen een brief aan de Eerste en de Tweede-kamer gestuurd waarin concreet aandacht wordt gevraagd voor de voortvarende aanpak van het grote tekort aan betaalbare woningen, de noodzakelijke klimaatopgave en energietransitie, de opgave in het landelijk gebied en het versterken van bestaanszekerheid van kwetsbare mensen. Ook adresseren de gemeenten de noodzaak om op korte termijn te komen tot een duidelijke uitwerking van de financiële afspraken uit de Hervormingsagenda jeugd en concrete afspraken over de financiering van gemeenten vanaf 2026. Het risico laat zich in financieel opzicht nauwelijks kwantificeren.

Overzicht kengetallen

Kengetallen

Via de kengetallen in de begroting wordt inzicht verkregen in de financiële positie en de exploitatieruimte van de gemeente. De kengetallen geven de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente weer en dragen bij aan een verantwoorde oordeelvorming over de positie van de gemeente.

Er zijn vijf kengetallen die het BBV voorschrijft en zijn genoemd in onderstaande tabel. Verder in de paragraaf is een toelichting op de kengetallen gegeven.

De kengetallen vloeien voort uit de voorziene geprognosticeerde balans van 2024 en het meerjarig perspectief. In kleur is de norm aangegeven uit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK 2020 Gemeenten) dat door de provincie wordt gehanteerd voor het interbestuurlijk toezicht.

De betekenis van de kleuren zijn:

Groen : voldoende,

Oranje: matig,

Rood : onvoldoende.

Kengetal	Signaleringswaarden Provincie			Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	minst risicovol	neutraal	meest risicovol	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%	20%	56%	66%	95%	101%	96%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	19%	55%	65%	93%	100%	94%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%	53%	40%	34%	25%	25%	25%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	2%	3%	4%	1%	1%	0%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%	11,4%	1,3%	0,8%	2,4%	-0,7%	0,2%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%	113%	108%	107%			

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Het kengetal netto schuldquote, ook wel netto-schuld geeft aan hoe hoog de schuldenlast is ten opzichte van de eigen middelen of baten. De verhouding zegt het meest over de financiële vermogenspositie van de gemeente. Het geeft aan of er investeringsruimte is of niet. Ook zegt de netto schuldquote iets over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing), waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto schuldquote geeft daarmee wat de invloed is van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge schuld kan echter ook worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten, die vervolgens worden doorgeleend aan instellingen, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te krijgen in de mate waarin sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Zie hiervoor de regel netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen in de tabel.

Uit de netto schuldquote blijkt dat onze financieringspositie gunstig is. Dit betekent dat onze schuldenlast relatief beperkt is en wij goed aan onze verplichtingen van rente en aflossing kunnen voldoen. Neder-Betuwe gaat de komende jaren fors investeren, wat leidt tot een toename van de verhouding netto schuldquote. Dit verklaart ook de toename van het kengetal.

Bij de begroting en het meerjarig perspectief wordt het percentage bepaald over de begrote (benodigde) schuldenlast.

Verhouding tussen vreemd en eigen vermogen (solvabiliteitsratio)

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totale vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen is (het financiële kengetal solvabiliteitsratio) des te gezonder de gemeente is.

Het provinciaal toezichtkader op gemeenten geeft aan dat wanneer 50% van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, de gemeente in de categorie 'minst risico' valt. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 20%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig, wat wordt aangeduid als meest risico.

Neder Betuwe heeft een solvabiliteitsratio voor 2024 tot en met 2027 een laag percentage. De oorzaak van het verschil in percentage tussen de jaarstukken en de begroting, alsmede het meerjarig perspectief ligt erin dat bij de jaarstukken het percentage bepaald wordt over de werkelijk aanwezige schuldenlast en bij de begroting en meerjarenraming over de begrote (benodigde) schuldenlast. De gecalculerde schuldenlast (is vreemd vermogen) voor nieuw beleid, nieuwe ontwikkelingen en ambities blijkt op rekeningbasis niet volledig benut. Dit vindt zijn oorzaak in de vertragingen van de uitvoering.

Grondexploitatie

Het kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen een lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht en de vraag naar woningen is gestagneerd. Het bepalen van een norm voor het kengetal 'grondexploitatie' is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk niets over de relatie tussen de vraag en het aanbod van woningbouw of bedrijventerrein. Maatwerk is hiervoor nodig. Dat wil onder andere zeggen: hoeveel woningen of bedrijventerrein er zijn gepland, van welk type en op welke plek. Daarnaast is het van wezenlijk belang wat de te verwachten vraag is. Dit vergt meer onderzoek dan naar voren komt in het genoemde kengetal. De boekwaarde van de gronden geeft aan of een gemeente veel heeft geïnvesteerd in haar grondexploitatie. Dit geld moet namelijk terugverdiend worden. Het kengetal neemt de komende jaren af in verband met de afwikkeling van diverse grondposities.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Om voor de categorie 'minst risico' in aanmerking te komen moet dit percentage hoger zijn dan nul.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de ruimte die de gemeente nog heeft binnen de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing) de tarieven nog te laten stijgen. De definitie van het kengetal is: woonlasten van een meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar vóór het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.

De lokale lastendruk in Neder-Betuwe ligt hoger dan het landelijk gemiddelde, echter er is wel een daling ingezet. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten.

De gemeentelijke belastingen, die voor de inwoners de woonlasten vormen, zijn naast de rijksbijdragen de belangrijkste baten voor de gemeente. Om te kunnen bepalen of Neder-Betuwe nog ruimte heeft om de belastingen te verhogen is het nodig om na te gaan in hoeverre de afvalstoffen- en rioolheffingen kostendekkend zijn en hoe het OZB-tarief zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Ook de gemiddelde WOZ-waarde is voor het tarief van de OZB een belangrijke factor. De riool- en afvalstoffenheffingen zijn 100 procent kostendekkend. Bij het vaststellen van het OZB-tarief is ook de structurele exploitatieruimte van belang. Zie hiervoor. Het verhogen van het OZB-tarief blijft een politieke keuze.

Algemeen beeld

De financiële positie van de gemeente is gezond en goed te noemen. De solvabiliteit daalt in de toekomst en dit komt doordat het vreemde vermogen stijgt door extra leningen die nodig zijn om de toekomstige ambities te kunnen financieren.

Dat er in de toekomst meer geleend moet worden om ambities waar te maken is ook zichtbaar bij de ratio's van de netto schuldquote. De netto schuldquote stijgt gestaag in de komende begrotingsjaren en dit wordt veroorzaakt door het feit dat er extra leningen nodig zijn om de ambities (investeringen) te financieren. Als gevolg hiervan houden wij de schuldpositie van de gemeente in het oog en gaan we pas over tot het aangaan van leningen indien dit noodzakelijk is. Het gevolg is dat enkele kengetallen in de toekomst van groen omslaan naar oranje.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen IBOR

Integraal beleidskader IBOR

De gemeente Neder-Betuwe heeft het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR), Kader en Assetsheets vastgesteld. Dit plan geeft integraal invulling aan het beleidskader voor de openbare ruimte. De verschillende thema's en ambitie zijn actueel en integraal vastgelegd. In de assets (beknpte beheerplannen) zijn deze per kapitaalgoed eenduidig vertaald voor de periode 2022-2026. De beknpte beheerplannen zijn de basis om het beheer goed integraal vorm te geven. Jaarlijks kan een bijstelling van een Asset plaatsvinden indien hier aanleiding voor ontstaat.

Huidige beleidskader IBOR

Met vaststelling van het IBORplan is de basis voor integraal beheer helder, actueel en eenduidig gelegd. Het is daarmee ook het startpunt van een verdere integrale werkwijze voor het beheer van de openbare ruimte in Neder-Betuwe. De doorontwikkeling van IBOR is een continu proces op zowel inhoud als de inrichting van de organisatie. Zo zal in 2024 worden gestart met de rol van een IBOR coördinator om alle IBOR processen integraal te beoordelen en te verbinden.

Huidige stand van zaken IBOR

Uit de algemene beleidskaders van de gemeente Neder-Betuwe komen acht richtinggevende thema's voort. Deze thema's vormen het uitgangspunt voor de ambities voor het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. Het thema veiligheid en gezondheid is in dit hoofdstuk opgesplitst in twee aparte productbladen.

1. Identiteit
2. Bruikbaarheid
3. Uitstraling
4. Klimaatadaptatie en duurzaamheid
5. Biodiversiteit
6. Veiligheid en gezondheid
7. Mobiliteit en bereikbaarheid
8. Participatie en zelfbeheer

In de planning-en-controlcyclus verantwoorden wij de 8 thema's.

Speerpunten 2024 IBOR

In 2024 wordt ingezet op de volgende speerpunten:

- uitvoering van de kaders zoals opgenomen in de verschillende assets
- vaststellen van een operationele vertaling in een Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP) en een Meerjaren investeringsprogramma (MJIP)
- waar wenselijk het actualiseren van de assets zodat deze weer aansluiten bij de vigerende uitvoeringstaken

Wegen en Verhardingen

Beleidskader:

Het IBOR-plan met bijbehorende Assetsheet Wegen en Verhardingen. De assetsheet is gericht op alle verhardingen in beheer van de gemeente Neder-Betuwe. Deze omvat de rijbanen, fiets- en voetpaden van asfalt en elementen verharding. Ook de wegmarkering en bermverharding zijn in deze asset meegenomen.

Wat is het areaal dat hoort bij deze asset?

De gemeente Neder-Betuwe heeft ruim 1,8 miljoen m² verhardingen in beheer. Dit is circa 72 m² per inwoner en ligt in lijn met het landelijk gemiddelde. De areaalgegevens van de wegen zijn vastgelegd in het beheersysteem Geovisia.

Huidige stand van zaken

- Om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het totale areaal wordt er een tweejaarlijkse visuele wegininspectie uitgevoerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de CROW-systematiek voor wegbeheer.
- Er is voor 2024 een actueel en compleet beeld van de kwaliteit.
- De kwaliteit van de wegen in de gemeente Neder-Betuwe is stabiel. Dit valt in kwaliteitsniveau Basis (B) en voor de centrumgebieden (A).
- De fiets- en voetpaden zijn de afgelopen jaren in kwaliteit gestegen. Op meerdere plekken is er gewerkt om het uitgesteld onderhoud aan wegen weg te werken.

Samenvatting financiële gegevens

Wegen en Verharding (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	202.850	202.850	202.850	202.850
Kapitaallasten	185.528	297.182	310.042	307.901
Dotatie voorziening	1.113.898	1.113.898	1.113.898	1.113.898
Totaal Wegen en Verharding	1.502.276	1.613.930	1.626.790	1.624.649
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2026
Stand voorziening 01-01	1.311.083	1.195.981	1.080.879	965.777
Toevoeging	1.113.898	1.113.898	1.113.898	1.113.898
Onttrekking	1.229.000	1.229.000	1.229.000	1.229.000
Stand voorziening 31-12	1.195.981	1.080.879	965.777	850.675

Speerpunten 2024

1. Databeheer: De wegendata moeten qua m2 worden herijkt. Tevens moeten de wegendata worden bijgehouden in de kwaliteit in kenmerken (het paspoort). Enkele in het oog springende gebreken zijn het jaar van aanleg, het uitgevoerde onderhoud en het verhardingstype. Deze inhaalslag is nodig om een goede programmering op te zetten ten behoeve van inspecties en projecten.
2. Inzichten op basis van wegininspectie: Alle wegvakonderdelen in de gemeente Neder-Betuwe zijn geïnspecteerd.
3. Bermverharding: In 2024 zal meer bermverharding aangebracht worden om de verkeersveiligheid te vergroten.
4. Vervangingen: In de komende jaren verwachten we een piek aan vervangingsinvesteringen voor wegen, aangezien een groot areaal aan wegen tussen 1970 en 1979 is aangelegd. In de financiële verordening is opgenomen dat wegen een afschrijvingstermijn hebben van 50 jaar. Daarom wordt in 2024 in beeld gebracht wat de noodzakelijke vervangingskosten zijn. Hiervoor zijn nog geen kapitaallasten opgenomen in op de meerjarenraming. Tevens wordt in 2023 een integraal Meerjaren Investeringsprogramma (MJIP) Openbare Ruimte opgesteld.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset civieltechnische kunstwerken. Deze asset omvat alle vaste en beweegbare bruggen, duikers en beschoeiingen. Buiten de scope vallen viaducten waarvan ProRail dan wel Rijkswaterstaat eigenaar is. De aanwezige verhardingen of openbare verlichting op deze objecten zijn in beheer bij de gemeente Neder-Betuwe en opgenomen in de verschillende assets.

Areaal civieltechnische kunstwerken:

- De gemeente Neder-Betuwe weet wat het areaal is van de grote kunstwerken. In het areaaloverzicht zijn de kleine kunstwerken zoals trappen, muren en faunaduikers niet opgenomen. Deze zijn niet in beeld gebracht en vastgelegd.
- De areaalgegevens van de kunstwerken worden in het beheerpakket Geovisia gezet. De data geeft inzicht in de vaste basisgegevens (type, afmetingen), inspectiecijfers, onderhoudsadvies en het verwachte planjaar van vervanging.
- De 86 duikers zijn gedifferentieerd in een drietal categorieën-
- Er zijn drie grondkerende constructies met een totale lengte van 285 meter.

Huidige stand van zaken

- De kunstwerken zijn in 2023 geïnspecteerd.
- In 2023 waren er 13 bruggen.
- De 79 duikers zijn in goede of redelijke conditie.
- Één beschoeiing (115 meter) heeft een zeer slechte conditie en krijgt de benodigde aandacht. De andere beschoeiingen (185 meter) zijn in uitstekende staat.

Samenvatting financiële gegevens

Civieltechnische Kunstwerken (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	5.000	5.000	5.000	5.000
Kapitaallasten	0	0	0	0
Dotatie voorziening	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal Civieltechnische kunstwerken	55.000	55.000	55.000	55.000
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	193.954	235.753	200.583	195.654
Toevoeging	50.000	50.000	50.000	50.000
Onttrekking	8.201	85.170	54.929	54.929
Stand voorziening 31-12	235.753	200.583	195.654	190.725

Speerpunten 2024

Inzicht in areaal: er is na de inspectie nog onvoldoende beeld bij de omvang van het aantal kleine kunstwerken en de leeftijdsopbouw van het totale areaal. Wij gaan aan de slag met een areaalscan en er worden de ontbrekende gegevens in Geo-visia ingevuld.

Vervangingsopgave: de vervangingsopgave op de middellange en lange termijn stelt ons voor een uitdaging. Het is daarom belangrijk om de benodigde investeringen inzichtelijk te maken en ervoor te zorgen dat we hier als gemeente slim op voorsorteren. Er zijn nog geen kapitaallasten op de meerjarenraming opgenomen voor deze vervangingsopgave.

Openbare Verlichting

Beleidskader

Afbakening

Het IBOR-plan met bijbehorende asset openbare verlichting in de gemeente Neder-Betuwe. Deze asset omvat alle lichtmasten, armaturen, lampen en speciale verlichting. Buiten de scope vallen alle lichtreclames en onderdelen die aan de lichtmast hangen, zoals camera's, bloembakken, feestverlichting, vlaggen en bebording.

Areaal openbare verlichting:

- De gemeente Neder-Betuwe heeft in beeld wat het in beheer heeft. De areaalgegevens zijn vastgelegd in het beheersysteem Geovisia en in het klantenportaal van het bedrijf Spie.
- In de openbare ruimte staan 4.935 lichtmasten met 5.163 lichtbronnen. Ruim 90% van deze lichtbronnen heeft als functie straatverlichting.
- Van het totale areaal is op dit moment meer dan 30% uitgevoerd in energiezuinige ledlampen.
- Er zijn 301 stuks achterpadverlichting die in eigendom zijn van de woningbouwcoöperatie, maar wel door de gemeente Neder-Betuwe worden beheerd. Deze verlichting hangt in de paden die achter de huizen langs lopen. Als er een lamp stuk gaat, wordt de lamp door de gemeente Neder-Betuwe vervangen. Schade wordt geregeld door de woningbouwcoöperatie.
- Conform de geldende afschrijvingstermijn is 0,7% van de lichtmasten en 51% van de armaturen het komende jaar aan vervanging toe.

Huidige stand van zaken

- Er wordt periodiek een schouw uitgevoerd om te kijken of de straatverlichting voldoet / brandt.
- Een deel van de bestaande verlichting is verouderd/versleten en voldoet niet.
- Afgelopen periode is een actie ingezet om de kwaliteit van de openbare verlichting te verbeteren door oude bestaande verlichting door ledverlichting te vervangen. Door deze vernieuwingen wordt een besparing op het energieverbruik gerealiseerd en is er minder correctief onderhoud nodig.

Samenvatting financiële gegevens

Openbare Verlichting (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	260.838	270.838	270.838	270.838
Kapitaallasten	82.268	101.950	116.400	125.840
Dotatie voorziening	0	0	0	0
Totaal Openbare verlichting	343.106	372.788	387.238	396.678
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	0	0	0	0
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Stand voorziening 31-12	-	-	-	-

Speerpunten 2024

Gemeenten zijn door wetgeving en de veiligheidsnorm NEN3140 voor hun openbare verlichting verplicht om hiervoor een installatieverantwoordelijke (IV'er) aan te wijzen. Hieraan worden strenge regels en verplichtingen gesteld. De gemeente Neder-Betuwe is bezig met het regelen van deze verantwoording.

Afval en Schoon

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset Afval en Schoon is gericht op het schoonhouden van de leefomgeving. Tot dit onderdeel behoren het legen van afvalbakken, opruimen van hondenpoep, onkruidbestrijding op verharding, het bestrijden van gladheid, enz.,

De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal 277 afval- en hondenpoepbakken. In totaal zijn er 61 ondergrondse containers. Gladheidsbestrijding vindt zoveel mogelijk plaats voordat er gladheid kan optreden. Aan de hand van meetapparatuur wordt er preventief gestrooid.

Huidige stand van zaken

- Een inventarisatie van de afvalbakken heeft uitgewezen dat er een hoge afkeur op beeldkwaliteit (graffiti, scheefstand, beschadiging, deuken) is. Ook zijn een hoog aantal afvalbakken al geruime tijd financieel afgeschreven.
- Het aantal meldingen over de schone leefomgeving vraagt ook in 2024 aandacht om het onderhoud op niveau te houden.
- Onkruid op verharding scoort lager dan het gewenste niveau.
- Er is weinig natuurlijk vuil op verharding. Volgens de inspectieresultaten scoort 90% van de locaties een Hoog niveau (A).

Samenvatting financiële gegevens

Afval en Schoon (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	551.021	551.021	551.021	551.021
Kapitaallasten	0	9.350	18.615	27.795
Dotatie voorziening	0	0	0	0
Totaal Afval en Schoon	551.021	560.371	569.636	578.816
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	0	0	0	0
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Stand voorziening 31-12	-	-	-	-

Speerpunten 2024

1. Vervangingsopgave afvalbakken: Er zal worden ingezet op de optimalisatie van de spreiding van afvalbakken in de gemeente. Om landelijk gemiddeld aantal afvalbakken te halen worden er extra bakken bijgeplaatst. Een aantal bestaande bakken gaan een nieuwe plek krijgen en er komen meer afvalbakken langs hondenuitlaatroutes.
2. Uitbreidingsmogelijkheden zwerfafvalaanpak: De zwerfafvalvergoeding wordt nu vooral ingezet voor participatie (opruimacties met scholen). Neder-Betuwe gaat zich verder oriënteren om het maximale uit de zwerfafvalvergoeding te halen met een aanpak op meerdere fronten.

Riolering en Water

Beleidskader

In de asset-sheet Riolering en water welke is opgenomen in het IBOR zijn de beleidsmatige onderdelen overgenomen uit het Programma Riolering en water 2024-2028 (PRW). Dit Programma is in september 2023 aan de gemeenteraad aangeboden ter vaststelling.

De belangrijkste kaders uit het PRW zijn:

1. Voldoen aan de wettelijke kaders* waaronder:
 1. zorgplicht voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater (Wet milieubeheer);
 2. zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater (Waterwet);
 3. zorgplicht voor het voorkomen of beperken van grondwateroverlast (Waterwet).
2. In stand en duurzaam bedrijfszeker houden van het asset (riolering en leidingwerk, gemalen en overige rioleringsobjecten).
3. Inzicht houden op de kwaliteitstoestand en het functioneren van het asset door het uitvoeren van inspecties en door middel van telemetrie.

4. De integraliteit met andere gemeentelijke onderdelen bewaken, zoals onder andere Ruimtelijke ontwikkelingen, beheerplannen en overige gemeentelijke projecten met beperking van de maatschappelijke negatieve effecten als doel.
5. Invulling geven aan het Bestuursakkoord Water door te streven naar optimale samenwerking tussen regiogemeenten en overige waterkwaliteitsbeheerders en daarmee beperking van de stijging van kosten.
6. Bij uitvoeren van de zorgtaken aansluiten aan het toekomstbeeld van een klimaat adaptief Neder-Betuwe in 2050 zoals is geschetst in het vastgesteld beleidsdocument Lokale Adaptatie Strategie.
7. De gezonde financiële positie consolideren zonder grote schommelingen in de opbouw van de heffing toe te staan.

* Bij het van kracht worden van de Omgevingswet zullen een aantal artikelen uit de Waterwet vervallen of overgaan naar artikelen in de Omgevingswet.

Huidige stand van zaken

De totale vervangingswaarde van onze gemeentelijke riool- en watervoorzieningen in 2024, zowel boven als ondergronds, bedraagt circa € 110 miljoen. Met het beheer en in stand houden is jaarlijks ruim € 1 miljoen gemoeid. De gemeente beheert onder meer 9.128 rioolaansluitingen, 135 km rioolleiding onder vrij verval, 80 km persleiding, 24 km drainage, 9.000 kolken, 119 IBA's, 27 hoofdgemalen en 411 minigemaaltjes.

De geraamde kosten en baten over de looptijd van het Programma Riolering en Water 2024-2028 zijn volledig met elkaar in evenwicht. Gedurende de planperiode wordt rekening gehouden met de realisatie van 4 grote renovatieprojecten. Binnen deze projecten wordt de klimaatopgave meegenomen en de bestaande riolering volledig vervangen.

Als de gemeenteraad in september 2023 het raadsbesluit tot vaststelling van het Programma neemt, heeft dit gevolgen voor de kapitaallasten. In het PRW staan hogere kapitaallasten opgenomen, waarvan enkele investeringsbedragen die hier betrekking op hebben pas op een later moment bij de raad worden aangevraagd. Dan gaat het om een totaalkrediet van riolering plus wegen en groen. Dit om tot transparantere totaalkredieten per project te komen.

De al ingezette weg van het renoveren van grotere gemalen en mini-gemalen wordt komende jaren doorgezet. Er wordt een eerste aanzet gemaakt met het betrekken van inwoners om de hoeveelheid verharding te verminderen. Kwalitatief is het riool op orde, de benodigde kleinere reparaties worden komende periode binnen de looptijd van het PRW uitgevoerd.

Samenvatting financiële gegevens

Riolering en Water incl Baggeren (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	1.480.705	1.498.469	1.487.394	1.466.679
Kapitaallasten	619.925	657.068	709.352	757.481
Dotatie voorziening	58.538	23.501	-17.708	-45.123
Totaal Riolering en water	2.159.168	2.179.038	2.179.038	2.179.038
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	1.050.319	1.108.856	1.132.357	1.114.649
Toevoeging	58.538	23.501	0	0
Onttrekking	0	0	17.708	45.123
Stand voorziening 31-12	1.108.856	1.132.357	1.114.649	1.069.526

Speerpunten 2024

1. We werken de opdracht verder uit tot de invoering van differentiatie van het tarief riool om kosten eerlijker te verdelen en zuiniger om te gaan met grondstoffen (belonen van het wenselijk gedrag).
2. We wijzigen de bestaande grondslagriolering naar een separate riool- en waterheffing.
3. Wijzigen van de doorbelasting compensabele BTW op de begroting riolering.
4. Het 'ontstenen' en duurzaam vergroenen van schoolpleinen.
5. Opstellen van een communicatieplan met het doel onze inwoners te informeren over wat de gemeente doet in relatie tot de water-, hitte- en droogteproblematiek en wat wij verwachten van inwoners.
6. Het stimuleren van het vergroenen van versteend particulier terrein. (Voorstel subsidieregeling klimaatadaptatie).
7. Uitwerken van de opgave het energie- en materiaalgebruik te beperken en circulair werken te stimuleren.
8. In kaart brengen van de mogelijkheden om de lozing van (agrarische)bedrijven (van o.a. de laanboomsector) met het doel deze te beheersen en waar nodig te verbeteren, zowel kwalitatief als kwantitatief.
9. Uitwerken van een bergingseis op het eigen perceel op knelpuntlocaties die gevoelig zijn voor wateroverlast.
10. Uitwerken van de randvoorwaarden om meer wateroppervlak en koele zones te realiseren aan de randen van nieuwe ontwikkelingen en initiatieven ten behoeve van bestaande knelpunten in het bestaand stedelijk gebied.

Groen en Bomen

Beleidskader

De asset "Groen en bomen" gaat over het onderhoud van het openbaar groen in de kernen en het buitengebied. De gemeente Neder-Betuwe heeft circa 131 hectare aan openbaar groen en 14.485 stuks bomen in beheer. Van al het openbaar groen ligt ruim 56% in het buitengebied. Het groen bestaat hoofdzakelijk uit extensief gras (85%) met bomen. Binnen de bebouwde kom worden de groenvlakken gevormd door gazons en bermen (72%). Ook heesters (12%), bosplantsoen (7%) en struikrozen (2%) zien we met regelmaat terug in het straatbeeld.

In de gemeente Neder-Betuwe komen 170 verschillende boomsoorten voor. De meest voorkomende boomsoorten zijn de eik, es, linde, populier, wilg en peer. Het overgrote deel van de bomen (84%) behoort tot het boomtype 'niet vrij uitgroeiende boom'. Dit zijn bomen die tot een bepaalde hoogte zijn opgekroond. Van de circa 3100 essenbomen is 75% in meer of mindere mate

aangetast door de essentaksterfte. Het openbaar groen in de gemeente Neder-Betuwe vertegenwoordigt een totale waarde van circa € 21.000.000. Het uitgangspunt bij deze berekening is de vervangingswaarde: wat kost het als al het openbaar groen nu zou moeten worden vervangen.

Huidige stand van zaken

- Uw raad heeft bepaald dat voor groenonderhoud kwaliteitsniveau basis (B) het uitgangspunt is. De centrumgebieden worden op een hoog niveau (A) onderhouden. Voor de buitengebieden geldt een laag onderhoudsniveau (C).
- Het groene karakter van de gemeente Neder-Betuwe wordt breed gewaardeerd door de inwoners. Het algemene beeld over het openbaar groen binnen de gemeente is redelijk positief, maar men is kritisch op de achterstanden in het onderhoud.
- Het onderhoud in de openbare ruimte wordt uitgevoerd door de Avri, waaronder het technisch onderhoud van groen en bomen plus het verzorgend onderhoud.
- Avri beoordeelt het eigen onderhoudswerk en kijkt daarbij naar het percentage afkeur. Sinds 2023 wordt het onderhoudswerk ook door een onafhankelijke partij beoordeeld. De resultaten van deze groeninspecties worden gedeeld en besproken met de Avri.
- In lijn met voorgaande jaren is in 2023 een achteruitgang in kwaliteit gemeten. Voor een flink aantal onderdelen wordt onder het afgesproken onderhoudsniveau gescoord. Aandachtspunten zijn onkruid in beplanting, onkruid in heesters, maaien van gazons, onkruid in boomspiegels en onkruid op elementverhardingen.
- Op basis van een inventarisatie blijkt de kwaliteit van de beplantingsvakken te zijn teruggelopen. Buiten is zichtbaar dat het gewenste beeld niet meer wordt bereikt. De bestaande plantvakken staan bovendien snel vol met onkruid en zijn erg intensief qua onderhoud. Vervanging van bepaalde beplantingsvakken is noodzakelijk.

Samenvatting financiële gegevens

Groen en Bomen (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	1.319.725	1.279.725	1.279.725	1.279.725
Kapitaallasten	6.399	7.044	29.690	29.472
Onttrekking Reserve Essentaksterfte	0	0	0	0
Totaal Groen en Bomen	1.326.124	1.286.769	1.309.415	1.309.197
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	0	0	0	0
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Stand voorziening 31-12	-	-	-	-

Speerpunten 2024

1. Kwaliteit van het groenonderhoud: Sinds begin 2023 laten wij onafhankelijke groeninspecties uitvoeren. Hieruit blijkt dat op meerdere onderdelen het onderhoudsniveau niet voldoet aan hetgeen we in de overeenkomst met Avri hebben afgesproken. Er loopt een traject om het onderhoud van het openbaar groen zo snel mogelijk op orde te krijgen. Uit de gesprekken blijkt dat er aanvullend budget nodig is om het gewenste onderhoudsniveau te bereiken. Ten tijde van het opstellen van de begroting moet de werkbegroting van de Avri nog worden vastgesteld. In 2024 zal er een voorstel met een budgetwijziging volgen.
2. De vervangingsopgave groen: Inboet en vervanging zijn noodzakelijk om de kwaliteit van het openbaar groen op lange termijn op peil te houden. Omdat steeds meer beplanting de reguliere

levensduur overschrijdt zal de kwaliteit verder afnemen. Door te vervangen kan de nieuwe situatie beter worden afgestemd op de omgeving.

3. Vervangen van (zieke) bomen en realiseren van nieuwe boomstructuren: Essentaksterfte en in mindere mate de eikenprocessierups zorgen voor aantasting van bomen. Daarnaast worden er vanuit de klimaatadaptatie opgave en het landschapsontwikkelingsplan gezocht naar locaties voor het aanplanten van extra bomen.
4. Uitbreiding areaal met groen op gemeentelijke terreinen: Uit een evaluatie is gebleken dat het groenonderhoud rondom een aantal gebouwen van de gemeente verbeterd kan worden. We gaan dit bereiken door deze terreinen op te nemen in het groenareaal. Met de kosten voor deze aanpassingen is nog geen rekening gehouden.

Spelen

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset-Spelen richt zich op de speeltoestellen en valondergronden. Het onderhoud van jongeren ontmoetingsplaatsen (JOP) en hekwerken valt onder de asset meubilair en overige. De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal 463 stuks speeltoestellen op 77 verschillende locaties. Alle gegevens worden in het programma PlayMapping bijgehouden en geregistreerd.

Huidige stand van zaken

- Aan de hand van de inspectiegegevens en beschikbare foto's van de speeltoestellen ligt het onderhoudsniveau op een kwaliteitsniveau Basis (B).
- De speeltoestellen voldoen aan de veiligheidseisen.
- Het onderhoudsniveau van de valondergronden scoort een kwaliteitsniveau Basis (B).
- De gemeente Neder-Betuwe heeft een wettelijke plicht om speelconstructies goed te onderhouden en regelmatig te controleren. De speeltoestellen moeten voldoen aan het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS).
- Avri controleert in opdracht van de Gemeente regelmatig de veiligheid van de speeltoestellen en houdt hiervan logboeken bij.

Samenvatting financiële gegevens

Spelen (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	107.000	82.000	82.000	82.000
Kapitaallasten	0	0	0	0
Dotatie voorziening	91.757	91.757	91.757	91.757
Totaal Spelen	198.757	173.757	173.757	173.757
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	131.018	151.775	146.232	140.689
Toevoeging	91.757	91.757	91.757	91.757
Onttrekking	71.000	97.300	97.300	97.300
Stand voorziening 31-12	151.775	146.232	140.689	135.146

Speerpunten 2024

- We willen de speelplekken voor jongeren en volwassenen opwaarderen. Op dit moment zijn de speelplekken vooral gericht op kinderen, maar ook volwassenen moeten kunnen spelen, sporten en bewegen. Ook zij moeten hiertoe worden aangezet. Het beweegpark Neder-Betuwe wordt hiervan een voorbeeld.

- Het nieuwe speelruimtebeleid zal begin 2024 aan de raad worden aangeboden en stelt ons in staat om de speelvoorzieningen op de speelplekken meer te combineren met een afgestemde aantrekkelijke, gezonde, groene en veilige buitenruimte voor spelen en bewegen voor jong en oud. Daarmee zal er meer samenhang zijn met alle beweegvriendelijke faciliteiten die er in een kern zijn (zie 6.2).

Meubilair en Overige

Beleidskader

Het IBOR-plan met bijbehorende asset Meubilair en Overige is gericht op het beheer en onderhoud van het straat- en parkmeubilair. Deze asset omvat de zitbanken, hekwerken, palen, fietsnietjes, brandkranen en dergelijke. Ook de ontmoetingsplekken voor jongeren en ouderen/senioren zijn hierin meegenomen.

Wat is het areaal?

- Op de speelplekken staan 110 bankjes waar mensen op kunnen zitten. Naast bankjes zijn er ook picknicktafels en andere zit mogelijkheden die gebruikt kunnen worden.
- Waar gewenst door bewoners en waar nodig zijn hekwerken rond speelplekken aangebracht. In de gemeente Neder-Betuwe staan 47 hekwerken met naar schatting een totale lengte van 1.250 meter.
- Jongeren ontmoeten elkaar op informele en formele ontmoetingsplekken. De openbare ruimte telt 4 van dit soort plekken die zich bevinden in Ochten, Dodewaard en IJzendoorn. Ook de sportverenigingen en jeugdverenigingen zijn belangrijke ontmoetingsplekken. Voor de ouderen is er één ontmoetingsplek.

Huidige stand van zaken

- Avri beoordeelt het onderhoudswerk.
- De zitbanken en picknicktafels worden periodiek geïnspecteerd op beplakking en graffiti, overgroei door beplanting en volledigheid. Het onderhoudsniveau ligt gemiddeld op een kwaliteitsniveau Hoog (A).
- De hekwerken bevatten weinig tot geen deuken en gaten en scoren een kwaliteitsniveau Hoog (A).

Meubilair en Overige (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	127.000	127.000	127.000	127.000
Kapitaallasten				
Dotatie voorziening				
Totaal Meubilair en overige	127.000	127.000	127.000	127.000
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	0	0	0	0
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Stand voorziening 31-12	-	-	-	-

Speerpunten 2024

1. Wildgroei: vanuit verschillende doelen en oogpunten worden vaak paaltjes en hekwerken geplaatst in de openbare ruimte (bijvoorbeeld vanuit verkeerstechnisch oogpunt of op verzoek van inwoner). De registratie en daadwerkelijke beheer is echter onvoldoende geborgd.
2. Beheerareaal en beschikbaar budget: De omvang van het aantal objecten in de openbare ruimte is bekend. Uitgangspunt is in 2024 is de registratie op te nemen in Geovisia.

Begraafplaatsen

Beleidskader

Beleidskader is het IBOR-plan met bijbehorende asset Begraafplaatsen. Het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen is gesplitst in het administratieve beheer en het onderhoud van de openbare objecten op de begraafplaatsen. In de asset wordt specifiek het onderhoud beschreven. Hieronder valt het reguliere onderhoud, groot onderhoud en vervangen van objecten zoals bomen en beplanting, gazon, paden, bankjes, afvalbakken en watertappunten.

Overige zaken die geregeld worden rondom begraafplaatsen zijn te lezen in het 'Beleids- en beheerplan begraafplaatsen 2022-2026' en de 'Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen' met de bijbehorende nadere regels.

Wat is het areaal van de begraafplaatsen?

- Om inzicht te krijgen in het bestaande areaal is een inventarisatie op alle begraafplaatsen uitgevoerd. De inventarisatie is verwerkt in het gemeentelijk beheersysteem.
- De gemeente Neder-Betuwe beheert in totaal zeven begraafplaatsen. Hiervan zijn er drie actief in gebruik. Dat wil zeggen dat hier nieuwe graven worden uitgegeven. Op drie andere begraafplaatsen wordt alleen nog begraven in eerder uitgegeven graven (bijzettingen). Op één begraafplaats wordt niet meer begraven. Dit is de begraafplaats achter de dijk bij de Dodewaardse kerk.
- Op de begraafplaatsen is er een breed scala aan beheerobjecten. De begraafplaatsen samen hebben een oppervlakte van circa 105.000 m².
- Van het totale oppervlakte is 54% in gebruik als groene ruimte. Het groen bestaat hoofdzakelijk uit gazon (43%), bosplantsoen (26%) en extensief gras (14%).
- Veel paden bestaan uit ongebonden verharding (91%). Op het voorplein en de parkeerplaatsen is vaak asfalt- en elementenverharding gebruikt om te zorgen dat deze langdurig stevig blijven.
- De hoofdingangen worden aangegeven met een toegangspoort. De begraafplaats bij de Hiense kerk tegen de Waalbandijk wordt aan de oost-, west- en zuidzijde begrensd door een hekwerk en stenen muur met een lengte van 152 meter.
- Verspreid over de begraafplaatsen staan diverse afvalbakken, zitbanken, palen, watertappunten, fietsenrekken en bebording. In totaal gaat het om 93 stuks meubilair.

Huidige stand van zaken

- Op basis van kennersoordeel zien de begraafplaatsen er netjes uit. De paden zijn goed onderhouden en het groen staat er verzorgd bij.
- Er zijn geen onderhoudsachterstanden bekend van de openbare ruimte waar de gemeente Neder-Betuwe verantwoordelijk voor is. Eventuele zaken en meldingen worden direct opgepakt door de aannemer.
- Voor de begraafplaatsen wordt kwaliteitsniveau A (Hoog) nagestreefd. Er wordt een gezamenlijke periodieke kwaliteitsschouw uitgevoerd.
- Conform het beleid uit IBOR past de gemeente Neder-Betuwe geen chemische onkruidbestrijding toe. Zonder de toepassing van onkruidbestrijdingsmiddelen zijn de verhardingen moeilijk te beheren. Op sommige plekken is er op de halfverhardingspaden en grindvakken veel onkruidgroei. De paden en vakken die in de toekomst niet meer beheersbaar zijn, zullen worden omgevormd tot groenvak op plekken waar dit mogelijk is. Op plekken waar paden gewenst zijn moet een halfverhardingssoort gebruikt worden die beter onkruid resistent is.

Begraafplaatsen (IBOR 2022-2031)				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	220.354	220.354	220.354	220.354
Kapitaallasten	22.166	21.968	23.316	23.107
Dotatie voorziening	34.500	34.500	34.500	34.500
Totaal Begraafplaatsen	277.020	276.822	278.170	277.961
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	184.595	207.095	212.095	217.095
Toevoeging	34.500	34.500	34.500	34.500
Onttrekking	12.000	29.500	29.500	29.500
Stand voorziening 31-12	207.095	212.095	217.095	222.095

Speerpunten 2024

- Inventarisatie van het meubilair: We gaan in kaart brengen wat de kwaliteit van de afvalbakken, zitbanken, palen en bebording is. Voor een eventuele vervangingsopgave is geen aanvullend budget beschikbaar.
- Onderhoud van grindpaden: In de praktijk blijkt het moeilijk te zijn om onkruid in grind te verwijderen. Om het onderhoudswerk en de kosten beheersbaar te houden wordt er gezocht naar alternatieven en gekeken naar omvormingsmogelijkheden. Met de kosten voor deze aanpassingen is nog geen rekening gehouden.

Verkeersvoorzieningen

Beleidskader

Uitgangspunt is het Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP) dat de gemeenteraad in maart 2018 heeft vastgesteld. Het plan gaat over de verkeerscirculatie, de verkeersveiligheid, het openbaar vervoer, de fietspaden en de kwaliteit van de leefomgeving. De oplossingsrichtingen/-maatregelen in dit NBVVP zijn opgenomen in een uitvoeringsprogramma.

Huidige stand van zaken

De gemeente Neder-Betuwe stimuleert de gewenste/noodzakelijke (auto)mobilititeit voor (economische) ontwikkeling. Deze automobilititeit mag niet leiden tot ongewenste effecten voor de verkeersveiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving. Ook zetten we ons er voor in dat onze inwoners in plaats van de auto juist de fiets of het openbaar vervoer pakken. Dit draagt bij aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van dorpskernen.

Activiteiten 2024

Voor 2024 staat onder meer gepland:

- Het realiseren van snelheidsremmende maatregelen op de Overbroeksestraat te Ochten
- Het duurzaam veilig inrichten van de Hoofdstraat-zuid te Kesteren, tussen de spoorwegovergang en rotonde Broekdijk
- Het pro-actief plaatsen van laadpalen.
- Daarnaast worden actuele knelpunten naar aanleiding van meldingen opgelost en vinden onder andere reguliere campagnes plaats.

Gebouwen (niet-IBOR)

Beleidskader

Het beleidskader is vastgelegd in het Beheerplan Duurzaam Meerjarig Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2022-2025. Volgens het beheerplan wordt gestructureerd, doelmatig, veilig en planmatig onderhoud gepleegd aan de gemeentelijke gebouwen en daarmee verbonden terreinen en installaties. Daarbij gaat het vanuit maatschappelijk oogpunt om de exploitatie van welzijnsgebouwen, voor ondersteuning van bewegingsonderwijs en verenigingssport over de exploitatie van binnensportaccommodaties, werven en gemeentehuis voor de gemeentelijke huisvesting en overige (monumentale) gebouwen en objecten, zoals kerktorens, baarhuisjes en bergingen op begraafplaatsen en monumenten in de openbare ruimte. Het kwaliteitsniveau is sober en doelmatig zonder voorbij te gaan aan de gebruikersbelangen en met een kritische kostenbewuste blik op de toekomstverwachtingen over de gemeentelijke gebouwen.

Huidige stand van zaken

Uit de inspecties ten behoeve van het beheerplan blijkt dat het conditieniveau van de verschillende gebouwen en bijbehorende terreinen en installaties aan de conditienormen voldoet. Zo krijgen in het kader van effectief en kostenbewust onderhoud, representatieve, monumentale gebouwen en/of gebouwen met een omvangrijke gebruiksfunctie qua onderhoud meer aandacht ten opzichte van gebouwen met verminderd gebruik of die op de nominatie staan voor afstoting. Daardoor staat het (groot/planmatig) onderhoud en opheffen van calamiteiten en storingen in relatie tot de aard, functie en ouderdom van een gebouw en omvang van gebruik en is de budgettaire dekking daarop afgestemd. Veiligheid vormt een belangrijk aandachtspunt zoals veilig onderhoud aan en gebruik van elektrische installaties (NEN 3140) en het treffen van valveiligheidsvoorzieningen op hoge daken. Duurzaamheid en energiebesparing zijn speerpunten die voortdurende aandacht krijgen, in bijzonder in de opdracht voor het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed.

Samenvatting financiële gegevens

Gebouwenbeheerplan 2022-2025				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Onderhoud	99.686	58.535	58.535	58.535
Kapitaallasten	513.852	524.026	602.986	599.801
Dotatie voorziening	241.028	245.484	245.484	245.484
Totaal Gebouwenbeheer	854.566	828.045	907.005	903.820
Verloop Voorziening	2024	2025	2026	2027
Stand voorziening 01-01	590.570	705.247	715.262	680.512
Toevoeging	241.028	322.984	322.984	322.984
Onttrekking	126.351	312.969	357.734	334.405
Stand voorziening 31-12	705.247	715.262	680.512	669.091

Speerpunten 2024

- Naast het dagelijks opheffen van klachten en storingen, is (groot) onderhoud gepland voor binnensport- en welzijnsaccommodaties, gemeentelijke gebouwen zoals werven en het gemeentehuis en cultureel/historisch erfgoed, zoals kerktorens en monumenten. De ambities in het beheerplan zijn daarin richtingbepalend.
- In 2024 gaan we verder met het van het gas afkoppelen van gasgestookte warmte-installaties in gemeentelijke gebouwen. Daarvoor kijken we naar duurzame alternatieven om de CO₂ uitstoot te reduceren. Dit is een ingrijpend en meerjarig project waarbij kosten/baten-analyses inzicht moeten geven in de terugverdientijd van de investeringen.

- Vervangen van een defect noodaggregaat bij het gemeentehuis in Opheusden om bij calamiteiten en uitval te voorzien in een noodstroomvoorziening.
- We onderzoeken de toekomstige inrichting van de raadzaal in verband met de groei van het aantal raadsleden.
- Exploiteren van het schoolgebouw aan de Tollenhof in Kesteren om een tekort aan onderwijsruimtes weg te nemen.
- Sporthal De Eng zal de nodige aandacht vragen met betrekking tot de toekomstige integratie in het MFC+ in Dodewaard.
- Vervangen van twee diesel aangedreven service- en onderhoudsvoertuigen en Boa voertuig door elektrische of hybride voertuigen in het kader van duurzame mobiliteit.

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde, die behoren tot de financieringsfunctie van de gemeente. Dit noemen we de gemeentelijke treasury-functie. Deze functie heeft als doel het financieren van het gemeentelijk beleid (zorgen voor tijdige beschikbaarheid van voldoende geldmiddelen) en het uitzetten van de overvloedige geldmiddelen. Daarnaast gaat het om het besturen, beheersen en bewaken van de inkomende en uitgaande geldstromen, de vermogenswaarden, de financiële posities en de kosten en de risico's die hier aan verbonden zijn. De risico's en kosten worden daarbij geminimaliseerd en het renteresultaat geoptimaliseerd.

Wettelijk kader

De gemeentelijke regelgeving over de financieringsfunctie is gebonden aan algemeen geldende wettelijke kaders, waaronder de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), de ministeriële regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) en het Treasurystatuut 2016.

Als gevolg van artikel 212 van de Gemeentewet is de gemeente verplicht een financiële verordening te hebben. Tevens moet de gemeente op grond van artikel 186 van de Gemeentewet een paragraaf financiering opnemen bij een begroting en bij het jaarverslag. In de financiële verordening worden de kaders van het beleid vastgelegd. Zowel de financiële verordening als de paragraaf financiering worden door de gemeenteraad vastgesteld. Het is gebruikelijk dat de kaders vervolgens worden uitgewerkt in een treasurystatuut.

Financieringsbeleid

De gemeente zet de overvloedige geldmiddelen uit bij de Nederlandse Staat (schatkistbankieren). Om het renteresultaat te optimaliseren wordt financiering met externe middelen beperkt door eerst de eigen liquide financieringsmiddelen te gebruiken. Als deze laatste ontoereikend zijn kunnen externe middelen in de vorm van financiering worden aangetrokken.

Conform ons treasurybeleid kan het volgende gesteld worden:

- Onze gemeente gebruikt de financieringsfunctie uitsluitend voor de publieke taak.
- Onze huisbankier is de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, waarmee een rekening-courant verhouding is afgesloten met binnen bepaalde grenzen automatische afroming van de saldi naar daggelden ter beperking of verbetering van de rentelasten of -baten.
- Het beheer is prudent en aan de kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt voldaan.

Financieringspositie

Om de financieringsbehoefte te bepalen, wordt gekeken in welke mate de boekwaarde van de vaste activa en de bouwgronden in exploitaties worden gefinancierd met eigen vermogen (reserves) en lang vreemd vermogen (voorzieningen en langlopende leningen).

Het verwachte financieringstekort/-overschot

Jaar:	Financieringstekort:	Financieringsoverschot:
2024	22.000.000	0
2025	47.000.000	0
2026	49.000.000	0
2027	47.000.000	0

Op grond van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte voor de komende begrotingsjaren, de huidige liquiditeitspositie (van directe beschikbare geldmiddelen) en ervaringen met het realiseren van verwacht nieuw beleid wordt ingeschat, dat in 2024 voor de financiering een beroep wordt

gedaan op de kapitaalmarkt. De gemeente mag een deel van haar financieringsbehoefte opvangen binnen de kasgeldlimiet.

Het financieringstekort vanaf 2024 is te groot om in zijn geheel met kasgeld te financieren. Op basis van de huidige vooruitblik wordt in de loop van 2024 vanwege het oplopende financieringstekort een beroep gedaan op de kapitaalmarkt.

Naar verwachting worden er in 2024 één of meerdere langlopende geldleningen aangetrokken voor een bedrag van circa € 16 miljoen. In 2025 zijn langlopende geldleningen nodig van € 25 miljoen en in 2026 van € 2 miljoen. Dit is het gevolg van de investeringen die voor de komende jaren staan gepland. De komende jaren lopen er enkele grote investeringsprojecten (o.a. MFC Dodewaard, uitbreiding Pantarijn, VCOG Kesteren en Randweg Opheusden) waardoor er een hoog financieringstekort ontstaat en dus een beroep op de kapitaalmarkt moet worden gedaan.

Met de rentelasten hiervan is in deze begroting rekening gehouden. Dat wil zeggen dat er een fors extra rentelast is opgenomen voor nog af te sluiten leningen om de investeringen voor de komende jaren te kunnen financieren. De hoge rentelast is het gevolg van de stijging van het rentepercentage dat het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden.

Dit betreft echter een momentopname ten tijde van het opmaken van deze begroting. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarden van de activa, de eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen), de vaste opgenomen geldleningen gedurende het begrotingsjaar 2024 en de meerjarenraming. De ontwikkelingen in de financieringsbehoefte worden gedurende het begrotingsjaar nauwlettend gevolgd.

Rentebeleid

Geldmarkt:

De rente over kortlopende schulden wordt gebaseerd op de Euribor (Euro Interbank Offered Rate). De Euribor is het tarief dat wordt bepaald met de percentages waartegen Europese primaire banken elkaar onderling leningen verstrekken. De 3-maands Euribor is een van de tarieven, die op kortlopende schulden het meest wordt toegepast. Deze wordt op het moment van het opstellen van deze paragraaf (augustus 2023) op een stand van 3,765% verwacht. Dit betekent dat wij bij het aangaan van een kasgeldlening een rentevergoeding moeten betalen van 3,765%.

Kapitaalmarkt:

Op het moment van het opstellen van de begroting 2024-2027 handhaaft de Europese Centrale Bank (ECB) de herfinancieringsrente op 3,75%. Het afgelopen jaar is door de ECB de herfinancieringsrente maar liefst zeven keer verhoogd. In het jaar 2022 was de verhoging van 1,25% naar 2,50% en vervolgens zijn er in jaar 2023 diverse verhogingen geweest naar een rente van 3,75% (laatste verhoging op 27 juli 2023).

De verwachting is dat de herfinancieringsrente voor langere periode niet veel meer zal stijgen. De renteverhoging is bedoeld om de inflatie af te remmen. De herfinancieringsrente heeft vanaf 2016 op 0% gestaan. Het gevolg van de renteverhoging is dat het lenen van geld voor banken duurder wordt en dit betekent weer dat burgers en bedrijven ook duurder uit zijn voor het aantrekken van geldleningen.

De verwachtingen zijn dat door de inzet van monetaire beleidsmaatregelen van de ECB de inflatie zal dalen in 2024 en dat in jaar 2025 de inflatie weer het niveau van 2% zal bereiken.

De beleidsvoornemens ten aanzien van rente:

- De interne rekenrente bedraagt 1%,
- Voor de bouwgrond in exploitaties wordt op basis van een voorgeschreven kader een rentepercentage gehanteerd van 2,00%. Jaarlijks wordt dit rentepercentage bij het actualiseren van de bouwgrond in exploitaties herijkt. De BBV schrijft voor de bouwgrond in exploitatie een aparte berekeningssystematiek voor voor het toe te passen rentepercentage. (Gewogen rentepercentage x totaal vreemd vermogen / totale vermogen met een afwijkingspercentage van 0,5%),

- De rente tot de grens van het kasgeldlimiet, nodig voor de dekking van een eventueel financieringstekort, baseren wij op het rentepercentage van de 3-maands Euribor van momenteel 3,765%. Uitgaande van een behoudende koers naar de toekomst hanteren wij een percentage van 4% (kort geld),
- De rente die de kasgeldlimiet te boven gaat en die nodig is om een eventueel financieringstekort te kunnen dekken, baseren wij op het rentepercentage langlopende geldleningen van 20 jaar, dat medio augustus 2023 op 3,59% (bron: Bank Nederlandse Gemeenten) ligt. Uitgaande van een behoudende koers hanteren wij een percentage van 3,5% (lang geld),
- De rentevisie van de gemeente Neder-Betuwe wordt vooral ingegeven door de kaders van het kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Daarnaast doen wij geen risicovolle beleggingen,
- Financiering geschiedt met het huidige korte geld (< 1 jaar) tot maximaal de kasgeldlimiet van de wet Fido,
- Financiering met lang geld (> 1 jaar) boven de kasgeldlimiet van de wet Fido, waarbij rekening moet worden gehouden met de lopende investeringskredieten, herfinanciering van aflossingen op leningen en de berekende financieringstekorten,
- Bij het aantrekken van nieuwe leningen houden we rekening met de gevolgen voor de renterisiconorm. Zoals looptijd, vervroegde aflossingsmogelijkheden, boetes en herzieningen van de rentevoet.

De geprognosticeerde renteresultaten zijn als volgt gespecificeerd:

Overzicht verwachte renteresultaten (Bedragen x € 1000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Externe rentelasten over de korte financiering	47	64	64	64
Externe rentelasten over de lange financiering	397	375	361	361
Externe rentelasten voor nieuw beleid en herfinanciering	783	1.650	1.686	1.585
Totaal door te berekenen externe rente	1.227	2.090	2.111	2.010
Rente over eigen vermogen (n.v.t.)				
Rente over voorzieningen (n.v.t.)				
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	1.227	2.090	2.111	2.010
Aan taakvelden 3.2 en 8.2 toegerekende rente	-65	-83	-81	-68
Aan overige taakvelden toegerekende rente	-702	-886	-954	-939
Aan taakvelden door te rekenen externe rente	-767	-969	-1.034	-1.007
Renteresultaat op taakveld treasury	460	1.121	1.076	1.004
Beleggingsresultaat op taakveld treasury	-35	-35	-35	-35
Resultaat taakveld treasury	425	1.086	1.042	969

Voor wat betreft de financiering van het nieuwe beleid is de geprognosticeerde rente voor de aan te trekken langlopende leningen opgenomen in de tabel van verwachte renteresultaten onder de noemer externe rentelasten over de lange financiering. Bij het daadwerkelijk aangaan van een langlopende geldlening zal verantwoording over de consolidatie van geldleningen plaatsvinden in de bestuursrapportage en de jaarrekening.

Er is een ontwikkeling gaande met betrekking tot de rentetarieven die de financiële positie raakt van deze begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027. De impact van o.a. de Russische inval in Oekraïne en de hoge inflatie hebben aanzienlijke economische gevolgen. Vanwege de hoge inflatie heeft de Europese Centrale Bank (ECB) haar monetaire beleid verkrappt en is sprake van substantieel hogere rentes. De Europese Centrale Bank heeft in 2022 en 2023 in relatief korte periodes diverse renteverhogingen doorgevoerd. Het doel van deze renteverhoging is om de inflatie terug te brengen naar ca. 2%. Door de rente te verhogen hoopt de ECB dat de groei van de economie vertraagt en dat daarmee de prijsstijgingen op termijn afzwakken.

Deze ontwikkelingen brengen met zich mee dat de kaders van het financiële beleid op het gebied van rente en het lenen van geld forse financiële effecten tot gevolg hebben. Zoals bij de beleidsvoornemens hierboven is geschreven is de rente voor de korte termijn bijgesteld van 1% naar 4% en voor de lange looptijd (groter dan 1 jaar) van 3% naar 3,5%.

Het bijstellen van deze kaders heeft een financieel negatief effect voor onze financiering van € 92.000 in 2024 oplopend naar € 598.000 in 2027. Dit nadeel is eveneens gemeld bij de 3e W-vraag bij algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien.

Indicatoren

Om vooral de financieringsrisico's (renterisico's) te beperken, zijn in de Wet Fido twee instrumenten genoemd: de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Daarnaast is met het schatkistbankieren een drempelbedrag bepaald.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is om tot een spreiding binnen de langlopende lening-portefeuille te komen, waardoor het renterisico wordt beperkt. De jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal (van de totale lasten) met een aangehouden minimum van € 2,5 miljoen.

De jaarlijks verplichte aflossingen van de reeds aangetrokken leningen vallen ruim binnen de gestelde norm. De aangetrokken leningen hebben een vast afgesproken rentepercentage voor de gehele looptijd, renteherziening is hierop niet van toepassing. Uit onderstaand overzicht blijkt wat de gemeente de komende jaren mag aflossen aan vaste geldleningen binnen de gestelde normen.

Berekening renterisiconorm

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Renterisiconorm	Aflossingen
2024	20%	75.000.000	15.000.000	1.327.000
2025	20%	77.000.000	15.400.000	1.327.000
2026	20%	71.000.000	14.200.000	1.327.000
2027	20%	71.000.000	14.200.000	1.327.000

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. Gemeenten mogen hun financieringsbehoeften slechts voor een beperkt bedrag met kort geld (looptijd < 1 jaar) financieren. In de wet Fido is bepaald dat de gemiddelde netto vlottende schuld (looptijd korter dan een jaar) per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De norm is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Per kwartaal wordt de ontwikkeling van de vlottende middelen in relatie tot de toegestane kasgeldlimiet intern getoetst. De gemeente Neder-Betuwe heeft op dit moment geen schulden met een looptijd korter dan een jaar (kort geld).

Berekening kasgeldlimiet

Jaar:	Percentage:	Begrotingstotaal	Kasgeldlimiet
2024	8,5%	75.000.000	6.375.000
2025	8,5%	77.000.000	6.545.000
2026	8,5%	71.000.000	6.035.000
2027	8,5%	71.000.000	6.035.000

In het geval dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet de overschrijding worden omgezet van schuld in rekening-courant naar langlopende schuld. Dit kan door het aantrekken van een geldlening met een looptijd langer dan een jaar. Het streven van de gemeente Neder-Betuwe is erop gericht om binnen de kasgeldlimiet een deel van de financieringsbehoefte te dekken. Dit doen we door zoveel mogelijk gebruik te maken van de ruimte binnen het verstrekte rekening-courantkrediet. Voor 2024 bedraagt dit € 2,25 miljoen van de huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten. Het is toegestaan om twee kwartalen de kasgeldlimiet te overschrijden. Bij een blijvende overschrijding na twee kwartalen moet overgegaan worden op langlopende financieringsmiddelen, tenzij er in de derde kwartaal de nodige middelen worden ontvangen waardoor weer binnen de kasgeldlimiet wordt gebleven.

Drempelbedrag schatkistbankieren

De lagere overheden zijn verplicht overtollige middelen aan te houden bij het Ministerie van Financiën (schatkist). Om het dagelijkse kasbeheer doelmatig uit te kunnen voeren, is een drempelbedrag bepaald dat buiten de schatkist mag worden gehouden.

Het drempelbedrag voor overheden met een begrotingstotaal kleiner dan of gelijk aan € 500 miljoen is 2% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Dit betekent dat wij in 2024 een positief rekening-courantsaldo bij de banken mogen hebben van € 1 miljoen, al het meerdere wordt dagelijks naar de schatkist overgemaakt.

Portefeuillebeheer

De term portefeuillebeheer wordt gehanteerd voor alle activiteiten rond het aantrekken, uitzetten of garanderen van financiële middelen met een periode vanaf één jaar.

- Opgenomen gelden
- Uitgezette gelden
- Derivaten

Opgenomen gelden gemeente Neder-Betuwe (langer dan één jaar).

In onderstaand overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille opgenomen leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille opgenomen leningen	2024	2025	2026	2027
Aantal per 1-1-	3	3	3	3
Aantal per 31-12-	3	3	3	3
Oorspronkelijk bedrag per 1-1-	26.540.000	26.540.000	26.540.000	26.540.000
Oorspronkelijk bedrag 31-12-	26.540.000	26.540.000	26.540.000	26.540.000
Nieuwe leningen	0	0	0	0
Vervallen leningen	0	0	0	0
Stand restant per 1-1-	24.213.000	22.886.000	21.559.000	20.232.000
Stand restant per 31-12-	22.886.000	21.559.000	20.232.000	18.905.000
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	8.846.667	8.846.667	8.846.667	8.846.667
Gemiddelde grootte 1-1-	8.071.000	7.628.667	7.186.333	6.744.000
Gemiddelde grootte 31-12-	7.628.667	7.186.333	6.744.000	6.301.667
Aflossingen regulier	1.327.000	1.327.000	1.327.000	1.327.000
Aflossingen vervroegd	0	0	0	0
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 1-1-	4,73	1,58	1,58	1,58
Gemiddeld rentepercentage ongewogen 31-12-	1,58	1,58	1,58	1,58
Gemiddeld rentepercentage gewogen 1-1-	1,58	1,73	1,73	1,74
Gemiddeld rentepercentage gewogen 31-12-	1,72	1,73	1,74	1,74

Op grond van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte voor de komende begrotingsjaren wordt ingeschat dat in 2024 voor de financiering een beroep wordt gedaan op de kapitaalmarkt. De omvang hangt af van de investeringen die in 2023 worden gedaan. Omdat bedrag en rentepercentage nog niet bekend zijn, is dit nog niet verwerkt in het overzicht van de opgenomen leningenportefeuille.

Uitgezette gelden

In het onderstaande overzicht zijn de verwachte ontwikkelingen in de portefeuille uitgezette leningen zichtbaar gemaakt.

Informatie portefeuille uitgezette leningen				
	2024	2025	2026	2027
Aantal	6	6	6	6
Oorspronkelijk bedrag	1.070.222	1.070.222	1.070.222	1.070.222
Nieuwe leningen	0	0	0	0
Vervallen leningen	0	0	0	0
Stand per 1-1-	935.344	932.541	929.739	926.937
Stand per 31-12-	932.541	929.739	926.937	924.135
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	178.370	178.370	178.370	178.370
Gemiddelde grootte 1-1-	155.891	155.424	154.957	154.490
Gemiddelde grootte 31-12-	155.424	154.957	154.490	154.022
Aflossingen regulier	2.802	2.802	2.802	2.802
Aflossingen vervroegd	0	0	0	0

De uitgezette leningen hebben betrekking op de renteloze leningen die de gemeente heeft geboden aan plaatselijke verenigingen, het bieden van startersleningen (SVn) en Duurzaamheidsleningen (SVn). Het risico op de geboden leningen aan verenigingen is beperkt. Vaak is er sprake van een subsidieband met de gemeente, zodat verrekening kan plaatsvinden. Bij de aflossingen zijn alleen de reguliere aflossingen in beeld gebracht. De cijfers van de aflossingen die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) lopen, worden pas bekend in het betreffende boekjaar zelf en zijn dus niet in bovenstaand overzicht verwerkt.

Derivaten

Wij hebben geen derivaten.

Risicobeheer

De risico's die binnen de gemeentefinanciering kunnen worden onderscheiden zijn: Koersrisico, Valutarisico, Renterisico, Kredietrisico en Liquiditeitsrisico.

- **Koersrisico en Valutarisico:**

De gemeente maakt geen gebruik van beursgenoteerde, koersafhankelijke financieringsmiddelen of financieringsmiddelen in vreemde valuta en is dat de komende jaren ook niet van plan. Er is dus geen sprake van directe koers- of valutarisico's.

- **Renterisico**

De Wet Fido stelt een maximum aan de renterisico's die een gemeente mag lopen voor zowel de korte termijn (kasgeldlimiet) als de lange (renterisiconorm).

- **Kredietrisico**

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij haar financiële verplichtingen niet kan nakomen. In het geval van uitzettingen bestaat het risico dat de kredietwaardigheid van de tegenpartij daalt onder de minimum gestelde rating. Bij het opstellen van deze paragraaf zijn er geen kredietrisico's aanwezig voor de uitzettingen voor jaar 2024 en verdere jaren. De gemeente loopt risico op geldleningen, waarover een garantstelling is verstrekt.

U wordt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarstukken op de hoogte gehouden van de actuele stand van zaken over de hoogte van de garantstellingen. Bij de jaarrekening 2022 (vaststelling 6 juli 2023) was nog sprake van een totale garantstelling van afgerond € 20 miljoen per 31-12-2022. Dit betreft vooral de achtervang voor woningbouwcorporaties Stichting Thius, Woonzorg Nederland,

Stichting Habion en Uitvoeringsorganisatie Breedband. Er is in 2022 geen aanspraak gemaakt op de garantstelling.

- **Liquiditeitsrisico**

Op basis van een gedetailleerde korte termijn planning en een globale meerjarige liquiditeitsplanning wordt ingeschat wanneer de gemeente over welke hoeveelheid direct beschikbare geldmiddelen moet beschikken. Geëigende middelen om over de juiste liquiditeit te beschikken, zijn de inzet van de rekening courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten en (langlopende) leningen. Omdat de gemeente een zeer solide en betrouwbare partner is, kan er ook in geval van krapte op de geld- en kapitaalmarkt altijd geld worden aangetrokken.

Paragraaf 5 Verbonden partijen

Algemeen

Een verbonden partij is een privaot- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel én bestuurlijk belang heeft.

Financieel belang

Er is een financieel belang als de gemeente een bedrag ter beschikking heeft gesteld aan een organisatie en dat bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement. Een financieel belang bestaat ook als de gemeente financieel aansprakelijk is wanneer die organisatie zijn verplichtingen niet nakomt.

Bij leningen en garantstellingen is er dus geen sprake van een verbonden partij, omdat de gemeente juridische verhaalsmogelijkheden heeft als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij, omdat het hier gaat om overdrachten (subsidiës).

Bestuurlijk belang

Bij een bestuurlijk belang gaat het om zeggenschap via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Er is dus een bestuurlijk belang als de burgemeester, een ander collegelid, een raadslid of een ambtenaar namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of stemt.

Bij alleen een benoemings- of een voordrachtrecht, waarbij de gemeente een bestuurder of commissaris in de organisatie mag benoemen of voordragen, is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Gemeenten kunnen van zo'n recht gebruik maken om ervoor te zorgen dat er kwalitatief goede bestuurders in het bestuur van een partij terechtkomen.

Juridische rechtsvormen van verbonden partijen

Er bestaan drie verschillende juridische rechtsvormen voor verbonden partijen.

Bij **publiekrechtelijke verbonden partijen** gaat het vooral om gemeenschappelijke regelingen (GR'en). De gemeente gaat dergelijke gemeenschappelijke regelingen aan voor primaire, uitvoerende gemeentelijke taken. Zij vormen een verlengd lokaal bestuur waarbij meestal de vrijwilligheid van de samenwerking voorop staat. Voor sommige taken legt de wetgever verplichte samenwerking op, zoals de veiligheidsregio.

De meest voorkomende en tegelijkertijd 'zwaarste' vorm is de gemeenschappelijke regeling met een *openbaar lichaam*. Deze regeling heeft als enige een rechtspersoonlijkheid en een algemeen bestuur. Dit bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten en stelt een dagelijks bestuur aan. Gemeenten kunnen aan dit openbaar lichaam in principe alle gemeentelijke taken en bevoegdheden overdragen. Voorbeelden van dergelijke gemeenschappelijke regelingen zijn Regio Rivierenland en GGD Gelderland Zuid.

Bij **privaatrechtelijke verbonden partijen** gaat het vooral om stichtingen en vennootschappen. Een stichting heeft een bestuur voor de dagelijkse leiding en kent een ideëel of sociaal doel, waarbij alleen aan dat doel kan worden uitgekeerd. Stichtingen kennen geen controlerend mechanisme, tenzij dat in de statuten is geregeld. Een vennootschap heeft een raad van bestuur en, afhankelijk van de statuten of de omvang van de vennootschap, een raad van commissarissen. De raad van bestuur wordt gecontroleerd door de vergadering van aandeelhouders. Gemeenten maken vaak gebruik van vennootschappen bij nutsvoorzieningen, havenactiviteiten, culturele of economische activiteiten. De belangrijkste reden om samen te werken met dit type verbonden partij zijn de financiële voordelen door winstdeling en dividend. Voorbeelden van deze soort privaatrechtelijke verbonden partijen zijn Waterbedrijf Vitens en de Bank Nederlandse Gemeenten.

Het **publiek-private samenwerkingsverband (PPS)** is een bijzondere vorm van een verbonden partij. Daarin nemen naast de gemeente en eventuele andere overheden ook private partijen deel. Een veel voorkomend voorbeeld van een PPS zien we in lokale gebiedsontwikkeling. Deze samenwerkingsvorm komt in verschillende variaties voor. De wetgever heeft een voorkeur voor publiekrechtelijke boven privaatrechtelijke samenwerking. De gedachte hierachter is, dat in een publiekrechtelijke samenwerking de openbaarheid en de controle beter zijn gewaarborgd dan in een privaatrechtelijke participatie. Tot en met 2021 participeerde Neder-Betuwe in een PPS: Casterhoven CV. De ontvlechting hiervan is inmiddels gerealiseerd.

Bestuurlijke en financiële risico's

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat zij vaak gemeentelijk beleid en gemeentelijke taken uitvoeren; het is verlengd lokaal bestuur. De tweede reden gaat over de kosten en de financiële risico's die de gemeente kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgetgevolgen.

Bij verbonden partijen kunnen we twee typen risico's onderscheiden: financiële en bestuurlijke. Naast de aard en omvang van de activiteiten wordt het risicoprofiel ook beïnvloed door de juridische vorm, structuur en organisatie van een verbonden partij. De belangrijkste soorten verbonden partijen inclusief de mate van bijbehorende risico's zijn hieronder weergegeven:

Belangrijkste soorten verbonden partijen	Rechtsvorm	Risico (Financieel/bestuurlijk)
Stichting	Privaatrechtelijk	Laag
Vennootschap (BV, NV)	Privaatrechtelijk	Middel
Gemeenschappelijke regeling	Publiekrechtelijk	Hoog
Publiek-private samenwerking (PPS)	Privaatrechtelijk	Hoog

De risico's van gemeenschappelijke regelingen en PPS-constructies zijn relatief hoger dan die van andere verbonden partijen. Bij de gemeenschappelijke regelingen ligt de oorzaak daarvan in het feit dat de aangesloten gemeenten volledig financieel aansprakelijk zijn. Bij PPS-constructies komt het risico voort uit de samenwerking met een private partij met eigen (winst-)doelstellingen. Zoals hiervoor vermeld, participeert Neder-Betuwe op dit moment niet in een PPS-constructie.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Verbonden partijen dienen het publiek belang

Net als onze eigen organisatie dragen verbonden partijen bij aan het realiseren van onze lokale doelen en ambities, zoals verwoord in deze begroting. De gemeente neemt daarnaast de verantwoordelijkheid om de belangen van de verbonden partijen zelf te dienen. Deze verantwoordelijkheid ontstaat automatisch door deelname in een *derde rechtspersoon*.

Hoewel de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en wettelijke plichten, laten wij dus voor een groot aantal terreinen het voorbereiden en/of uitvoeren van beleid over aan onze verbonden partijen. Deze maken voor ons beleid of voeren dit voor ons uit, terwijl wij dat in principe (voor zover de wet dat toestaat) ook zelf zouden kunnen doen.

Hier zijn vier redenen voor:

- via gemeenschappelijke regelingen kan worden samengewerkt aan beleidsuitdagingen die de gemeentegrens overschrijden of die voor meerdere gemeenten van groot belang zijn;
- sommige taken vragen specialistische kennis, die onze eigen organisatie vanwege de schaalgrootte niet kan bieden;

- het beleggen van taken bij een verbonden partij kan efficiënter zijn dan ze zelf uitvoeren, waardoor voor minder geld dezelfde kwaliteit geleverd kan worden, voor hetzelfde geld meer kwaliteit of dezelfde kwaliteit voor hetzelfde geld, met minder kwetsbaarheid;
- voor sommige beleidsterreinen is het wettelijk verplicht om een gemeenschappelijke regeling op te richten.

Welke taken de verbonden partij voor ons verricht, is opgenomen in de beschrijving van de partijen in de betreffende begrotingsprogramma's.

Het (op maat) sturen en monitoren van verbonden partijen

Onze verbonden partijen zijn (deels) 'van ons', werken 'voor ons' en worden 'door ons' bekostigd. Daarom is het van belang dat raad, college en ambtelijke organisatie, elk voor zijn/haar eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, het doen en laten van onze verbonden partijen (kunnen) sturen en monitoren. Dat gebeurt niet alleen via onze eigen begroting en jaarstukken, de raad krijgt ook jaarlijks de kaderbrieven, begrotingen, jaarstukken en indien relevant bestuursrapportages van de gemeenschappelijke regelingen voor een zienswijze voorgelegd.

Onze verbonden partijen

Nr.	Naam partij (soort verbonden partij)	Website	Relatie programma
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.vrgz.nl/	Fysieke leefomgeving
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.ggd gelderland zuid.nl/	WMO, jeugdzorg en participatiewet
3	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.regiorivierenland.nl/	Bestuur en dienstverlening
4	Afvalverwijdering Rivierenland (Avri) (Gemeenschappelijke regeling)	https://www.avri.nl	Fysieke leefomgeving
5	Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.odrivierenland.nl/	Fysieke leefomgeving
6	Regionaal archief Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.regionaalarchiefrivierenland.nl/	Overhead VPB onvoorzien
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal (Gemeenschappelijke regeling)	https://www.uiteerwaarde.nl/recreatieschap-nederrijn-lek-en-waal	Economie
8	Werkzaak Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.werkzaakrivierenland.nl	WMO, jeugdzorg en participatiewet
9	Industrieschap Medel (Gemeenschappelijke regeling)	http://www.medel.nl/	Economie
10	Waterbedrijf Vitens N.V. (Vennootschap (BV, NV))	http://www.vitens.nl/	Economie
11	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (Vennootschap (BV, NV))	http://www.bng.nl/	Overhead VPB onvoorzien
12	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	https://ubrivierenland.nl/	Economie

1. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Burgemeester

Vestigingsplaats: Nijmegen

Financieel belang:

De kosten van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid worden gedragen door bijdragen van het Rijk, de provincie, zorgverzekeraars en gemeenten. De verdeling van de kosten, die voor rekening komen van de deelnemende gemeenten, zijn voor 50% gebaseerd op historische kosten en voor 50% op de rijksbijdrage per gemeente via het gemeentefonds.

De totale bijdrage van de deelnemende gemeenten, die in de begroting 2024 van de VRGZ is opgenomen, bedraagt € 48.760.837 waarvan de gemeentelijke bijdrage van Neder-Betuwe € 1.973.012 bedraagt.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	7.783.000	5.928.000	5.759.000
Vreemd vermogen	66.131.000	84.001.000	87.991.000
Totaal vermogen	73.914.000	89.929.000	93.670.000
Exploitatieresultaat:	1.577.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Om de risico's te beheersen, zijn normen ontwikkeld voor het benodigde weerstandsvermogen.

Voor het programma Crisis en Rampenbestrijding (C&R) gaat dit om 5% van de baten. En norm van totaal € 3.128.000. De stand van de algemene reserve C&R voor 2024 bedraagt naar verwachting € 3.028.000. Daarmee voldoet de reserve bijna aan de bestuurlijke norm van 5%.

Voor het programma Regionale Ambulance voorziening (RAV) gaat dit om 10% van de baten. Een norm van totaal € 3.329.000. De stand van de algemene reserve C&R voor 2024 bedraagt naar verwachting € 2.631.000. Daarmee voldoet de reserve niet aan de bestuurlijke norm van 10%. Het percentage bedraagt 8%.

Het totaal aan gekwantificeerde risico's in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing voor C&R en RAV bedraagt een bedrag van totaal € 6.503.000. Hiermee komt de weerstandsratio (uitgaande van het normbedrag) op 0,89 en is onvoldoende. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's van € 744.000 (€ 6.503.000 - € 5.759.000).

Dit betekent dat er in de begroting van de gemeente Neder-Betuwe rekening wordt gehouden met een extra risicoreservering van € 33.000 (op basis van totaal aantal inwoners VRGZ en het aantal inwoners Neder-Betuwe). Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomangement bij het onderdeel verbonden partijen in deze begroting.

2. Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Gelderland-Zuid

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Nijmegen

Financieel belang:

Het totaal van alle gemeentelijke bijdragen voor uniforme taken op basis van inwoneraantal en van facturen en facultatieve taken bedraagt voor 2024 conform de begroting 2024 van de GGD € 38.375.169. Voor Neder-Betuwe komt de gemeentelijke bijdrage uit op € 1.560.535. Hiervan is € 1.472.372 voor uniforme taken op basis van inwoneraantal en op basis van facturen en € 88.208 voor facultatieve taken.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	2.547	1.962	1.862
Vreemd vermogen	22.217	20.903	20.795
Totaal vermogen	24.764	22.865	22.657
Exploitatieresultaat:	524.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Op basis van de notitie 'Risicomanagement, voorzieningen en weerstandsvermogen' van de GGD is de streefwaarde van het weerstandsvermogen bij de begroting GGD 2024 bepaald op € 1.271.000.

Verwacht saldo van de algemene reserve bedraagt ultimo 2024 € 1.593.000. Het totaal aan gekwantificeerde risico's van de GGD belooft een bedrag van afgerond € 3.237.000. Hiermee komt de weerstandsratio op 0,49 en is onvoldoende. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's van € 1.644.000 (€ 3.237.000 - 1.593.000). Dit betekent dat er in de begroting van de gemeente Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risicoreservering van € 73.000 (op basis van totaal aantal inwoners GGD en het aantal inwoners Neder-Betuwe).

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement bij verbonden partijen in deze begroting.

3. Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Burgemeester

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De bijdragen van de aangesloten gemeenten zijn gebaseerd op het inwoneraantal. Voor 2024 geldt een bijdrage per inwoner van € 10,79*. De gemeenten dragen in totaal in 2024 € 2.747.287 bij aan Regio Rivierenland. Dat is een stijging van 20% (of € 1,66 per inwoner) ten opzichte van de begroting 2023. Dit betekent dat de gemeentelijke bijdrage van de gemeente Neder-Betuwe vanaf 2024 neerkomt op een bijdrage van € 274.534*.

Daarnaast draagt de gemeente bij aan taken die Regio Rivierenland via dienstverleningsovereenkomsten uitvoert voor Neder-Betuwe (contractgestuurde dienstverlening). In 2024 werken we met Regio Rivierenland verder aan meer inzicht in en grip op deze dienstverleningsovereenkomsten.

** de concept-begroting die in juni 2023 aan de raden voor een zienswijze was voorgelegd, ging uit van een bijdrage van € 12,04 per inwoner en een totaalbijdrage van Neder-Betuwe van € 305.500. Nadat een groot deel van de raden in hun zienswijzen aangaven dat er eerst een goed gesprek plaats zou moeten vinden over de formatie-uitbreiding die in de begroting was verwerkt, heeft het Dagelijks Bestuur een gewijzigde begroting ter vaststelling voorgelegd aan het Algemeen Bestuur. Daarin was minder formatie-uitbreiding opgenomen. De vastgestelde begroting kent daarom een lagere bijdrage voor Neder-Betuwe.*

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	3.170.000	2.417.000	2.307.000
Vreemd vermogen	11.651.000	12.187.000	9.902.000
Totaal vermogen	14.821.000	14.604.000	12.209.000
Exploitatieresultaat:	535.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling (GR) die taken uitvoert in opdracht van acht gemeenten. Het weerstandsvermogen van de regio wordt enerzijds gevormd door dat van de afzonderlijke gemeenten. Maar de GR is op grond van wettelijke voorschriften ook zelf verplicht voorzieningen te vormen voor kwantificeerbare risico's, verplichtingen en verliezen. Daarnaast is het wenselijk om voor bepaalde activiteiten een reserve te hebben om te voorkomen dat bedrijfsresultaten en onvoorziene omstandigheden grote afwijkingen veroorzaken in de jaarlijks geraamde gemeentelijke bijdragen en tarieven.

Regio Rivierenland concludeert dat de eigen weerstandscapaciteit voldoende is om de risico's die ze loopt op te vangen. De gemeente hoeft hiervoor geen aanvullende maatregelen te treffen.

In het verleden is een integrale inventarisatie van de financiële risico's uitgevoerd bij het Regiokantoor van Regio Rivierenland. Daarbij is een koppeling gelegd met de saldi van reserves om de risico's te kunnen dekken. De in de balans opgenomen algemene reserve van € 474.000 wordt voldoende geacht voor het afdekken van de financiële risico's.

In de zienswijze op de Begroting 2024 van Regio Rivierenland heeft Neder-Betuwe (opnieuw) geconstateerd dat het een geruststellende conclusie is dat er in algemene zin geen (grote) risico's zijn die om directe aanpassing in de bedrijfsvoering vragen en dat de in de balans opgenomen reserves voldoende wordt geacht voor het afdekken van de financiële risico's. Maar de risico's en maatregelen worden niet gekwantificeerd, alleen beschreven in algemene termen. En de laatste uitgebreide risicoanalyse dateert van enkele jaren geleden. Daardoor is voor onze gemeente niet goed na te gaan of de conclusie van de regio klopt: voor welk bedrag loopt de regio naar verwachting in 2024 risico's en welke omvang van het weerstandsvermogen past daarbij? Daarom heeft de raad in zijn zienswijze opnieuw aangedrongen op verheldering van de risico's en actualisering van de risicoanalyse.

4. AVRI

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een Collegelid

Vestigingsplaats: Geldermalsen

Financieel belang:

Uit de begroting van de gemeenschappelijke regeling Avri 2024 blijkt een verhoging van de afvalstoffenheffing per 2024 met gemiddeld € 25,00 (van € 317 naar € 342). De definitieve vaststelling van de tarieven afvalstoffenheffing 2024 vindt eind 2023 plaats.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	1.806.000	1.568.000	1.317.000
Vreemd vermogen	45.278.000	44.335.000	41.298.000
Totaal vermogen	47.084.000	45.903.000	42.615.000
Exploitatieresultaat:	1.000 positief	0	0

Risico's en weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen van Avri groeit in de begroting van 2024 naar het gewenste niveau voldoende en dekt daarmee alle risico's af. Dit betekent dat de kans klein is dat de deelnemende gemeenten moeten bijbetalen als de risico's zich echt voordoen.

De gemeente Neder-Betuwe dient zelf in de begroting 2024 onder de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een reservering te maken ter dekking van deze risico's.

Verwacht saldo van de beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2024 bedraagt € 8.140.000. Het totaal aan gekwantificeerde risico's van de Avri belooft een bedrag van afgerond € 8.537.000. Hiermee komt de weerstandsratio op 0,95 en is net niet voldoende. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's van € 397.000 (€ 8.140.000 - 8.537.000). Dit betekent dat er in de

begroting van de gemeente Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risicoreservering van € 40.000 (op basis van totaal aantal inwoners Avri en het aantal inwoners Neder-Betuwe).

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomangement bij verbonden partijen in deze begroting.

5. Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de ODR is bedoeld voor het uitvoeren van vergunningverlenings-, advies- en toezicht-/handhavingstaken op het gebied van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Ook wordt de bijdrage ingezet voor stelseltaken en het ketentoezicht, die in het Gelders Stelsel (provincie breed) worden uitgevoerd. De totale deelnemersbijdrage, opgenomen in de begroting ODR 2024, is € 23.080.424. De gemeentelijke bijdrage Neder-Betuwe is € 2.189.451. Hierin is het Werkprogramma ODR 2024 (feitelijk verwachte werkzaamheden en middelen) nog niet verwerkt. Dit werkprogramma komt zoals afgesproken in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) eind 2023 ter beschikking. Eventuele financiële gevolgen van het Werkprogramma ODR 2024 worden daarna verwerkt in het eerstvolgende planning & control document.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	1.163.654	1.135.029	1.106.404
Vreemd vermogen	5.342.882	5.158.213	4.989.635
Totaal vermogen	6.506.536	6.293.242	6.096.039
Exploitatieresultaat:	433.514 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is voldoende om de risico's op te vangen (1,13). Het totaal aan becijferde risico's gaat om een bedrag van € 645.205. De aanwezige weerstandscapaciteit betreft een totaalbedrag van € 727.550. Hiermee zijn de risico's afgedekt.

6. Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de bijdrage per inwoner van de aangesloten gemeenten en de bijdrage van het Waterschap Rivierenland (dienstverleningsovereenkomst). De verdeling van de algemene en specifieke kosten, die gemaakt worden voor de deelnemende gemeenten, gebeurt naar evenredigheid van het aantal inwoners. In de begroting van het RAR over 2024 is een totale gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 2.851.877 waaraan Neder-Betuwe een bedrag van € 309.361 levert.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	702.273	557.656	507.656
Vreemd vermogen	8.669.894	7.868.873	7.595.424
Totaal vermogen	9.372.167	8.426.529	8.103.080
Exploitatieresultaat:	179.617 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

De hoogte van de verhouding van het weerstandsvermogen is door het Algemeen Bestuur in 2014 vastgesteld op minimaal 1,0. Deze kaders zijn in september 2014 vastgesteld, opnieuw in 2017 en 2019 geverifieerd en nog steeds geldend. Op basis van de actuele cijfers bedraagt het normbedrag van de gewenste weerstandscapaciteit € 211.000. Voor het jaar 2024 wordt weerstandscapaciteit nodig geacht van € 287.436, zodat sprake is van een weerstandsverhouding van 1,0. Hiermee zijn alle risico's van het RAR afgedekt en is geen aanvullende risicoafdekking nodig vanuit de gemeenten.

7. Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid
Vestigingsplaats: Kerk-Avezaath

Financieel belang:

De provincie en gemeenten hebben in het kader van de verzelfstandiging in 1999 (bij het ontstaan van de B.V. Recreatiemaatschappij Riviereengebied met de handelsnaam Uit@waarde) hun bijdragen in de exploitatietekorten afgekocht. Uitgangspunt is dat de nieuwe organisatie zichzelf moet bedruipen. De gemeente Neder-Betuwe heeft in 2008 voor de laatste keer een afkoopsom betaald (€ 158.000) aan recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal en levert sinds 2009 geen financiële bijdrage meer.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	0	0	0
Vreemd vermogen	6.853	6.853	6.853
Totaal vermogen	6.853	6.853	6.853
Exploitatieresultaat:	0	0	0

Risico's en weerstandscapaciteit

Geen.

8. Werkzaam Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een collegelid
Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

Voor Werkzaam Rivierenland is in de begroting van Neder-Betuwe rekening gehouden met een bijdrage om het totale bedrijfsvoeringsresultaat te dekken. Voor 2024 betreft de totale bijdrage € 1.198.00 voor salariskosten SW en bedrijfsvoeringskosten. In 2024 wordt op basis van de septembercirculaire 2022 verwacht, dat hier een rijksvergoeding van €1.087.600 tegenover staat.

Een deel van deze rijksvergoeding wordt gebruikt als dekking van salariskosten voor medewerkers van Sociale Werkvoorziening (SW), die in dienst zijn bij Scalabor (het voormalige Presikhaaf).

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	5.756.000	3.417.000	3.259.000
Vreemd vermogen	27.284.000	6.686.000	27.431.000
Totaal vermogen	33.040.000	10.103.000	30.690.000
Exploitatieresultaat:	5.340.500 positief	0	0

Risico's en weerstandscapaciteit

De totale netto-risico's, zoals berekend in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2024 van Werkzaak, beslaan een bedrag van € 2.375.000 en de beschikbare weerstandsvermogen is eveneens €2.100.000. Hiermee komt de weerstandratio op 0,88 en is onvoldoende. Zodoende is in totaliteit sprake van niet afgedekte risico's van € 275.000 (€ 2.375.000 - 2.100.000). Dit betekent dat er in de begroting van de gemeente Neder-Betuwe rekening gehouden moet worden met een extra risicoreservering van € 3.000. (op basis van totaal aantal inwoners Werkzaak Rivierenland en het aantal inwoners Neder-Betuwe).

Zie hiervoor paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicomanagement bij verbonden partijen in deze begroting.

9. Industrieschap Medel

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Twee wethouders en twee raadsleden

Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

De gemeenten Tiel en Neder-Betuwe nemen in principe op gelijke basis deel. Een positief of een negatief saldo, dat het Algemeen Bestuur van Industrieschap Medel over enig jaar meldt, wordt voor gelijke delen gegund of bijgedragen. De grondexploitatie geeft in 2023 een verwacht saldo van € 25,9 miljoen (2022, € 25,2 miljoen) op contante waarde. Het verschil tussen 2022 en 2023 komt voort uit het resultaat van de tender.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	3.999.400	20.539.000	23.550.000
Vreemd vermogen	54.153.044	0	0
Totaal vermogen	58.152.444	20.539.000	23.550.000
Exploitatieresultaat:	234.000 positief		

Risico's en weerstandscapaciteit

De ontwikkeling van Medel brengt financiële risico's met zich mee. Deze risico's zijn kleiner geworden nu er sprake is van een onherroepelijk bestemmingsplan. In een doorlopen Tenderprocedure zijn alle kavels van Medel verkocht. Alle zich nu nog mogelijk voordoende risico's zijn verwerkt in de grondexploitatie 2023 en kunnen daar ruimschoots worden afgedekt. Zodoende is geen aanvullend risico opgenomen.

10. Waterbedrijf Vitens N.V.

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Als aandeelhouder
Vestigingsplaats: Zwolle

Financieel belang:

De gemeente Neder-Betuwe bezit 16.023 (0,277%) gewone aandelen van € 1 nominaal.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	649,5 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	1.446,6 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Totaal vermogen	2.096,1 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Exploitatieresultaat:	33,9 miljoen positief	n.n.b.	n.n.b.

Risico's en weerstandscapaciteit

Niet van toepassing

11 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Als aandeelhouder
Vestigingsplaats: Den Haag

Financieel belang:

Neder-Betuwe heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht van 18.246 aandelen van € 2,50. Dit aandelenbezit heeft een duurzaam karakter.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	4.615 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	107.459 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Totaal vermogen	112.074 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Exploitatieresultaat:	300 miljoen positief	n.n.b.	n.n.b.

Risico's en weerstandscapaciteit

Niet van toepassing.

12. Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur: Een Collegelid
Vestigingsplaats: Tiel

Financieel belang:

Voor de aanleg van een breedbandnetwerk is een langlopende financieringsovereenkomst afgesloten met een looptijd van 50 jaar. Aflossing vindt plaats vanaf het derde jaar (2022) en heeft een looptijd van 48 jaar. Het totale investeringsbudget is € 37.500.000. De zeven gemeenten die deelnemen in de UBR zijn voor hun aandeel aansprakelijk als vermogenstekorten zouden ontstaan of de UBR niet in staat is om aan de aflossingsverplichtingen van de lening te voldoen.

Financiële gegevens verbonden partij	31-12-2022 (jaarrekening)	31-12-2023 (begroting)	31-12-2024 (begroting)
Eigen vermogen	433.000	493.000	112.000
Vreemd vermogen	36.065.000	35.938.000	35.232.000
Totaal vermogen	36.948.000	36.431.000	35.344.000
Exploitatieresultaat:	42.000 positief	22.000 positief	25.060 positief

Risico's en weerstandscapaciteit

Voor de aanleg van een breedbandnetwerk is een langlopende financieringsovereenkomst afgesloten met een looptijd van 50 jaar. Aflossing vindt plaats vanaf het derde jaar (2022) en heeft een looptijd van 48 jaar. Het totale investeringsbudget is € 37.500.000. De zeven gemeenten die deelnemen in de UBR zijn voor hun aandeel aansprakelijk als vermogenstekorten zouden ontstaan of de UBR niet in staat is om aan de aflossingsverplichtingen van de lening te voldoen. Het aandeel waarvoor Neder-Betuwe aansprakelijk is bedraagt een percentage van 19,048% een bedrag van € 7.142.857. Restant aandeel aansprakelijkheid per ultimo 2022 bedraagt € 7.038.694.

Voor 2024 verwacht UBR niet dat er tekorten ontstaan. De financiële risico's zijn beperkt en er is voorzichtigheid betracht bij de financiële doorrekeningen. Vanaf het 4e kwartaal 2020 zijn de eerste aansluitingen operationeel en genereert de UBR inkomsten uit de exploitatie van het breedbandnetwerk. Via de verhuur van glasvezelparen.

Met de ramingen zoals opgenomen in de begroting 2024 is zichtbaar gemaakt dat de UBR kapitaal en vermogen opbouwt en aan alle betalingsverplichtingen kan voldoen. Op de langere termijn (na 2026) groeit het eigen vermogen en neemt het saldo liquide middelen verder toe als gevolg van de oplopende exploitatie-overschotten. Het is daarom niet te verwachten dat de deelnemende gemeenten vanuit hun eigenaarschap of garantiestelling voor de lening financiële nadelen zullen ondervinden. Na 2026 lopen de positieve resultaten op, omdat de geactiveerde voorbereidingskosten dan volledig zijn afgeschreven en niet meer op de exploitatie drukken.

Paragraaf 6 Grondbeleid

Algemeen

In paragraaf 6 wordt aangegeven hoe de gemeente het grondbeleid inzet om haar bestuurlijke doelen te bereiken. De raad heeft de Nota Grondbeleid op 8 december 2016 vastgesteld. In deze nota is onze visie op ons grondbeleid weergegeven. Deze paragraaf bevat de verplichte onderdelen zoals omschreven in artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV):

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen en de uitvoering,
- een actuele vooruitblik van de verwachte resultaten van de totale grondexploitatie,
- een onderbouwing van de geraamde winstneming,
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondbeleid in relatie tot de risico's.

Grondbeleid gemeente Neder-Betuwe

Het gemeentelijk grondbeleid moet de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente stimuleren en faciliteren. Met een zorgvuldig uitgevoerd grondbeleid kan de gemeente haar regierol bij deze ruimtelijke ontwikkeling houden en waar nodig versterken.

We willen initiatieven van derden zo goed mogelijk faciliteren. Wenselijke en kansrijke initiatieven brengen we zo snel mogelijk naar de eindstreep. De kosten die de gemeente moet maken om het initiatief mogelijk te maken, worden via het zogenaamde kostenverhaal door de initiatiefnemer betaald. De afspraken daarover leggen we vast in een overeenkomst.

Maar dit betekent niet dat het voeren van actief grondbeleid helemaal wordt uitgesloten. De gemeente beschikt nog over enkele grondposities en kan mogelijk gronden aankopen als zich kansen voordoen. Uiteraard moet dit actief grondbeleid bijdragen aan de beleidsdoelstellingen en kaders van de raad en moeten de risico's beheersbaar zijn.

Onderverdeling complexen

In de gemeente zijn projecten in ontwikkeling die we op verschillende wijze financieel verantwoorden.

- Ten eerste zijn er de eigen projecten van de gemeente. Hier gaat het om (aan te kopen) grondeigendommen van de gemeente. De gemeente beheert de ontwikkeling zelfstandig en doet zo aan actief grondbeleid. De gemeente wijzigt de bestemming, maakt de gronden bouw- en woonrijp en verkoopt de gronden zelf aan derden. Dit zijn de zogenaamde BIE Grexen (Bouwgrond in exploitatie).
- Daarnaast zijn er de faciliterende projecten. Hier heeft de gemeente geen grondeigendom. Wij krijgen alle kosten die we maken op basis van gesloten overeenkomsten vergoed van de initiatiefnemers. Deze projecten worden bijgehouden als vorderingen en geregistreerd in de projectadministratie.
- Tenslotte zijn er nog enkele oude facilitaire projecten. Hier krijgt de gemeente haar kosten vergoed doordat de initiatiefnemer een vooraf afgesproken vast bedrag betaalt. Voor deze projecten, Triangel Vahstal en de Heuning-oost, moet de gemeente meer uren besteden dan vooraf was ingeschat. Er wordt voor deze projecten wel een grondexploitatie gemaakt. Ook zal de gemeente waar nodig een voorziening moeten treffen voor het verwachte verlies. Deze facilitaire projecten worden ook wel de BIE Initiatieven genoemd.

Rapportage grondexploitatiebegrotingen in relatie tot het Planning en Controle instrumentarium

Gezien het grote belang van een actueel inzicht in de financiële status van de projecten met een grondexploitatiebegroting rapporteren wij in 2024 op verschillende momenten over de uitvoering en voortgang hiervan. Wij doen dit in de jaarstukken 2023 en de bestuursrapportages 2024.

Verbonden partijen

Aangezien het projecten Medel als deelneming onderdeel is van Verbonden partijen is dit project niet opgenomen in deze paragraaf. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de programma's 3 en 4 en naar Paragraaf 5 Verbonden Partijen.

Actualisatie grondexploitaties

De grondexploitaties zijn per 1 januari 2023 bijgewerkt. Hierbij zijn de te verwachten kosten, opbrengsten, fasering en de te hanteren parameters opnieuw beoordeeld.

Risico's

Binnen het grondbeleid hebben we twee soorten risico's bepaald: algemene risico's en project specifieke risico's. De risico's binnen het grondbeleid moeten afgedekt worden door de weerstandscapaciteit. Voor meer informatie over risico's en weerstandscapaciteit verwijzen wij u naar paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bestemmingsreserves Bovenwijkse voorzieningen Ruimtelijke investeringen

Op 27 september 2018 is een vernieuwde nota Bovenwijkse voorzieningen vastgesteld. Het praktische deel van deze nota wordt jaarlijks bijgewerkt en vastgesteld door het college. Begrote afdrachten aan de reserves Bovenwijkse voorzieningen en Ruimtelijke investeringen vinden plaats zoals bepaald in het praktische deel van de nota bovenwijkse voorzieningen.

Overzicht van actuele prognose diverse complexen

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de financiële stand van zaken van de projecten:

- Boekwaarden per 1-1-2023
- Nog te realiseren baten en lasten over gehele looptijd
- Verwachte resultaten (Contante waarde)
- Ingeschatte risico's

Voor een nadere toelichting op de projecten verwijzen wij naar de jaarstukken 2022 onderdeel paragraaf 6 Grondbeleid.

	Boekwaarde	Nog te maken Nog te ontv.		Eindwaarde	Contante	Contante	Looptijd	Algemeen	Specifiek risico
	per 1-1-2023	Lasten	Baten	per einde grex	waarde	waarde		risico	risico
		per 1-1-2023	per 1-1-2023	per 1-1-2023	1-1-2022	1-1-2023	t/m	2023	2023
BIE Grexen									
ABC	€ -195.234	€ 158.294	€ -	€ 38.892	€ 406.864	€ 38.129	2023	€ -	€ -
Bonegraaf-oost	€ 85.071	€ 128.940	€ 1.530.400	€ 1.312.446	€ 1.218.177	€ 1.236.747	2025	€ 8.507	€ -
Herenland	€ 1.269.075	€ 426.693	€ 1.202.655	€ -524.225	€ -471.122	€ -493.989	2025	€ 126.907	€ -
Herenland-west	€ 1.090.138	€ 2.368.622	€ 3.784.926	€ 253.022	€ 718.902	€ 224.676	2028	€ 103.750	€ 30.000
Poort van Ochten	€ 115.801	€ 1.028.294	€ 1.873.865	€ 721.274	€ -	€ 653.280	2027	€ 11.580	€ -
subtotaal	€ 2.364.852	€ 4.110.843	€ 8.391.846	€ 1.801.409	€ 1.872.821	€ 1.658.844			
BIE Initiatieven									
ABC SV	€ 834.304	€ 899.123	€ 1.749.331	€ 367	€ 798	€ 346	2025	€ 83.430	€ -
Heuning-oost	€ 70.345	€ 8.885	€ 24.353	€ -55.580	€ -40.626	€ -54.491	2023	€ 7.035	€ -
Triangel Vahstal	€ 65.595	€ 71.387	€ -	€ -140.935	€ -92.264	€ -130.202	2026	€ 6.559	€ -
subtotaal	€ 970.244	€ 979.394	€ 1.773.684	€ -196.149	€ -132.092	€ -184.347		€ 347.770	€ 30.000
TOTAAL	€ 3.335.096	€ 5.090.237	€ 10.165.530	€ 1.605.260	€ 1.740.729	€ 1.474.497		€ 377.770	

Paragraaf 7 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is een belangrijk aspect voor de ambtelijke organisatie om haar werk te kunnen doen. Wanneer we over bedrijfsvoering spreken, sluiten wij aan bij de definitie van het Ministerie van BZK: *bedrijfsvoering gaat over de bedrijfsprocessen waarmee de gemeente haar beleidsdoelstellingen kan realiseren, samen met de sturing en beheersing van die processen.*

Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, structuur, informatie en beheersinstrumenten nodig. Ook is een gezonde cultuur binnen de organisatie cruciaal om onze doelstellingen te bereiken.

Het zijn dynamische tijden voor het openbaar bestuur en het ziet ernaar uit dat deze dynamiek permanent is. Dat vraagt een organisatie die daarmee goed om kan gaan en kwaliteit blijft leveren. Het college is primair verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak.

Visie en beleid ten aanzien van onze bedrijfsvoering

Het gemeentelijke takenpakket verandert voortdurend. In de afgelopen jaren zijn de transformaties in het sociaal domein en de Omgevingswet daarvan belangrijke voorbeelden. Maar de financiële mogelijkheden blijken tegelijkertijd niet oneindig. De overheid gaat mede daarom steeds meer uit van zelfredzaamheid van inwoners. De gemeente ontwikkelt zich bij de realisatie van initiatieven steeds meer naar één van de maatschappelijke partijen. En niet meer als de gemeente die 'van bovenaf' bepaalt wat goed is.

De gemeentelijke ambities en het veranderende takenpakket stellen hoge eisen aan de kwaliteit van de ambtelijke organisatie. In 2024 werkt de organisatie verder aan het versterken van de wendbaarheid en het verbindend vermogen.

De organisatiestructuur

Onze organisatiestructuur is afgeleid van het zogenoemde directiemodel. De organisatie staat onder algemene leiding van de gemeentesecretaris, die tevens algemeen directeur is. De ambtelijke organisatie kent drie pijlers (de Fysieke pijler, de Sociale pijler en de Bedrijfsvoeringspijler), een stafeenheid Control is in ontwikkeling.

We hechten waarde aan een compacte en efficiënte organisatie en aan een gezonde bestuurs- en organisatiecultuur waarin lef, professionaliteit, samenwerken, resultaat, klantgerichtheid en plezier kernbegrippen zijn. We zetten in op betrouwbaarheid en toegankelijkheid van zowel bestuur als organisatie. We ontwikkelen de gemeentelijke organisatie verder richting een wendbare organisatie, die goed kan blijven inspelen op toekomstige ontwikkelingen en waarbij verbinding met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties cruciaal is. We hebben oog voor de wensen van onze klanten en reageren daar adequaat op door in mogelijkheden en kansen te denken en niet in onmogelijkheden of bedreigingen.

De medewerkers

In het strategisch HR-beleid is onze HR-visie vastgelegd: onze medewerkers zijn goed toegerust om te kunnen werken, nu en in de toekomst. Onze organisatie en medewerkers zijn wendbaar en staan in verbinding met collega's en klanten. We bouwen de kernkwaliteiten 'wendbaar' en 'verbindend' verder uit, koesteren ze en zijn hier ook zuinig op. We werken in een inspirerende en prettige werkomgeving en vinden het welbevinden van onze medewerkers belangrijk.

We werken hier concreet aan door in te zetten op (1) duurzame inzetbaarheid, (2) regionale samenwerking en (3) een inspirerende, prettige en uitdagende werkomgeving en welbevinden van medewerkers.

In 2024 leggen we het accent op het aantrekken van nieuw talent en het behouden van je huidige medewerkers, de facilitering en optimalisering van het hybride werken en het welbevinden en de vitaliteit van medewerkers. Hiermee blijven we ervoor zorgen dat onze medewerkers goed in staat zijn hun werkzaamheden nu en in de toekomst te kunnen doen.

Digitalisering, privacy en informatiebeveiliging

Informatie wordt steeds belangrijker. Ook voor onze gemeente. De schaalgrootte van onze gemeente vraagt echter om duidelijke keuzes. Ten aanzien van de ontwikkelingen en investering blijven ook in 2024 de volgende uitgangspunten gelden:

1. We bieden een veilige omgeving. Burgers, ondernemers en medewerkers mogen er op vertrouwen dat hun gegevens veilig zijn en niet kunnen worden benaderd door onbevoegden.
2. We bieden continuïteit. In het geval van calamiteiten bieden wij de noodzakelijke ondersteuning om de essentiële informatievoorziening binnen 48 uur beschikbaar te krijgen. Dit biedt garanties voor het functioneren van 'de veiligheidsdriehoek' en de kritische registraties van de gemeente.
3. We voldoen aan wet- en regelgeving. Het betreft hier onder meer de wet- en regelgeving gericht op archief, privacy, security en de uitvoering van de wettelijke informatietaken.
4. We bieden onze medewerkers hoogwaardige informatievoorziening die hen in staat stelt om effectief en efficiënt invulling te geven aan de toegewezen taken.

Om dit te kunnen realiseren moeten we de basis versterken. Dat wil zeggen:

- We optimaliseren het beheer en onderhoud van onze informatievoorziening door het versterken van de I&A-organisatie, het efficiënter maken van onze dienstverlening aan de interne organisatie, het vergroten van het inzicht in de middelen die wij beheren en het versterken van het applicatiebeheer in de afdelingen;
- We werken aan het beheerst doorontwikkelen van de informatievoorziening. Anders gezegd: we streven naar weloverwogen, onderbouwde aanpassingen van en uitbreidingen op onze informatievoorziening. Daarmee verlagen we risico's en zorgen we dat onze informatievoorziening aan blijft sluiten op de strategische doelstellingen van de gemeente. In 2024 wordt dit verder vormgegeven in het nieuwe informatiebeleidsplan.

Samenwerking in de regio

Om een zelfstandige organisatie te kunnen blijven, is het belangrijk dat wij goed samen blijven werken in en met partners in de regio. Samenwerking in het Rivierenland en in Gelderland-Zuid maakt dat we taken efficiënt kunnen uitvoeren en dat we een steviger kwaliteit kunnen leveren. Maar het stelt de gemeentelijke organisatie ook voor uitdagingen. De benodigde gezamenlijke sturing, opdrachtformulering en afstemming maakt het immers tegelijkertijd ook complex. En de samenwerking aan gemeentegrensoverschrijdende opgaven zoals stikstof, energietransitie en klimaatadaptatie maakt steviger resultaten mogelijk, maar daarmee nemen ook het aantal overleggen, samenwerkingsverbanden en de bestuurlijke drukte toe.

Meer over regionale samenwerking vindt u in begrotingsprogramma 1, in de beschrijvingen van onze verbonden partijen in de respectievelijke begrotingsprogramma's en in paragraaf 5 Verbonden partijen.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Op basis van de Onderzoekverordening 213a Neder-Betuwe 2019 doen we regelmatig onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid. Jaarlijks optimaliseren we een aantal processen door continu vanuit de klantbeleving verbeteringen aan te brengen met zo min mogelijk verspilling. Daarmee proberen we de tevredenheid van klanten, medewerkers en de organisatie te verbeteren.

Deze aanpak is geen onderzoek in de gebruikelijke zin met een rapport van bevindingen en aanbevelingen. Het is wel een continu verbeterproces, waarbij het beleid en de inrichting van de processen en systemen direct worden aangepakt. Mocht er aanleiding zijn voor een specifiek onderzoek dan wordt de Rekenkamercommissie geïnformeerd. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt de voortgang gemonitord.

Rechtmatigheid

Inwoners en maatschappelijke partners moeten ervan uit kunnen gaan dat de gemeente zich aan wet- en regelgeving houdt bij de besteding van het gemeenschapsgeld. Dat betekent bijvoorbeeld dat de organisatie zich houdt aan eventuele voorwaarden voor verkregen subsidies, maar ook aan regels voor uitgaven die niet begroot waren. We vinden het belangrijk dat de organisatie zodanig is ingericht dat rechtmatig werken logisch is.

Rechtmatigheidsverantwoording

Over het begrotingsjaar 2023 geeft het college voor het eerst zelfstandig een rechtmatigheidsmededeling af in de jaarstukken.

Dit oordeel over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties (financiële rechtmatigheid) wordt nu door de accountant gegeven. Om te realiseren dat het college in staat is deze rechtmatigheidsverantwoording af te geven stuurt de organisatie in eerste instantie op het verbeteren van de kwaliteit en de interne beheersing van de processen. Daarnaast vinden rechtmatigheidscontroles plaats. Om de vereiste onafhankelijkheid van deze controles te borgen is in 2023 een derdelijnscontrole extern georganiseerd.

Digitaal toegankelijke en transparante overheid

Vanuit de landelijke overheid wordt in de laatste jaren steeds meer nadruk gelegd op transparantie en digitale toegankelijkheid van overheidsorganisaties: burgers en bedrijven hebben recht om te weten welke informatie over hen verwerkt wordt, op informatie over wat er in hun buurt gebeurt en op eenvoudige toegang tot overheidsdiensten.

Drie belangrijke wetten op dat terrein zijn afgelopen jaar in werking getreden of treden binnenkort in werking:

1. de Wet open overheid (Woo), die overheden verplicht om behalve op verzoek ook pro-actief een aantal categorieën informatie te openbaren;
2. de Wet elektronische publicaties (Wep), die de publicatie van formele besluiten regelt;
3. de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv): die de gemeente verplicht om voor alle diensten en producten een digitaal kanaal in te richten.

Voor alle drie deze wetten is de implementatie in gang gezet.

Wet open overheid

Voor de implementatie van de Woo zijn in 2021 en 2022 de nodige stappen gezet om te kunnen voldoen aan de vereisten van de wet. We volgen met deze implementatie het stappenplan zoals dat door de landelijke overheid wordt voorgeschreven en dat nog enige jaren in beslag neemt. De passieve openbaarmaking (het voormalige Wob-verzoek) voldoet sinds 1 mei aan de nieuwe wet. Meer over de Woo is opgenomen in paragraaf 9 van deze begroting.

Wet elektronische publicaties

In 2024 werken aan de doorontwikkeling van onze elektronische publicaties.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer

In 2023 heeft een inventarisatie plaatsgevonden om te bepalen welke digitale kanalen we nog moeten inrichten. Op basis van deze inventarisatie wordt een plan gemaakt welke in 2024 wordt geïmplementeerd.

Ten aanzien van alle drie de wetten geldt dat de belasting voor de ambtelijke organisatie erg groot is. We kiezen ervoor daar waar het kan en mag de implementatie stapsgewijs in te voeren.

Naast de digitale toegankelijk blijft ook in 2024 het veilig houden van onze informatie essentieel. Dit doen we op de volgende wijze:

Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO)

In 2024 gaan we verder met de realisatie van alle maatregelen die nodig zijn vanuit de Baseline Informatieveiligheid overheid (BIO). Cybercrime geven we continue aandacht. Een Heatmap met de belangrijkste cyberrisico's is opgesteld. Deze Heatmap maakt het mogelijk om op basis van prioriteit de belangrijkste risico's aan te pakken. Met het opzetten en uitvoeren van een PDCA-cyclus kunnen we de risico's actueel houden en tijdig matigen als gevolg van de snel ontwikkelende cybercrime-gevaren. Het geheel wordt opgehangen binnen een Informatie Security Management Systeem (ISMS). Met een ISMS besturen we het aanpakken van de continu veranderende cyberrisico's door cyclisch beleid aan te scherpen en uitvoering van de verbeteringen te plannen en te monitoren. We geven hiermee invulling aan een belangrijke eis van BIO: het hebben van een ISMS.

Door een verbeterde monitoring en sturing van de belangrijkste uitgangspunten van privacy bewaken we de voortgang op effectieve wijze. Daartoe geven we in rapportages periodiek aandacht aan de manier waarop we op de belangrijkste thema's scoren en welke ontwikkeling we zien.

Mogelijk maken van veranderingen en transformaties

De veranderingen binnen het sociale en het fysieke domein stellen de organisatie voor flinke uitdagingen, waarin de krachten op verschillende aspecten van de bedrijfsvoering gebundeld moeten worden. Om de uitgaven in het sociale domein te kunnen beheersen, is het bijvoorbeeld cruciaal dat een systematiek wordt ontwikkeld waarmee de kosten gemonitord en vooraf ingeschat kunnen worden. Een ander voorbeeld is de invoering van het Digitaal Stelsel Omgevingswet, dat hoge eisen stelt aan het digitaal zichtbaar maken van regelgeving, werkprocessen en participatie. De basis voor de monitoring en het digitaal stelsel staat. In 2024 werken we verder aan de doorontwikkeling hiervan. Dit door onder andere het datagestuurd werken verder te ontwikkelen en onze data en gegevens nog meer te benutten voor het realiseren van ambities.

Ontwikkeling omvang ambtelijke organisatie

In de Begroting 2023 heeft de raad besloten tot een investering in de gemeentelijke organisatie, door:

1. een investering in de organisatie door een structurele formatie-uitbreiding.
2. een verdere versterking van de organisatie door de formatie tijdelijk voor drie jaar uit te breiden.
3. vanaf 2023 vorming van een jaarlijks wendbaarheidsbudget voor het snel en tijdelijk oplossen van knelpunten en onverwachte ontwikkelingen.
4. vanaf 2024 een jaarlijkse groei van de formatie om de groei van de gemeente bij te houden.
5. inzet van middelen uit de Meicirculaire 2022 voor versterking van de formatie voor de uitvoering van enkele specifieke taken.

Het jaar 2023 stond in het teken van de realisatie van de formatie-uitbreiding en de versterking van onze arbeidsmarktstrategie. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen. De uitbreiding van de ambtelijke organisatie heeft bijgedragen aan de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke organisatie. De robuustheid en wendbaarheid is daarmee versterkt en de organisatie is beter in staat om in te spelen op onvoorziene, spoedeisende en onvermijdbare omstandigheden.

In 2024 en de daaropvolgende jaren blijven we hierin investeren. Door ons werkgeversmerk voortdurend goed op de kaart te zetten, te investeren in onboarding, ontwikkeling & opleiding, vitaliteit en het binden en boeien van huidige medewerkers, blijven we onze ambtelijke organisatie continu versterken.

In de Kadernota 2024 concludeerden we al dat de financiële realiteit ons noodzaakt tot het verlagen van de stelpost voor de jaarlijkse groei van de ambtelijke organisatie. In deze begroting is het uitgangspunt uit die kadernota verwerkt: een groei van 2 fte voor 2024 en 2025 en een verlaging van die raming voor 2026 naar 1 fte en voor 2027 naar 0.

Formatie-uitbreiding Programma Riolering en Water (PRW)

In zijn vergadering van 28 september 2023 heeft de gemeenteraad het Programma Riolering en Water 2024-2028 vastgesteld. Voorgesteld wordt de formatie hiervoor structureel uit te breiden.

Op dit moment hebben wij voor onze reguliere jaarlijkse werkzaamheden voor Riolering en Water (beleid, onderzoek, beheer) 1,11 fte formatie fysiek beschikbaar (waarvan 0,11 fte vacature). Daarnaast maken wij gebruik van inhuur derden bij de reguliere beleids-, onderzoek en beheeractiviteiten. De kosten van deze capaciteit (eigen inzet + inhuur derden) is gedekt vanuit de begroting. De komende planperiode hebben wij gemiddeld voor deze reguliere werkzaamheden op jaarbasis 2,33 fte inzet nodig. Dit is een structurele inzet én deze inzet neemt de komende jaren door uitbreiding van het areaal stapsgewijs toe. Het heeft daarom onze voorkeur deze capaciteit structureel binnen de eigen organisatie te borgen zodat wij minder afhankelijk zijn van inhuur van derden. De dekking voor de uitbreiding van de eigen organisatie is geborgd binnen de budgetten van het PRW, en is opgenomen in de voorliggende begroting. In de planperiode 2024-2028 voorzien we jaarlijks in een gemiddelde inzet van 2,4 fte voor projectvoorbereiding (ontwerp en advisering) en projectbegeleiding (directievoering en toezicht) van investeringswerken. Deze inzet is gedekt vanuit de VAT kosten (15%) van de investeringskredieten. Deze inzet huren we extern in.

Personeelslasten

Personeelslasten (burger)raadsleden, college en griffie

In de begroting 2024 is voor (burger)raadsleden meerjarig een bedrag van € 314.067 geraamd. Voor het college is meerjarig vanaf 2024 een bedrag van € 673.722 geraamd en voor de griffie meerjarig een bedrag van € 168.333.

Personeelslasten ambtelijke organisatie

Voor de personeelslasten van de ambtelijke organisatie is in 2024 een bedrag van € 14,6 miljoen geraamd. De personeelslasten voor Babsen, pensioen van oud-wethouders en nabestaanden, Appa-uitkeringen en voormalig personeel zijn hierbij inbegrepen. De formatie van de ambtelijke organisatie in 2024 is in totaal 165,9 fte.

Overige personeelslasten (burger)raadsleden, college, griffie en ambtelijke organisatie)

Voor de overige personeelslasten (van (burger)raadsleden, college, griffie en ambtelijke organisatie) is in 2024 meerjarig een bedrag van € 652.631 geraamd. De overige personeelslasten hebben betrekking op reiskosten woon-werk, secundaire arbeidsvoorwaarden, verzekeringen, vergoedingen, jubilea, enz.

Vrijval vacaturegelden inzetten voor externe inhuur

Binnen de organisatie ontstaan gedurende het jaar vacatures door uitstroom van medewerkers. Het voordeel dat hierdoor ontstaat binnen de personeelslasten wordt vrijval vacaturegelden genoemd. De leidinggevende maakt vervolgens de afweging om de vacature wel of niet in te vullen. Invulling is mogelijk op basis van een (tijdelijke) arbeidsovereenkomst of op basis van tijdelijke externe inhuur.

Vervanging personeel bij ziekte en zwangerschapsverlof

In de begroting 2024 is meerjarig een bedrag geraamd van € 171.700 voor de (tijdelijke) vervanging van langdurig zieke medewerkers. In het geval van zwangerschapsverlof ontvangt de werkgever een zwangerschapsuitkering van het UWV. Deze uitkering is bedoeld om de medewerkster voor een bepaalde periode (gedeeltelijk) te vervangen.

Paragraaf 8 Duurzaamheid

Algemeen

Hoewel een paragraaf duurzaamheid niet verplicht is, kiest het college – vanwege het integrale karakter van deze opgave en het belang dat wij hier aan hechten – er bewust wel voor. Zoals deze paragraaf zal laten zien is duurzaamheid een opgave die vrijwel alle programma's van deze begroting raakt. In deze paragraaf hebben we de belangrijkste onderdelen op het gebied van duurzaamheid verzameld.

Klimaatvraagstuk vanuit gemeentelijk perspectief

De versterkte uitstoot van broeikasgassen (menselijk handelen) zorgt voor een stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde. Dit leidt tot klimaatveranderingen waardoor onze gemeente voorbereid moet zijn op meer en extremere weersomstandigheden. Belangrijk is dat wij bovendien ons steentje bijdragen om – net als bij regionale en nationale initiatieven – de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

We willen de volgende doelen bereiken in de komende jaren:

- a. verlagen van het energieverbruik – en daarmee de energielasten – van onze inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners;
- b. overschakelen van fossiele energiebronnen naar meer duurzame bronnen (waar mogelijk en economisch rendabel);
- c. versterking van het bewustzijn bij de inwoners van nut en noodzaak om duurzamer te leven;
- d. vergroten van circulariteit binnen de lokale samenleving.

Zowel op mondiaal, landelijk, regionaal als op lokaal niveau is er steeds meer de urgentie om duurzaam handelen in onze samenleving te verankeren. Duurzaamheid en klimaatverandering is namelijk niet alleen een milieuvraagstuk met projecten, zoals aardgasvrij wonen, grootschalige opwek en klimaatadaptatie. Ook op sociaal gebied ontstaan problemen door de klimaatverandering, zoals energiearmoede. Op gezondheidsgebied nemen we maatregelen bij extreme hitte door het opstellen van lokale hitteplannen. Maar verduurzamen biedt ook kansen voor een gezonde leefomgeving en een gezonde leefstijl, denk aan meer biodiversiteit, gezonde biologische teelt van groenten, hergebruik van spullen, minder vlees eten, meer bewegen door op de fiets naar het werk te gaan of het vergroenen van versteende wijken. Een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving zijn allebei belangrijk. Bij een integrale aanpak kunnen we efficiënter samenwerken, eerder onze doelen bereiken.

In Neder-Betuwe en de regio Rivierenland zijn al verschillende visie- en beleidsstukken rondom duurzaamheid vastgesteld. De komende jaren zetten wij in op een versnelde realisatie van onze doelen. Daarom heeft het college in augustus 2022 het programmaplan duurzaamheid vastgesteld waarin de samenhang van onze doelen en de wijze waarop daar sturing aan wordt gegeven is opgenomen. Vanuit 5 deelopgaven wordt het programma vormgegeven, namelijk:

1. Duurzame en gezonde leefstijl
2. Nieuwe energievormen
3. Toekomstbestendige leefomgeving
4. Circulaire samenleving
5. Bedrijfsvoering

Duurzaamheid raakt vrijwel alle programma's van deze begroting.

Programma 1 Bestuur en dienstverlening

De klimaat- en duurzaamheidsopgave vraagt een andere manier van werken en denken. Intern, maar ook extern. Via de communicatieaanpak SAMENDETOEKOMST.NL worden alle

informatiestromen samengebracht en is dit de plek waaronder alle communicatie uitingen hun plek vinden.

Wij werken hierbij veel samen in de regio Rivierenland. Niet alleen omdat het moet, maar juist om kansen liggen voor een efficiënte aanpak. Eerder werkten wij al aan een regionale energiestrategie 1.0. We kijken hoe we dit verder kunnen ontwikkelen naar een volgende stap in de Regionale energiestrategie. Daar waar we schaalvoordeel kunnen behalen werken we regionaal samen. Daarom is het Regionaal Energieloket Rivierenland een belangrijke partner in de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid. Ook op het gebied van klimaat werken wij nauw samen met onze regionale partners.

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Wij zetten actief in op het voorkomen van vandalisme en daarmee op een lange en duurzame levensduur van onze kapitaalgoederen. Daarmee wordt het gebruik van grondstoffen en materialen teruggedrongen. De vervoersmiddelen voor de BOA's zijn elektrisch en daarmee reduceren we onze CO₂ uitstoot.

Programma 3 Fysieke leefomgeving

De focus binnen dit programma ligt op

- De warmtetransitie en de uitvoering van de lokale adaptatiestrategie. Daarmee zetten we de stappen om de CO₂ uitstoot terug brengen door energiebesparing en fossiele brandstoffen te vervangen voor hernieuwbare energie. Daarnaast gaan we inwoners en ondernemers helpen om gefaseerd van het gasnet los te komen. Voor de beschikbaar gestelde rijksmiddelen stellen we een pakket op aan energiebesparende maatregelen. Wij geven daarin zelf het goede voorbeeld. We zijn bezig met een plan om ons vastgoed versneld te verduurzamen. De komende jaren geven wij hier gefaseerd uitvoering aan.
- Circulariteit is een steeds groter vraagstuk binnen de opgave duurzaamheid. Het huidige zwerfafvalprogramma zetten wij door. De focus ligt op het beter scheiden van afval en het hergebruiken van grondstoffen en producten. De inzameling van incontinentiemateriaal zetten wij door. Het inzamelen van oud papier door verenigingen wordt afgebouwd. Wij zijn met hen in gesprek over andere (financiële) arrangementen, zoals bijvoorbeeld de inzet van vrijwilligers als duurzaamheidsambassadeur.
- Vanaf 2024 geven we uitvoering aan een aantal grote duurzaamheidsregelingen, zoals het Nationaal Isolatie Programma en onze eigen stimuleringsregeling voor het verduurzamen van koopwoningen (precariogelden). Met Thius maken we concrete afspraken voor het verduurzamen van huurwoningen.
- Ook zetten wij een volgende stap in onze transitievisie warmte. Vanaf 2024 gaan wij actief aan de slag met aardgasvrije wijken en stellen wij hier een plan voor op.

Programma 4 Economie

- We streven naar economische groei door te werken aan een goed ondernemersklimaat, goede ondernemersdienstverlening en een goede kwaliteit van onze werklocaties. Ondernemers ondersteunen wij bij het verduurzamen van hun bedrijfsmodel. We maken hen wegwijs in de regelingen die er voor hen zijn. Veel ondernemers zijn hier al mee bezig en goede voorbeelden lichten wij uit. Daarnaast nemen wij de lokale ondernemers mee in onze ambitie om meer duurzaam in te kopen. Daarmee wordt het een gezamenlijk groeiproces en behouden wij de mogelijkheden om lokaal te blijven inkopen.
- Wij geven uitvoering aan het landschapsontwikkelplan. Daarmee zetten wij in op het vergroten van biodiversiteit. Wij verkennen de mogelijkheden om combinaties te maken tussen biodiversiteit, klimaatadaptatie en de vraag naar water van o.a. onze laanboomsector. Ook zetten wij in op het vergroenen van het openbaar gebied en particuliere terreinen. Naast een prettige leefomgeving helpt dit ook bij het voorkomen van hittestress.

Programma 5 Wmo, jeugdzorg en Participatiewet

- In 2022 en 2023 hebben wij uitvoering gegeven aan de regeling voor energietoeslag. Het Rijk heeft aangekondigd dat een dergelijke compensatieregeling in 2024 niet vanzelfsprekend is. Of

en op welke wijze hier verder uitvoering aan wordt gegeven, zal afhangen van de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen en de opvolgende formatie. Het is aannemelijk dat energiearmoede in het bredere perspectief van armoedebeleid wordt gezien.

- Naast het dempen van de oplopende energielasten zetten wij ons in 2024 ook in voor een concreet pakket aan energiebesparende maatregelen. Dit pakket is gericht op structurele oplossingen. Via de communicatiecampagne [samendetoekomst.nl](https://www.samendetoekomst.nl) geven we concrete handvatten (ook financieringsmogelijkheden) aan inwoners en ondernemers voor duurzame en gezonde keuzes.

Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn

- De voorbereidingen voor de uitbreiding van de Pantarijn is in volle gang. Hierbij worden tegelijkertijd duurzaamheids- en gezondheidsmaatregelen genomen door het gebouw bijna energie neutraal te maken (BENG) en te voldoen aan het programma van eisen Frisse scholen. Hiermee wordt gekozen voor een goede verhouding tussen kwaliteit, toekomstbestendigheid én kosten. Bij nieuwe investeringen zijn duurzaam bouwen en een gezond binnenklimaat het uitgangspunt.
- In 2024 geven wij ook verder uitvoering aan Gezond op eigen wijze (voorheen 'Lokaal Akkoord Neder-Betuwe Bloeit!') Wij werken daarbij aan het bevorderen van een duurzame en gezonde leefstijl in een omgeving die hier structureel aandacht voor heeft en gezonde en duurzame keuzes stimuleert.
- Neder-Betuwe heeft een sterke sociale cohesie en een rijk verenigingsleven. Via deze netwerken kunnen doelgroepen via een vertrouwd gezicht gestimuleerd worden voor het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. In 2024 gaan we met een team van duurzaamheidsambassadeurs aan de slag.

7. Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien

Het duurzaam handelen van de organisatie levert een flinke bijdrage aan het realiseren van onze duurzaamheidsdoelen. Wij streven naar een situatie waarin dit standaard onderdeel uitmaakt van het dagelijks werk van de organisatie. Dat moet groeien. In 2024 passen wij ons inkoopbeleid aan en nemen daarbij onze ambities om duurzaam in te kopen mee. Ook verkennen wij de mogelijkheden om duurzaam handelen te stimuleren via onze besluitvormingsprocessen, subsidieverlening en de heffing van leges.

Reserve duurzaamheid en Rijksmiddelen

In de exploitatie wordt toegewerkt naar een overzichtelijke begroting voor het programma duurzaamheid. Hieraan is een reserve gekoppeld en worden rijksregelingen ingezet. Deze subsidies worden tijdelijk weggezet in de post "derdengelden", omdat ze alleen ingezet kunnen worden voor dit doel. Zie onderstaande tabel voor een overzicht van de verschillende geldstromen.

Duurzaamheid				
Exploitatie:	2024	2025	2026	2027
Klimaat	136.850	136.850	136.850	136.850
duurzaamheidsleningen toekomstbestendig wonen	30.295	30.295	30.295	30.295
Totaal	167.145	167.145	167.145	167.145
Reserve duurzaamheid				
	2024	2025	2026	2027
Stand reserve duurzaamheid 01-01	154.345	154.345	154.345	154.345
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Sub-Stand reserve 31-12	154.345	154.345	154.345	154.345
Toevoeging vanuit reserve Precario				
Stand van deel uit Precariogelden 01-01	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
sub-Stand van deel uit precariogelden 31-12	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
totaal Stand reserve duurzaamheid totaal 31-12	1.154.345	1.154.345	1.154.345	1.154.345
Derdengelden energiebesparende maatregelen				
Stand derdengelden 01-01	497.092	497.092	497.092	497.092
Toevoeging	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0
Stand derdengelden energ. Besp. Maatr. 31-12	497.092	497.092	497.092	497.092
Derdengelden CDOKE				
Stand CDOKE 01-01	392.965	480.494	671.588	462.588
Toevoeging	396.529	400.094	0	0
Onttrekking	309.000	209.000	209.000	209.000
Stand derdengelden CDOKE 31-12	480.494	671.588	462.588	253.588
Totaal reserve en derdengelden 31-12	2.131.931	2.323.025	2.114.025	1.905.025

Paragraaf 9 Wet Open Overheid

Algemeen

Iedereen toegang tot publieke informatie

Vanaf 1 mei 2022 geldt in Nederland de nieuwe Wet open overheid (Woo). De Wet open overheid heeft als doel de overheid transparanter te maken. Overheidsinformatie moet voor iedereen beter toegankelijk worden, makkelijk vindbaar zijn en uitwisselbaar zijn. De nieuwe wet geeft iedereen het recht op toegang tot publieke informatie. Dit betekent dat gemeenten (en andere overheden) méér informatie actief openbaar moeten maken. De Wet open overheid draagt bij aan onze ambitie om een open, duidelijke en betrouwbare overheid te zijn.

De Woo en de begroting en de verantwoording

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet open overheid (WOO) is voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In de memorie van toelichting bij de Woo staat onder andere dat met dit artikel is beoogd een impuls te geven aan de actieve openbaarheid door te schuiven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag aan moeten geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.

Deze verplichting geldt reeds voor de jaarrekening 2022. Daarnaast dienen gemeenten de openbaarheidsparagraaf Woo in de begroting en jaarrekening op te nemen in een afzonderlijke paragraaf, net zoals de in artikelen 9 en 26 van het BBV genoemde paragrafen. Bij de eerstvolgende wijziging zal het BBV hierop worden aangepast.

De paragraaf 'Wet open overheid' bevat op basis van artikel 3.5 van de Wet openbaarheid ten minste:

- Beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet.
- Gerealiseerd beleid in relatie tot de beleidsvoornemens.

Actieve en passieve openbaarmaking

De Woo bestaat uit twee pijlers: 1. De passieve openbaarmaking: dit gaat over de afhandeling van het informatieverzoek, net zoals bij de voormalige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en 2. De actieve openbaarmaking. De actieve openbaarmaking bestaat uit twee delen: a. We moeten proactief en tijdig allerlei soorten informatie openbaar maken (denk aan bestuursstukken, vergunningen, maar ook aan klachten, jaarverslagen en organisatiegegevens. En b. We moeten onze informatiehuishouding op orde brengen. Met als doel om informatie makkelijker en beter te kunnen ontsluiten.

Passieve openbaarmaking

Inmiddels staat de juiste informatie over de Wet open overheid op de website, duidelijk is hoe je als inwoner informatie snel kunt vinden, waar je terecht kunt als dit niet lukt en hoe je een Woo verzoek in kunt dienen. Ook is het proces bij het indienen van het Woo verzoek uitgelijnd en georganiseerd. Duidelijk is geworden dat het implementeren van de Woo en de afhandeling van Woo-verzoeken veel extra capaciteit vraagt. In 2024 wordt vanuit de budgetten die hiervoor beschikbaar zijn gesteld tijdelijk extra capaciteit ingehuurd om het proces verder neer te zetten en de werkzaamheden op te pakken.

Actieve openbaarmaking

De gemeente Neder-Betuwe maakte ook voor de invoering van de Woo al veel actief openbaar, zoals organisatiegegevens, raadsstukken en collegebesluiten. Deze zijn terug te vinden op deze

website. Regelingen en beschikkingen staan gepubliceerd op overheid.nl. Uiteraard willen we steeds meer actief openbaar maken. Aangezien het openbaar maken van documenten zorgvuldig moet gebeuren zullen we dit in fases doen.

Voor zowel passieve als actieve openbaarmaking is een projectleider aangesteld die zich zowel organisatorisch als procesmatig bezig houdt met de inbedding van de Woo binnen de gemeente Neder-Betuwe zodat informatie voor iedereen nog beter toegankelijk, makkelijk vindbaar en uitwisselbaar te laten zijn.

Het is verplicht een contactfunctionaris aan te wijzen die burgers, journalisten en andere geïnteresseerden helpt om openbare informatie makkelijk te vinden. Ook zonder een formeel Woo-verzoek in te hoeven dienen. In Neder-Betuwe is er een Woo-contactfunctionaris aangewezen.

FINANCIËLE BEGROTING

A: Het overzicht baten en lasten en de toelichting

Uitgangspunten ramingen

Het financieel-economisch perspectief voor de komende jaren vraagt nog steeds om een strikt begrotingsbeleid. Aanvullend op geldende wet- en regelgeving in onder meer de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording en onze Financiële verordening art. 212, gaan wij hierbij uit van onderstaande uitgangspunten. Deze zijn leidend voor ons inhoudelijke en financiële beleid en de uitvoering in de komende jaren.

1. Coalitieakkoord 2022-2026: "Zorgzaam – Duurzaam – Koersvast!"
Als uitvloeisel van de gemeenteraadsverkiezingen is een coalitieakkoord opgesteld. Dit akkoord vormt de leidraad voor het gemeentelijk beleid voor de komende jaren (eerste W-vraag per Ambitie).
2. Integrale afweging
De raad weegt nieuw beleid tegen elkaar en tegen de beschikbare financiële beleidsruimte af bij de besluitvorming over de begroting in het najaar. Deze begroting biedt inzicht in de ontwikkeling van de financiële beleidsruimte en in voorgesteld nieuw beleid.
3. Bestaand beleid
Bij het opstellen van de begroting gaan we uit van het bestaande beleid. Uitzonderingen hierop zijn Nieuw beleid. Enerzijds nieuwe ontwikkelingen zoals bepaald in het coalitieakkoord en anderzijds nieuwe ontwikkelingen, heroverwegingen, bezuinigingen en dekkingsvoorstellen, waarover u bij de behandeling van de begroting besluit. Bestaand beleid gaat over de (financieel) beleidsmatige situatie tot en met uw besluitvorming de raad van juli 2023.
4. Nieuw beleid
De inpassing van eventueel nieuw beleid / nieuwe ontwikkelingen, vindt plaats in de begroting onder het hoofdstuk 'Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen'. Definitieve besluitvorming over het 'Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen' gebeurt bij de begrotingsbehandeling in het najaar. Bij bestuursrapportages en jaarstukken worden geen besluiten genomen over het uitvoeren van nieuw beleid.
5. Nieuw beleid na begrotingsbehandeling
Als de raad besluit over een voorstel om extra middelen uit te geven op een ander moment dan bij de genoemde integrale afweging moet solide dekking worden gevonden. Tenzij er sprake is van externe dekking moet in het voorstel aangegeven worden welke adequate dekking er is. Een mogelijkheid hierbij is 'oud voor nieuw' ofwel oud beleid schrappen voor nieuw beleid. Een beroep op een verwacht positief begrotingsoverschot of een waarschijnlijk rekeningsaldo is in principe geen acceptabele dekking.
6. Behoedzame en reële ramingen
Bij het begroten (budgetteren) gaan we uit van behoedzame en reële ramingen. De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de meicirculaire van het voorafgaande jaar. Tussentijdse mutaties in de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds verrekenen wij incidenteel met het begrotingssaldo. Bijstelling van specifieke, incidentele geldstromen van rijk of provincie verrekenen wij direct met de specifieke, incidentele uitgaven die hiertegenover staan.
7. Structureel en reëel sluitende begroting
De begroting en meerjarenraming moeten structureel en reëel sluitend zijn. Het laatste jaar van de vier jaarschijven is altijd structureel sluitend. Tekorten in de voorliggende jaren worden slechts bij hoge uitzondering gedekt uit reserves.
8. Structurele uitgaven worden structureel gedekt
Tegenover structurele lasten staan structurele baten. Tegenover structurele lasten kunnen geen incidentele baten of incidentele meevallers staan. Uit het budget voor onvoorziene uitgaven worden geen structurele uitgaven gedaan.

9. Weerstandscapaciteit inzetten ten gunste van realisatie van Ambities.

Binnen het financieel beleid bestaat de mogelijkheid om de weerstandscapaciteit in te zetten voor het realiseren van grote ambitieprojecten. Hiervoor gelden de volgende afspraken:

- De weerstandsratio mag niet onder de 1% komen.
- Voor grote ambitieprojecten worden de lasten (exploitatiekosten en kapitaalkosten in beeld gebracht).
- Ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten kan een bestemmingsreserve gevormd.
- Om het risico van het wegvallen van de dekking door op termijn het uitputten van de bestemmingsreserve moet vroegtijdig (bij een kadernota) de nodige vervangingsinvesteringen in beeld gebracht zijn waar dekking vanuit een bestemmingsreserve tegenover staat.
- Daarnaast moet ons weerstandscapaciteit goed gemonitord worden zodat de gestelde kaders van het risicomanagement worden nagekomen.

10. Aantal inwoners

Als uitgangspunt bij het samenstellen van de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 wordt het aantal inwoners genomen op peildatum 1 januari 2023. Op die datum telde Neder-Betuwe 25.448 inwoners.

Plaatsnaam	Aantal 2015	Aantal 2016	Aantal 2017	Aantal 2018	Aantal 2019	Aantal 2020	Aantal 2021	Aantal 2022	Aantal 2023
Dodewaard	4.411	4.379	4.376	4.383	4.441	4.392	4.423	4.462	4.547
Echteld	1.083	1.056	1.027	1.025	1.037	1.036	1.047	1.056	1.066
Kesteren	5.350	5.527	5.671	5.812	6.078	6.411	6.564	6.854	7.143
Opheusden	6.008	6.132	6.215	6.309	6.303	6.336	6.353	6.352	6.351
Ochten	4.770	4.860	4.902	4.932	5.005	4.986	5.081	5.144	5.174
IJzendoorn	1.106	1.095	1.112	1.154	1.170	1.178	1.180	1.164	1.167
TOTAAL	22.728	23.049	23.303	23.615	24.034	24.339	24.648	25.032	25.448

11. Prijspeil (inflatiepercentage)

De meicirculaire 2023 geeft de kaders aan voor de verwachte prijsstijging voor het jaar 2024. De afspraak die wij met u hebben gemaakt, is dat wij voor de prijsstijging jaarlijks een stelpost prijsstijging opnemen met het percentage dat de meicirculaire voor het volgende jaar aangeeft. In de meicirculaire worden hiervoor met de algemene uitkering Gemeentefonds middelen beschikbaar gesteld. In onze begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 is voor de jaren 2025 tot en met 2027 rekening gehouden met verwachte prijsstijgingen van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2023 geeft een verwacht prijsstijgingspercentage van 3,9 % voor 2024 aan. Wij passen de bestaande stelpost prijsstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte prijsstijgingen zijn volgens de meicirculaire 2023 in deze begroting verwerkt.

12. Personeelslasten

De formatie 2024 wordt geraamd op basis van de formatie 2023. De huidige, nog geldende CAO heeft een looptijd van 1 januari 2023 tot 1 januari 2024. De financiële effecten van de CAO zijn verwerkt in de eerste bestuursrapportage 2023. Informatie over een nieuwe CAO is nog niet bekend. De meicirculaire 2023 geeft kaders aan voor de verwachte loonstijgingen voor de komende jaren. De huidige CAO is verwerkt in de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027. Daarnaast is er voor de jaren 2025 tot en met 2027 rekening gehouden met een verwachte loonstijging van jaarlijks 1%. De meicirculaire 2023 geeft een verwacht loonstijgingspercentage van 5,2% voor 2023 aan. Wij passen de bestaande stelpost loonstijgingen hierop aan. De financiële effecten van verwachte loonstijgingen zijn volgens de meicirculaire 2023 in deze begroting verwerkt.

13. Investeringsbudgetten en vrijval van investeringsbudgetten

In de door u in juli 2019 vastgestelde Financiële Verordening (art. 212) heeft u beleidskaders aangegeven voor de manier van omgaan met investeringsbudgetten en vrijval van investeringsbudgetten. Investeringsbudgetten worden beschikbaar gesteld op basis van een deugdelijke voorbereiding. De ondergrens voor investeringsbudget bedraagt € 25.000. Vrijval in investeringsbudgetten wordt niet in de exploitatiesfeer ingezet. De ruimte die ontstaat door vrijval van afschrijvingslasten wordt benut voor vervanging van investeringsbudgetten. Als vervanging niet nodig is, zal de vrijval van afschrijvingslasten ten gunste komen van de

financiële positie. Bij bestuursrapportages wordt bezien of er daadwerkelijk sprake is van vrijval van kapitaallasten.

14. Reserves en voorzieningen

De basis hiervoor vormt de nota reserves en voorzieningen 2018. Deze nota is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 maart 2018.

15. Reservepositie

De algemene reserve dient ter dekking van de risico's en om incidentele exploitatietekorten op te vangen.

16. Doorrekening uren

Als tijd wordt ingezet voor grondexploitaties en projecten betekent het dat deze uren (en dus ook de financiële doorrekening) niet ten laste komen van de begroting, maar vanuit de grondexploitatie of projecten worden gedekt. Deze uren worden doorbelast. Ook de uren die toe te rekenen zijn aan de leges en heffingen worden apart inzichtelijk gemaakt ten behoeve van de kostendekkendheid.

Overzicht van lasten en baten

In dit hoofdstuk zijn diverse (verplichte) financiële overzichten ondergebracht. Deze overzichten geven naast de overzichten per programma inzicht in de exploitatie en de financiële positie. In verband met afronding op duizendtallen kunnen kleine verschillen ontstaan. Voor de onderstaande tabellen geldt dat een bedrag met een +/- teken een voordeel is.

Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid gesplitst naar lasten en baten													
Bedragen x € 1.000		2024			2025			2026			2027		
Bestaand en nieuw beleid programma's		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Bestuur en dienstverlening	3.295	-571	2.724	3.296	-571	2.725	3.296	-571	2.725	3.295	-571	2.725
2	Openbare orde en veiligheid	2.955	-78	2.877	2.959	-78	2.881	2.892	-78	2.814	2.892	-78	2.814
3	Fysieke leefomgeving	22.205	-11.529	10.676	21.728	-11.904	9.824	19.665	-10.469	9.195	19.789	-10.469	9.320
4	Economie	2.683	-1.731	952	3.695	-3.278	417	1.464	-1.046	418	1.459	-1.046	413
5	WMO, Jeugdzorg en participatiewet	26.199	-4.494	21.705	25.610	-4.406	21.205	25.441	-4.608	20.833	25.255	-4.607	20.648
6	Onderwijs, sport en welzijn	6.210	-1.611	4.599	6.564	-1.708	4.856	7.183	-1.769	5.414	7.155	-1.769	5.385
AD	Overhead, VPB onvoorzien	10.904	-51.708	-40.804	12.130	-53.160	-41.030	11.430	-51.507	-40.077	11.769	-52.413	-40.644
8	Mutatie reserves	986	-4.132	-3.146	281	-2.369	-2.087	644	-1.466	-822	10.019	-10.789	-770
Geraamd resultaat inclusief mutaties in reserves		75.438	-75.854	-416	76.264	-77.473	-1.209	72.014	-71.515	500	81.633	-81.742	-110
+ = tekort - = overschot													

Overzicht baten en lasten per programma							
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Bestaand beleid							
1	Bestuur en dienstverlening	2.430	2.622	2.562	2.563	2.563	2.563
2	Openbare orde en veiligheid	2.349	2.629	2.710	2.714	2.721	2.721
3	Fysieke leefomgeving	7.605	9.389	8.630	8.782	8.926	8.926
4	Economie	-5.640	495	587	387	387	387
5	WMO, Jeugdzorg en participatiewet	17.770	21.224	20.370	19.560	19.553	19.553
6	Onderwijs, sport en welzijn	4.345	4.975	4.712	4.997	5.543	5.543
AD	Overhead, VPB onvoorzien	-38.670	-33.996	-38.767	-39.626	-38.911	-38.911
8	Mutatie reserves	2.106	-6.469	-1.116	-1.135	-619	-619
Geraamd resultaat Bestaand beleid		-7.704	869	-312	-1.757	163	163

Overzicht baten en lasten per programma						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
1	Bestuur en dienstverlening		162	162	162	162
2	Openbare orde en veiligheid		167	167	93	93
3	Fysieke leefomgeving		2.046	1.042	269	394
4	Economie		365	30	30	25
5	WMO, Jeugdzorg en participatiewet		1.336	1.644	1.281	1.096
6	Onderwijs, sport en welzijn		-113	-141	-129	-158
AD	Overhead, VPB onvoorzien		-2.037	-1.405	-1.166	-1.734
8	Mutatie reserves		-2.030	-952	-203	-151
Geraamd resultaat nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			-105	548	336	-273

Overzicht baten en lasten per programma							
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Bestaand beleid en nieuw beleid							
1	Bestuur en dienstverlening	2.430	2.622	2.724	2.725	2.725	2.725
2	Openbare orde en veiligheid	2.349	2.629	2.877	2.881	2.814	2.814
3	Fysieke leefomgeving	7.605	9.389	10.676	9.824	9.195	9.320
4	Economie	-5.640	495	952	417	418	413
5	WMO, Jeugdzorg en participatiewet	17.770	21.224	21.705	21.205	20.833	20.648
6	Onderwijs, sport en welzijn	4.345	4.975	4.599	4.856	5.414	5.385
AD	Overhead, VPB onvoorzien	-38.670	-33.996	-40.804	-41.030	-40.077	-40.644
8	Mutatie reserves	2.106	-6.469	-3.146	-2.087	-822	-770
Geraamd resultaat bestaand beleid en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen		-7.704	869	-416	-1.209	500	-110

Incidentele lasten en baten

In het overzicht hieronder zijn de geraamde incidentele baten en lasten per programma weergegeven. De begroting bevat structurele lasten en baten maar ook incidentele lasten en baten.

Hieronder volgt een overzicht van incidentele lasten en baten per programma:

Overzicht van incidentele lasten en baten					
Bedragen x 1000	Pr.	Begroting	Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027
Incidentele lasten					
Inzet Jeugd Boa	P2	74	74	-	-
Vaststelling erfgoedbeleidsnota (landschappen)	P3	28	-	-	-
Coördinator omgevingsplan	P3	104	104	104	-
Welstandsnota	P3	25	-	-	-
Overweg Hoofdstraat (bijdrage)	P3	750	-	-	-
Trekker circulariteit en klimaatadaptatie 0,4 fte	P3	42	42	42	-
Compensatieregeling afbouw papierinzameling	P3	26	-	-	-
Vergroeninging Vogelbuurt	P3	40	-	-	-
Dijkversterking lokale maatregelen	P4	300	-	-	-
Detailhandelstructuurvisie	P4	35	-	-	-
Dementievriendelijke gemeente	P5	15	10	10	-
Jeugd- en jongerenbeleid	P5	100	100	100	-
Opgroeien in een kansrijke omgeving	P5	105	69	69	-
Natuureducatie en cultuurreel erfgoed	P6	25	-	-	-
Employer branding	AD	28	28	28	-
Verduurzaming gemeentelijke voertuigen	AD	12	-	-	-
Incidentele formatieuitbreiding	AD	666	666	-	-
Behoedzaamheidsstelpost (samen trap op en af)	AD	750	500	-	-
OZB	AD	50	-	-	-
Vormen bestem.res. voor toekom. afschr.lasten	AD	-	-	-	10.000
Totaal incidentele lasten		3.174	1.592	352	10.000
Incidentele baten					
Onttrekking Reserve Omgevingswet	P3	-104	-	-	-
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van erfgoedbeleidsnota	AD	-28	-	-	-
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van nieuw beleid, nieuwe ontwikkelingen en ambities	AD	-1.451	-352	-352	-
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking van formatieuitbreiding	AD	-666	-666	-	-
Inzet Stelpost Behoedzaamheid	AD	-750	-	-	-
Onttrekking Algemene Reserve ter dekking vorming bestemmingsreserve	AD	-	-	-	-10.000
Totaal incidentele baten		-2.998	-1.018	-352	10.000
Totaal aan incidentele lasten en baten 2024-2027		176	574		

Toelichting op de Incidentele Lasten en Baten

Incidentele Lasten

De incidentele lasten die de structurele financiële positie incidenteel beïnvloeden bedragen in totaal € 3.174.000 voor het jaar 2024, € 1.592.000 over het jaar 2025, € 352.000 voor het jaar 2026.

Van deze incidentele lasten heeft een overgroot deel betrekking op realisatie van thema's en ambities met een incidenteel karakter (2024 € 1.758.000, 2025 € 426.000, 2026 € 352.000 en 2027 € 10.000.000)

Daarnaast wordt, naar aanleiding van uw besluiten bij de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 nog voor de komende twee jaar (2024 en 2025) de incidentele formatie uitbreiding opgenomen van jaarlijks € 666.000.

Voor de verwachte schommelingen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (samen de trap op en samen de trap af) is voor de komende twee jaar een stelpost opgenomen van € 750.000 voor 2024 en € 500.000 voor 2025.

In het jaar 2027 wordt een bestemmingsreserve gevormd van € 10 miljoen ten laste van de algemene reserve voor dekking van toekomstige afschrijvingslasten van toekomstige investeringen (Integraal onderwijsHuisvestingsPlan (IHP) en de Randweg Opheusden.

Incidentele Baten

De incidentele baten die de structurele financiële positie incidenteel beïnvloeden bedragen in totaal € 2.998.000 voor het jaar 2024, € 1.018.000 over het jaar 2025, € 352.000 voor het jaar 2026 en € 10.000.000 over het jaar 2027.

De incidentele baten hebben voor het jaar 2024 betrekking op het geven van dekking voor de incidentele lasten die betrekking hebben op thema's en ambities (€ 1.582.000 voor het jaar 2024, € 352.000 voor het jaar 2025 en € 352.000 voor het jaar 2026).

Daarnaast wordt voor de jaren 2024 en 2025 een bedrag van € 666.000 onttrokken aan de Algemene Reserve ter dekking van incidentele formatie uitbreiding (besluit genomen bij de begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026).

Verder wordt een bedrag van € 750.000 aan de stelpost Behoedzaamheidsreserve onttrokken voor het dekken van de dalende inkomsten van de algemene uitkering.

In het jaar 2027 wordt uit de algemene reserve € 10 miljoen onttrokken voor het vormen van een bestemmingsreserve ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten van toekomstige investeringen (Integraal onderwijsHuisvestingsPlan (IHP) en de Randweg Opheusden.

Conclusie:

De incidentele lasten in deze begroting worden voor het overgrote deel gedekt door incidentele baten. In 2024 wordt voor € 176.000 aan incidentele lasten niet gedekt door incidentele baten en in 2025 wordt voor € 574.000 aan incidentele lasten niet gedekt door incidentele baten.

Financiële positie 2024-2027 gecorrigeerd met incidentele lasten en baten

In onderstaand overzicht is onze financiële positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten. Het BBV schrijft voor dat inzichtelijk gemaakt moet worden of er sprake is van een structureel evenwicht. De incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo.

Voor meer informatie en een specificatie over incidentele lasten en baten verwijzen wij u naar het 'Overzicht van incidentele lasten en baten'.

Als de incidentele baten en lasten buiten beschouwing worden gelaten binnen de financiële positie, is het structureel evenwicht van onze financiële positie bij deze begroting als volgt:

Bedragen x 1000	begroting			
	2024	2025	2026	2027
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid	-416	-1.209	500	-110
<u>Incidentele lasten en baten</u>				
Incidentele lasten	3.174	1.592	352	10.000
Incidentele baten	-2.998	-1.018	-352	10.000
Totaal incidentele lasten en baten	176	574		
Geraamd structurele begrotingspositie (Financiële positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten)	-592	-1.783	500	-110

Toelichting de financiële positie gecorrigeerd met incidentele lasten en baten

Het geraamde resultaat gecorrigeerd met incidentele lasten en baten laat voor het jaar 2024 een structureel begrotingssaldo zien met een overschot van € 592.000, voor het jaar 2025 een structureel begrotingssaldo met een overschot van € 1.783.000, voor het jaar 2026 een structureel begrotingssaldo met een tekort van € 500.000 en het jaar 2027 laat een structureel begrotingssaldo zien met een overschot van € 110.000.

De jaarschijven 2024, 2025 en 2027 van deze begroting zijn structureel in evenwicht het jaar 2026 is niet structureel in evenwicht.

B: Uiteenzetting financiële positie en de toelichting

Inhoud

De uiteenzetting van de financiële positie is een onderdeel van de begroting, dat voorgeschreven wordt vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Artikel 20 van het BBV geeft aan dat de uiteenzetting van de financiële positie uit drie delen bestaat:

1. Een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen,
2. een vooruitblik van de begin- en eindbalans van het begrotingsjaar, die tenminste de posten bevat om het EMU-saldo te kunnen berekenen,
3. het EMU-saldo over het vorige begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en het volgende jaar.

Afzonderlijke aandacht wordt tenminste besteed aan:

- I. de jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume,
- II. de investeringen; onderscheiden naar investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut,
- III. de financiering,
- IV. de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves,
- V. de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen.

De financiële positie

De ramingen van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuwe beleid, dat voor de begrotingsjaren in de programma's is opgenomen, worden in de financiële positie weergegeven. Deze financiële positie van de gemeente Neder-Betuwe is gesplitst in bestaand beleid en nieuw beleid. Het bestaande beleid is gebaseerd op de (financieel) beleidsmatige situatie tot en met besluitvormingen tijdens de raad van juli 2023.

Bestaand beleid

In de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 gaat bestaand beleid over de situatie tot en met uw besluitvormingen in de raad van juli 2023. Op basis van bestaand beleid geeft de financiële positie voor de jaren 2024 tot en met 2027 onderstaand beeld weer. Voor 2024 gaat het om een overschot van € 312.000, voor 2025 om een overschot van € 1757.000, voor 2026 om een tekort van € 163.000 en voor 2027 om een tekort van € 163.000.

De financiële positie bestaand beleid is hieronder weergegeven.

Overzicht financiële positie						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening		Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid						
Lasten	81.776	77.934	70.833	72.570	69.760	69.760
Baten	-89.480	-77.065	-71.144	-74.327	-69.597	-69.597
Geraamd resultaat bestaand beleid	-7.704	869	-312	-1.757	163	163

Schommelingen in bestaand beleid

Jaarschijven 2024-2025

De lasten stijgen in 2025 ten opzichte van 2024 met afgerond € 1,8 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Lasten stijgen met € 1,1 miljoen rond grondexploitaties niet-bedrijventerreinen. Dit moet u uiteraard in relatie zien met de stijging van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,

- Lasten stijgen met € 1,5 miljoen met betrekking tot grondexploitaties bedrijventerreinen. Dit kunt u uiteraard in relatie zien met de stijging van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten stijgen met € 200.000 als gevolg van hogere lasten verkeer en vervoer,
- Lasten dalen met € 400.000 als gevolg van lagere lasten openbaar groen. Met name door hoge incidentele lasten voor watergangen voor het jaar 2024 die niet van toepassing zijn voor 2025,
- Lasten dalen met € 200.000 als gevolg van lagere lasten economische promotie. Met name door hoge incidentele lasten voor dijkversterking en toerisme voor het jaar 2024 die niet van toepassing zijn voor 2025,
- Lasten dalen met € 800.000 als gevolg van lagere lasten Jeugdhulp. Met name door de opgelegde te realiseren bezuiniging door het rijk vanaf 2025,
- Lasten stijgen met € 200.000 als gevolg van hogere lasten cultuurpresentatie, -productie en -participatie. Dit betreft met name de lasten vanwege het nieuwe MFC Dodewaard,
- Lasten stijgen met € 200.000 als gevolg van hogere lasten overige baten en lasten. Dit betreft met name de verhoging die aanwezig is in de stelpost beleidsvoornemens en de stelpost prijsstijging,

De baten stijgen in 2025 ten opzichte van 2024 met afgerond € 3,2 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Baten stijgen met € 1,1 miljoen, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties niet zijnde de bedrijventerreinen,
- Baten stijgen met € 1,5 miljoen, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties zijnde de bedrijventerreinen,
- De baten stijgen met € 1,5 miljoen, waarvan de oorzaak ligt in een hogere algemene uitkering,
- Baten dalen met € 700.000 als gevolg van lagere onttrekkingen uit de reserves,
- Baten dalen met € 200.000, waarvan de oorzaak ligt in overige kleine ontwikkelingen.

Jaarschijven 2025-2026

De lasten dalen in 2026 ten opzichte van 2025 met afgerond € 2,8 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Lasten dalen met € 1,3 miljoen rond grondexploitaties niet-bedrijventerreinen. Dit moet u uiteraard in relatie zien met de daling van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten dalen met € 2,2 miljoen met betrekking tot grondexploitaties bedrijventerreinen. Dit kunt u uiteraard in relatie zien met de daling van de baten. Per saldo is het effect op de financiële positie van deze afwijking budgettair neutraal,
- Lasten stijgen met € 400.000 als gevolg van hogere lasten onderwijshuisvesting, met name door het VCOG Kesteren,
- Lasten stijgen met € 100.000 als gevolg van hogere lasten sportaccommodaties, met name door hogere lasten voor de Verenigingshal Dodewaard als onderdeel van het MFC Dodewaard,
- Lasten stijgen met € 100.000 als gevolg van hogere lasten cultuurpresentatie, -productie en -participatie. Dit betreft met name de lasten vanwege het nieuwe MFC Dodewaard,
- Lasten dalen met € 500.000 als gevolg van lagere overhead lasten, met name door de tijdelijke formatie-uitbreiding tot en met 2025,
- Lasten dalen met € 200.000 als gevolg van lagere lasten overige baten en lasten, met name vanwege een daling in de stelpost beleidsvoornemens,
- Lasten stijgen met € 600.000 als gevolg van een hogere dotatie aan de reserve kapitaallasten,
- Lasten stijgen met € 200.000, waarvan de oorzaak ligt in overige kleine ontwikkelingen.

De baten dalen in 2026 ten opzichte van 2025 met afgerond € 4,7 miljoen. De grootste verschillen (> € 100.000) worden hieronder toegelicht:

- Baten dalen met € 1,3 miljoen, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties niet zijnde de bedrijventerreinen,
- Baten dalen met € 2,2 miljoen, waarvan de oorzaak ligt in de grondexploitaties zijnde de bedrijventerreinen,
- De baten dalen met € 1,3 miljoen, waarvan de oorzaak ligt in een lagere algemene uitkering,
- De baten stijgen met € 100.000 vanwege een hogere onttrekking uit de reserves.

Jaarschijven 2026-2027

De lasten en baten binnen het bestaand beleid van jaarschijf 2027 zijn nagenoeg gelijk aan de lasten en baten van jaarschijf 2026. Er is geen sprake van noemenswaardige verschillen.

Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen

In de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 zijn onder nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen de volgende onderdelen opgenomen.

Het betreft de volgende ontwikkelingen, voornemens en ambities:

Programma 1 Bestuur en Dienstverlening

- Onderzoeksbudget Rekenkamer

Programma 2 Openbare Orde en Veiligheid

- Verduurzaming gemeentelijke voertuigen (BOA)

Programma 3 Fysieke Leefomgeving

- Coördinator omgevingsplan incidenteel
- Coördinator omgevingsplan 2024 dekking uit reserve Omgevingswet
- Welstandsnota
- Overweg Hoofdstraat Kesteren (bijdrage)
- Veren
- Toezichthouder openbare ruimte
- Dekking door verhoging leges voor toezichthouder openbare ruimte
- IBOR regisseur
- Honden(poep)beleid
- Vervangingsopgave afvalbakken (2024, 2025, 2026)
- Verbetering bermbeheer
- Aardgasvrije wijken
- Rijksmiddelen voor aardgasvrije wijken
- Trekker deelopgave circulariteit en klimaatadaptatie 0,6 fte structureel
- Trekker deelopgave circulariteit en klimaatadaptatie 0,4 fte incidenteel
- Formatie verkeer
- Compensatieregeling afbouw papierinzameling
- Verduurzaming gemeentelijke voertuigen
- Baarhuisje Dalwagenseweg Opheusden

Programma 4 Economie

- Dijkversterking lokale maatregelen
- Detailhandelsstructuurvisie
- Projecten onderwijs en arbeidsmarkt

Programma 5 Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet

- Gedragswetenschapper
- Monitoring
- Oplossingenbudget Sociaal Domein
- Schoolmaatschappelijk werk
- Seniorenhuisbezoek
- Subsidies armoedebestrijding
- Dementievriendelijke gemeente
- Gezinsloket
- Jeugd- en jongerenbeleid
- Opgroeien in een kansrijke omgeving (IJslands model)

Programma 6 Onderwijs, Sport en Welzijn

- Natuureducatie en cultureel erfgoed
- Taalhuis

Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB, Onvoorzien

- Randweg Opheusden
- Update Integraal Huisvesting Plan (IHP)
- Beleidsadviseur Personeel en Organisatie
- Employer branding
- Aantrekkelijk werkgeverschap (secundaire arbeidsvoorwaarden)
- Differentiatie tarief Onroerendezaakbelasting
- Verduurzaming gemeentelijke voertuigen

Overige ontwikkelingen die als "Nieuw beleid" bij deze begroting zijn ingezet of verwerkt.

Het betreft de volgende zaken:

- Inzet reserves voor incidentele uitgaven voor "Nieuw Beleid"
- Inzet uit stelpost beleidsvoornemens
- Inzet uit stelpost groei formatie n.a.v. groei gemeente
- Toename Onroerende Zaakbelasting met inflatie vanaf 2025 met 2%
- Het vormen van een bestemmingsreserve van 10 miljoen vanaf 2027 voor dekking van toekomstige afschrijvingslasten van toekomstige investeringen (Integraal onderwijsHuisvestingsPlan (IHP) en de Randweg Opheusden
- Invullen van een aantal opgenomen PM Posten Kadernota 2024-2027 zoals Hondenpoepbeleid, Monitoring, Seniorenhuisbezoeken, differentiatie OZB Tarief
- Uitvoering motie jeugd BOA
- Effecten Meicirculaire 2023
- Actualisatie urencalculaties en kostendekkendheid leges voor 2024
- Actualisatie Activa (kapitaallasten)
- Actualisatie financieringspositie
- Effecten raadsbesluiten gemeenteraad van september 2023.

Toelichting op de actualisatie urencalculatie en kostendekkendheid leges

In het kader van het jaarlijks samenstellen van de urencalculaties en het bepalen van de kostendekkendheid van leges is de beschikbare ambtelijke capaciteit op een juiste wijze toegeschreven naar de betreffende taakvelden. Dit is gebaseerd op de meest recente rijksnotities in de BBV. Het gevolg is dat binnen al de programma's een verschuiving in ambtelijke uren heeft plaatsgevonden. Binnen deze verschuiving is met name zichtbaar een structureel voordeel van afgerond € 1 miljoen voordelig op het overzicht algemene dekkingsmiddelen en enkele forse nadelige effecten op de diverse programma's. Per saldo is het effect van de actualisatie urencalculatie nagenoeg budgettair neutraal. De reden van de verschuiving van afgerond € 1 miljoen heeft te maken met de uitwerking van de nieuwe CAO die in de 1e bestuursrapportage 2023 is opgenomen en nu is uitgewerkt in de geactualiseerde urencalculatie.

Daarnaast is de kostendekkendheid van leges geactualiseerd, wat heeft geresulteerd in een actualisatie van de legesopbrengsten en bijkomende kosten. Het effect op de financiële positie van deze twee onderwerpen bedraagt in totaliteit voor alle programma's in deze begroting structureel afgerond € 200.000 voordelig. Met name wordt dit veroorzaakt door de verwachting van meer leges aanvragen bij burgerzaken (afgerond € 100.000 voordelig effect) en anderzijds het kostendekkend maken van de legestarieven mandjes 2 initiatieven van derden (afgerond € 50.000 voordelig effect). Het resterende voordelig effect van afgerond € 50.000 heeft te maken met alle overige bijstellingen van de lasten en baten die gekoppeld zijn aan onze legestabellen.

Programma/overzicht	Bedrag	Voordelig/nadelig
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	135.450	Nadelig
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	88.218	Nadelig
Programma 3 Fysieke leefomgeving	110.348	Nadelig
Programma 4 Economie	13.119	Nadelig
Programma 5 Wmo, jeugdzorg en Participatiewet	460.153	Nadelig
Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn	14.473	Nadelig
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	-1.020.730	Voordelig
Totaal	198.969	Voordelig

Toelichting op de actualisatie van de activa (kapitaallasten)

In het kader van het samenstellen van de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 actualiseren wij de Activa. Zijn alle investeringsbudgetten juist geraamd qua raming, planning, looptijden en percentages.

Deze actualisatie van de Activa heeft geleid tot een beperkte bijstelling van de gecalculeerde kapitaallasten (rente en afschrijvingen). Deze bijstelling is meerjarig verwerkt in deze begroting. Het betreft voor alle jaarschijven een voordelig effect voor onze financiële positie.

Programma/overzicht	2024	2025	2026	2027	Voordelig / nadelig
Programma 1 Bestuur en dienstverlening	0	0	0	0	
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	
Programma 3 Fysieke leefomgeving	-11.677	-11.817	-31.964	-16.204	Voordelig
Programma 4 Economie	1.407	1.898	2.307	-2.912	Nadelig/voordelig
Programma 5 Wmo, jeugdzorg en Participatiewet	0	0	0	-7.575	Voordelig
Programma 6 Onderwijs, sport en welzijn	6.716	3.918	16.215	-12.508	Nadelig/voordelig
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	-7.684	-9.290	-9.286	-27.486	Voordelig
Totaal	-11.238	15.291	-22.728	-66.685	Voordelig

Totaal Nieuw Beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen 2024-2027

Bedragen x € 1.000,-	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen				
Lasten	4.605	3.694	-1.918	11.873
Baten	-4.710	-3.146	2.254	-12.145
Geraamd resultaat nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-105	548	336	-273

Totaal beleid (bestaand en nieuw)

Rekening houdend met het opgenomen nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen bieden wij u nu een begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 aan met een overschot van € 416.000 voor 2024, een overschot van € 1.209.000 voor 2025, een tekort van € 500.000 voor 2026 en een overschot van € 110.000 voor 2027.

Hieronder volgt een totaaloverzicht van de financiële positie.

Overzicht financiële positie						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025 2026 2027		
Bestaand beleid						
Lasten	81.776	77.934	70.833	-74.327	69.760	69.760
Baten	-89.480	-77.065	-71.144	72.570	-69.597	-69.597
Geraamd resultaat bestaand beleid	-7704	869	-312	-1.757	163	163
Nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen						
Lasten			4.605	-3.146	2.254	11.873
Baten			-4.710	3.694	-1.918	-12.145
Geraamd resultaat nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen			-105	548	336	-273
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-7.704	869	-416	-1.209	500	-110

Overzicht financiële positie met mutaties reserves						
Bedragen x € 1.000,-	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming 2025 2026 2027		
Geraamd resultaat begroting exclusief mutaties in reserves	-9.811	7.338	2.729	878	1.322	660
Geraamde mutaties reserves	2.106	-6.469	-3.146	-2.087	-822	-770
Geraamd resultaat bestaand en nieuw beleid, ontwikkelingen, ambities en heroverwegingen	-7.704	869	-416	-1.209	500	-110

Conclusie financiële positie

Conform artikel 189 van de gemeentewet moet u erop toezien, dat de begroting reëel en structureel in evenwicht (sluitend) is. Wij moeten u een reële en structureel sluitende begroting 2024 en een meerjarenraming 2025-2027 ter vaststelling aanbieden.

Dit is de tweede begroting binnen deze nieuwe raadsperiode. Een raadsperiode, waaraan nog steeds de uitvoering van een stevige ambitie gekoppeld is. Een solide financiële positie is niet alleen noodzakelijk om onze ambities nu en in de toekomst waar te blijven maken, maar is zeker ook cruciaal voor de zelfstandigheid van onze gemeente.

Een reëel en structureel sluitende begroting en meerjarenraming

Wij staan voor het aanbieden van een begroting die reëel structureel in evenwicht is.

De u aangeboden begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 laat u op basis van structurele en incidentele lasten en baten een financiële positie zien waarin voor drie jaren sprake is van begrotingsoverschotten, het jaar 2026 laat een tekort zien. Het jaar 2024 sluit met een overschot van afgerond € 416.000, het jaar 2025 met een overschot van € 1.209.000, het jaar 2026 met een tekort van € 500.000 en het jaar 2027 met een overschot van € 110.000.

Halen wij nu alle incidentele lasten en baten uit deze begroting en meerjarenraming - een vereiste vanuit de BBV - dan is voor de jaren 2024, 2025 en 2027 sprake van een sluitende financiële positie met structurele begrotingsoverschotten. Het jaar 2024 sluit met een structureel begrotingsoverschot van € 592.000, het jaar 2025 sluit met een structureel begrotingsoverschot

van € 1.783.000 en het jaar 2027 sluit met een structureel begrotingsoverschot van € 110.000. Het jaar 2026 is niet sluitend en laat een structureel begrotingstekort zien van € 500.000 (zonder incidentele lasten en baten).

De begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 is voor het begrotingsjaar 2024 reëel en structureel sluitend. De meerjarenraming van deze begroting is op termijn ook reëel en structureel sluitend.

De weerstandsratio geeft voor het jaar 2024 een stand van 2,3 aan wat gekwalificeerd wordt als "Uitstekend". De weerstandsratio daalt in de jaren daarna naar 1,3 in 2027 wat gekwalificeerd wordt als "voldoende". De daling van de weerstandsratio vanaf 2024 ten opzichte van 2023 komt door het vormen van een bestemmingsreserve van € 10 miljoen ten laste van de algemene reserve voor dekking van toekomstige afschrijvingslasten van toekomstige investeringen (Integraal onderwijsHuisvestingsPlan (IHP) en de Randweg Opheusden.

In deze begroting en meerjarenraming zijn de financiële effecten van de septembercirculaire 2023 niet meegenomen. De uitkomsten hiervan zullen via een afzonderlijke raadsinformatiebrief aan u worden gemeld.

Toekomstige Rijksontwikkeling die het reëel en structureel evenwicht bedreigen

Onze begroting en meerjarenraming is reëel en structureel in evenwicht. Het instant houden van dit aanwezige evenwicht speelt zich af tegen de achtergrond van de voortdurende onzekerheid over de wijze waarop gemeenten vanaf 2026 door het Rijk worden gefinancierd.

De VNG heeft op haar ledenvergadering van 14 juni jl. aangekondigd een advies aan gemeenten te geven over dit onderwerp. Dit advies hebben de gemeenten inmiddels ontvangen. Het advies van de VNG is om voor de financiële positie de jaarschijven 2024 en 2025 sluitend te maken en vanaf 2026 een financieel tekort te laten zien in de meerjarenraming. Hiermee wil de VNG een signaal afgeven richting het Rijk van "gemeenten redden het niet meer en er zal bezuinigd moeten worden".

Het Rijk wil vanaf 2026 de normeringssystematiek "samen de trap op samen de trap af" vervangen door een systematiek met normen en compensatie conform Bruto Binnenlands Product (BBP).

Van belang hierbij is de huidige bestendige gedragslijn bij het ramen van de loon- en prijscompensatie in de meerjarenraming van de gemeente. Deze bedraagt conform bestendige gedragslijn en op basis van een advies van de provinciaal toezichthouder 1% per jaar over de periode 2025-2027. Dit is aanzienlijk lager dan de huidige meerjarige inflatieverwachtingen van het Centraal Plan Bureau (CPB) (ca. 3,5-5,5% per jaar). In voorgaande jaren kon een dergelijk verschil in de begroting steeds opgevangen worden door de jaarlijkse stijging van de volumecomponent van de algemene uitkering uit het gemeentefonds hiervoor (gedeeltelijk) aan te wenden. Neder-Betuwe is immers een sterke groeigemeente.

Echter, in de meicirculaire 2023 heeft het Rijk voor het eerst (eenzijdig, zonder overleg of instemming vanuit de gemeenten/ en de VNG) aangegeven hoe zij de jaarlijkse compensatie voor volumestijgingen vanaf 2027 voor zich ziet. Het Rijk geeft aan hiervoor uit te willen gaan van een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product (BBP) over de afgelopen 9 jaren. Hiervoor is landelijk € 150 mln. gereserveerd in 2027 en € 300 mln. in 2028. Deze bedragen zijn in de meicirculaire 2023 nog niet verwerkt en maken daarmee ook nog geen deel uit van de in onze meerjarenraming opgenomen uitkering uit het gemeentefonds.

Hoewel er nog geen zekerheid is over bovenstaande systematiek vinden wij het verstandig u vroegtijdig over deze onzekerheid te informeren. Als bovenstaande systematiek daadwerkelijk werkelijkheid wordt dan is de vraag of de volumestijging van het gemeentefonds in de komende jaren toereikend is om het verschil tussen de werkelijke inflatie en de geraamde loon-prijsindex in de meerjarenraming op te kunnen vangen. Hierin schuilt een belangrijke onzekerheid voor de meerjarenraming.

Uitgaande van de huidige percentages voor de loon- en prijsontwikkeling uit de meicirculaire 2023 (CPB), onze reserveringen voor loon- en prijscompensatie en de voorgestelde systematiek van het Rijk (compensatie volumecomponent op basis van het Bruto Binnenlands Product (BBP), komt een voorzichtige indicatie van de onzekerheid uit op een effect met een omvang van circa € 0,5 mln. oplopend naar € 1,5 mln.

Geprognosticeerde balans meerjarig

ACTIVA					PASSIVA				
per 31 december									
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Vaste activa:					Vaste Passiva:				
Materiële en immateriële vaste activa	77.941	101.364	100.145	97.197	Eigen vermogen:				
Financiële vaste activa (kapitaalverstrekking)	214	214	214	214	- Algemene reserve	15.604	13.986	13.634	3.634
Financiële vaste activa (overige langl. leningen)	933	930	927	924	- Bestemmingsreserves	14.829	14.360	13.890	23.120
					- Nog te bestemmen resultaat				
					Voorzieningen	4.110	3.993	3.820	3.643
					Waarborgsommen	3	3	3	
					Langlopende leningen	22.886	21.559	20.232	18.905
					Nog af te sluiten leningen	16.000	41.000	43.000	41.000
Overlopende activa	900	900	900	900	Overlopende passiva	7.000	7.000	6.000	6.000
Vlottende activa:					Vlottende passiva:				
Voorraden (Grex)	2.661	840	819	-160	Vlottende schulden < 1 jaar	8.418	9.547	8.626	9.973
Overige vlottende activa, uitzettingen < 1 jaar	6.000	7.000	6.000	7.000					
Liquide middelen	200	200	200	200					
Totaal	88.849	111.448	109.205	106.275	Totaal	88.849	111.448	109.205	106.275

Berekening EMU-saldo meerjarig

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst
 Berekening EMU-saldo
 Gemeente Neder-Betuwe (1740)

Algemene gegevens:

Overheidslaag:	Gemeente
Berichtgevernaam:	Neder-Betuwe
Berichtgevernummer:	1740
Jaar:	2024
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	

Omschrijving	2023	2024	2025
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2024	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2025
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-6.292	-2.729	-878
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	14.168	9.097	21.598
3. Mutatie voorzieningen	157	143	-117
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-518	815	-1.821
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0

Berekend EMU-saldo

-19.785	-12.498	-20.772
---------	---------	---------

Ruimte voor uw toelichting

I. Jaarlijks terugkerende verplichtingen gerelateerd aan arbeid

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) moet in de programmabegroting afzonderlijk aandacht worden besteed aan de verplichtingen van jaarlijks terugkerende arbeidskosten van vergelijkbaar volume. Voor deze verplichtingen mogen geen voorzieningen worden gevormd.

Aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zijn:

- **Voormalig personeel**

De verplichtingen voor voormalig personeel worden jaarlijks in de begroting opgenomen. Dit heeft betrekking op o.a. ziekte-uitkeringen en/of werkloosheidsuitkeringen van personeel uit dienst. In de begroting 2024 is hiervoor geen bedrag opgenomen.

- **Pensioen oud-wethouders en nabestaanden**

Dit betreft de verplichtingen aan oud-wethouders als gevolg van pensioen of nabestaandenpensioen op grond van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa regeling). Voor de huidige pensioenen van oud-wethouders of hun nabestaanden is meerjarig vanaf 2024 een bedrag van € 36.932 opgenomen in de begroting.

- **Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa uitkeringen)**

Wethouders, die aftreden of niet worden herkozen, hebben recht op een Appa uitkering. De gemeente kan zich hier niet voor verzekeren. De uitkeringslasten moeten als ze zich voordoen ten laste te worden gebracht van de lopende exploitatie, wat een negatieve invloed zal hebben op de financiële positie van de gemeente. Het eerste jaar ontvangt de ex-wethouder 80% van het laatste inkomen. Dat bedrag is inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering. De resterende uitkeringsduur ontvangt de ex-wethouder 70%. Inkomsten die de ex-wethouder genereert, worden uiteraard gekort op de Appa uitkering. In het eerste jaar mag er tot 20% worden bijverdiend zonder korting op de Appa uitkering. Tijdens de resterende uitkeringsduur is deze marge 30%. In 2024 zijn er geen verplichtingen als het gaat om Appa uitkeringen.

- **Arbeidsongeschiktheidsverzekering van (ex-) burgemeesters en (ex-) wethouders**

Alle kosten van (volledige én gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid van (ex-) burgemeesters en (ex-) wethouders komen volledig voor rekening van de gemeente Neder-Betuwe. Deze kosten kunnen enorm oplopen en daardoor een grote invloed hebben op de financiële positie van de gemeente. Om dit risico af te dekken is er een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten bij Centraal Beheer (via VNG). In de begroting 2024 is hiervoor meerjarig een bedrag van € 20.711 opgenomen.

- **Opgebouwde vakantierechten**

Op basis van de cao gemeenten kunnen medewerkers gebruik maken van de mogelijkheid verlofsparen. Het spaarverlof is een verplichting van niet-gelijke omvang. Hiervoor moet een voorziening worden opgenomen, omdat het spaarsaldo in de tijd vanwege toevoegingen en opnamen van het spaarverlof van niet-gelijke omvang is. Bij het samenstellen van de jaarstukken 2023 wordt deze voorziening gecreëerd en de omvang berekend.

II. Investeringen met economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut

Alle investeringen moeten geactiveerd worden en over de verwachte levensduur worden afgeschreven. Overeenkomend met de BBV-voorschriften moeten investeringen als volgt onderscheiden worden:

- investeringen met een economisch nut (verhandelbaar),
- investeringen met economisch nut waar heffingen tegenover staan (bijvoorbeeld rioolheffingen),

- investeringen met een maatschappelijk nut (niet verhandelbaar, bijvoorbeeld wegen, fietspaden, etc.)

In de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 zijn alle investeringen geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven. Het onderscheid voor investeringen is in overeenstemming met de BBV-voorschriften toegepast. Investerings rond nieuw beleid zijn in deze begroting per programma afzonderlijk opgenomen.

III. De financiering

Voor verdere informatie over de financiering wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

IV. Specificaties van de stand en het verloop van reserves en voorzieningen

DE STAND EN HET VERLOOP VAN DE RESERVES EN VOORZIENINGEN (x € 1.000)													
Naam reserve/voorziening	Saldo begin begroting/jaar (1-1-2024)	Overige vermeerderingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begroting/jaar (1-1-2025)	Overige vermeerderingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begroting/jaar (1-1-2026)	Overige vermeerderingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begroting/jaar (1-1-2027)	Overige vermeerderingen	Verminder. beschik. over en bijdr. uit res. en voorz.	Saldo begin begroting/jaar (1-1-2028)
RESERVES													
Algemene reserves													
Algemene reserve	18.384		2.779	15.604		1.618	13.986		352	13.634		10.000	3.634
Algemene reserve	18.384		2.779	15.604		1.618	13.986		352	13.634		10.000	3.634
Bestemmingsreserves													
Reserve bovenwijkse voorziening	793	392	448	738	155		892	25	600	317			317
Reserve Fonds Ruimtelijke Investerings	318	274	240	351	127	40	438	19	40	417	19	40	396
Reserve vervoer en vervoer	589		86	503		149	354			354			354
Reserve Precatobelasting	1.678			1.678			1.678			1.678			1.678
Reserve Laanboomgebouw	216		54	162		54	108		54	54		54	
Reserve kapitaallasten	609	320	16	913		17	896	600	23	1.473		2	1.474
Reserve toekomstige afschrijvingen investeringen	0			0			0			0	10.000	300	9.700
Reserve omgevingswet	1.008		219	789		115	674		115	559		115	444
Reserve essentiaakortte	250		94	156		94	62			62			62
Reserve Duurzaamheid	1.154			1.154			1.154			1.154			1.154
Bestemmingsreserves	6.615	986	1.157	6.445	281	469	6.257	644	832	6.068	10.019	507	15.580
Bestemmingsreserves waar invest. tegenover staan													
Reserve huis v Lodenstein College	5.158		196	4.962		196	4.766		196	4.570		196	4.375
Reserve huis nieuwbouw Pantatijn	3.422			3.422		86	3.336		86	3.251		86	3.165
Bestemmingsreserves waar invest. tegenover staan	8.580		196	8.384		281	8.103		281	7.821		281	7.540
Totaal bestemmingsreserves	15.195	986	1.352	14.829	281	750	14.360	644	1.114	13.890	10.019	789	23.120
Nog te bestemmen resultaat jaarekening													
TOTAAL RESERVES	33.579	986	4.132	30.433	281	2.369	28.346	644	1.466	27.524	10.019	10.789	26.754
VOORZIENINGEN													
Voorzieningen voor verplichtingen/verliesrisico's													
Voorziening verliesgevende BIE-initiatieven	185			185			185			185			185
Voorziening wethouderspensiões	321			321			321			321			321
Totaal Voorzieningen voor verpl./verliesrisico's	506			506			506			506			506
Egalisatievoorzieningen													
Voorz onderhoud wegen (incl. kunstwerken)	1.505	1.164	1.237	1.432	1.164	1.314	1.281	1.164	1.284	1.161	1.164	1.284	1.041
Voorz onderhoud gebouwen	591	241	126	705	323	313	715	323	358	681	323	334	669
Voorziening rideding	1.050	59		1.109	24		1.132	18		1.115	45		1.070
Voorziening Onderhoud Bagruutplaatsen	185	35	12	207	35	30	212	35	30	217	35	30	222
Voorziening speelruimtebeleid	131	92	71	152	92	97	146	92	97	141	92	97	135
Totaal Egalisatievoorzieningen	3.462	1.590	1.447	3.605	1.637	1.754	3.487	1.595	1.768	3.314	1.568	1.745	3.137
TOTAAL VOORZIENINGEN	3.967	1.590	1.447	4.110	1.637	1.754	3.993	1.595	1.768	3.820	1.568	1.745	3.643
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	37.546	2.576	5.579	34.543	1.918	4.123	32.339	2.239	3.234	31.344	11.587	12.534	30.396

C: Het overzicht van lasten en baten per taakveld

Lasten en baten per programma/taakveld		Lasten 2024	Baten 2024	Saldo 2024
0-1	Bestuur	2.094	-10	2.084
0-2	Burgerzaken	1.201	-561	640
P 1	BESTUUR EN DIENSTVERLENING	3.295	-571	2.724
1-1	Crisisbeheersing en brandweer	2.076	0	2.076
1-2	Openbare orde en veiligheid	879	-78	801
P 2	OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	2.955	-78	2.877
0-3	Beheer overige gebouwen en gronden	486	-59	427
2-1	Verkeer en vervoer	4.139	-183	3.956
2-2	Parkeren	52	0	52
2-5	Openbaar vervoer	209	-68	141
5-5	Cultureel erfgoed	133	-8	125
5-7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.518	-211	2.307
7-2	Riolering	2.159	-2.436	-277
7-3	Afval	3.088	-3.324	-235
7-4	Milieubeheer	2.999	-309	2.690
7-5	Begraafplaatsen en crematoria	337	-274	63
8-1	Ruimte en leefomgeving	2.868	-2.163	704
8-2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	2.517	-1.567	950
8-3	Wonen en bouwen	698	-927	-228
2-3	Recreatieve havens	3	0	3
P 3	FYSIEKE LEEFOMGEVING	22.205	-11.529	10.676
3-1	Economische ontwikkeling	212	0	212
3-2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.777	-1.721	55
3-3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	43	-10	34
3-4	Economische promotie	650	0	650
P 4	ECONOMIE	2.683	-1.731	952
6-1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.760	0	1.760
6-2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.369	0	1.369
6-3	Inkomensregelingen	5.667	-4.255	1.412
6-4	WSW en beschut werk	1.271	0	1.271
6-5	Arbeidsparticipatie	661	-150	511
6-6	Maatwerkvoorziening (WMO)	1.347	-89	1.258
6-71	Maatwerkdienstverlening 18+ (tot 2022)	0	0	0
6-72	Maatwerkdienstverlening 18- (tot 2022)+	0	0	0
6-81	Geëscaleerde zorg 18+ (tot 2022)	0	0	0
6-82	Geëscaleerde zorg 18-(tot 2022)	0	0	0
7-1	Volksgezondheid	1.434	0	1.434
6-71A	Hulp bij huishouden (WMO)	2.212	0	2.212
6-71B	Begeleiding (WMO)	1.299	0	1.299
6-71C	Dagbesteding (WMO)	491	0	491
6-72A	Jeugdhulp begeleiding	519	0	519
6-72B	Jeugdhulp behandeling	1.830	0	1.830
6-72C	Jeugdhulp dagbesteding	1.286	0	1.286
6-72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	292	0	292
6-73A	Pleegzorg	500	0	500
6-73B	Gezinsgericht	1.072	0	1.072
6-73C	Jeugdhulp met verblijf overig	214	0	214
6-74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	1.203	0	1.203
6-74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	824	0	824
6-74C	Gesloten plaatsing	84	0	84
6-81A	Beschermd Wonen (WMO)	69	0	69
6-82A	Jeugdbescherming	654	0	654
6-82B	Jeugdreclassering	98	0	98
6-71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	16	0	16
6-81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	28	0	28
P 5	WMO, JEUGDZORG EN PARTICIPATIEWET	26.199	-4.494	21.705
4-1	Openbaar basisonderwijs	293	0	293
4-2	Onderwijshuisvesting	1.414	-137	1.277

4-3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.409	-781	1.628
5-1	Sportbeleid en activering	214	0	214
5-2	Sportaccommodaties	1.202	-610	592
5-3	Cult.presentatie, -productie en -partic.	219	-74	146
5-6	Media	458	-9	449
P 6	ONDERWIJS, SPORT EN WELZIJN	6.210	-1.611	4.599
SOPP23	Stortingen (+) en onttrekkingen (-)	986	-4.132	-3.146
MR	Stortingen (+) en onttrekkingen (-)	986	-4.132	-3.146
SOPG23	Resultaat van baten (+) en lasten (-)	416	0	416
RES	Resultaat van baten (+) en lasten (-)	416		416
0-4	Overhead	9.160	-101	9.059
0-5	Treasury	462	-36	425
0-61	OZB woningen	297	-4.005	-3.708
0-62	OZB niet-woningen	63	-1.874	-1.811
0-64	Belastingen overig	85	-284	-199
0-7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	0	-45.407	-45.407
0-8	Overige baten en lasten	838	0	838
P 7	ALG.DEKK.MIDD, OVERHEAD, VPB, ONVOORZIEN	10.904	-51.708	-40.804
****	Totaal programma's	75.854	-75.854	

Bijlagen

In onderstaand overzicht is de stand van zaken opgenomen van de realisatie van de eerder door uw raad opgelegde bezuinigingen en heroverwegingen.

Nog niet gerealiseerde Bezuinigingen en Heroverwegingen

Bezuinigingen en Heroverwegingen	Pr.	2023	2024	2025	2026	2027
Halveren bijdrage aan het Laanboompact	P3	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Sportaccommodatie Bijstelling voorziening de Eng	P6	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Sportaccommodatie Herbestemmen/verkleinen de Eng	P6	-53.500	-53.500	-53.500	-53.500	-53.500
Taakstellende bezuiniging AVRI Integraal beheer openbare ruimte	P7	0	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Realistisch(er) ramen in de exploitatiebegroting	P7	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
		-55.000	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000
Onderuitputting vrijval vacaturegelden	P7	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000

Totaal nog te realiseren bezuinigingen en heroverwegingen		-213.500	-263.500	-263.500	-263.500	-263.500
--	--	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------